

T.C
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TAR-YL-2014-0007

TÜRK SİYASİ YAŞAMINDA “AYDIN”
(1930-1950)

HAZIRLAYAN

Harika DURNA

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Günver GÜNEŞ

AYDIN-2014

T.C
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TAR-YL-2014-0007

TÜRK SİYASİ YAŞAMINDA “AYDIN”
(1930-1950)

HAZIRLAYAN

Harika DURNA

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Günver GÜNEŞ

AYDIN-2014

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı : Harika DURNA

İmza :

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Tarih Ana Bilim Dalı Tarih Programı öğrencisi Harika Durna tarafından hazırlanan Türk Siyasi Yaşamında “AYDIN” başlıklı tez, ... (Savunma Tarihi) tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u> :	<u>Kurumu</u> :	<u>İmzası:</u>
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu ... (Tezin Türü) tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun .....sayılı kararıyla .....(Tarih) tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Fatma Neval GENÇ
Enstitü Müdürü

YAZAR ADI-SOYADI: HARİKA DURNA

BAŞLIK: TÜRK SİYASİ YAŞAMINDA “AYDIN”(1930-1950)

ÖZET

Çok partili süreç, Cumhuriyet Tarihi'nin demokrasi bazında en önemli dönemini oluşturur. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ile başlayan bu dönem, Serbest Cumhuriyet Fırka ile devam etmiş ve bu partiler devrimleri etkilemesi sebebiyle çok uzun soluklu olmamıştır. Ancak Demokrat Parti'nin kuruluşu ile tam anlamıyla çok partili yaşama geçilmiş ve günümüze kadar siyasi partiler kendilerini göstermiştir.

Siyasi partilerin merkez ve taşra örgütlenmeleri, partilerin ne kadar yankı yaptığı ile ilgili bilgileri bize vermektedir. Bu bilgilerden yola çıkılarak oluşturulan tez çalışmamızda, Aydın'da siyasetin nasıl şekillendiği, partilerin il, ilçe ve köy örgütlenmeleri incelenmiştir. Yapılan ocak kongreleri, tek parti dönemi örgütlenmesi ve kurulan siyasi partilerin Aydın'da oluşturduğu konum aktarılmaya çalışılmıştır.

Tez toplam 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Aydın'daki siyasi durumu, etkisi, örgütlenmesi incelenmiştir. İkinci bölümde ise, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın ocak kongreleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde de, Cumhuriyet Halk Fırkası ve Seçimler, Demokrat Parti'nin örgütlenmesi, 1946'dan sonra çok partili yapılan seçimler incelenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Siyasi Partiler, Seçimler, Örgütlenme, Ocak Kongreleri,

Demokrat Parti, Cumhuriyet Halk Partisi, Aydın ili.

NAME-SURNAME: HARİKA DURNA

TITLE: 'AYDIN' IN THE POLITICAL LIFE OF TURKEY (1930-1950)

ABSTRACT

Summary: Multy party process is the most important stage of Republican history, considering the the democratic evolvment. This stage started with Terakkiperver Republican Party but didn't last long, in order not to let the revolutions be effected. Multi partied life was attained merely with the foundation of Democratic party and many political parties have shown up since then.

Central and country organisations of the parties gives us the idea about how much influence a party made. In our study that we prepared, along with those information, how the life in Aydin was shaped; city, country and village organisations of the parties are studied. January congresses, single party era organisation and the position of Aydin in newly established parties are also mentioned.

This thesis consists of 3 parts: In the first part political position, influence and organisation of Liberal Republican Party in Aydin is examined. In the second, january congresses of Republican Folk's Party are handled. Third section is about Republican Folk's party and elections; organisation of Democratic Party and multi partied elections after 1946.

KEYWORDS: Political parties, elections, organisation, January congresses, Democratic

Party, Republican Party, Republican Folk's Party, Aydin City

ÖNSÖZ

Tarihin pastasından en büyük dilimi alan konu siyasettir. Siyasi yaşam bir ilin en geniş bilgi yumağını sunar bizlere... Bu bilgilerin zengin olması ise araştırmalara yön verir. Çıkış noktası bu şekilde olan bu tezin amacı, Aydın'ın 20 yıllık sürecinin özellikle partisel bazda incelenmesidir. Aydın İli gerek Osmanlı gerek Cumhuriyet Tarihi'nde siyasi anlamda öne çıkmış şehirlerden birisidir. Cumhuriyet tarihinin ilk partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin köy, ilçe ve il olmak üzere her şekilde örgütlendiği illerden bir tanesidir. Demokratik atılımın olduğu dönemlerde de uğrak yerlerden biri olmuştur.

Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulduktan sonra yerel örgütlenmelere giderken Aydın'ı da içine alan bir Batı turu düzenlemiştir. Bu turda halka kendini tanıtmak ve taşra örgütlenmesinin temelini atmak için Aydın kentine ziyaretler peşi sıra düzenlenmişti. Aynı durumu Demokrat Parti döneminde de benzer şekilde görebiliriz. Demokrat Parti, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın bıraktığı etkiden daha fazlasını bırakmıştı Aydın'da. Çünkü önceden Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili olan Adnan Menderes gibi bir parti kurucusu daha sonradan da bir Başbakan çıkarmıştı. Aydın'lı olan Menderes Bey, kentin siyasi manevrasında çok önemli bir etkiye sahiptir. Siyasi bakış açısını genişleten ve uzun yıllar hafızalardan silinmeyecek etkileri içinde barındıran bir kentin adamıdır. Çeşitlenen siyasi olaylar da tarihi açıdan kendisine çekmektedir.

Kaynak açısından oldukça zengin bir döneme sahip olan tek parti dönemi konusuna girmemdeki amaç, siyasi olaylar döngüsünün yoğun olması ve Aydın ilinin de bu zenginlikten payını almasıdır. Bu konuda birincil kaynak olan Aydın gazetesi çalışmamı yönlendiren aşamadır. Aydın gazetesinin özellikle siyasi haberlere olan ilgisi, bu zenginliğin temelini oluşturmaktadır. Bu zenginliği yansıtmak ve siyasi alanda Aydın'ı ifade etmek amacıyla bu tezin oluşmasına karar verdik. Bu karar neticesinde ortaya çıkan bu tezin Aydın halkına ve diğer okuyuculara katkı sağlamasını dilerim.

Araştırma sırasında eski, yeni birincil ve ikincil kaynaklar olmak üzere geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Dönemin ünlü gazeteleri taranmış ve çalışmaya eklenmiştir. Ana kaynaklar çerçevesinde diğer kaynakların desteği ile geniş bir araştırma alanı ortaya çıkmıştır. Zaten anlatılmaya çalışılan 20 yıl epey uzun bir süre olmakla birlikte, siyasi hayatın çok çok çeşitlendiğini de düşünürsek malzemenin bol olduğu bir zaman dilimi haline gelmiştir.

Tez çalışmam sırasında verimli olabilmem için elinden gelen her fedakârlığı sergileyen saygıdeğer öğretim üyesi Yrd. Doç Dr. Günver Güneş'e, yine çalışmaya gerekli

özeni göstermem için beni sürekli fikirleriyle uyan ve en iyiyi ortaya koymaya çalışan Aysun Sarıbey Haykıran'a saygıyı ve teşekkürü borç bilirim.

Güçlü olmamı, akademisyenlik merdivenine bir basamak daha atmamı sağlayan en büyük destekçim olan Sevgili babam Emin Durna'ya ve annem Gülayşe Durna'ya maddi ve manevi her türlü katkılarından dolayı teşekkür ederim. Ablam Ayşegül Akar ve ağabeyim Mustafa Durna'ya bana olan güvenlerinden dolayı teşekkürü borç bilirim.

Arşiv çalışmam sırasında sabırla yardımını eksik etmeyen APIKAM (Ahmet Priştina Kent Arşivi Müzesi) , Aydın Milli Kütüphane çalışanlarına derin saygımı iletirim. Teze manevi katkılarından dolayı canım arkadaşım Ezgi Durmaz'a, Dilan Şimşek'e ve teknoloji yardımı sebebiyle Onur Gazel'e minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

Harika DURNA

25.07.2014

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ.....	viii
RESİM LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

I.BÖLÜM

TÜRKİYE’DE İKİNCİ ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ SÜRECİNDE AYDIN

1.1.Çok Partili Yaşamın İlk Denemesi Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Aydın	
1.1.1 Tarihsel Süreçte Aydın’da Siyasal Yaşam.....	5
1.1.2 Serbest Cumhuriyet Fırkası Aydın Teşkilatlanması.....	9
1.1.3 Fethi Bey’in Aydın Ziyareti.....	16
1.1.4 Fethi Bey’in Aydın Nutku.....	18
1.1.5 Fethi Bey’in Seyahati Sonrası Aydın’da Gelişmeler.....	21
1.1.6 Aydın’da 1930 yılı Belediye Seçimleri.....	22

II. BÖLÜM

TEK PARTİLİ DÖNEMDE AYDIN’DA SİYASET

2.1. Cumhuriyet Halk Partisi Merkez Teşkilatlanması.....	29
2.1.1. Cumhuriyet Halk Fırkası ve 1930 Sonrası Genel Durum.....	29
2.1.1.1 Mustafa Kemal’in Aydın Gezisi.....	30
2.1.2 Cumhuriyet Halk Fırkası Merkez Teşkilatlanması.....	31
2.1.2.1 1931 Yılı Merkez Ocak Kongreleri.....	31
2.1.2.2 1932 ve 1933 Yılı Merkez Ocak Kongreleri	33
2.1.2.3 İlk Kadın Muhtar:Gül Esin.....	35
2.1.2.4 Belediye Reisi Fevzi Bey’in İstifası.....	38
2.1.2.5 1934 Yılı Merkez Ocak Kongreleri.....	39
2.1.2.6 1936 Yılı Merkez Ocak Kongreleri.....	41
2.1.2.7 1938 Yılı Merkez Ocak Kongreleri.....	42
2.1.2.8 1939 Yılı Merkez Ocak Kongreleri.....	44
2.1.2.9 1940 Yılı Merkez Ocak Kongreleri.....	46

2.1.2.10 1941 Yılı Merkez Ocak Kongreleri.....	48
2.1.2.11 1943 Yılı Merkez Ocak Kongreleri.....	50
2.1.2.12 1946 Yılı Merkez Ocak Kongreleri.....	52
2.1.2.12.1 Demokrat Parti Kuruluş Süreci.....	52
2.1.2.13 1948 yılı Merkez Ocak Kongreleri	54
2.1.2.14 1949 yılı Merkez Ocak Kongreleri.....	56
2.2 Cumhuriyet Halk Partisi İlçe ve Nahiye Teşkilatlanması.....	58
2.2.1 1934 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri	58
2.2.2 1938 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri	62
2.2.3 1939 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri	64
2.2.4 1940 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri	67
2.2.5 1941 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri	72
2.2.6 1942 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri	75
2.2.7 1943 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri	82
2.2.8 1946 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri	87
2.2.8.1 Demokrat Parti Ocak Kongreleri.....	92
2.2.9 1947 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri	94
2.2.10 1948 Yılı İlçe ve Ocak Kongreleri.....	98
2.2.10.1 Demokrat Parti Ocak Kongreleri.....	101
2.2.11 1949 Yılı İlçe ve Ocak Kongreleri.....	103
2.2.11.1 Demokrat Parti Ocak Kongreleri	107
2.3 Cumhuriyet Halk Partisi Köy Teşkilatlanması.....	108
2.3.1 1934 Yılı Köy Ocak Kongreleri	108
2.3.2 1938 Yılı Köy Ocak Kongreleri	111
2.3.3 1939 Yılı Köy Ocak Kongreleri.....	113
2.3.4 1940 Yılı Köy Ocak Kongreleri.....	116
2.3.5 1941 Yılı Köy Ocak Kongreleri.....	121
2.3.6 1942 Yılı Köy Ocak Kongreleri.....	123
2.3.7 1943 Yılı Köy Ocak Kongreleri.....	125
2.3.8 1948 Yılı Köy Ocak Kongreleri.....	126
2.3.9 1949 Yılı Köy Ocak Kongreleri.....	128

III. BÖLÜM

AYDIN'DA YAPILAN SEÇİMLER VE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ SÜRECİNDE DEMOKRAT PARTİ

3.1 Yerel Seçimlerin Aydın'daki Yansımaları	129
3.1.1 1930 Yılı Belediye Seçimleri	129
3.1.2 1934 Yılı Belediye Seçimleri.....	130
3.1.3 1938 Yılı Belediye Seçimleri.....	139
3.1.4 1942 Yılı Belediye Seçimleri.....	148
3.1.5 1946 Yılı Belediye Seçimleri.....	162
3.1.5.1 Demokrat Parti Hazırlıkları.....	171
3.1.5.1.1 Seçim Hazırlıkları.....	171
3.1.5.1.2 Seçim Komisyonu Teşekkülü.....	171
3.1.5.1.3 Seçim Adayları.....	172
3.1.5.1.4 Seçim Sonuçları.....	173
3.1.6 1950 Yılı Belediye Seçimleri.....	174
3.2 Genel Seçimlerin Aydın'daki Yansımaları	175
3.2.1 1931 Yılı Genel Seçimleri	175
3.2.2 1935 Yılı Genel Seçimleri	177
3.2.3 1939 Yılı Genel Seçimleri	190
3.2.4 1943 Yılı Genel Seçimleri	192
3.2.5 1946 Yılı Genel Seçimleri	210
3.2.6 1950 Yılı Genel Seçimleri	217
3.2.6.1 1950 Seçiminin Özellikler.....	218
3.2.6.2 DP Faaliyetleri.....	218
3.2.6.3 CHP Faaliyetleri.....	218
3.2.6.4 Seçim Hazırlıkları.....	219
3.2.6.5 1950 Seçiminin Özellikleri.....	221
SONUÇ.....	223
KAYNAKÇA.....	227
ÖZGEÇMİŞ.....	228

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

age.:	Adı geçen eser
agm.:	Adı geçen makale
av.	Avukat
c:	Cilt
BCA:	Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
CHF:	Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP:	Cumhuriyet Halk Partisi
DP:	Demokrat Parti
Dr.	Doktor
MP.:	Millet Partisi
s.:	Sayfa
SCF:	Serbest Cumhuriyet Fırkası
TBMM:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
vb:	Ve benzeri

RESİM LİSTESİ

Resim 1: CHP V.Dönem Milletvekili Abidin Özmen(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt).....	231
Resim 2: Adnan Menderes CHP IV. ve V. Dönem Aydın milletvekilidir.(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt).....	232
Resim 3: CHP V.Dönem Milletvekili Ahmet Hulusi Alataş(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt).....	233
Resim 4: CHP V.Dönem(1935-1939) Milletvekili Mazhar Germen(Türk Parlamento Tarihi II.Cilt).....	234
Resim 5: CHP V.Dönem(1935-1939) Milletvekili Nazmi Topçuoğlu(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt).....	235
Resim 6: CHP V.Dönem (1935-1939)Milletvekili Nuri Göktepe(Türk Parlamento Tarihi II.Cilt).....	236
Resim 7: CHP V.Dönem(1935-1939) Milletvekili Hasan Tahsin San(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt).....	237
Resim 8: Mustafa Kemal Atatürk Aydın'da (4 Şubat 1931)(Ethem Vassaf aktarıyor).....	238
Resim 9: İlk resim Ethem Menderes, ikinci resim Neşet Akkor İl idare Kurulu (Aydın Gazetesi / 29 Şubat 1945).....	239
Resim 10-11: Milli Şef İsmet İnönü AYDIN'da(Aydın Gazetesi, 21 Ağustos 1941).....	240
Resim 12: Vilayet Umumi Meclisi azaları(Aydın Gazetesi 21 Mart 1942).....	241
Resim 13: 1946 Seçimi CHP Adayları (Aydın Gazetesi 20 Temmuz 1946).....	242
Resim 14: Türkiye'nin İlk Kadın Muhtarı Aydın'lı Gül Esin.....	243
Resim 15: 1950 Seçimleri CHP Milletvekili Adayları(Aydın Gazetesi 25 Nisan 1950).....	244
Resim 16-17: Başbakan Adnan Menderes ve Hükümeti(Aydın Gazetesi 30 Mayıs 1950).....	245

Resim 18: 1948 Seçimleri Sonuçlarının Aydın'daki Yansıması (Aydın Gazetesi 19 Ekim 1948).....	246
Resim 19 : CHP Genel Başkanlığa İsmet İnönü seçiliyor(Aydın Gazetesi).....	246

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin siyasi, ekonomik ve sosyal bunalımları gitgide etkisini göstermeye başlamış ve buna çözümler aranmaya başlanmıştır. İlk hamle Tanzimat Fermanı ile olmuş ve 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı padişahın otoritesinin kanun gücüne doğru kaydığına bir örnek olmuştur. Daha sonra Kanun-i Esasi ile meşruti monarşi rejimine geçilmiş ve halk (sadece erkekler) seçme hakkına nail olmuştur. İlk anayasa ilan edilmiş ve padişah otoritesini bir meclis ile paylaşmıştır. Daha sonra siyasi etkiler nedeniyle meclis II. Abdülhamit döneminde kapatılmış ve siyasi yaşam sekteye uğramıştır. Daha sonra Jön Türklerin etkisi ile II. Meşrutiyet ilan edilmiş ve ikinci meşruti dönem başlamıştır. Bundan sonra meclis yönetimi Türk halkının yaşamına yayılmış bir yönetim biçimi olmuştur.

Politika Aydın için önemlidir. O yüzden bu şehir ünlü siyaset adamları yetiştiren bir bölge oldu. Ya da önemli siyaset adamları bu şehirden parlamentoya girdiler. Aydınli olmasalar bile onları mutlaka Aydın'a çeken bir şeyler olmalıydı. Biraz durulmuş olsa bile altı özellikle çizilmesi gereken bir nokta var ki O da II. Meşrutiyetten itibaren Aydın'ın Türk siyasi yaşamında canlı hatta bunun ötesinde öncü rolünün olmasıydı.

Aydın İttihatçıların Selanik'ten sonra merkezleri olan İzmir'in yanı başında bir şehirdi. İzmir İttihatçılar için çok önemli bir kentti. İttihatçı şeflerden Dr. Nazım, Bursalı Tahir, Kuşçubaşı Eşref, Halil Mentеше ve Çerkez Reşit zaman zaman burayı mekân tutmuşlardı. Dr. Nazım 1907'den itibaren İzmir, Denizli'nin dışında Aydın'da örgütlenme çalışmaları yapmış Çakırcalı Mehmet Efe'yi dahi İttihat ve Terakki'ye kazandırmaya çalışmıştı. İttihatçılar bölgeyi iyi tanıyorlardı. Ve onlara göre Ege'nin Menderes Havzası kazanılması gerekiyordu. O nedenle ülke Aydınlarının en büyük sorunu olan istibdat rejiminin yıkılması ve 1908'de meşrutiyetin ilanı bütün Osmanlı kentlerinde olduğu gibi Aydın ve çevresinde de büyük yankı uyandırdı. Büyük sevinç dalgasının üzerinden görkemli törenler yapıldı. İttihatçıların iktidara gelmesiyle bölge genelinde örgütlenme hızla devam etti. 1908 yılı içinde neredeyse Aydın'ın bütün kazalarında İttihat ve Terakki kulüpleri kuruldu. İttihatçılar bölgede kültürel gelişmeyi hedeflerken, meşrutiyetin halk tarafından anlamlandırılmasına da katkı sağlamayı planlıyorlardı. O nedenle İttihat ve Terakki'nin önemli isimlerinden Cavit Bey, Halil (Menteşe) Bey, Ahmet Rıza Bey sık sık kenti ziyaret ettiler. İncelemelerde bulundular. Raporlar tuttular. Bu ziyaretlerin yöneticiler ve Aydın halkı arasındaki ilişkileri geliştirmiş olduğunu söyleyebiliriz. 1908 seçimleri ise siyasi propaganda kavramının yerleşmesi için iyi bir fırsat oldu. O arada eski rejimle hesaplaşmanın canlı örneklerine de Aydın'da rastlamak mümkündü. İttihat ve Terakki Cemiyeti İzmir şubesinde tutuklanıp Selanik'e gönderilen

yüksek rütbeli devlet memurları arasında Aydın Polis Müdürü de bulunuyordu. Siyasi popülizmin ilk örnekleriyle de yine bu dönemde tanışıyoruz. Meşrutiyet ilan edilir edilmez Aydın hapisanesindeki bütün tutuklular serbest bırakılmıştır. Tabii sonrası malum. Tanin Gazetesi 9 Ağustos 1908’de eski rejimin kokuşmuş paşalarına yasadışı yollardan Sultan’ın hediyesi olarak verilen tüm gayr-ı menkullerin listesini yayınladı. Devrim sonrası görevden azledilen Tophane-i Amire Müşiri Zeki Paşa’nın Aydın’da 25 bin lira değerinde büyük bir çiftlik sahibi olduğu da ortaya çıkmıştı. Sultan Hamid tarafından paşalarına peşkeş çekilen araziler İttihatçılar tarafından geri alınıyor ve Aydın eşrafına geri iade ediliyordu. Yerel doku bir şekilde sağlamlaştırılmaya çalışılıyordu

II. Meşrutiyet döneminin pek fazla bilinmeyen partilerinden biri de Osmanlı Demokrat Fırkasıdır. Demokrat Parti kurulmadan 35 yıl önce de Demokrat Parti adıyla bir parti bulunuyordu. Bu partinin örgütlendiği 20 yerleşim içerisinde Aydın’da vardı. Osmanlı Demokrat Fırkası’nın Aydın Şubesi en faal parti örgütlerinden biri haline gelmiştir. Parti’nin Aydın şubesinin başında İngiliz Konsolosluğu Tercümanı Ali Şevket Bey bulunuyordu. Pek çok badire atlatan partiyi Aydın şubesi ayakta tutmuştur.

Sonrasında başlayan I.Dünya Savaşı nedeniyle meclis çalışmalarına devam edememiş ve işgal nedeniyle de kapatılmıştır. Anadolu desteği ile başlayan Milli Mücadele ve muharebeler sonrasında Temsil Heyeti oluşturulmuş ve milli egemenlik yönü her zaman öne çıkan bir politika güdülmüştür. Nihayetinde açılan meclis ile milli egemenlik kayıtsız şartsız millete teslim edilmiştir.

Bu mecliste çabuk karar alıp vermek amacıyla Meclis Hükümeti sistemi benimsenmiş ve 1923 Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte kabine sistemine geçilmiş ve ilk siyasi parti tarihte yerini almıştır. Halk Fırkası olarak Mustafa Kemal desteği ile kurulan parti, Cumhuriyet tarihinin ilk partisi olmuştur. Daha sonra muhalefet yaratma çabaları olmuştur. Çünkü tam anlamıyla demokrasi gerçekleştirilmek isteniyordu ve bunun ilk adımı Terakkiperver Halk Fırkası’nın kurulmasıyla atılmıştı.1924 yılında kurulan bu parti ise çok geçmeden bunalım yaratmıştı ve 1925 yılında kapatıldı. Daha sonra yeniden çok partili yaşama geçiş için Serbest Cumhuriyet Fırka açıldı ve Fethi Okyar Başkan sıfatıyla partisini tanıttı. Ancak bu parti de kısa ömürlü oldu ve parti kendi kendini feshetti.

Kesintisiz çok partili yaşama geçiş Demokrat Parti ile oldu. Demokrat Parti’nin girdiği ilk seçim kazanılmasa da 1950 seçiminin kazanılmasıyla Demokrat Parti, tek partili dönemi sona erdirmiş ve demokrasinin oluşumuna katkı sağlamıştır.

Çok partili yaşama geçiş sürecinde Aydın ili çok önemli bir işleve sahip olmuştur. Gerek Cumhuriyet Halk Partisi gerek Serbest Cumhuriyet Fırka Aydın’da parti

teşkilatlanmasına önem vermiştir. Köy ve ilçede de etkin olan bu partiler Aydın için çok önemli siyasal malzeme teşkil etmiştir. Ve en nihayetinde Demokrat Parti'nin kurucularından olan Adnan Menderes Aydınlıdır. Adnan Menderes, Serbest Cumhuriyet Fırka'nın Aydın'da teşkilatlanmasından itibaren aktif olarak politika yapmış ve 1946 yılına gelene dek CHP Aydın milletvekili olarak TBMM'de görev yapmıştır. Bu alt yapıyı değerlendirmek isteyen DP kurucuları Aydın ilini 1946-1950 arasında Demokrat Parti'nin üssü haline getirmeye çalışmışlardır. Aydın ili, Demokrat Parti'nin çabalarına olumlu yanıt vermeye başlayınca CHP buna karşılık tedbirler almış ve yeni politikalar geliştirmiştir.

Bu konu ile ilgili Menderes Akdağ'ın Aydın'da Siyaset (1946-1950) konulu eseri mevcuttur.¹ Ancak bu çalışma çok partili yaşama geçiş sürecinin bir kısmını ele aldığı için biz Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı ve Cumhuriyet Halk Partisi teşkilatlanmasını da kapsayan 1930 yılı ve 1950 arasını almayı tercih ettik. Yine Tarih Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanan Günver Güneş'in Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Aydın'da Teşkilatlanması ve 1930 Belediye Seçimleri Üzerinde Oluşan Tartışmalar adlı makalesi mevcuttur.² Bu çalışma da Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın 3 aylık örgütlenme dönemini ele almakta ve geniş çaplı bir siyasi dönemi içermemektedir. Literatür taramamızda başka esere rastlanmamıştır.

Bu çalışma esas olarak yereli kapsadığı için il ve ilçe kütüphaneleri taranmış, İzmir Ahmet Priştina Kent Arşivi Müzesi kaynaklarına dayanılarak birçok gazete ile desteklenmiştir. Sözlü tarih çalışması çok fazla kullanılmamıştır.

Çalışma kapsamını belirlerken özellikle Aydın ilinin çok partili yaşama her geçişin yansımalarını görmek istedik. Bu sebeple Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulmasıyla örgütlenmelere hemen başlanması nedeniyle Aydın ilinin bu konuda çok fazla malzeme biriktirdiği kanaatine vardık. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın alınmamasının nedeni ise illerde teşkilatlanmasının yetersiz olmasıdır. Bu şekilde herhangi bir belgenin varlığına rastlayamadık. O yüzden çalışma Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulumu ile başlamış ve Demokrat Parti'nin seçimi kazandığı yıla kadar partilerin örgütlenmeleri ve il içi siyasi politikaları irdelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızda Aydın gazetesinin döneme tanıklık etmiş olmasından ve o dönemin verilerine ulaşmamız açısından önemli bir yere sahiptir. Bazı dönemlerin içeriği az da olsa yine yıl yıl siyasi partiler adına bize veriler sağlamıştır.

¹ Menderes Akdağ, *Türkiye'de Çok Partili Yaşama Geçiş Sürecinde İlin Sosyal ve Ekonomik Şartları Işığında, Aydın'da Siyaset (1946-1950)*, Aydın, 2008.

² Günver Güneş, *Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Aydın'da Teşkilatlanması ve 1930 Belediye Seçimleri Üzerinde Oluşan Tartışmalar*, Tarih Araştırmaları Dergisi, Ankara, sayı 39, 2006.

Çalışmamızın ilk aşamasında Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Aydın faaliyetleri incelenmiştir. Daha sonrasında da Cumhuriyet Halk Fırkası'nın ocak kongreleri incelenmiştir. Daha sonra da yapılan seçimler değerlendirilmiş, Belediye seçimleri ve Milletvekili seçimleri ele alınmıştır. Belediye seçimlerine katılan partiler, çıkarılan milletvekilleri ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Tez çalışmasında Cumhuriyet Halk Fırkası dönemi için incelenmesi önem arz eden Parti Müfettişlik raporlarından çok az bir bölümde yararlanılmıştır. Bunun sebebi ise başka bir yüksek lisans öğrencisi tarafından konunun incelenmesi ve o çalışmanın sınırlarına dâhil olmaktan kaçınılmasıdır. Bu sebeple dönemin parti müfettişlik raporları tez çalışmasına dâhil edilmemiştir.

I.BÖLÜM

1.1. ÇOK PARTİLİ YAŞAMIN İLK DENEMESİ SERBEST CUMHURİYET FIRKASI

1.1.1 Tarihsel Süreçte Aydın'da Siyasal Yaşam

Aydın siyasal yaşamın oldukça canlı olduğu bir şehir olmuştur. Meşrutî dönemde İttihat ve Terakki'nin kolayca örgütlendiği şehirde bir süre sonra Ahrar Fırkası ve eşrafın desteğini arkasına almış bulunan Hürriyet ve İtilaf Fırkaları en güçlü siyasi örgütler olarak dikkati çekmişlerdir. 1908-1918 II. Meşrutiyet Döneminde Aydın'da siyasi partiler ve onların temsilcileri arasında büyük kavgalar yaşanmıştır. Dönemin yerel basınının körüklemiş olduğu siyasi kavgalar aile fertleri arasında bile ayrılıklara neden olmuştur. Şüphesiz temeli sağlam olmayan bu siyasi örgütlenme modeli Aydın Şehrinin sosyal yapısında da şiddetli sarsıntılar yaratmıştır.³ Mütareke Döneminde Aydın'da oldukça fazla taraftarı bulunan Hürriyet ve İtilaf Fırkasının yöneticilerinin direniş karşıtı ve Kuvayımîllîye aleyhtarı olmaları nedeniyle gerek Aydın'ın işgali sürecinde, gerekse Nazillî kongrelerinin toplanması sırasında izledikleri kışkırtıcı politika ile Kuvayımîllîye'nin oluşumu ve harekâtında büyük zorluklar yaratan en büyük faktörlerden biri olmuştur.

1920- 1923 yıllarında oluşan I. Meclis'te Abdülkadir Camî Bey (Baykurt), Ahmet Şükrü Efendi (Yavuz yılmaz), Hasan Tahsin (San) Bey, Mahzar Germen (Bey), Mehmet Emin Efendi, Mehmet Esat (İleri) Efendi ve Sadık Bey Aydın Milletvekili olarak görev yapmışlardır. Bunlardan Abdülkadir Camî Bey (1877-1949) İstanbul Meclisinden gelerek 23 Nisan 1920'de TBMM'ne katılmış, 1922 yılı içinde izinsiz olarak uzun süre meclise devam etmediği için 21 Ekim 1922 tarihinde istifa etmiş sayılmıştır. Ahmet Şükrü (Yavuz yılmaz) (1865-1935) Sarayköy Müftülüğünü tercih ederek 22 Kasım 1920 tarihinde milletvekilliğinden ayrılmıştır. Mehmet Emin Efendi (1873-1929) İstanbul Meclisinden gelerek 21 Temmuz 1920 tarihinde TBMM'ne katılmıştır. Sadık Bey (1874-1920) dönem içinde 27 Aralık 1920'de vefat ettiği için milletvekilliği düşmüştür. Diğer milletvekillerinden Hasan Tahsin(San) Bey (1865-1951) II. ve V. Dönemlerde, Mahzar (Germen) Bey (1887-1967) II. Ve VIII. Dönemlerde, Mehmet Esat (İleri) Efendi de II. Dönemlerde de seçilerek parlamento'da yer almışlardır.⁴

³ Asaf Gökbel- Hikmet Şölen, *Aydın İli Tarihi*, İstanbul 1936, s.118.

⁴ Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve TBMM*, I. Dönem (1919-1923), III. Cilt, TBMM Vakfı Yayını No:6, Ankara 1993, s.18-19.

II. dönem milletvekilleri seçimleri 17 Temmuz 1923'te yapıldı. Bu seçimler sonucunda Dr. Mahzar (Germen) Bey, Hasan Tahsin (San) Bey, İzzettin (Çalışlar) Paşa, Mithat (Aydın) Bey, Dr. Reşit Galip (Bey), Zekayi (Apaydın) Aydın Milletvekili olarak seçilmişlerdir.⁵

II. Meclis'te Aydın Milletvekili olarak seçilmiş olan Zekayi (Apaydın) Bey Londra Elçiliğine atandığından 18 Ekim 1924'ten, İzzettin (Çalışlar) Paşa'da askeri görevini tercih ettiğinden 31 Ekim 1924'ten itibaren istifa etmişlerdir. Bu toplantı dönemindeki kayıplar sonucu boşalan mebusluklar için Aralık 1924'te seçimlere gidilmiştir. Seçimler sonucunda istifalar nedeniyle boşalan iki milletvekilliğine 24 Ocak 1925 tarihinden itibaren Mithat (Aydın) Bey ile Dr. Reşit Galip Beyler seçilmişlerdir.⁶ II. Dönem I. II. ve V. Dönem İcra Vekilleri Heyetlerine Aydın Milletvekillerinden giren olmamıştır. Buna karşılık II. Dönem III. İcra Vekilleri Heyetinde Aydın milletvekili Zekayi (Apaydın) Bey Ziraat Vekili olarak görev almış, ancak 20 Ağustos 1924 tarihinde yerini Menteşe Mebusu Şükrü(Kaya) Bey'e bırakmıştır. II. Dönem IV. İcra Vekilleri Heyetinde de Dr. Mahzar (Germen) Sıhhiye Ve Muaveneti İçtimaiye Vekili olarak görev yapmıştır. Yine II. Dönem Aydın Milletvekillerinden Dr. Reşit Galip 124 oy alarak Ankara İstiklal Mahkemesi üyeliğine seçilmiştir.⁷

Cumhuriyet döneminde şehirde ki en güçlü siyasi örgüt Cumhuriyet Halk Partisi idi. Parti cumhuriyet rejiminin yerel birimlerde temsilcisi olduğu için hemen her mahalle ve köyde kolayca teşkilatlanmıştı. Aydın halkı ve mecliste ki milletvekilleri 1924 yılında kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasına pek iltifat etmediler. Nitekim 1924 yılında meclis içinde CHF'den istifa edip muhalefet eden milletvekilleri arasında Aydın milletvekilleri bulunmuyordu. İzmir de teşkilatını zorlukla oluşturan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Aydın da ise halktan destek görmediği için örgütlenemedi.

1927 yılı III. Dönem Meclisi seçimlerinden önce 23 Haziran 1927'de CHF grubu yaptığı tüzük değişikliği ile milletvekili adaylarının belirlenmesi yetkisini parti başkanına vermiştir. Buna göre parti adına milletvekilleri adaylarının tespiti ve ilanı Genel Başkanına bırakılmıştır. Genel Başkan milletvekili adaylarını ya bizzat imzasıyla ilan eder veya Genel Başkan Vekiline ilan ettirir. Bu şekilde seçilen milletvekillerinin tümü de CHF Genel Başkanı Mustafa Kemal Paşa tarafından 29 Ağustos 1927 tarihli beyanname ile ilan edilerek aday

⁵ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi*, TBMM, II. Dönem, (1923-1927), III. Cilt, Ankara 1996, s.111.

⁶ Işıl Çakan, *Türk Parlamento Tarihinde II. Meclis*, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1999, s.79-81.

⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, C.3, İ.44, Ankara 1961-1976, s.103. TBMM Zabıt Ceridesi, C.9, İ.45, s.4-5. TBMM Zabıt Ceridesi, TBMM Zabıt Ceridesi, C:10, İ.11, s.375, TBMM Zabıt Ceridesi, C:15, İ.71, s.225-226.

gösterilmiştir.⁸ 1927 yılında yapılacak milletvekili seçimleri öncesi müntehib-i sani (ikinci seçmenler)lerin seçilme işleri 28 Temmuz 1927'de başlamış ve genellikle Halk Fırkasının gösterdiği adaylar ikinci seçmen olmaya hak kazanmışlardır. Seçimler Ağustos ayının ilk haftası sona ermiştir.⁹ Mustafa Kemal Paşa 30 Ağustos 1927'de aday listelerini yayınlamıştır. İkinci seçmenlerin oy kullanma işlemi ülke genelinde 6 Eylül 1927 tarihinde tamamlanmıştır. Mustafa Kemal Paşa 7 Eylül 1927'de yayınladığı beyanname ile halkın kendisine gösterdiği güvene teşekkür etmiştir. 5 Milletvekili çıkaracak olan Aydın'da ikinci seçmenler tercihlerini Dr. Mahzar (Germen), Hasan Tahsin (San), Dr. Reşit Galip, Mithat (Aydın), Emin Fikri (Eralp)Beylerden yana kullanıp söz konusu isimleri III. Dönem Aydın milletvekilleri olarak parlamentoya göndermişlerdir.¹⁰

Mustafa Kemal Paşa kendi seçtiği milletvekili adaylarıyla eğiti düzeyi çok yüksek, her türlü mesleki grubu içerisinde barındıran bir meclis oluşturmuştur. Bu şekilde oluşan meclis hem yapılacak çağdaş atılımlara uyumlu hem de Türkiye'nin sorunlarına eğilebilecek kapasitede bir meclis oluşturmuştur.

Aydın'da siyasi yaşamın renklendiği yıllar İkinci kez çok partili hayata geçiş denemesinin yaşandığı 1930 yılı oldu.¹¹

Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasal yaşamında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'ndan sonra kurulan ikinci muhalefet partisi Serbest Cumhuriyet Fırkası'dır. Serbest Fırka Reis-i Cumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın teşvik ve desteğiyle, yakın arkadaşı Fethi (Okyar) Bey tarafından kurulmuştur. Yeni fırka'nın kurulmasında hem iç siyasi gelişmeler hem de dış siyasi gelişmelerin önemli bir etkisi olmuştur. Bir taraftan dünya ekonomik buhranının olumsuz yansımaları, ülkede muhalif seslerin artmasına neden olurken, diğer taraftan da katı tek parti yönetiminin eleştiri ve denetimden yoksun olması sorunları artırıyordu. Bu koşullar içerisinde 1930'un yaz aylarında Mustafa Kemal Paşa muhalefet işlerini üstlenmek üzere sınırlı ve denetim altında tutabilecek bir muhalefet partisinin kurulmasıyla varlığını gizli olarak sürdüren muhalefetin gücünü açık olarak görmek istemiştir. İki partili bir sisteme geçilmesi aynı zamanda Türkiye'nin batı kamuoyundaki saygınlığını arttıracaktı.¹² M. Kemal Paşa ve Fethi Bey arasında gerçekleşen bir dizi görüşmenin ardından muhalefet partisi 12

⁸ Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, VI, ATTB IV, Ankara 1991, s.577-580.

⁹ Hizmet 2 Ağustos 1927.

¹⁰ Cemal Avcı, *III. Dönem TBMM'nin Yapısı Ve Faaliyetleri (1927-1931)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2000, s.25.

¹¹ Günver Güneş, Cumhuriyetin İlk Yıllarında Aydın, Tarih Ve Toplum, sayı:239, İstanbul Kasım 2003, s.52.

¹² Yahya S. Tezel, *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi (1923-1950)* Ankara 1986, s.206-207, Walter F. Weiker, "Serbest Fırka Başarı ve Başarısızlık" *Forum Dergisi*, c.XII, Ankara 1961, s.167, İlhan Tekeli-Selim İlkin, *1929 Dünya Buhranında Türkiye'nin İktisadi Politika Arayışları*, Ankara 1983, s.75-78.

Ağustos'ta Serbest Cumhuriyet Fırkası adıyla kurulmuştur. İzleyen günlerde Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan istifa eden 15 milletvekili yeni muhalefet partisine katıldı. İktidar partisi devletçi bir çizgi izlerken, muhalefet partisi daha liberal bir program benimsemiştir. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kendine ait bir yayın organı olmamakla beraber başta Arif Oruç'un Yarın'ı olmak üzere Son Posta, Hizmet, Yeni Asır ve sonradan yayın hayatına giren Serbest Cumhuriyet isimli gazeteler tarafından desteklenmiştir.¹³

Kuruluş biçimi Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın danişıklı olarak kurulduğu yapay ve güdümlü bir parti olduğu izlenimi vermekteydi. Önceden tasarlandığı biçimiyle parti mecliste yumuşak bir muhalefet yaparak iktidarda ki Cumhuriyet Halk Fırkası'nı eleştirecek ve denetleyecekti. Oysa bir muhalefet partisinin kurulmasına izin verilmesi ülke genelindeki hoşnutsuz kesimlerin hızla bu partiye yönelmesine yol açtı. Böylece parti toplum içinde hızlı bir şekilde kök salarak büyük bir toplumsal desteği arkasına aldı ve hiç umulmadık bir biçimde çok kısa sürede adeta bir iktidar seçeneği haline geldi. Partinin gördüğü bu büyük ilgi nesnel olarak partiyi kuruluş amacından uzaklaştırmış oluyordu ve bu durum beklenebileceği gibi hızla partinin sonunu getirdi.

---

¹³ Abdülhamit Avşar, *Bir Partinin Kapanmasında Basının Rolü, Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İstanbul 1998, s.93-96. Çetin Yetkin, *Atatürk'ün Başarısız Demokrasi Devrimi-Serbest Cumhuriyet Fırkası*, 2.Baskı, İstanbul 1997, s.215-216. Hakkı Uyar, *Serbest Cumhuriyet Gazetesi, Tarih ve Toplum*, sayı: 95, Kasım 1991, s.46-50.

1.1.2 Serbest Cumhuriyet Fırkası Aydın Teşkilatlanması

Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasal yaşamında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'ndan sonra kurulan ikinci muhalefet partisi Serbest Cumhuriyet Fırkası'dır.¹⁴ Serbest Cumhuriyet Fırka kısa ömürlü bir parti olmasına rağmen çok parti yaşama geçişte önemli bir adım sayılmaktadır. Bu parti, Mustafa Kemal'in teşvik ve desteğiyle, Fethi Bey tarafından kurulmuştur. Peki, neden bu parti kurulmaya çalışılmıştır? Çünkü 1920'lerde toplumla bağları zayıflayan tek parti rejimi, güttükçe daha otoriter hale gelmiş ve kamu hayatını tehlike altına almaya çalışmaktaydı.¹⁵ Tek parti rejiminin bu tür sıkıntısı toplumun siyasi yapılanmasına büyük etki etmekle birlikte, var olan siyasi yapılanmanın tekdüze gitmesine neden olmaktadır.

1930 yılı itibariyle siyaset kurumu hem toplum hem de meclis il bağlarını koparmıştı. Bu çerçeveye göre, iktidarda olan Cumhuriyet Halk Fırkası hantal bir yapı kazanmış, yerelerde güç sahibi olmak isteyen küçük bir azınlık dışında halkla ilişkisi kopmuş siyasi bir klişe dönüşmüştü.¹⁶ Bu sebeplerle birleşen başka bir neden ise, Türkiye'nin çok partili yaşama atacağı adımın Batı dünyasındaki saygınlığını artıracığı düşüncesiydi.¹⁷ Daha sonra Fethi Bey ile Mustafa Kemal arasında geçen bir dizi görüşmenin ardından yeni partinin adı Serbest Cumhuriyet Fırkası olmuş, 12 Ağustos 1930 yılında tarihin sayfalarına adını yazdırmıştır. O dönemde, tek parti rejiminden nasibini alamayan halk yeni partiye dört elle sarılmış ve candan desteklemiştir. Bu yüzden Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın yayılımı zor olmamıştır.

Muhalefet Partisi kendine ait bir yayın organı olmamakla beraber Yarın Gazetesi, Son Posta Gazetesi, Hizmet Gazetesi, Yeni Asır Gazetesi ve daha sonra yayın hayatına başlayan Serbest Cumhuriyet Gazetesi tarafından desteklendi.¹⁸

Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan ayrılan 14 milletvekilinin katılımı ile güçlenen Serbest Cumhuriyet Fırka, ilk iş olarak ülkenin ekonomik problemlerini gündeme taşıyan bir program ve partinin işleyiş mekanizmalarını belirleyen bir tüzük yayınladı.¹⁹ Tüzük hazırlanması aşamasında küçük problemler görüldüyse de bu problemler çözüldü ve iki kısımdan oluşan tüzük Mustafa Kemal'e sunuldu.

¹⁴ "Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Aydın'da Teşkilatlanması ve 1930 Belediye Seçimleri Üzerinde Oluşan Tartışmalar, "Organization of the Free Republican Party in Aydın and Debates on Municipality Election of 1930", Günver Güneş, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2000, s.119.

¹⁵ Cem Emrence, "Serbest Cumhuriyet Fırkası-99 Günlük Muhalefet" İletişim Yayınları, İstanbul, 2006, s.26.

¹⁶ Cem Emrence, a.g.e, s.27.

¹⁷ Yahya S. Tezel, *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi (1923-1950)* Ankara 1986, s.206-207.

¹⁸ Taner Timur, *Türk Devrimi ve Sonrası*, Ankara, 1993, s.159-160.

¹⁹ Cem Emrence, a.g.e, s.78.

Ali Fethi Bey'in, 9 Ağustos 1930 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'ya yazdığı, partinin genel esaslarını içeren mektubu²⁰ ayrı bir program olarak değerlendirilmezse, partinin resmi programı 11 maddeden oluşmaktadır.

İlk maddeye göre, Serbest Cumhuriyet Fırkası , “ milliyetçi, laik ve cumhuriyetçi” bir partidir.

İkinci maddeye göre, vergiler çok yüksektir ve yeniden düzenlenmeleri gerekmektedir.

Üçüncü maddede ise, hükümetin demiryolu politikası eleştirilmektedir. Serbest Cumhuriyet Fırka'nın görüşüne göre, demiryolu yapımı çok pahalı bir alt yapı çalışmasıdır ve Türkiye'nin mevcut ekonomik durumu buna uygun değildir.

Tüzüğün özellikle 3 maddesi Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın parti misyonunu anlamak açısından önemlidir. Diğer tüzük maddeleri ise partinin işleyişi ile ilgiliydi.²¹

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın toplumda bulunduğu kitlesel desteği gösteren en önemli kanıtlardan biri Serbest Cumhuriyet Fırkası liderlerinin organize ettiği Batı Anadolu turu oldu.²²

Bu gezi, İzmir ile başlayıp Aydın, Manisa ve Balıkesir'i kapsayacaktı. Batı Anadolu gezisinin başlamasından sonra anlaşıldı ki: Yeni parti özellikle ticari bölgelerde eş görülmemiş bir siyasi oluşum yaratmaktaydı ve bu desteğin arkasında büyük ölçüde vatandaşların karşılaştıkları ekonomik problemlerin Serbest Cumhuriyet Fırka tarafından çözülebileceğine dair kuvvetli bir inanç yatmaktaydı.²³Bu inanç tabii ki halkın tek parti dönemindeki rutinlikten sıkılıp yeni bir siyasi arayışın en büyük göstergesiydi. Serbest Cumhuriyet Fırkası lideri Fethi Bey, firkadan bazı arkadaşlarıyla birlikte İzmir'den başlayarak Manisa, Aydın, Balıkesir ve Akhisar'ı içine alan bir seyahate çıktı. Fethi Bey'in bu seyahate çıkmasının sebebi; Hem Başvekil ve Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Genel Başkanı olan İsmet Paşa'nın Sivas Nutku'na cevap vermek, hem de yeni firkanın teşkilatını kurmak idi.²⁴

Fethi Bey bu geziye önce İzmir'e gitmek üzere 3 Eylül 1930'da İstanbul'dan gemi ile başlamış, yanında Ağaoğlu Ahmet Bey ve Tahsin Bey de bulunmuş, Nuri Bey daha sonra İzmir'de onlara katılmış ve Fethi Bey ve arkadaşları 4 Eylül'de İzmir'e varmışlardır.²⁵İzmir'de 4 Eylül günü limana yaklaşırken büyük bir kalabalığın kendilerini beklediğini görmüşlerdir. Ancak bu kalabalık hayır mıydı, şer miydi? Zira Fethi Bey oraya

²⁰ Ahmet Ağaoğlu, *Serbest Fırka Hatıraları*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994, s.25-27.

²¹ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler: 1859-1952*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 1952, s.622.

²² Cem Emrence, a.g.e, s.93.

²³ Cem Emrence, a.g.e, s.93.

²⁴ Günver Güneş, a.g.m, s.122.

²⁵ Çetin Yetkin, *Atatürk'ün "Vatana İhanet"le suçlandığı Serbest Cumhuriyet Fırkası Olayı*, Otopsi Yayınları, 3.basım, İstanbul, 2004, s.235.

var olan hükümete muhalefet için gidiyordu. Halk henüz bu tür bir durumla karşılaşmamıştı. Fethi Bey'e karşı tepki gösterilebilir, Fethi Bey kötü muameleye maruz kalabilirdi. Nitekim Fethi Bey ve fırka arkadaşları daha İzmir'e gelmeden mahalli idarenin tutumu nedeniyle şehirde bazı olaylar çıkmıştı.²⁶

Asıl büyük ve kanlı olaylar ise 5 Eylül günü başladı. Bir çocuğun ölümü yedi kişinin yaralanmasına neden olan olaylar silsilesinin ardından Fethi Bey İzmir'de yapacağı konuşmayı güvenlik gerekçesiyle ertelemek zorunda kaldı.²⁷

Fethi Bey'in güvenlik gerekçesiyle ertelenen mitingi ise 7 Eylül 1930 günü İzmir Alsancak Stadı'nda gerçekleşti.²⁸Stadyumda mitinge katılanların sayısı yaklaşık 50 bindir.²⁹Fethi Bey burada yaptığı mitingde büyük bir kalabalık önünde iki saate yakın konuşmuş ve bu konuşmasında Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın programı ve İsmet Paşa'nın Sivas Nutku'na cevap vermiştir. Daha sonra Fethi Bey ve arkadaşları İzmir ve Karşıyaka'da Serbest Cumhuriyet Fırka teşkilatını tamamladıktan sonra trenle Menemen, Manisa, Aydın ve Balıkesir'e yeni fırka teşkilatını oluşturmak üzere yola çıkmıştır. Tezahürat ve karşılama yol boyunca devam etmiş, o dönemde oldukça küçük bir yerleşim yeri olan Emirâlem kasabasında Fethi Bey'in özel treni durmak zorunda kalmış, SCF lideri, halkın şikâyetlerini dinlemiştir.³⁰ Fethi Bey daha Aydın'a gelmeden önemli bir destek bulmuştur. Bunu ise: Aydın, Germencik, Söke Nazilli, Bozdoğan, Çine, Karacasu, Köşk halkının bağlılığını göstermek için attığı telgraflardan anlıyoruz.³¹

Fethi Bey'in Aydın gezisi 9 Eylül tarihinde İzmir'den başladı. SCF heyeti, bu sefer İzmir-Aydın demiryolunu kullanarak dünya incir üretiminde önemli bir yere sahip olan Aydın vilayetini ziyaret edeceklerdi. Aydın yolu üzerinde birçok noktada duran tren, istasyonlarda büyük kalabalıkların toplandığı, vagonlardan nutukların verildiği ve Fethi Bey'in halkla sohbet ettiği birer açık demokrasi platformuna dönüşmüştü.³²

Serbest Cumhuriyet Fırka'nın Aydın teşkilatlanması diğer şehirlere kıyasla daha kolay olmuştur. Teşkilatlanmaya geçmeden önce Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın parti tüzüğünde yer alan teşkilat yapısından bahsetmek isterim:

²⁶ Hizmet 4 Eylül 1930, Yeni Asır 5 Eylül 1930.

²⁷ Yaşanan olaylarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: Yeni Asır 6 Eylül 1930, Son Posta 6 Eylül 1930, Ahmet Ağaoğlu, a.g.e, s.36, Osman Okyar-Mehmet Seyitdanlıoğlu, Fethi Okyar'ın Anıları: Atatürk, Okyar ve Çok partili Türkiye, Ankara, 1997, s. 73-75.

²⁸ Cem Emrence, a.g.e, s.100.

²⁹ Son Posta, 9 Eylül, 1930.Fethi Bey, İzmir'deki olayların büyüyeceği kaygısıyla mitingi düzenlemeden önce telgrafla Mustafa Kemal Paşa'dan izin istemiş ve onay aldıktan sonra mitingini düzenlemiştir. Tekin Erer, Türkiye'de Parti Kavgaları, İstanbul, 1963, s.60.

³⁰ Son Posta, 10 Eylül 1930.

³¹ Telgraflar için Bkz. Hizmet 7 Eylül 1930, Yeni Asır 7 Eylül 1930.

³² Cem Emrence, a.g.e, s.109.

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın programının üçüncü kısmı "*Fırka Teşkilatına*" ayrılmıştı. Sekizinci madde ile başlayan bu bölümde önce "*Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın teşkilatı aşağıdan yukarıya doğru yürür*" cümlesi yer alıyor. Bu nedenle de, örgütlenme ile ilgili maddeler, en alt düzeydeki örgüt birimlerinden başlamış bulunuyordu.³³

Fırkanın en alt düzeydeki örgüt birimi, "*Köy*" ya da "*Mahalle Ocağı*" olarak belirlenmiştir. Bu ocakların, içlerinden biri başkan olmak üzere üç kişilik bir yönetim kurulu vardır. Bunlardan sonra "*Nahiye Ocağı*" geliyor. Nahiye Ocaklarının yönetim kurulları beş kişiden oluşuyor. Bunun üstünde Kaza Kongresi'nce seçilecek yedi kişiden oluşan "*Kaza Ocağı*" olduğunu görüyoruz. Bu yedi kişiden biri başkan olacak, biri kâtip, biri de muhasebeci olacak ve ayrıca üç yedek üye seçilecektir. Genel Merkez'e "*Merkez Ocağı*" denilmiştir. Dokuz asıl, beş yedek üyeden oluşan Merkez Ocağı, büyük kongrece seçilecek, genel başkan, genel sekreter ve muhasebeci bu dokuz kişi arasından seçilip belirlenecektir.³⁴

Yeni fırkanın genel merkezi İstanbul olmuştur. Fırkaya üye kayıtları 21 Ağustos'ta başlamıştır. Serbest Cumhuriyet Fırkası kısa süreli bir parti olmasına karşın güzel bir örgütlenme örneği sergilemişti ve 63 ilden 37'sinde örgütlenmeyi başarmıştı. Bu örgütlenmeye hemen katılan Aydın'da ise kolaylıkla yer bulabildi.

Aydın'da yeni partinin teşkilatlanması çalışmalarını yürütmek için ilk düşünülen isim Cumhuriyet'in ilk yıllarının belediye başkanı olan Şahinzade Fuat Bey olmuştur. Fethi Bey daha Aydın'a gelmeden önce konuştuğu Fuat Bey ile bir araya gelmiş ve Aydın'da parti teşkilatını kurma görevini kendisine vermiştir. Serbest Fırka taraftarı olarak bilinen İzmir'deki Hizmet Gazetesi de Fuat Bey'in Aydın'a yeni fırkanın teşkilatını oluşturmak amacıyla 6 Eylül'de Fethi Bey'in Aydın'a gelmeden gönderildiğini belirtmiştir.³⁵Fethi Bey İzmir'de tanıştığı Şahinzade Fuat Bey'e güvenerek başlangıçta onu Aydın teşkilatını kurmakla görevlendirmiştir. Ancak daha sonra Fuat Bey'in belediye başkanlığı döneminde olduğu yıpranmış olduğu kanaatine varmış, o arada Aydın'a seyahati sırasında başka referansları da değerlendirdikten sonra il teşkilatı oluşturma görevini Adnan Bey'e vermiştir.³⁶

Bu görev değişikliğine sebep olan İzmir Anadolu Gazetesi'nde şu şekilde beyan edilmiştir:³⁷

Serbest Fırka'nın Batı Anadolu hamlelerini yakından takip eden bu gazetenin Fuat Bey ile ilgili yaptığı olumsuz değerlendirmeler ve yoğun eleştiri bombardımanı Fethi Bey'in

³³ Çetin Yetkin, a.g.e, s.147.

³⁴ Çetin Yetkin, a.g.e, s.148.

³⁵ "Aydın Teşkilatı", Hizmet 8 Eylül 1930.

³⁶ Bahsedilen zat Adnan Menderes Bey'dir. Bu, Adnan Bey'in il siyasi girişimidir. Günver Güneş, a.g.m, s.124.

³⁷ Anadolu, 25 Eylül 1930.

kanaatinin değişmesine sebep olmuş ve bunu destekleyen başka bir durum ise: Fethi Bey'in Aydın'a geldiğinde bazı Aydınlıların Fuat Bey hakkında olumsuz görüşler içeren mektuplar vermesidir. Sonuç olarak Fuat Bey yalnızca il teşkilatının üyesi olarak kalmış, yeni partinin Aydın'daki oluşumu Adnan Bey ve arkadaşlarına bırakılmıştır.³⁸

Aydın'da Serbest Fırka'nın İl Teşkilatı Fethi Bey'in Aydın seyahati sonrasında 9 Eylül 1930'da kuruluşunu tamamlayarak faaliyetlerine başlamıştır. Serbest Fırka'nın il teşkilatı şu isimlerden oluşuyordu:

Başkan: Adnan (Menderes) Bey

Üyeler: Osman Fuat

Dr. Mukadder

Dr. Nafız

Manifaturacı Osman

Raif Fevzi Bey

Mühendis Hıfzı

Ali Nihat Bey

Avukat Yusuf

Selahattin Beyler.³⁹

Serbest Cumhuriyet Fırka Aydın'da inanılmaz bir ilgiyle karşılandı. Fethi Bey'in Aydın seyahati beklenenin dışında hareketli geçti. Yeni fırka çok etkili bir siyaset yürütme de kendine Aydın'da bir hayli yoldaş bulmuştur. Bu döneme tanıklık eden birçok gazete Serbest Cumhuriyet Fırka'nın kısa sürede Aydın'da teşkilatlandığını ve pek çok vatandaşın partiye kaydolduğunu belirtmiştir.⁴⁰

İzmir'de yaşanan olayları protesto edip, Fethi Bey'e en çok bağlılık bildiren ve bu yönde telgraf çeken illerin başında Aydın geliyordu. 7 Eylül tarihinde çeşitli gazetelerde Aydın, Nazilli, Söke, Germencik, Çine Karacasu, Köşk, Karapınar ve Bozdoğan'dan Fethi Bey ve Serbest Fırka erkânına geçmiş olsun ve partiye bağlılık mesajları yağmıştı.⁴¹ Batı Anadolu gezisini 13 Eylül'de bitiren Fethi Bey'e göre, “ *Türk Milleti'nin siyasi rüştünü ispat etmiştir.* ”⁴²

³⁸ Anadolu, 10 Ekim 1930.

³⁹ T.C Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Cumhuriyet Halk Partisi, Dosya 1, Büro, Yer No:284.138.2. Bu kişilerden Raif Fevzi Bey 1931'de Aydın Belediye Başkanı seçilecek, Ali Nihat Bey, Hıfzı Bey Belediye üyesi olacaklardır.

⁴⁰ Yeni Asır, 10 Eylül 1930.

⁴¹ Günver Güneş, a.g.m, s.125.

⁴² Yarın Gazetesi, 14 Eylül 1930.

Aydın'da belediye seçimleri başlamadan birçok kazada ve bucakta Serbest Cumhuriyet Fırka teşkilatları tamamlanmıştı. Dönemin basınından yararlanarak ulaşabildiğimiz haberlere göre Serbest Cumhuriyet Fırka Teşkilatında yer alan isimler şunlardır:

Atça: Başkan: Zürradan Ramazanzade, Mehmet Hulusi, Kâtip: Ahmetzade Fevzi, Veznedar: Tüccardan Yüzbaşızade Kerim, Azalar: Kuyucuzade İzzet ve Kırçalızade Ali Beyler.⁴³

Söke: Kazım Necip, Çakmakzade Emin Kazım, Eczacı Halil, Giritli Kemal, Ali Rıza Beyoğlu Celal.⁴⁴

Çine: Emekli Kaymakam Şevket, Emekli Binbaşı Arif, Eski Çivril Kaymakamı Recep, İhtiyat Birinci Mülayimi Çiftçi Salih Zeki, Çiftçi Mehmet Şükrü, Tüccar Mustafa Beyler.⁴⁵

Kuyucak: Hüseyin Faik Beyzade Adnan, Abdurrahmanzade Ahmet Bahri, Manifaturacı Süleyman Sırrı, Hacı Hasanzade Raşit, Mehmetzade Vehbi Beyler.⁴⁶

Bozdoğan: Helvacızade İsmail Hakkı, Muhittinzade Hakkı, Selahattinzade Bahtiyar, Kahyazade Hafız Ahmet, Yunuszade Salih, Molla Hüseyinzade Mehmet Efendiler.⁴⁷

Yenipazar: Hacı Mehmet Efendizade Hafız Necip, Hacı Hüseyin Efendizade Hasan, Bekir Beyzade Mehmet Emin, Tekelizade Rıza, Bodenzade Süleyman Efendiler, M.Recep.⁴⁸

Karacasu: Müftüzade Mustafa Hulusi, Avukat Mustafa, Tüccardan Portakalzade Mehmet Nazmi, Kodikzade Halil, Hoca Seyd Alizade Hacı Ali, Zürradan Halimzade Kamil, Fitioloğlu Ali Rıza Beyler.⁴⁹

Nazilli: Bu ilçe ile ilgili net bir bilgi olmamakla birlikte Anadolu Gazetesi'nde şu şekilde sözü geçmektedir: Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Nazilli'de Belediye seçimini kazandığını belirtmiş ve Eczacı Hüsnü Bey'in Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Nazilli ilçe teşkilatı başkanı ve belediye başkan adayı olduğudur.⁵⁰

Belediye seçimleri başlamadan önce SCF mensupları köy köy, ilçe ilçe dolaşarak yeni partiyi halka tanıtmışlardır. Aydın örgütlenmesinde önemli bir rol üstlenerek öne çıkan isimlerden biri de Avukat Etem Vassaf olmuştur. Yeni kurulan bu parti Aydın'da Türk

⁴³ Hizmet, 16 Eylül 1930.

⁴⁴ Hizmet, 18 Eylül 1930.

⁴⁵ Hizmet, 19 Eylül 1930.

⁴⁶ Hizmet, 22 Eylül 1930.

⁴⁷ Hizmet, 25 Eylül 1930.

⁴⁸ Hizmet, 3 Ekim 1930.

⁴⁹ Hizmet, 3 Ekim, 1930.

⁵⁰ Anadolu, 20 Kasım 1930.

Ocakları'ndan, gençlik örgütlerinden ve spor kulüplerinden, Aydın Ticaret Odası'ndan, esnaf, çiftçi ve tüccarlardan büyük bir destek almıştır.⁵¹

---

⁵¹ Hizmet, 21 Eylül 1930, Günver Güneş, a.g.m, s.127.

1.1.3 Fethi Bey'in Aydın Ziyareti

Fethi Bey'in Aydın ziyareti 10 Eylül 1930 Çarşamba günü olarak düşünülürken bu gezi 9 Eylül Salı günü gerçekleşmiştir. SCH Heyeti, Selçuk'tan sonra Reşadiye(Ortaklar)'ye gelmiştir. Aydın'dan SCF liderine refakat etmeye gelen heyetler, Söke'den gelen SCF taraftarları, Gazi ve Fethi Bey'in portreleri ile bayraklar ve çiçeklerle süslenmiş istasyonda toplanmışlardı.⁵²Tren, Reşadiye'ye ulaştığında alabalık davul zurna eşliğinde SCF liderine ayran ve taze meyve ikram etti. Muhalefet partisi başkanı burada yaptığı konuşma da “ *Bugün fırkamız size ne vaat ediyor. Hayat vaat ediyor. Siyasette hürriyet, ticarete hürriyet vaat ediyor. İnhisarlar serdettiğimiz prensiplerin başında gelir...*” Fethi Bey konuşmasının akabinde inhisarlardan uzun uzadıya söz etmiş, ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerine temas ettikten sonra halk tarafından sürekli alkışlanmıştır. Fethi Bey programı eleştirenlere de yanıt vermiş ve “ *... saydığım şeyler uygun bir program olamazmış, muarızlarıma şunu söyleyeyim ki bütün bu söylediklerimin yapılabilmesi mümkün olan şeylerdir. Bunlar yapabilirsem kendimi bahtiyar olarak sayarım, mücadele yolumuz inhisar mücadelesidir. Cumhuriyet prensipleridir. Hakkımda gösterdiğiniz muhabbete teşekkür ederim. Fikir sahasında şahsiyetten uzak kalmanızı rica ederim*” demiştir.⁵³

Fethi Bey'in konuşması tamamlandıktan sonra kalabalıktan bir genç “ *Şu gördüğünüz ekonomik buhranın muzdaripleri hep sizinle beraberdir. Programınızın hepsini tetkik ettik; size sadığımız, muvaffak olmanız için kendimizi ortaya attık. Hürriyet havasını ufkumuzda estirirseniz yalnız bu kâfidir*” dedi. Söke kfilesinden Eczacı Halil Bey de Fethi Bey'e hitaben Sökeliler adına Halk Fırkası'ndan çekilen telgrafın doğru olmadığı, bu telgrafın Söke'de Halk Fırkası'na mensup birkaç muhtarın eseri olduğu söylenmiş, ardından Fethi Bey Söke'ye davet edilmiştir.⁵⁴

Bir sonraki istasyon incir üretimi ile ünlü Germencik'ti. İlk olarak yerel halktan Tahsin Bey karşılaştıkları güçlükleri sıralamış ve liderden çözüm beklediklerini bildirmiştir. Erbeyli istasyonunda ise herkes için üzücü bir atmosfer vardı. Genç bir adam köylünün durumunu işaret ederek, “ *şu ayakları çıplak, karınları aç, sefalet içinde yaşayan köylü bu vaziyette kaldıkça binayi devlet payidar olamaz. Kurtuluşumuz sizin programınızdır. Sizden tek ricamız hükümet olduğunuzda köylünün durumunu ve onlara verdiğiniz sözleri unutmamanız*” dediğinde Batı Anadolu turunun önemli bir anı tarihe kaydedilmişti.⁵⁵

⁵² Cem Emrence, a.g.e, s.110.

⁵³ Hizmet, 10 Eylül 1930.

⁵⁴ Günver Güneş, a.g.m, s.128.

⁵⁵ Cem Emrence, a.g.e, s.111.

Daha sonra Karapınar (İncirliova) ‘da tren kısa bir süre durmuş, SCF liderine bir buket takdim edildikten sonra Karapınarlıları da alarak Aydın’a ulaşmıştı.

Önemli mevkilerden geçerek Aydın’a ulaşan Fethi Bey ve arkadaşları açısından gezi oldukça olumlu geçmekteydi. Gittikleri her yerde sevgi gösterisi ile karşılaşmışlar, yeni kurulan bu partinin halkın kurtarıcısı olduğunu anlamışlar ve bu heyecan içerisinde Aydın’a gelmişlerdi. O gün Aydın gar istasyonu bayraklarla donatılmış, müzik bandosu ve davul-zurna SCF heyetini karşılamak üzere yerlerini almışlardı. SCF heyeti trenden indikten sonra Aydın Palas oteline geçmiş ve Aydın’daki heyetlerle kısa bir sohbet etmişlerdir. Bu anı kaydeden bir gazete muhabirinin anlatımı ise şöyledir: “ Bu esnada gözyaşı akıtanlar az değildi. Aydın baştanbaşa bayraklarla donatılmıştır. Sükûnet, nizam ve asayiş mükemmeldir. İzmir’deki gibi zabıta müdahalesi olmamıştır. CHF mutemedi de orada bulunuyordu. Seyahati baştan sona takip etti.”

1.1.4.Fethi Bey'in Aydın Nutku

Serbest Fırka taraftarı gazetelerin belirttiğine göre Fethi Bey konuşmasını 25 bin kişilik bir kalabalık huzurunda gerçekleştirmiştir. Fethi Bey kendisini dinlemeye gelen bu kalabalığa özgürlükleri, ekonomik durumu ve yine inhisarları anlatmıştır. Bu nutku ilk defa veren bir kaynaktan alıntı yaparak size aktarmaya çalışacağım:

Muhterem Aydınlılar

Bu candan yürekten gelen muhabbetinize nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Bu samimi tezahüratın karşısında hissettiğim heyecanı tarif edemem. Bu muhabbetiniz, yürekten tezahüratını teşkil ettiğim Serbest Cumhuriyet Fırkası'na derin bir itimat irae eder. Fırkamız sizin gibi çalışkan, zeki, namuslu vatandaşların muzaheretine nail oldukça mühim hizmetler ifa edeceğimize eminim. Görüyorum ki teşkil ettiğim SCF bütün milletin derinden hissettiği bir ihtiyacın meyvesidir. Mefkûremiz milletin ifa ettiği mefkûreye mutabıktır. Bunda hissettiğin kuvveti ve itimadı tarif edemeyeceğim. Fırkamız nedir? Ve size ne vaat ediyor? Bunu birkaç kelime ile izah edeyim.

Fırkamız serbest münakaşa ülküsüne müstenit, Cumhuriyetin temellerini sağlamlaştırmaya malik, mesaisinde muvaffakiyetle koşacaktır. Kalam hürriyeti, matbuat hürriyeti, düşünce hürriyeti fırkamız esasıdır.

Arkadaşlar

Hür Türk evladı bu mefkûreden istifade edecektir. İktisadi buhrana çareler arayacağız. İktisadi buhran umum dünyaya şamildir. Bundan bizde muzdaripiz. Fakat bize mahsus bir buhran vardır ki; Bence onun izalesi mümkündür. Serbest münakaşa isteyen fırkamız ticarete de serbestiyet arzu eder. Bu serbestîye muhalif olan ve köylüyü, çiftçiyi tazyik eden inhisarların aleyhindedir.

Bu inhisarlardan doğrudan doğruya değil, mahsulâtımız sebebiyle alakadar olduğumuz liman inhisarı vardır. Liman işleyişleri bir şirket inhisara almıştır. Bu şirket hizmet yapıyor, devlet hazinesinden aldığı paraların bir cüz'ünü olsun iade etmiyor. Halkın say mahsulü olan paralar şahsi menfaatler uğrunda sarf edilmektedir.

Arkadaşlar

Bu inhisar ticarete sekte veren bir inhisardır. İlgası lazımdır. Müskirat inhisarına gelelim. Dünya'da misali olmayan mahsullerimiz vardır. Üzüm ve incir mahsulü gibi devlet varidatını azaltmak, aklımızdan geçmez. Köylüyü, çiftçiyi, halkı tazyik etmeyecek, bandrol usulünü kabul etmek mümkündür. Hayat pahalılığını vücuda getiren şeker ve petrol inhisarı yekûnun tahfifine taraftarız. Çiftçiyi tazyik altında bırakan bir şeyde ağır şartlarda para tedarik edilmesidir. Ziraat Bankası vazifesini tamamıyla yapamayınca % 20-40-50 hatta 100

*faizle para bulan çiftçi nasıl belini doğrultabilir? Ve nasıl evladının maişetini temin eder. Ziraat bankasının yalnız çiftçiye tahsisi lazımdır. İşte programımızın en ziyade sizi alakadar eden noktalarını izah ettim. Bana “ Programınız bu mudur? Bunu herkes hissediyor ve söylüyordu. Diyorlar, başka bir program göstermemi istiyorlar. Düşünmek başka, tatbik sahasına getirme büsbütün başkadır efendiler. Bu program tatbiki için Cumhuriyetin siyasi haklarından tamamen istifade edeceğiz. Mücadelemiz fikir mücadelesi, mefkûre mücadelesi olacaktır. Bu sayede memleketin umumi menfaatlerini temin etmek mümkündür kanaatindeyim. Sizden şahsiyetten kaçmanızı ve kanatlarınız muhalifte olsa birbirinizi sevmenizi rica ederim.*⁵⁶

Nutku sık sık alkışlar ve tezahüratla kesilen Fethi Bey konuşmasını tamamladıktan sonra Aydınlılara teşekkür etti. Halk Yaşa diye bağırırken, aynı zamanda alkışlıyordu. Fethi Bey'in konuşmasının ardından Etem Vassaf ve Necati Beyler Aydın Palas Oteli'nin balkonundan Aydınlılara kısa birer konuşma yaptılar. Geceyi Aydın'da geçiren Fethi Bey ve refakatindekilere akşam bir ziyafet verilmiştir.

9 Eylül Salı akşamı otel Aydın Palas'ta Fethi Bey'i görmek için Karapınar, Sultanhisar, Köşk, Çine, Söke, Nazilli ve civarındaki köylerden heyetler gelmiş, Fethi Bey ile konuşmuşlar, sıkıntılarını ve sorunlarını anlatmışlardır. CHF Aydın Mutemedi İmamköylü Emin Efendi'nin köyünden de bir heyetin bu görüşmelerde yer aldığı dönemin gazeteleri tarafından ifade edilmiştir.⁵⁷

Fethi Bey ve refakatindeki fırka heyetinin bir günlük Aydın seyahatlerinin ardından 10 Eylül Çarşamba günü saat 10.30'da motokar ile Aydın'dan ayrılmışlardır. Motokarın Aydın'dan ayrılmasından evvel Aydınli gençler ve münevveran SCF İdare Heyeti Fethi Bey ve refakatindeki zevatla birlikte resim çekilmek ricasında bulunmuşlar. Bu ricaları kabul edilmiş, resim çekildikten sonra halk ve yeni fırka sempatzanı gençler sloganlar atarak Fethi Bey'i Aydın İstasyonu'ndan uğurlamışlardır.

Fethi Bey'i taşıyan motokar, büyük bir kalabalığın toplandığı Germencik İstasyonu'nda durdurulmuştur. Germencik halkı Fethi Bey'e kırmızı-beyaz kurdelelerle süslenmiş ve üzerinde birbirini samimiyetle sıkın iki el bulunan bir kart olan, zarif büyük bir kutu incir hediye etmişlerdir. Erbeyli İstasyonu'nda kendisini bekleyen halka iltifat eden Fethi Bey, burada istek üzerine motokardan inerek İncir Kooperatifi'nin depolarını gezmiştir. Benzer bir tablo Reşadiye'de gerçekleşmiş, Söke ve Kuşadası'ndan gelen heyetlerin tezahüratı altında Fethi Bey ve arkadaşları yemeğe davet edilmiştir. Reşadiye'de yemek yiyen

⁵⁶ Günver Güneş, a.g.m, s. 130.

⁵⁷ Hizmet, 10 Eylül 1930, Yeni Asır 10 Eylül 1930.

Fethi Bey saat 13.00'a doğru İncir Kooperatifi'nin fümikasyon tesislerini gezmiş daha sonra da Reşadiye'den 200'e yakın kadın erkek topluluğunun gösterileri arasında İzmir'e doğru yola çıkmıştır.⁵⁸

---

⁵⁸ Söke ve Kuşadası'ndan gelen başka bir kalabalık heyet Fethi Bey'i Selçuk'ta Karşılamiştir.3000'e yakın kişinin karşıladığı toplulukta kadınların fazla oluşu dikkat çekiyordu.Fethi Bey burada yaptığı konuşmada fes, Arap harfleri, vergilerin lağvedilmesi gibi dedikodulardan duyduğu rahatsızlığını dile getirmiştir.Hizmet 11 Eylül 1930.

1.1.5 Fethi Bey'in Seyahati Sonrası Aydın'da Siyasi Gelişmeler

Fethi Bey'in Aydın'a geldiği gün Serbest Fırka içinde stratejik gelişmeler yaşanmıştır. Serbest Fırka Genel Kurul üyesi olan Aydın Milletvekili Reşit Galip Bey İzmir olaylarını sebep göstererek bu görevinden istifa etmiştir.

Fethi Bey'in Aydın'ı ziyareti parti adına güzel neticeler vermiş ve Aydın'da SCF tabanı güçlenmiştir. Çünkü halk tek parti yönetiminin politikalarının yanlış olduğuna inanmış ve bu partinin Türkiye'ye hayırlı olacağı düşüncesini taşıyordu. SCF bu şekilde mutlu ayrılırken, artık muhalefeti olan CHF ise Aydın'da miting düzenlemek için harekete geçti.⁵⁹Mitingi canlı hale getirmek için de Denizli'den Halk Fırkası Müfettişi Zühtü Bey ve Anadolu gazetesi sahibi Haydar Rüştü Beyler İzmir'den, Adliye Vekili Mahmut Esat Bey de Söke üzerinden Aydın'a geldiler. Denizli ve Muğla vilayetleri Halk Fırkası erkânı da Aydın'daki partililerine destek olmak için mitinge katıldılar. Miting düzenlenmesindeki temel amaç Fethi Bey'in Aydın'ı ziyareti sırasında halk üzerinde yarattığı olumlu izlenimleri silmek ve CHF' ye halk desteğini yeniden sağlamaktı. Miting 15 Eylül'de Aydın'da büyük pazarın kurulduğu güne denk getirildi. CHF Aydın İl Teşkilatı'nın büyük gayretlerine rağmen mitinge halkın katılımı az olmuş ve mitingin ileri bir tarihe ertelenmiştir.

Başta Mahmut Esat Bey olmak üzere CHF erkânı Aydın halkının umursamazlığına kırılmışlar, şehirden hayal kırıklığı ile ayrılmışlardır. Bu olayların basına yansıtış biçimi de çok farklı olmuştur. Serbest Cumhuriyet Fırka'nın Aydın'daki faaliyetlerini yakından takip eden İzmir basını birbirini inkâr ve tekzip eden yoğun bir haber akışı içine girmiştir. En büyük kavga ise SCF savunucusu Hizmet gazetesi ile CHF savunucusu Anadolu gazeteleri arasında olmuştur.⁶⁰

Fethi Bey'in Aydın seyahati, İzmir kadar sert geçmemiştir. Halktan beklediği tepkiyi almış ve güçlü bir şekilde şehirden ayrılmıştır.

---

⁵⁹ Anadolu,9 Eylül 1930.

⁶⁰ Anadolu,10 Eylül 1930.

1.1.6 Aydın'da 1930 Belediye Seçimleri ve Serbest Cumhuriyet Fırka

SCF ile CHF arasındaki tartışmalar ve karşılıklı suçlamalar sürerken, Fethi Bey'in İzmir'den başlayan yurt gezisinden sonra yeni parti ilk defa belediye seçimlerine katılmıştır. CHF hakkındaki ciddi yolsuzluk iddiaları, ekonomik sıkıntı içinde olan halk ile CHF'nin arasındaki mesafeyi iyice artırmıştır.⁶¹ Bu dönemde yapılan belediye seçimlerinde izlenen yöntem gereğince, ülke çapında bir gün içinde değil, fakat il il, ilçe ilçe birbirini izleyen günlerde ve önce bir yerde seçim sandığının oy verilmesi için hazır tutulması ve arkasından o sandığın, o seçim çevresinin bir başka bölgesine taşınması biçiminde yapılıyordu. Ancak yeni kurulmuş ve örgütlenmesini henüz tamamlayamamış olan SCF'nin seçimlere girmesinin doğru bir hamle olup olmadığı tartışma konusudur.⁶²

1930 Belediye Seçimleri olaylarla dolu bir seçim olmuştur. Bu olaylar iktidar ile muhalefet arasındaki ilişkileri düzelemeyecek şekilde bozmuştur. SCF' ye ve onu destekleyen gazetelere göre olayları CHF yetkilileri, yerel yöneticiler ve kolluk güçleri çıkarmışlardır ve seçimler ağır bir baskı ve yolsuzluklar altında yapılmıştır. CHF' ye göre ise, halkı kışkırtan SCF üyeleri çıkan olayların sorumlusuydular.

SCF seçimler başlamadan CHF'nin seçimlerde adil davranmayacağını düşünüyordu. Nitekim seçimler daha başlar başlamaz ilk itirazlar gelmeye başladı. İzmir'de defterlerde isimlerin olmadığı yönündeki itirazlar sürerken daha önce başlayan Aydın seçimlerinden şu acı söylemler geliyordu. "... İzmir'de bulunan mülkiye müfettişleri bu çirkinlikleri görmek için Aydın'a gelmelidirler. Halk yeis içindedir. Şikâyet ve müracaat makamı neresidir"⁶³

Belediye seçimleri Aydın'da Eylül ayının üçüncü haftası başlamıştır. Seçimler öncesi CHF ile SCF arasındaki tartışmalar ve karşılıklı suçlamalar devam ederken, belediye seçimlerine az bir süre kalmıştı. Bir de Türk kamuoyu bu şekilde bir süreci Terakkiperver Fırka'dan sonra yaşamadığı için toplumun, siyasi oluşumların çirkinleştiğini görmesi de üzücüdür. Bundan ayrı henüz oluşumunu tamamlamış genç bir partinin seçimlere girme merakı da ilginçtir. SCF'nin Batı Anadolu turunda gördüğü yoğun ilgiye paralel olarak belediye seçimlerine katılacağı haberler üzerine de Aydın'dan şu ilginç mesaj veriliyordu:

⁶¹ Feridun Kandemir, Siyasi Dargınlıklar 4, Serbest Fırka Nasıl Kuruldu, Nasıl Kapatıldı? ,İstanbul, Ekicigil Yayınları, 1955, s.4.

⁶² Çetin Yetkin, a.g.e, s.257.

⁶³ Yeni Asır, 22 Eylül 1930.

“ ...Ancak bu tasavvurum İstanbul, Ankara ve İzmir’e inhisar ettirilmeyerek Aydın ve mümasil vilayetlere de teşmil ettirilmesi ve şu suretle bu nimetten her tarafın nasibedar olması icap eder...”⁶⁴

Aydın’da belediye seçimlerinin başlamasıyla birlikte CHF ile SCF arasındaki siyasi rekabette iyice kızışmıştır. Seçimin daha ilk günlerinde karşılıklı suçlamalar birbirini izler. Nitekim “ Belediye kanununun 32. maddesi gereğince intihabat encümenince belirlenecek azaların gizli oy ile seçilmesi gerekirken, bu maddeye aykırı davranıldığı gerekçesiyle SCF Aydın Merkez Ocağı vilayete şikâyetle bulunmuştur.”⁶⁵

Propaganda amacıyla CHF ise partiye destek sağlamak amacıyla bir beyanname hazırlayıp halka dağıtmıştır. Seçimlerin yapıldığı tarihlerde Aydın Belediye Reisi olan CHF’li Ahmet Emin Bey’in tüm belediye memurlarını, belediye çavuşlarını seçim işlerinde kullandığı iddiası ise muhalif basının sıkça dile getirdiği şikâyetler arasında yer alıyordu. SCF yanlısı Hizmet, Yeni Asır, Son Posta gazeteleri Aydın belediye seçimleri sırasında Belediye Başkanı Ahmet Emin Bey’i hedef olarak seçmişler, kendisini sert ve tehditkâr bir üslupla eleştirmişlerdir.⁶⁶

Aydın belediye seçimleri İzmir basını tarafından ilgiyle izlenmiştir. Bu nedenle taraflı yayınları yüzünden CHF yanlısı Anadolu Gazetesi ile SCF yanlısı Hizmet Gazeteleri sık sık karşı karşıya gelmiştir. Bu gazeteler çoğu zaman habercilikten çok parti sempatanlığı yapmış, haberlerini de buna göre şekillendirmiş, objektiflikten uzak bir tutum sergilemişlerdir. Bu haberlere bir örnek verecek olursak: Hizmet gazetesinin Çakmarlı Emin Bey ile dönemin Belediye Başkanı Ahmet Emin Bey’i karıştırması Aydın’da alay konusu olmuştur. Muhalif basının eleştirilerinden nasibini alan kişilerden biri de Aydın Hilal-i Ahmer Cemiyeti Başkanı Dr. Hasan Bey’di. Hizmet gazetesinin iddiasına göre seçimler sırasında Halk fırkasının rey sandığı başına mobilesini ve daktilosunu göndermek suretiyle bir hayır kurumu olan Kızılay’ı siyasete karıştırmıştır.⁶⁷ Aydın’da 1930 Belediye seçimleri mevcut Belediye Başkanı Ahmet Emin Bey’in üzerinde yoğunlaşan tartışmalar ve polemiklerle iyice gerginleşmiştir. Bunda başı çeken ise Hizmet Gazetesi olmuştur. Hizmet Gazetesi her fırsatta Belediye Başkanı’nı eleştirmiş, aynı zamanda Anadolu gazetesi ise Ahmet Emin Bey’in Aydın’a yaptığı hizmetler üzerinde durmuştur.⁶⁸

⁶⁴ Yeni Asır, 19 Ağustos 1930.

⁶⁵ Günver Güneş, a.g.m, s.133.

⁶⁶ Hizmet 21 Eylül 1930, Yeni Asır 20 Eylül 1930, Son Posta 21 Eylül 1930.

⁶⁷ Hizmet, 3 Ekim 1930.

⁶⁸ Anadolu, 26 Eylül 1930.

Aydın ve çevresindeki siyasi gelişmelerden söz eden İzmir basını içinde özellikle Hizmet Gazetesi 24 Eylül tarihi itibarıyla Nazilli'deki seçimlerde SCF'nin 150 oy aldığı, Halk Fırkası'nın 1 oy bile alamaması nedeniyle seçimlerin durdurulduğunu belirtirken, Halk Fırkası'nın taraftar bulamadığını bu nedenle belediye seçimlerine aday gösteremediğini belirtmiştir. Bütün bunlar olup biterken, Serbest Cumhuriyet Fırkası kanunsuz, usulsüz hareketlerinden dolayı intihabat encümenine noter vasıtasıyla protesto etmiş, protestonun bir suretini de vilayete teslim etmiştir. Seçim, soruşturmalar sona erinceye kadar Aydın'da durdurulmuş ve bu halka 25 Eylül sabahı duyurulmuştur. Seçimde ortaya çıkan şikâyetlerin araştırılması için görevlendirilen Umumiye müfettişlerinden Feyzi Bey de 25 Eylül'de Aydın'a gelmiştir. Bu arada Hizmet gazetesinde seçimlerin durdurulmasına neden olan usulsüzlüklere ilişkin mektuplar yayınlanmaya başlamıştır. Asaf Kenan imzasıyla yayınlanan bir mektupta şu iddialar ileri sürülmüş ve aşağıda sizlere aktarıyorum:

1-Bazı muhtarlar hakkı seçim olan bazı kadınlara numara vermekten sıkılıyorlar ve bunlara karşı azamı müşkülât ve ta'sibet gösteriyorlarmış. Muhtarlardan numara pusulası alamayan hemşireler reylerini istimalden mahrum ediyorlarmış.

2-Bazı muhtarlar da kadınlardan bazılarına reylerini muhtarın mensup olduğu fırkaya vermezse şöyle yapacaklarını, böyle yapacaklarını söylüyorlarmış ve bu tehditler pervasızca yapılmış.

3-İntihabın devam ettiği müddetçe rey hakkına malik olan vatandaşların defterleri sandığın bulunduğu salonda asılı kalması 30.madde ahkâmında bulunmasına rağmen bu maddeye de hiç riayet edilmemiş.

4- Reyini kullanacak her vatandaş hüviyetini nüfus tezkeresiyle ispata kanunen mecbur iken müsamaha edilmiş ve bu yüzden reyler başkaları tarafından istimal olunmuş. Bilhassa kadınlarda bu halin kesretle vaki olduğu müşahede ve tespit edilmiş.

5-Mesudiye Mahallesinde 900 rey sahibi varmış, şimdiye kadar sandığa ancak 250 üye rey atmış ve şimdi de sandık oradan kaldırılarak merkeze yani belediyeye getirilmiş. Muhtarların intihap işlerinde oynadıkları ve oynamak istedikleri rol mühimdir. En ziyade şikâyetin üzerlerinde temerrüz ettiği muhtarlar Mesudiye ve Paşa Mahalleleri muhtarları Bamyacı Hafız ve Hafız Kadir Efendilermiş. İşittiğimize nazaran bu adamlar uhdelerindeki ruhani sıfattan da istifadeye çalışarak bu vadede çalışıyorlar.⁶⁹

Aydın'da seçim kargaşası yaşanırken CHF'den on kişinin firkadan istifa ettiği haberi gündemde bomba etkisi yaratmıştı.

⁶⁹ "Aydın'da İntihabat", Hizmet 25 Eylül 1930.

Anadolu Gazetesi Serbest Fırkalıları CHF'ye oy vermek isteyen halkı engellediğinden şikâyet ediyordu. Gazete Aydın seçimleriyle ilgili haberlerinde Serbest Cumhuriyet Fırkalıların Aydın seçimlerinde yolsuzluk yapıldığı iddialarına karşılık, halkın CHF'ye oy vermesi nedeniyle çirkin propagandalara başvurduğunu belirtiyordu.

SCF' nin 1930 Belediye seçimlerinin durdurulmasına neden olan ve CHF'lilerin şikâyetlerini içeren mektupları şu başlıklardan oluşuyordu:

1-Belediye seçimlerini kazanırsak şekerin okkasını on beş kuruşa vereceğiz, gazın okkasını on kuruşa indireceğiz, intihap sandıklarının başında yazıcıları

2-Serbest Fırka Ocak Heyeti azasından Nafiz Bey'in komşularından ihtiyar bir kadını Serbest Fırka lehine reyini istimal etmediği takdirde mahalleden kovulacağı ve evini ateşleyeceği şeklinde tehdit etmesi

3-Kemer Mahallesinden Terzi İsmail Hakkı Efendi'nin sarhoş olduğu halde halkı reylerini Serbest Fırka'ya vermedikleri takdirde kendilerini döveceği, öldüreceğini ve evlerini ateşe vereceğini söyleyerek tehdit ve tedhiş ettikten sonra birer birer evlere giderek kollarından tutup getirmek suretiyle vatandaşların hürriyetine tecavüz edildiği

4-Kemer Mahallesinden reyini Halk Fırkası lehine istimal eden Sirkecioğlu Ali Ağa imsideki ihtiyarın öldüresiye dövülmesi

5-Orta Mahalleden birine oyunu Halk Fırkası'na verdiği için hakaret edilmesi ve bu kişinin sağlık sorunları olmasından dolayı fenalaşması

6-Halk Fırkası'na reylerin verilmesi halinde Aydın yöresinin İtalyanlara verileceği söylentisinin çıkarılması

7-Anadolu gazetesinin Aydın'da satışının engellenmeye çalışılması

8-Belediye'deki işlerini kaybetmiş olanlara iş vaat edilmesi, çalışmakta olanlara işten çıkarılma tehdidi yapılması

9-Meşrutiyet Mahallesinde bir SCF' linin bir vatandaşın elinden oy pusulasını alıp, kendi yazıcılarına yazdırması ve bunu sık sık gerçekleştirmesi

10-SCF' ye oy vermek isteyen bir kişinin isimlerinin yazılması istediği kişilerin değil, yazıcıların kendi bildikleri isimleri yazması ve vatandaşın şikâyeti üzerine zabıt tutulması

11-Başkasının yerine SCF' ye oy vermeye çalışırken bir vatandaşın yakalanması ve zabıt tutulması

12-Halk Fırkası'nın seçimleri kaybetme endişesi ile SCF' ye seçim öncesinde ortak bir listeye seçimlere katılmayı teklif ettiği söylentilerinin SCF'liler tarafından halk arasında yayıldığı

13-Serbest Fırka tarafından namzet gösterilen Faizci Mevlüt'ün mektep talebesi olan iki oğlunu fırka işlerinde ve intihap sandıklarının başında çalıştırması

14-İsmet Paşa'nın istifa edeceği söylentilerinin yayılarak propaganda yapılması⁷⁰

Aydın'da Belediye seçimleriyle ilgili karşılıklı suçlama ve iftiralar had safhaya ulaşmışken, tahkikat da olanca hızıyla devam ediyordu. Tahkikat sırasında çoğu SCF taraftarı şahitler Ahmet Emin Bey'i itham eden ifadeler kullanırken, Ahmet Emin Bey de belediyeyi ve kendini savunmak için 25 Eylül tarihinde Anadolu Gazetesine bir mektup göndermiştir.⁷¹Bu arada seçim günü güvenliğin sağlanmasının ardından 2 Ekim olarak belirlenmiştir. Mesai saatleri içerisinde seçim sandıklarının kapalı tutulması, yeniden siyasi gerilimin oluşmasına, okuma yazma bilmeyen vatandaşların türlü eziyetlerle oy verecekleri 44 ismi ezber yazmaya zorlamalarına, seçmenlerden bir kısmının oylarını kullanmadan ve daha seçimler sona ermeden sandıklar belediye merkezine kaldırılmış olmasına rağmen, Aydın halkı oylarına sahip çıkmak adına sandık önlerinde adeta nöbet tutmuşlardır.⁷²

Seçimler sırasında yaşanan usulsüzlüklerle ilgili iki siyasi partinin iddialarının ardı arkası kesilmez. Halk fırkalılar SCF'nin Aydın'da bulunan Meyan Fabrikası'ndaki memurlar aracılığıyla işçilere SCF'ye oy vermeleri için baskı ve tehditlerde bulunulduğunu, SCF'ye Ankara'da merkezden para gönderildiği, bu paranın oy karşılığı saf vatandaşlara dağıtıldığını iddia etmişlerdir.⁷³

Aydın'da belediye seçimleri büyük tartışmalar ve kavgalar arasında 17 Ekim Cuma günü bitmiş ve oy sayımına başlanmıştır. Fakat çok azı tasnif edilmiş olan oyların sayımı akşam olması nedeniyle bırakılmış ve oy sandıklarının belediyeden alınarak Muhasebe-i Hususiye binasına nakledilmesine seçim encümenince karar verilmiştir. Aydın Belediye Başkanı Ahmet Emin Bey bu kararın gerekçesini kamuoyuna, encümen azalarına, belediyeye yapılabilecek bir tecavüzü önlemek şeklinde açıklamışsa da; bazı üyeler bu açıklamadan pek tatmin olmamışlardır. Yapılan oylama sonucunda ise karar 13'e karşı 5 oyla kabul edilmiştir. Muhafif beş kişi sandıkların götürüleceği binanın kapı ve pencerelerine kilit vurulmasını teklif etmişlerse de zabıtaya güvensizlik duyulduğu izlenimi yaratılmaması için bu öneri reddedilmiştir.

19 Ekim tarihli gazeteler artık Aydın'daki seçim sonuçlarını kendi duruşlarına göre açıklamaya başlamışlardır. İlk sonuçlara göre Yeni Asır ve Hizmet Gazeteleri Kuşadası'nda

⁷⁰ Anadolu, 25 Eylül 1930.

⁷¹ Anadolu, 25 Eylül 1930.

⁷²Hizmet, 3 Teşrin-i Evvel 1930.

⁷³ Anadolu, 10 Ekim 1930.

Serbest Fırka'nın kazandığını yazdılar.⁷⁴21 Ekim'de de Nazilli, Kuyucak, Karacasu, Söke'de CHF'nin seçimleri kazandığı Anadolu gazetesi tarafından kamuoyuna duyuruldu. Hizmet ve Yeni Asır bunun aksine tüm bu yerleşimlerde SCF'nin seçim galibi olduğunu belirtmişlerdir.⁷⁵

23 Ekim tarihli Anadolu gazetesinde Söke'deki kesin seçim sonucunu Halk Fırkası: 608, Serbest Fırka: 402 şeklinde okuyucularına duyurdu. Bu sonuca göre Eyüp Bey Söke'de Belediye Başkanı olmuştur.⁷⁶Aydın'da da oyların tamamının sayıldığı 113 farla Halk Fırkası'nın Belediye seçimini kazandığı kamuoyuna açıklandı.⁷⁷

Aydın'daki belediye seçimleriyle ilgili resmi sonuçlar Ekim ayının 26'sında açıklandı. Yapılan açıklamaya göre seçimi CHF az bir farkla kazanmıştı. Ancak seçim tartışmaları hiç bitmeyecekmiş gibi görünüyordu. Dâhiliye Vekâleti CHF'nin Belediye Başkan adayı Ahmet Emin Bey'in adaylığını geri çevirirken tartışmalar yeniden alevlendi.⁷⁸

Halk Fırkası seçim şokunu üzerinde atamamış ve kaybedilen yerlerle ilgili mazeretler sıralanmaya başlamıştır. Halk Fırkası Aydın İl Yönetimi Karapınar'daki seçimleri SCF'nin kazanmış olmasının sebebi olarak Serbest Fırkalarının kapı kapı dolaşıp halkı tehdit etmesini göstermiştir.⁷⁹SCF Karapınar Ocak Heyeti namına Ali Şevket imzasıyla Yeni Asır'a gönderilen bir mektupta ise Karapınar 'da seçimin SCF tarafından kazanıldığı ve tüm Karapınar halkının yeni partiyle beraber olduğu dile getirilmiştir.⁸⁰

CHF yanlısı Anadolu Gazetesi Nazilli'de Serbest Fırka'nın seçimleri kazanmasını da “sahte bir galibiyet” olarak değerlendirmiştir. Nazilli'den yazılan bir mektupta “bilhassa kadınlara vergi alınmayacağı söylenerek kandırıldıkları, SCF'li 300 kişinin kanunları ve emniyeti hiçe sayarak bellerinde tabanca ve bıçakla dolaşıp, belediye dairesini abluka altına aldıkları, tehditle kahvehanelerin sabahlara kadar açık kalmasını sağladıkları belirtilmiştir. Seçimler bitince Nazilli Kaymakamlığına sonuçları bildirmek üzere SCF'den iki kişi gitmişler, sonucu kaymakama bildirmekle beraber, geceyi seçim sandıklarının başında geçirmek için izin almayı da başarmışlardır. SCF'li bu iki üye üç gece boyunca sandık başında kalmışlar ve sandıktaki oy pusulalarıyla istedikleri gibi oynamışlardır. CHF bu durumu protesto ederek seçimlerin iptalini istemiştir. SCF'liler ise Nazilli'de kazandıkları

⁷⁴ Yeni Asır, 19 Ekim 1930.

⁷⁵ Anadolu, 21 Ekim 1930, Yeni Asır, 21 Ekim 1930.

⁷⁶ Anadolu, 23 Ekim 1930.

⁷⁷ Anadolu, 22 Ekim 1930.

⁷⁸ Anadolu, 27 Ekim 1930.

⁷⁹ Anadolu, 28 Ekim 1930.

⁸⁰ Yeni Asır, 22 Ekim 1930.

seçim zaferini mevlit okutarak kutlamışlardır.⁸¹ Bozdoğan'da seçimi kazandığı ifade edilen SCF'nin de nedeni belirsiz bir biçimde 28 Ekim itibarıyla Ocak heyetini teşkil eden zevat firkadan ve firkanın ocak heyeti azalığından istifa ederek, CHF' ye geçmişlerdir.

29 Ekim'de Aydın'da CHF'nin yeni görev dağılımı yapılmış, Halk Fırkası Belediye Heyeti Başkanlığı'na Vilayet CHF Mutemedi Emin Ağazade Emin Bey'i ve encümen azalıklarına da eski belediye reisi Ahmet Emin ve Uncu Raif Beyleri seçmiştir.

Seçimler ile ilgili tartışmalar bitecek gibi görünmüyordu. Kasım ayı başlarında Aydın'daki belediye seçimleri ile ilgili usulsüzlükler dile getirilerek 2 bin Aydın'ın imzasıyla yeni bir telgraf M. Kemal Paşa'ya ve Dâhiliye Vekâletine gönderilmiştir. Aydın halkının bu isteği haklı bulunmuş ve Dâhiliye Vekâleti tarafından bir mülkiye müfettişi seçimlerdeki usulsüzlükleri incelemek üzere yeniden görevlendirilmiştir. Soruşturma için görevlendirilen Müfettiş Hakkı Sabri Bey Aydın'a Kasım ayının ilk haftası gelmiş ve ilk iş olarak eski belediye başkanı Ahmet Emin Bey ile görüşmüş, bu davranışı Serbest Fırkalılar tarafından hiç hoş karşılanmamıştı. Müfettişin Vali Konağı ve Halk Fırkası mensuplarıyla diyalogu ise müfettişten görüşme talebinde bulunan ve kabul edilmeyen Serbest Fırkalıları hayal kırıklığına uğratmıştır.⁸²

Aydın'da seçim tartışmaları arasında Ankara'dan gelen bir haber özellikle Serbest Fırkalıları çok üzmüştür. Serbest Fırka'nın merkez yöneticileri partinin kuruluşundan yaklaşık üç ay sonra başta Aydın olmak üzere pek çok şehirde belediye seçimler, nedeniyle gerginleşen ortamda ortaya çıkan olumsuzlukları göz önünde bulundurarak partiyi kapatma kararı almışlardı.⁸³ Bu durum ise Aydın'da partiye gönül vermiş olan kişileri derinden üzmüştür. Bu durumu ise gazeteye verdikleri telgraflarla duyurmuşlardır.⁸⁴

---

⁸¹ Anadolu, 28 Ekim 1930.

⁸² Günver Güneş, a.g.m, s.141.

⁸³ Çetin Yetkin, a.g.e, s.320–321.

⁸⁴ Günver Güneş, a.g.m, s.141.

II. BÖLÜM

2.1 CUMHURİYET HALK FIRKASI MERKEZ TEŞKİLATLANMASI

2.1.1 Cumhuriyet Halk Fırkası 1930 Sonrası Genel Durumu

Serbest Cumhuriyet Fırka'nın kapatılması Cumhuriyet Halk Fırkası'nın yeniden tek parti olarak kalmasını sağlamış ve Türkiye'nin çok partili geçişe henüz hazır olmadığı kanaatine varılmıştır. Tek parti yönetiminin kendilerine sağladığı rahatlığa alışkın olan CHF önderleri, uyumlu bile olsa yeni muhalefet partisinin varlığına katlanamadılar.⁸⁵ Daha sonra Mustafa Kemal'e yakınlığı ile bilinen kişiler tarafından kurulan bu parti Mustafa Kemal ile karşı karşıya kalmamak için 17 Kasım 1930 tarihinde kendini feshetti. Bu kararla çok partili demokrasi denemelerinin ikincisi de başarısızlıkla sonuçlanmış oldu. Ancak partinin kapanmasına rağmen, SCF'nin halkın nabzını tutmak açısından anlamlı sonuçlara yol açtı. Mustafa Kemal ve CHF önderleri, muhalefetin siyasal örgütlenmesi dönemlerinde yaşanan olaylar sayesinde devrimlerin halk arasında yeterli derecede benimsenmediğini ve muhaliflerin bir bölümünün yakalayacakları ilk fırsatta bir karşı devrim olasılığının varlığını bütün çıplaklığıyla fark etmişlerdir.⁸⁶ Serbest Cumhuriyet Fırkası, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'ndan farklı olsa bile, muhalif bir çıkış arayan devrim karşıtlarının her şekilde bu partiyi maske olarak kullanabileceği görüşünü doğurur. O yüzden çok partili yaşama geçiş bir süre daha ertelenmelidir. Daha sonra Mustafa Kemal yurt gezisine çıkmış ve memleketin 1929 Büyük Buhran'dan etkilendiği açıkça görmüş ve bundan sonra devletçilik ilkesiyle ülkenin yönetilmesine karar vermiştir. 1 yıl sonra yapılacak olan seçimlere CHF'nin rahat girecek olması, yaşanan bu muhalefet hareketinden sonra da büyük bir yapılanma ile girecek oluşu önemli bir husustur. Çünkü muhalefetin neredeyse CHF'nin hegemonyasını bitirmesine ramak kalmıştı. Bu yüzden genel ve yerel teşkilatlanmaya önem vererek ihmal ettiği şehir ve kasabalarda yeniden yapılanmaya girmesi gerekmektedir.

⁸⁵ Süleyman Güngör, *Muhalefette CHP*, Alternatif Yayınları, 1.baskı, Ankara, 2004, s.16.

⁸⁶ Süleyman Güngör, a.g.e, s.16.

2.1.1.1 Mustafa Kemal'in Aydın Gezisi

Mustafa Kemal çıktığı yurt gezisinde gezi programına Aydın'ı da eklemiş ve İzmir'den sonra Aydın'a gelmiştir. Alsancak garından hareket ederek Selçuk, Kuşadası, Germencik, Karapınar'ı izleyerek Aydın'a ulaşmıştır. Bu istasyonlardan geçerken Mustafa Kemal'e olan sevgi gösterisi görülmeye değer bir ortam oluşturmuştu.⁸⁷Aydın Valisi, Aydın Belediye Başkanı Gazi Mustafa Kemal'i karşılamak için hazır bulundu. Aydın'da Mustafa Kemal'in geleceği duyulduğu andan itibaren müthiş bir hazırlık hareketliliği başlamıştır. Bütün Aydın bayraklarla donanmış, bayram günlerini anımsatacak şekilde süslenmiştir. Halk sabahtan bu yana Mustafa Kemal'i istasyon caddesinde beklemeye başlamıştır. Ve Etem Vassaf o anı şu şekilde anlatmıştır: Gazimizi coşkun sevinçlerimizle karşıladık. Reisi cumhur Hz. vali konağına misafir oldular. Şimdi top yatağı tepesinden Aydın'ı seyrederek Belediye'yi ziyaret ediyorlar. Aydınlılar sürur içindedirler. Gazi Hz. akşam Türk ocağını ziyaretle hasbıhallerde bulunacaklarını haber aldım.⁸⁸

Reisicumhur hazretleri refakatlerindeki zevat ile birlikte saat üç buçukta Aydın'a teşrif etmişler, binlerce halk tarafından muhabbetle karşılanmışlardır. Mustafa Kemal'in bu gezisi Aydın halkını oldukça mutlu etmiş ve 1930 seçimlerinde oluşan olumsuz havayı dağıtmıştır. Daha sonra ülke modelini, ekonomik buhrandan sonra devletçilik olarak belirlemiş ve halk için en uygun sistemi benimsemiştir.

---

⁸⁷ Yeni Asır, 4 Şubat 1931.

⁸⁸ Yeni Asır, 4 Şubat 1931.

2.1.2 Cumhuriyet Halk Fırkası Merkez Teşkilatlanması

Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 1930 yılından itibaren incelenmeye alınmasının bir nedeni vardır. Bu ise çok partili hayata geçiş arasında kendine parti olarak nasıl çekidüzen verdiği ile alakalı bir durumdur. 1930 yılının yarattığı olumsuz havadan sonra Aydın'da da CHF yenileşmeye gitmiş ve ocak kongrelerini sıklıkla tekrar etmiştir.

2.1.2.1 1931 Yılı Ocak Kongreleri

CHF'nin 1931 yılında ilk olarak yaptığı şey illerde örgütlenmelere daha da önem vermek oldu. Bu sebeple bu bölümümüzde Aydın'da 1931 yılı ocak kongrelerini vereceğim:

Merkez il kongresi: Aydın Gazetesi'nden alınan bilgiye göre Cumhuriyet Halk Fırkası merkez ilçe kongresi yapılmıştır. Bu kongreye teşkilat heyetinden Kars milletvekili Halit Bey katılmıştır. Nahiye ve semt kongrelerinden gelen ihtiyaç ve temenni raporları birer birer okunmuştur. Devamında vilayet kongresine yapılacak teklifler belirlendikten sonra, ilçe idare heyeti seçimine geçilmiştir. Serbest bir surette yapılan seçim neticesinde idare heyetine aşağıda isimleri yazılı kişiler intihap olunmuştur.

Asil üyeliklere: Çiftçi Etem, Sedat Nuri, Mühendis Halil, Fabrikatör Halim, Tüccardan Raif Muhittin Beyler.

Yedek üyeliklere: Avukat Süleyman Sırrı, Ömer, Aksekili Osman Beyler.⁸⁹

Seçilen bu kişiler Aydın'da herkes tarafından sevilen şahsiyetler olduğundan intihap mutlu bir şekilde sonlandırılmıştır. Daha sonra Halit Bey Bozdoğan kaza kongresinde bulunmak üzere Bozdoğan'a gitmiştir.

Bozdoğan il kongresi: Bu kongreye de Halit Bey katılmıştır. Kongrede, nahiye ve semt kongrelerinden gelen raporlar okunmuş, ilçenin ihtiyaçları üzerinde söz söylemişlerdir. Daha sonra ise idare heyeti seçimi yapılmıştır. Aday gösterilmemiştir. İntihap serbest bir surette icra edilmiştir. Neticede kaza idare heyetine şu kişiler seçilmişlerdir:

Asil üyeliklere: Belediye Reisi Vefa, Ali Nihat, Hacı Süleyman, Muallim Hüseyin, Hüsnü Beyler.⁹⁰

Aydın il kongresi: Kongrede nahiye ve ilçe ocaklarından gelen raporlar okunmuş ve memleketin ihtiyaçları tetkik ve tespit edildikten sonra vilayet heyeti seçimine geçilmiştir. Yapılan intihapta şu kişiler vilayet heyetini oluşturmuştur.

Asil üyeliklere: Çiftçi Adnan, Şahinzade Fuat, Raif Feyzi, Mühendis Hıfzı, Amasyalı Ali, Avukat Süleyman Yusuf, Selahattin Beyler.⁹¹

⁸⁹ Anadolu, 26 Ocak 1931.

⁹⁰ Anadolu, 26 Ocak 1931.

⁹¹ Anadolu, 27 Ocak 1931.

Bu kongreler yapıldıktan sonra 1931 yılı içerisinde Aydın'da gelişen bir durum olmuştur. Belediye Başkanlığı seçimi yenilenecektir. Bu ise İzmir basınının üstünde durduğu bir konu olmuştur. Dönemin Anadolu gazetesine göre: Aydın Belediye intihabatının Devlet şurasınca feshedildiği, yeni intihabatın Mart ayına kadar bitirilmesi hakkında Dâhiliye Vekâletinden Aydın Valiliğine iş'arda bulunulduğu yazılmıştır.⁹² Daha sonra Aydın Belediye intihabı hazırlıklarına başlamıştır. Yirmi kişiden oluşan intihap encümeni 10 Mart 1931 tarihinde ilk içtmasını yapmıştır. Memleketi hakkıyla temsil eden encümen heyeti bu içtmasında serbest ve açık bir münakaşa ile düşüncelerini ortaya atarak konuşulması gereken her şey ile ilgili uzun müzakere yaptı.⁹³

Daha sonra Belediye seçimi için askı defterleri icap eden yerlere asıldı ve sürenin bitiminde derhal intihap yapılacak ve belediye meclisi teşekkül edecektir. Heyeti vilayet tarafından Belediye reisi adayları Peştamalcı zade Reşat, Encümeni vilayet azasından İsmail Hakkı, Nuri Beyler, Raif Muhittin, Şahinzade Fuat, çiftçi Etem Kadri, çiftçi Asım Safi, Ali Vassaf, Sedat Nuri, Mühendis Hıfzı Beyler.⁹⁴

---

⁹² Anadolu, 13 Şubat 1931.

⁹³ Anadolu, 11 Mart 1931.

⁹⁴ Anadolu, 13 Mart 1931.

2.1.2.2 1932 ve 1933 yılı Ocak Kongreleri

1932 yılı da Aydın için oldukça hareketli geçen bir yıl olmuştur. Milletvekilleri CHF adına kongreleri takip etmişler ve bu kongreler halkı tekrar CHF'ye yakınlaştırmış ve halkın katılımını artırmıştır. Nazilliden verilen haberlere göre halkla daha yakından temasta bulunmak üzere Nazilli'ye gelmiş etmiş olan Milletvekili Adnan Bey Nazilli'deki temaslarını gerçekleştirerek Karacasu ilçesine gitmiştir.⁹⁵ Milletvekili Mazhar ve Ekonomi vekili Rahmi Beyler Aydın'a teşrif ederek Nazilliye geçmişlerdir.⁹⁶ Bursa milletvekili Esat Bey kültür hayatında ve CHF'nin faaliyetinde serbest çalışmak için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan istifa etmiş ve istifası kabul olunmuştur. Bu suretle inhilal eden Milli Eğitim Bakanlığı'na Aydın mebusu Dr. Reşit Galip'in tayinleri reisicumhur hazretlerinin yüksek onay ve tasdiklerine iktiran eylemiştir.⁹⁷ Daha sonra yapılan seçimle CHF Merkez idare heyeti seçilmiştir. Ve bu haber Ant Gazetesi'nde şu şekilde verilmiştir:

“CHP idare heyeti

Bu sene toplanan fırkamız vilayet kongresince vilayet idare heyetine seçilen ve mefkûrelere derin ve sağlam inkişafı verdikleri, inkılâp esaslarını halkımızı şuurlu muvaffakiyetlerle yaymakta samimi gayretler gösterdikleri bariz tezahür eden Etem Kadri, Hıfzı, Avukat Neşet Akkor, Dr. Nafiz Yazgan, tüccardan Osman, Doktor Vahyi beylerin yeni vazifeleri ve Ethem Kadri beyin riyaseti merkez umumi idare heyetince tasdik edilerek dün merkezden fırkaya tebliğ edildiği haber alınmıştır.

Fırkamızın rehberliğini yapan heyeti idareye hayırlı muvaffakiyetler dileriz.”⁹⁸

İdare heyeti seçiminden sonra, vilayet genel meclisi seçimi de yapılmıştır. Aydın ili genel meclisine Aydın merkez kazasından da üye seçilecektir. Bu sınavı yüksek mefkûrelerinden doğacak temiz bir kanaatin ve memleket aşkıyla çarpan yüreklerinden heyecanla ortaya çıkacak gerçek bir isabetin ürünü olarak hiçbir tesire kapılmadan oylarını kullanacaklarından emin olduklarını ifade etmişlerdir.⁹⁹

Bu seçim süreci bittikten sonra Bozdoğan ve Nazilli ocak kongreleri ve meclis genel seçimi yapılmıştır.1931–1932–1933 yılları içinde Aydın'da yapılan ocak kongreleri Bozdoğan ve Nazilli ağırlıklı olmuştur. Basının yardımıyla yaptığımız çalışmalar bize bunu göstermektedir. Ben de size gazetelerden derlediğim kadarını aktarmak istiyorum.

⁹⁵ Ant Gazetesi, 13 Eylül 1932.

⁹⁶ Ant Gazetesi, 18 Eylül 1932.

⁹⁷ Ant Gazetesi, 20 Eylül 1932.

⁹⁸ Ant Gazetesi, 25 Ekim 1932.

⁹⁹ Ant Gazetesi, 15 Mart 1933.

Bozdoğan

Bozdoğan genel meclisine üye seçimi CHP salonunda ve kaza idare heyeti huzurunda yapılmıştır.⁷⁵ seçmenden 69 oy sahibi seçime katılmıştır.¹⁰⁰ Seçimde CHP vilayet idare heyeti başkanı Etem Kadri hazır bulunmuştur. Etem Kadri ikinci seçmenlere fırka esaslarını, memleket işlerinin münasebeti ve umumi meclisin mahiyet ve önemini, memleket işleri karşısında kullanılacak oyun kıymeti hakkında bilgi vermiştir. Fırka mensuplarının fırka şahsiyeti karşısında birbirinden hiçbir farkı olmayan müsavi hukukunu da anlatmıştır. Fırka samimiyeti ile Türklük birliği üzerinde de konuşmuştur.

Sonra kaymakam Nami Beye genel meclis ve üyeleri hakkındaki kanun hükümleri açıklamıştır. Milliyet ve Milliyetçilik esasları üzerinde çok heyecanlı sözler söylemiştir. Yapılan seçimlere 41 oyla Amasyalı Ali Nihat Bey ve 39 oy ile Belediye reisi Ahmet Vefa Bey seçilmiştir.¹⁰¹

Nazilli

Nazilli İlçesi vilayet genel meclisi azaları halkevi salonunda kaymakam katılımı ve kaza idare heyeti huzurunda seçilmiştir.¹⁰²

Seçimde Aydın Fırka reisi Etem Kadri Bey ile vilayet idare heyetinden Avukat Nafiz ve Osman Beyler de bulunmuşlardır.

Seçim başlamadan önce Etem Kadri Bey seçim olunmak vasıflarını ve kanun hükümlerini açıklayarak, meclis genel üyelerinin görecekları işleri anlatmış ve oy verilecek kişinin bu işler üzerinde bilgili arkadaşlar olunmasına dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bundan sonra CHF'nin hiçbir Türk vatandaşını birbirinden ayırt etmediğini, hepsini müsavi hukuka sahip olduğunu söylemiştir. Daha sonra pusulalar dağıtılmıştır. Tasnif neticesinde: Fabrikatör Ömer, Avukat Sami, Giritli İsmail Hakkı Beylerin seçildiği ve fırka reisi Ulvi beyle tüccardan Tevfik Beyin de müsavi oy aldıkları anlaşılmıştır. Ulvi Bey Tevfik Bey namına feragat ettiğini bildirdi ise de intihap heyeti bunu kabul etmemiş ve Çekilen kura neticesinde Tevfik Beyin kazandığı anlaşılmıştır.¹⁰³

¹⁰⁰ Ant Gazetesi, 15 Mart 1933.

¹⁰¹ Ant Gazetesi, 15 Mart 1933.

¹⁰² Ant Gazetesi, 20 Mart 1933.

¹⁰³ Ant Gazetesi, 20 Mart 1933.

2.1.2.3 İlk Kadın Muhtar: Gül Esin

Türk kadınının kazandığı siyasal haklar arasında diğer ikisi kadar önemli olmasına rağmen muhtarlık ve köy ihtiyar heyetine seçme ve seçilme hakkını kazanması üzerinde araştırmacılar fazlaca durmamışlardır, konuya yeterince ilgi göstermemişlerdir. Oysa Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye nüfusunun büyük çoğunluğunun kırsal alanda ve köylerde yaşamakta olduğu düşünüldüğünde söz konusu siyasal katılım hakkının ne kadar önemli olduğu ortaya çıkacaktır.¹⁰⁴

442 sayılı köy kanununun 20. ve 30. maddelerin değiştirilmesi hakkında Dâhiliye Vekilligince hazırlanan ve İcra Vekili Heyetince 20 Ekim 1933'te meclise gönderilen kanun layihası mecliste milletvekillerinin tamamı tarafından kabul görmesinin ardından yeniden düzenlenerek Dahiliye Encümenine havale edilmiştir. Kanun değişikliği ile ilgili meclis görüşmeleri sırasında ilk sözü alan Dâhiliye Vekili Muğla Mebusu Şükrü (Kaya) Bey kanun değişikliğini İnkılâp ve Cumhuriyet'in esaslı temellerine konulan yeni bir taş olarak tamamladıktan sonra şu konuşmayı gerçekleştirmiştir:

“Türk kadını, tarihin ilk devirlerinden beri daima faziletin cesaretin, şecaatin ve aynı zamanda yurt sevgisinin sıcak bir kaynağı olmuştur. Eğer Türk çocukları tarihte büyük şerefler kazanmışlarsa ve diğer milletler arasında şerefraz olmuşlarsa da emin olunuz ki bu ana kucağında aldığı terbiye sayesinde olmuştur. Eğer Türk çocuğu zinde ve sıhhatli ise güçlü ve kuvvetli ise emin olunuz ki bu anasının damarlarında cevelan eden kanın temizliği ve terbiyesinin sağlamlığındandır. Eğer Türk çocuğu tarihte en yüksek seciyeli bir insan olarak tanımuşsa eğer Türk çocuğu dünyada en yüksek insaniyetperver olarak tanınmışsa emin olunuz ki ana kucağında aldığı şefkatten mühlhem olmuştur. Türk kadınının mazisini saymak malumu ilan kabilinden bir şey olur. Herhangi bir köye giderseniz en evvel karşınıza köyün iktisadiyatını idare edenin kadın olduğunu görürsünüz. Kadına evinde olduğu gibi belediyelerde olduğu gibi, köylerde de idare hakkını vermek bir vazifedir. Ona köyde muhtar olmak ve muhtar intihap etmek hakkını vermekle kendisine karşı bir şükran eseri göstermiyoruz. Kendisinin zaten ve tabiaten haiz olduğu hakkını kanunen ifade etmiş oluyoruz. Bu köy kanunu hakkında göstereceğimiz alaka Türk kadını için şurada diktiğimiz abideden daha güzel, daha insani bir abide olacaktır. Kanunun heyet-i umumiyesi Türk kadınına köylerde de hakkını veren bir kanundur.”¹⁰⁵

¹⁰⁴ Günver Güneş, “ Türk Kadınının Muhtarlık ve Köy İhtiyar Heyetlerine Seçme ve Seçilme Hakkını Kazanması ve Türkiye'nin İlk Kadın Muhtarı Gül Esin”, Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, 2012.

¹⁰⁵ Köy Kanununun 20. ve 30. maddelerinin değiştirilmesi hakkında 17178 numaralı kanun layihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası, TBMM Zabıt Ceridesi, C.17, Devre.4, İçtima:2, 76.Birleşim,26-10, 1933.s.48.

Cumhuriyetin onuncu yılı kutlamalarına kısa bir süre kala 26 Ekim 1933 yılında 2349 sayılı kanunla Türk kadınları köy ihtiyar heyetlerine ve muhtarlığa seçme ve seçilme hakkını elde etmişlerdir.¹⁰⁶

İhtiyar heyetleri seçimlerinde kadınlara da oy hakkı verilmesinin ardından tüm Türkiye’de olduğu gibi, Aydın’da da 1933 yılı sonlarında kadınlar köy ihtiyar heyetleri seçimlerine iştirak etmişlerdir. Aydın ilinde ilk defa Germencik Nahiyesine bağlı Karaağaçlı Köyünde seçme ve seçilme hakkına sahip kadınlar ihtiyar heyeti seçimlerinde oylarını kullanmışlardır.¹⁰⁷

12 Kasım 1933 tarihli muhtarlık seçimleriyle de resmi olarak Türkiye’nin ilk kadın muhtar adayı Aydın’da seçilmiştir.¹⁰⁸ Karpuzlu nahiye merkezi olan Demircidere Köyünde seçimler 6 Kasım 1933 günü yapılmış ve köyde seçme ve seçilme hakkına sahip bütün kadın ve erkeklerin katılımıyla köy derneği cumhuriyet meydanında toplanan 500’e yakın kişi oylarını kullanmışlardır. Muhtarlık seçimlerine sekiz kişi katılmıştır. Sekiz kişi arasında tek kadın aday Gül Hanım idi.

Seçim döneminin Çine Kaymakamı Mehmet Ali Bey’de bulunmuş ve seçim öncesi anlamlı bir konuşma yapmıştır. Mehmet Ali Bey konuşmasında “ *TBMM’nin son defa kabul ettiği kanunla Türk kadınlığına muhtar seçmek hakkını verdiğini izah etmiş ve yakın bir mazide kafes arkasında her türlü haktan mahrum bırakılan Türk kadınlığının Milli Mücadele senelerinde yaptığı hizmet ve fedakârlığından ve ¹⁰⁹cumhuriyet idaresinin Türk kadınlığının yükselmesi hususundaki emek ve hizmetlerini*” izah etmiştir. Kaymakamın bu konuşmasının ardından seçimlere geçilmiş ve Gül Hanım ittifakla köy muhtarı seçilmiştir.

Türkiye’de ilk kadın muhtarın Aydın’ın Çine ilçesinde seçilmesi kentin tek yerel gazetesi olan Ant’ta büyük bir coşku ve gururla halka ilan edilmiştir. Haberin başında, inkılâbın yegâne destekçisi ve ilklerini yaşayan bir şehir olan Aydın’ın bir ilke imza atmasının verdiği heyecan hemen fark edilmektedir. Büyük inkılâbın ilk kadın muhtarı, Aydınımıza bağlı Karpuzlu Nahiyesi merkez Demircidere Köyü Muhtarlığına Gül Hanım seçildi.¹¹⁰

¹⁰⁶ 442 sayılı köy kanununun 20. ve 30. maddelerinin değiştirilmesiyle 28-10- 1933 tarihinde resmi gazete yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

¹⁰⁷ “*Aydın’da Kadınlar Köy Muhtarı Oluyor*”, Anadolu, 6 Teşrin-i Sani, 1933.

¹⁰⁸ Ercüment Köybaşı, “*12 Kasım 1933 Muhtarlık Seçimleri ve Türkiye’de İlk Kadın Muhtar*”, Ses, 9 Kasım 2005, ayrıca bkz: Ant, 8 Teşrin-i Sani, 1933.

¹⁰⁹ İzmir’deki Anadolu ve Aydın’da çıkan Ant gazetelerinin bildirdiğine göre Gül Hanım 32 yaşında, dul, köyde namus ve ciddiyetiyle tanınan bir kadındı. Gül Hanımın en önemli özelliği dönemin gazetelerinin yazdığına göre okuma ve yazmayı bilmesi idi. Anadolu, 12 Teşrin-i Sani, 1933. Ant, 10 Teşrin-i Sani, 1933.

¹¹⁰ Dönemin yerel ve ulusal basınında farklı tarihlerde yayınlanan telgraf için bkz: Ant, 8 Teşrin-i Sani, 1933, Anadolu, 15 Teşrin-i Sani, 1933, Hâkimiyet-i Milliye, 16 Teşrin-i Sani, 1933.

Gül Hanımın muhtarlığa aday gösterilmesinde kasabanın ileri gelenlerinin ön ayak olması etkili olmuştur. Bunlar arasında 1930'lu yılların başlarında Çine'de doktorluk yapmakta olan ve çok partili hayata geçiş sürecinde DP'de siyaset yapacak olan Namık Gedik de bulunuyordu. Gül Hanım'ın muhtarlığı iki yıl devam etmiştir. Gül Hanım muhtarlık yaptığı dönemde kendini yalnız simgesel bir görüntü olmayı kabul etmemiştir. O kasabanın sosyal ve ekonomik hayatına yönelik ciddi çalışmalarda bulunmuştur. Söz konusu çalışmalardan ilki; Çine-Karpuzlu arası ulaşımın daha rahat olması amacıyla taş döşemeli yol ve köprü yaptırmasıdır. Yolun açılışına büyük hayranlık duyduğu Atatürk'ü de davet eder. Atatürk Gül Hanım'ın davetini kabul etmiş ancak işlerinin yoğunluğu nedeniyle açılışa katılmamıştır.

Gül Hanımın muhtarlığı döneminde diğer bir icraatı ise; köyle ilgili işlerin konuşulup tartışılabileceği bir mekânın hayata geçirilmesidir. Gül Hanım'a göre, köy işleri evlerde veya kahvehanelerde toplanılarak değil, köye ait belirli bir yerde toplanılarak yapılmalıydı. Bunun için köyünün de onayı alınarak bir köy odası yapılması kararı alınır. Düşüncelerini hayata geçirebilmek için köylünün ürünlerinden elde ettikleri gelirleri bir araya getirip satılır. Elde edilen gelirle bir taraftan köy odası projesi hayata geçirilirken, diğer taraftan da köylülerin kendi aralarındaki dayanışma düşüncesi güçlendirilmiştir.

Gül Hanım muhtarlık süresince eğitim faaliyetlerine de büyük destek vermiştir. Eğitime yönelik en önemli uygulamasını, köy çocuklarının özellikle de kız çocuklarının okutulabilmesi için aileleri ikna etme çabaları olmuştur. Gül Hanım bu düşüncesini hayata geçirebilmek amacıyla bütün köydeki kız çocuğu olan aileleri tek tek dolaşıp çocukların okula yazılmaları için ikna etmeye çalışmıştır.

2.1.2.4 Belediye Reisi Fevzi Bey'in İstifası

1932 yılının bir gelişmesi olarak Aydın'da Belediye reisinin istifası haberini İzmir Yeni Asır gazetesinden öğrenmiş bulunuyoruz. Haberin içeriği şu şekildedir: Belediye reisi Fevzi Bey'in istifası katiyet etmiş ve reis bey vilayete istifasını vermiştir. Bu istifanın nedeni dışarıdaki işlerini takip etme isteğinden ileri gelmektedir. Bu istifanın kabul edilip edilmeyeceği mevzu bahistir.¹¹¹

Raif Fevzi Bey'in bu ani istifasının kabul edilemeyeceği ve şehir meclis azasının içtimai fevkaladesinde bir ay mezuniyet verilmek suretiyle geri aldırılmasına karar verildiği bilinmektedir. Yeniden içtimaa gelen aza beyler aralarından Doktor Nafız Bey'i Belediye reis vekilliğine seçmişlerdir. Raif Fevzi Bey artık bu işi tekrar üzerine almak niyetinde değildir. Prensip meselesi telakki edilmiş bu işte mezun addedilmesi kabul edilmiştir.

Belediye riyasetine seçilebilecek adayları şu şekilde açıklamak yerinde olacaktır. Mukadder Bey'in olabileceği düşünülmektedir. Bu kişi Halkevleri reisidir. Aynı zamanda doktordur ve özel muayenehanesinde de çalışmaktadır. Belediye reisliğini kabul edip etmeyeceği bilinmemektedir. İkinci mevzu bahis olan kişi Hüsnü Behçet Bey'dir. Üçüncü kişi ise Halk Fırkası reis vekili Etem Kadri Bey'dir. Ve bazı arkadaşları bu işe en çok ehliyetli olarak Etem Kadri Bey'i buluyorlar. Ancak hem Fırka reisliği hem de Belediye reisliği fırka kanununa göre gayri mümkündür.¹¹²

---

¹¹¹ Yeni Asır, 8 Nisan 1932.

¹¹² Yeni Asır, 11 Nisan 1932.

2.1.2.5 1934 Yılı Merkez Ocak kongreleri

1934 yılı CHF'nin çok verimli geçirdiği bir yıl olmuştur. Aydın'da teşkilatlanma kuvvetlendirilmiş ve köy köy, nahiye nahiye ocak kongrelerinin yapılmasına gayret gösterilmiştir. Kongreleri önce mahallelerden başlatmış ve daha sonra ilçe ve köy kongreleri yapılmıştır. Önce merkeze bağlı mahalle kongrelerine bir göz atalım:

Cumhuriyet Mahallesi ocak kongresi fırka salonunda toplamıştır. Kongre reisliğine Belediye reisi Nafiz, ikinci reisliğe Belediye azasından Salih, kâtipliklere de Şakir ve Mazhar beyler uygun görülmüştür. Geçen sene dilekleri hakkında Nafiz Bey bilgi vermiştir. Daha sonra yapılan seçimde İdare heyetine: Salih Bey, Hüsnü Bey, Hasan Efendi, yedek üyeliklere Aynalızade Kamil Bey, Terzi İsmail Bey, Mahmut Efendi, mümessillere Salih Bey, Hüseyin Avni Bey, yedek mümessillere Terzi İsmail Bey, Yüzbaşı Mehmet Rıza Bey intihap olunmuştur.¹¹³

CHF Kurtuluş Mahallesi ocak kongresi toplanmıştır. Kongre reisliğine fırka vilayet idare heyeti reisi Etem Kadri, ikinci reisliğe Nafiz Beyler, kâtipliklere de Mustafa ve İbrahim Efendiler tercih edilmişlerdir.

Geçen sene dilekleri üzerine Etem kadri ve Belediye reisi Nafiz Beyler uzun uzun konuşmalar yapmışlardır. Daha sonra yapılan seçimde Yeni İdare Heyetine: İbrahim Bey, Pulcu İbrahim Bey, Arif Efendi, yedek üyeliklere Talat Bey, Salih Çavuş, Durmuş Ali Efendi, mümessillere Etem Bey, Hıfzı İbrahim Bey, yedek mümessillere Sıhhiye memuru Mustafa Efendi, Kunduracı İbrahim Efendi atanmıştır.¹¹⁴

CHF Cuma Mahallesi ocak kongresi toplanmıştır. Ocağa yazılı azaların hemen hepsi kongreye iştirak etmişti. Vilayet idare heyeti azasından Avukat Nafiz beyin başlığı altında açılan kongrede Seyfi Bey, Asaf Bey, İrfan Bey diğer oca reisleri ve gazeteci Vasfi Hilmi Beyler de vardı. Ocak reisi Osman Hilmi Bey tarafından Öz Türkçe yazılmış yıllık rapor okunmuştur.

Geçen yılın dilekleri üzerinde Nafiz Beyin anlatması herkesi memnun etmiş. Yeni dilekler tespit edilerek yeni idare heyetinin seçimine geçilmiştir. Yeni idare heyetine: Osman Hilmi Bey, Ahmet Efendi, Sabuncu Mehmet Ali Efendi, yedek üyeliklere Sabuncu Mehmet Efendi, Halil Efendi, Abdullah Efendi, mümessillere, Asaf Kenan Bey, Avukat Süleyman Sırrı Bey, yedek mümessillere de Ahmet Efendi, Mehmet Ali Efendi olduğu belirtilmiştir.¹¹⁵

¹¹³ Aydın Gazetesi, 21 İkinci Teşrin 1934.

¹¹⁴ Aydın Gazetesi, 22 İkinci Teşrin 1934.

¹¹⁵ Aydın Gazetesi, 25 İkinci Teşrin 1934.

CHF Orta Mahalle ocak kongresi yapılmıştır. Yeni idare heyetine Terzi İbrahim Efendi, Mehmet Nuri Efendi, İbrahim Usta, yedek üyeliklere, Halil İbrahim Efendi, Tacettin Efendi, Abdurrahman Efendi, mümessillere Ahmet Emin Bey, Abdurrahman Efendi, yedek mümessillere Mehmet Nuri Efendi, İbrahim Usta atanmıştır.¹¹⁶

CHF Hasan Efendi Ramazan paşa semt kongresi yapılmıştır. Yeni idare heyetine Doktor Şevki Bey, Mustafa Efendi, Muallim Şükrü Bey, yedek üyeliklere, Fahri Bey, Vasfi Hilmi Bey, Nesimi Efendi, mümessiller Vasfi Bey, Doktor Nafiz Bey, yedek mümessiller Nalbant Mustafa Efendi, Şevki Niyazi Bey olmuştur.

CHF Zafer Mahallesi kongresi toplanmış ve kongrede vilayet idare heyetinden Doktor Nafiz, Belediye Reisi Nafiz ve Zafer nahiyesi reisi Hamit bulunmuşlardır. Geçen yıl kongresinde dilenen dilekler üzerinde konuşmalar yapılmıştır. Yeni yıl için dilekler belirlenmiş ve pekiştirilmiştir.

Yeni ocak idare kuruluna Helvacı Hasan Hüseyin Efendi, Nazillili Ahmet Efendi, Mehmet Çavuş, Yedek üyeliklere, Marangoz Mehmet oğlu Ömer Efendi, Kunduracı Hasan oğlu Ömer Efendi, Keresteci Mustafa Bey, mümessiller Hasan Hüseyin Efendi, Dr. Bay Nafiz, yedek mümessillere Mahmut oğlu Ömer Efendi, Hüseyin oğlu Ömer Efendi getirilmiştir.¹¹⁷

CHF Aydın Merkez Zafer nahiyesi kongresi fırka salonunda ziraat mücadele müfettişi Nadir Birvar'ın başkanlığında toplanmıştır. Ocaklardan gelen dilekler konuşulmuş ve onaylanmıştır. Yeni idare heyetine, Hamit, Nadir Birvar, Ragıp, yedek üyeliklere, Mehmet, Halil, Terzi Şükrü, mümessilliklere de Hamit, Muallim Hikmet Şölen, yedek mümessilliklere Mehmet, Ragıp getirilmiştir.¹¹⁸

1935 yılında müntehip sani seçimleri olduğu için ocak kongrelerine ara verilmiştir. Bu yılda seçime öncelik verilmiştir. 1936 ve 1937 yıllarında ise taradığım gazeteler ışığında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple 1938 yılı ocak kongreleri ile devam edeceğim. Bu yılda yine mahalle, köy ve nahiye kongreleri yapılmış ve seçimler öncesinde teşkilatın güçlenmesi açısından bu kongreler oldukça önemli bir durum arz etmektedir. Ocak kongrelerine de halktan büyük bir destek ve katılım gelmektedir. Bu durum ise CHF'nin yüzünü güldürmüştür. Tek parti iktidarının güçlenmesini sağlamış ve siyasi hayata yerleştirmiştir. Aydın kenti ise bu anlamda siyasi hareketliliğin yaşandığı bir il olmuştur.

¹¹⁶ Aydın Gazetesi, 28 İkinci Teşrin 1934.

¹¹⁷ Aydın Gazetesi, 29 İkinci Teşrin 1934.

¹¹⁸ Aydın Gazetesi, 9 İlk Kanun 1934.

2.1.2.6 1936 yılı Merkez Ocak Kongreleri

Nazilli: 1936 yılı ocak kongresi Nazilli’de toplanmıştır. Başkanı Tevfik Bey’dir. Büro çalışmaları ve kararların imzasının tüzüğe uygunluğu konuşulmuştur. Aza kaydı ile birlikte dosya ve defterler gözden geçirilmiştir.¹¹⁹

Karacasu: Yön kurul başkanı Ali Rıza Bey’dir. Üyeler ise Ali Rıza Bey’in derin bir denetimi altındadır. Karar defterleri ve teklif varakalarının tüzüğe uygunluğu denetlenmiştir.¹²⁰

Bozdoğan: 1936 yılında toplanan ocak kongresi samimi bir havada geçmiştir. Yoğun üye katılımı ile gerçekleşen kongre çalışmasının tüzüğe göre olup olmadığına, tüzüğe uygunluğuna bakmıştır.

Söke: Bu ocak kongresinde de tüzüğe uygunluk denetlenmiş ve sonuç iyi bulunmuştur. Karar defterleri ve teklif varakaları düzgün çıkmıştır.

Çine: Atıf Çiner başkanlığında toplanmıştır. İçtimalar kontrol edilmiştir. Künye defterleri ve karar defterleri teftiş edilmiş ve genelgeler derlenmiştir.¹²¹

---

¹¹⁹ CHF Müfettişlik Raporu, Aydın ili, 1936,s.2.

¹²⁰ CHF Müfettişlik Raporu, Aydın ili, 1936,s.2.

¹²¹ CHF Müfettişlik Raporu, Aydın ili, 1936,s.3.

2.1.2.7 1938 yılı Merkez Ocak Kongreleri

Merkez ilçesine bağlı Cumhuriyet kamununun Kurtuluş ocak kongresi Etem Menderes başkanlığında yapılmıştır. Şehre ait dileklerin müzakeresinde kongrede hazır bulunan Belediye Başkanı Nafiz Karabudak tarafından izahat verilmiştir. Yapılan seçimde Ocak Yönetim Kuruluna İbrahim Paşacı, İbrahim Akgün, Arif Kanyıldız, yedek üyeliklere Durmuş Cantak, Salih Güleşken, Ahmet Kıvılcım seçilmiştir.

Delegeliklere: Akıl Erdel, Mustafa Rüştü

Yedek delegeliklere: Mehmet Cantak, Hulusi Aydınoglu seçilmişlerdir. Bunlardan İbrahim Paşacı ocak başkanı olmuştur.¹²²

Cuma Mahallesi Parti ocağı kongresi İlbay ve parti başkanı Özdemir Günday'ın başkanlığında toplanmıştır. Mahalli dilekler etrafında kongrede hazır bulunan Belediye Başkanı Nafiz Karabudak tarafından lazım gelen izahat verilmiş ve yapılan seçimde asli üyeliklere Mehmet Ali Sezgin, Rahmi Önder, Reşat Özgen, Emin Sezer ve Mehmet Diker, yedek üyeliklere de Tevfik Bican, Nuri Karakaş, Mustafa Bayram, Sırrı Gürsel ve Haydar Aydın seçilmişlerdir. Delegeliklere de Osman Becerik ve Mehmet Ali Sezgin seçilmişlerdir. Bunların yedekleri Ahmet Yaşgan ile Abdullah Vardar'dır.¹²³

Merkez ilçesine bağlı Cumhuriyet kamununun Orta Mahalle mektebinde toplanmıştır. Kongreye Ethem Menderes başkanlık etmiştir. Yapılan intihabatta Ocak Yönetim Kurulu asli üyeliklerine Mehmet Özaydın, İbrahim Cerid, Halil İbrahim Oksan, Mustafa Arsan, Nuri Oktay yedek üyeliklerine Mustafa Kazan, Ahmet Çakır, Nuri Futunoğlu, Ali Rıza Günay, Abbas Togar, delegeliklere Ahmet Emin Arkayın, İbrahim Şakiroğlu yedek üyeliklerine de Mehmet Özaydın ve İbrahim Cerid getirilmiştir.¹²⁴

Merkez ilçesine bağlı Zafer Mahallesi Köprülü, Veysi Paşa semt ocak kongresi Nafiz Yazganın başkanlığında toplanmıştır. Asil üyeler Adil Oktay, Mehmet Sarıbay, İsmail Hakkı Şerit, Şükrü Saray yedek üyeler Necati Teker, Mehmet Karagöz, Abdullah Soygun, delegeler Eyüp Şahin, Mehmet Sarıbay yedek delegeler Mehmet Kara, Ahmet Atay'tır. Avukat Zati Zengi ocak başkanı olmuştur.¹²⁵

Merkez ilçesine bağlı Cumhuriyet Mahallesi Hasan Efendi ve Ramazan Paşa semt ocak kongresi Neşet Akkor'un başkanlığında toplanmıştır. Yapılan seçimde asil üyeliklere Mustafa Gülaydın, Emin Emnalar ve Zehra Çetin yedek üyeliklere Havva Taylan, Cemal

¹²² Aydın Gazetesi, 14 I. Teşrin 1938.

¹²³ Aydın Gazetesi, 15 I. Teşrin 1938.

¹²⁴ Aydın Gazetesi, 16 I. Teşrin 1938.

¹²⁵ Aydın Gazetesi, 18 I. Teşrin 1938.

Ergenekon, Macit Pelvanoğlu delegeliklere Veysel Kültür, Ayşe Yazgan yedek delegeliklere Nafiz Yazgan, Macit Pelvanoğlu getirilmiştir.¹²⁶

Mesudiye ve Meşrutiyet Mahalleleri Nafiz Yazgan başkanlığında toplanmıştır.

Meşrutiyet Mahallesi asil üyeler Mehmet Yapçal, Hüseyin Ulutürk, Halil Öke yedek üyeler Ahmet Suna, Mehmet Göktürk, Vasfi Babacan delegeler Şevki Kömürcüoğlu, Hüseyin Ulutürk yedek delegeler Ahmet Ergeç, Vasfi Babacan'dır.¹²⁷

Mesudiye ve Kemer Semt ocağı asil üyeler Ragıp Ege, Mehmet Ali Dizi, Rüştü Taş, Fevzi Türkan, Halil Taş yedek üyeler İbrahim Candan, Bahri Kanat, Hilmi Duman, Mehmet Selçuk, İbrahim Obalı delegeler Hamid Altıparmak, Nafiz Karabudak yedek delegeler Rüştü Taş, Mehmet Ali Dizi'dir.¹²⁸

Cumhuriyet Mahallesi asil üyeler Salih Akbaş, Mehmet Ali Denker, İhsan Taş, Zeki Başaran, Cevdet Norgaz yedek üyeler İbrahim Mat, Hasan Gülsan, Şerif Korkmaz, Ali Rıza Tihminoğlu delegeler Halim Aysin, Zeki Başaran yedek delegeler Salih Akbaş, İhsan Taş'tır.¹²⁹

Yenice Mahalle ocağı asil üyeler Süleyman Değerli, Mehmet Özkut, Ahmet Kılavuz yedek üyeler Kazım Kılıç, Mehmet Zengin, Hakkı Eren, delegeler Süleyman Değerli, Mehmet Balcı yedek delegeler Ali Tuncer, Ali Türker'dir.¹³⁰

Çarşı ocağı asil üyeler Mehmet Toprak, Mustafa Köteli, Rıza Karakaş yedek üyeler Kamil İzci, İsmail Çizmeçi, Hüseyin Zengin delegeler İsmail Tarhan, Mehmet Toprak'tır.

Hızır baba ocak yönetim kurulu asil üyeler Nurettin Barlas, Nuri Konya, Tevfik Toker yedek üyeler Nurettin Barlas, Mehmet Başkan'dır.¹³¹

Cumhuriyet Mahallesi Asil üyeler Mustafa Şahin, Mehmet Şah, Mehmet Karabudak yedek üyeler Cevat Çırpan, Durmuş Bahçıvan, Abdullah Günaydın delegeler Mustafa Şahin, Süleyman Karabudak yedek delegeler Abdullah Günaydın, Ali Tüzüm'dür.¹³²

Hisar ocak yönetim kurulu asil üyeler Mehmet Öztürk, Mehmet Özsoy, Ali Çakır yedek üyeler Vasfi Alkan, Hasip Mutlu, Reşat Yaşlı delegeler Ahmet Hakkı Davas, Mehmet Öztürk yedek delegeler Emin Elçin, Ali Çakır'dır.¹³³

¹²⁶ Aydın Gazetesi, 18 I. Teşrin 1938.

¹²⁷ Aydın Gazetesi, 21 I. Teşrin 1938.

¹²⁸ Aydın Gazetesi, 21 I. Teşrin 1938.

¹²⁹ Aydın Gazetesi, 22 I. Teşrin 1938.

¹³⁰ Aydın Gazetesi, 23 I. Teşrin 1938.

¹³¹ Aydın Gazetesi, 23 I. Teşrin 1938.

¹³² Aydın Gazetesi, 23 I. Teşrin 1938.

¹³³ Aydın Gazetesi, 23 I. Teşrin 1938.

2.1.2.8 1939 yılı Merkez Ocak Kongreleri

1939 yılı ocak kongreleri diğer yıllara nazaran daha sistemli yapılmıştır. Aydın gazetesinin referansı ile alınan bilgiye göre:

Cumhuriyet ve Kurtuluş mahallelerinin Parti ocak kongreleri yapılmıştır. Kurtuluş ocak kongresinde Aydın Valisi Sabri Çıtak katılmış ve konuşmaları büyük bir ilgi ile takip etmişlerdir.

Her iki mahallenin kongrelerine kaza idare heyetinden Asaf Gökbel başkanlık etmiş, çalışma raporları ve ocak bütçeleri tasvip olunduktan sonra günlükler mucibince dilekler üzerinde konuşulmuş ve memleketi ve halkı alakadar eden dilekler tespit edilmiştir.

Yapılan seçimlerde Cumhuriyet Mahallesi ocak idare heyetine İhsan Taş, Cevdet Norgaz, Mehmet Ali Denker, Zeki Başaran, Mustafa Yargan, Kurtuluş ocak idare heyetine İbrahim Posacı, Arif Tanyıldız, Durmuş Cantok getirilmiştir.

Kurtuluş ocak reisliğine İbrahim Posacı intihap edilmiştir.¹³⁴

Aydın merkez kazasının Cuma ve Güzelhisar mahallelerinin parti ocak kongreleri yapılmıştır. Dileklerden sonra yapılan seçimde Cuma Mahallesi ocak heyetine Mehmet Ali Sezgin, Emin Erer, Tevfik Seyhan, Rahmi Önder ve Mehmet Gürer, Güzelhisar Ocak heyetine Hasan Çetinbaş, Hilmi Tükel, Mustafa Özvardar, Durmuş Ekici, Murat Özseyhan intihap olunmuştur.¹³⁵

Aydın'ın Orta Mahalle ocak kongresi Orta Mahalle İlkokulu binasında yapılmıştır. Vali B.Sabri Çıtak'ın yüksek huzuruyla şeref verdikleri bu kongrede Parti vilayet idare heyetinden Ahmet Emin Arkayın ve Raif Aydoğdu da hazır bulunmuşlardır.

Kongre riyasetini Aydın Valisinin kabul buyurmaları rica edilmiş ise de kendileri konuşmaları dinlemekten daha derin bir zevk ve istifade duyacaklarını söylemeleri üzerine birinci başkanlığa Ahmet Emin Arkayın ve ikinci başkanlığa Raif Aydoğdu seçilmişlerdir.

Öncelikle ocağın bir senelik çalışma raporu okunarak genel heyetçe onaylandıktan sonra vilayeti ve belediyeyi ilgilendiren muhtelif dilekler üzerinde konuşulmuş, bunlardan nahiye kongresine bildirilmeleri faydalı görülenler tespit edilmiştir.

Yeni sene bütçesi kabul olunarak idare heyeti ve nahiye kongresine gidecek mümessillerin seçimi yapılmıştır. Bu seçimde ocak idare heyetine Mehmet Nuri Oktay,

¹³⁴ Aydın Gazetesi, 5 II. Teşrin 1939.

¹³⁵ Aydın Gazetesi, 7 II. Teşrin 1939.

Mehmet Özaydın, Halil İbrahim Okşan, İbrahim Cirit, Mustafa Arsan ve mümessilliklere de Ahmet Emin Arkayın ve Mustafa Kozan getirilmiştir.¹³⁶

Hasanefendi ve Zafer Mahallelerinin parti ocak kongreleri yapılmıştır. Her iki ocağın senelik mesai raporları ve hazırlanan yeni sene bütçeleri kabul ve tasvip edildikten sonra dilekler üzerinde konuşulmuş ve devamında ocak idare heyetleri ve nahiye kongrelerine gidecek mümessillerin seçimi yapılmıştır.

Bu seçimlerde Hasanefendi Mahallesi ocak idare heyetine; Mustafa Gülaydın, kunduracı Hilmi, Celal Kutluğ, Havva Taylan ve Cemal Saraç, Zafer mahallesi ocak idare heyetine de; Hasan Hüseyin Ünlütürk, Ahmet Katırcı, Hüseyin Karataş, Ömer Uran ve Kamil Pamuk atanmıştır.¹³⁷

Çoğunluk olmamasından dolayı ertelenen Mesudiye Mahallesi ocak kongresi ilçe idare heyeti üyesinden Nail Ergun'un başkanlığında toplanmıştır. Kongrede dilekler tespit edildikten sonra yapılan seçimde ocak idare heyetine Ragıp Ege, Fevzi Turukan, Hakkı Önen, Halil Şit, Muhsin Çetiner getirilmiştir.¹³⁸

Meşrutiyet Mahallesi ocak kongresi çoğunluk sağlanamadığından yapılamamış ve ertelenmiştir. Daha sonra Meşrutiyet Mahallesinin Parti ocak kongresi yapılmıştır. Dilekler tespit edildikten sonra yapılan intihapta ocak idare heyetine Mahmut Kopan, Vasfi Babacan ve Ahmet Cemali tespit olunmuştur.¹³⁹

Aydının Cumhuriyet ve Zafer Mahallesi kongreleri Halkevi salonunda toplanmıştır. Her iki nahiye kongresinin tevhidden yapılması kabul edilerek kongre reisliğine delegelerden ve vilayet idare heyeti azasından Ahmet Emin Arkayın seçilmiştir.

Çalışma raporlarıyla hesap özetleri ve 940 senesi bütçeleri okunarak kabul edildikten sonra ocak kongrelerinden gelen dileklerin konuşulmasına başlanmıştır. Vilayeti, belediyeyi, evkafı vs. devlet makamlarını ilgilendiren dilekler sırasıyla okundu. Bunlar üzerinde kişiler fikir ve görüşlerini açıklamışlardır. Bunlara bazı yeni dilekler daha ilave edilerek hepsinin birden kaza kongresine gönderilmesi kabul edilmiştir.

Yapılan idare heyetleri seçiminde Zafer idare heyetine Hamit Altıparmak, Ahmet Atay, Ragıp Ege, Hüsnü Konakçı, Mehmet Şevki Kömürçüoğlu ve Cumhuriyet idare heyetine de Mustafa Rüştü Başkoru, Rıfat Emnalar, İhsan Taş, Ali Sabuncu ve keresteci Lütfi Taşkın açık oyla seçildiler.¹⁴⁰

¹³⁶ Aydın Gazetesi, 8 II. Teşrin 1939.

¹³⁷ Aydın Gazetesi, 11 II. Teşrin 1939.

¹³⁸ Aydın Gazetesi, 18 II. Teşrin 1939.

¹³⁹ Aydın Gazetesi, 19 II. Teşrin 1939.

¹⁴⁰ Aydın Gazetesi, 30 II. Teşrin 1939.

2.1.2.9 1940 yılı Merkez Ocak Kongreleri

Güzelhisar Mahallesi ocak kongresi Tabaklıda toplanmıştır. Kongreden önce Parti Vilayet başkanı Etem Menderes vaziyeti hazıra ve dünya durumu hakkında etraflı geniş bir konuşma yapmış ve belediye işleriyle kooperatifçilik hakkında da bilgi verilmiştir. Devamında kongre açılmış ve dilekler tespit edildikten sonra yapılan seçimde ocak idare heyetine Hasan Çetinbaş, Hakkı Öztep, Mustafa Özvardar, Raşit Cantaş ve Kazım Sarıbaş seçilmişlerdir. Hasan Çetinbaş ocak başkanı seçim olunmuştur.¹⁴¹

Orta mahalle ocak kongresi Orta Mahalle mektebinde toplanmış, dilekler tespit edildikten sonra yapılan seçimde Abbas Toğu, Ali Rıza Gülay ve Ali Ayvaz ocak idare heyetine seçilmişlerdir. Abbas Toğu ocak başkanlığına intihap olunmuştur.¹⁴²

Cumhuriyet Mahallesi ocak kongresi 13.10.1940 Pazar günü toplanmıştır. Dilekler üzerinde konuşulduktan sonra yapılan seçimde İhsan Taş, Mehmet Ali Denker, Cevdet Norgay, Mustafa Yorgan ve Zeki Başaran ocak idare heyetine seçilmişlerdir. Ocak heyetine İhsan Taş ocak reisi intihap olunmuştur.¹⁴³

Kurtuluş mahallesi ocak kongresi toplanmış ve dilekler üzerinde konuşulduktan sonra yapılan seçimde İbrahim Posacı, Arif Tanyıldız ve Durmuş Cantok asil azalıklara seçilmişlerdir. Ocak heyetince İbrahim Posacı ocak reisliğine getirilmiştir.¹⁴⁴

Hasanefendi ve Ramazanpaşa semt ocak kongresi parti binasında toplanmış ve dileklerin tespitinden sonra yapılan seçimde Mustafa Gülaydın, Fahri Çetin ve Cemal Gökçen ocak idare heyetine seçilmiştir. Bunlardan Mustafa Gülaydın ocak reisi intihap edilmiştir.¹⁴⁵

Cuma mahallesi parti ocak kongresi ocak binasında yapılmıştır. Mahalle halkının kalabalık bir halde ocak binasında toplanmış bulunmuş, Vilayet Parti Reisi Bay Etem Menderes dünya durumu ve Türkiye'nin vaziyeti hakkında bir konuşma yapmış ve devamında kongre mesaisine başlamıştır.

Ocak heyetinin raporu ve hesap bilânçosu okunarak aynen onaylandıktan sonra dileklerin müzakeresi yapılmış, mahalle halkı belediyeyi ve muhtelif makamları alakalandıran bazı dilek ve temennilerde bulunmuşlardır. Geçen sene kongresinde kabul edilerek vekâletlere arz edilen dileklere gelen cevaplarla ocağın yeni sene bütçesi okunarak kabul edildikten sonra

¹⁴¹ Aydın Gazetesi, 16 I.Teşrin 1940.

¹⁴² Aydın Gazetesi, 18 I.Teşrin 1940.

¹⁴³ Aydın Gazetesi, 19 I.Teşrin 1940.

¹⁴⁴ Aydın Gazetesi, 19 I.Teşrin 1940.

¹⁴⁵ Aydın Gazetesi, 19 I.Teşrin 1940.

yapılan seçimde Mehmet Ali Sezgin, Emin Eruz, Mehmet Gürer, Haydar Aydın, Ali Yüksel ocak heyetine seçim olunmuştur.¹⁴⁶

Aydın Köprülü mahallesinin parti ocak kongresi Halkevi salonunda toplanmıştır. Dilekler üzerinde konuşularak genel heyetçe kabul edilenler tespit edildikten sonra yapılan intihapta Mehmet Sarıbay, Rıza Önler ve İsmail Şerit ocak heyetine seçilmişlerdir.¹⁴⁷

Zafer Mahallesi parti ocağının yıllık kongresi Dükkanönü kahvesinde toplanmıştır. Bu topluluk münasebetiyle parti Vilayet İdare Heyeti Başkanı Bay Etem Menderes bugünkü dünya vaziyeti ve Türkiye'nin durumu mevzuunda bir konuşma yapmış, ayrıca belediye faaliyeti hakkında da bilgi verilmiştir.

Etem Menderes konuşmasına takiben mesaisine başlayan kongre heyeti mahallenin muhtelif makamları ilgilendiren dilekleri üzerinde kararlar alındıktan sonra yeni ocak heyetini seçerek dağılmıştır. Ocak heyeti başkanlığına Hasan Hüseyin Ünlütürk, azalıklara Avni Akbaş, Hüseyin Karataş, Kamil Pamuk, Ahmet Katırcı intihap edilmişlerdir.¹⁴⁸

Mesudiye Mahallesi parti ocağının yıllık kongresinin toplanması münasebetiyle Vilayet Reisi Etem Menderes hazır bulunan partililerle dünya durumu ve Türkiye'nin durumu hakkında çok gerekli bir konuşma yapmıştır. Konuşmadan memnun kalan partililer kendisine teşekkür etmişler ve bu gibi faydalı mevzuların sık sık tekrarlanmasını rica etmişlerdir.¹⁴⁹

---

¹⁴⁶ Aydın Gazetesi, 20 I.Teşrin 1940.

¹⁴⁷ Aydın Gazetesi, 22 I.Teşrin 1940.

¹⁴⁸ Aydın Gazetesi, 23 I.Teşrin 1940

¹⁴⁹ Aydın Gazetesi, 24 I.Teşrin 1940

2.1.2.10 1941 yılı Merkez Ocak Kongreleri

Merkez kazaya bağlı Cumhuriyet Mahallesi ocak kongresi parti binasında toplanmıştır. Kongrede müşahit olarak ilçe idare heyetinden Asaf Gökbel de bulunmuşlardır. Dileler tespit olunduktan sonra yapılan seçimde İhsan Taş, Cevdet Nurgaz, Mustafa Yargan, Zeki Başaran ve Veysel Kültür ocak idare heyetine seçilmişlerdir. Bunlardan İhsan Taş ocak reisi olmuştur.¹⁵⁰

Merkez ilçeye bağlı Cuma Mahallesi ocak kongresi, kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel'in reisliğinde toplanmıştır. Ocağın geçen sene dileklerine ait olduğu makamlardan gelen karşılıklar okunarak yeni dilekler tespit edildikten sonra yapılan seçimde ocak idare heyeti azalıklarına: Mehmet Ali Sezgin, Emin Erez, Mehmet Gürer, Haydar Aydın ve Ali Yüksel tespit olunmuştur.¹⁵¹

Merkez ilçeye bağlı Güzelhisar Mahalle ocak kongresi Tabaklı kahvesinde ilçe idare heyeti azasından Asaf Gökbel'in reisliğinde toplanmıştır. Ocağın geçen yıl dileklerine, ilgili makamlardan gelen cevaplar okunduktan ve dilekler tespit edildikten sonra yapılan seçimle ocak idare heyeti azalıklarına Hasan Çetinbaş, Hakkı Özetep, Mustafa Özvardar, Durmuş Ekici, Ahmet Sarı seçilmişlerdir. Bunlardan Hasan Çetinbaş ocak reisi olmuştur.¹⁵²

Merkez ilçeye bağlı Orta Mahalle ocak kongresi Ahmet Emin Arkayın'ın reisliğinde toplanmıştır. Kongrede müşahit olarak kaza idare heyetinden Asaf Gökbel de hazır bulunmuştur. Ocağın 940 kongresi dileklerine ait oldukları makamlardan gelen cevaplar okunmuş ve yeni dilekler tespit olunduktan sonra yapılan seçimde Abbas Togo, Ali Rıza Gülay ve Ali Ayvaz ocak idare heyeti üyeliklerine seçilmişlerdir. Bunlardan Abbas Togo ocak reisi intihap edilmiştir.¹⁵³

Merkez ilçeye bağlı Hasanefendi ve Ramazanpaşa semt ocak kongresi merkez ilçe idare heyeti reisi Dr. Nafız Yazgan'ın reisliğinde toplandı. Ocağın yeni sene dilekleri tespit edildikten sonra yapılan seçimde ocak idare heyeti azalıklarına Mustafa Gülaydın, Fahri Çetin ve Cemal Gökçen seçilmişlerdir. Bunlardan Mustafa Gülaydın ocak reisi olmuştur.¹⁵⁴

Köprülü, Veysipaşa Mahallelerinin semt ocak kongresi parti salonunda toplanmıştır. Kongrede dilekler üzerinde konuşulduktan sonra yapılan seçim neticesinde Şükrü Saray, İsmail Hakkı Şerid, Mehmet Karagöz, ocak idare heyetine getirilmiştir.¹⁵⁵

¹⁵⁰ Aydın Gazetesi, 8 II. Teşrin 1941.

¹⁵¹ Aydın Gazetesi, 10 II. Teşrin 1941.

¹⁵² Aydın Gazetesi, 11 II. Teşrin 1941.

¹⁵³ Aydın Gazetesi, 12 II. Teşrin 1941.

¹⁵⁴ Aydın Gazetesi, 13 II. Teşrin 1941.

¹⁵⁵ Aydın Gazetesi, 19 II. Teşrin 1941.

Merkez ilçeye bağlı Mesudiye Mahallesi ocak kongresi ocak idare heyeti azasından Asaf Gökbel'in başkanlığında toplanmıştır. Ocağın geçen yıl dileklerine ait olduğu makamlardan gelen dilekler okunarak reisi tarafından izah edildikten sonra ocağın yeni dilekleri tespit edilmiştir. Yapılan seçimde ocak idare heyetine Ragıp Ege, İbrahim Işık ve Halil Şit seçildiler. Bunlardan Ragıp Ege ocak reisi olmuştur.¹⁵⁶

Meşrutiyet Mahallesinde parti ocak kongresi mahalle kahvesinde ve parti merkez kaza idare heyeti üyesinden Hamit Altıparmak'ın riyasetinde toplanmıştır. Kongrede geçen sene tespit edilen dileklere alakadar makamlardan gelen cevaplar okunmuş ve yeni dilekler üzerinde konuşmalar yapılmıştır. Müteakiben yapılan seçimde yeni ocak heyetine Mahmut Kopan, Şevki Kömürcüoğlu, Mehmet Yapcal seçilmiştir.¹⁵⁷

---

¹⁵⁶ Aydın Gazetesi, 20 II. Teşrin 1941.

¹⁵⁷ Aydın Gazetesi, 21 II. Teşrin 1941.

2.1.2.11 1943 yılı Merkez Ocak Kongreleri

Parti kaza kongresi ilkokul salonunda Vali Selim Gündoğan'ın başkanlığında parti bölge müfettişi Dr. Fazıl Bürge ve parti vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes huzurlarıyla toplanmıştır.

Kongrede başta Kaymakam olmak üzere bütün daire amirleri, genel meclis ve belediye azaları ve partililer bulunuyordu. İlçe idare heyeti reisi Nuri Güngör misafir ve delegelere hoş geldiniz diyerek ve kendilerini selamlayarak kongreyi açmıştır.¹⁵⁸

Reisliğe Vali Selim Gündoğan, ikinci reisliğe Etem Menderes, kâtipliklere de Kazım Akın ve Nihat Tüzün seçildiler. Bu sırada misafir ve delegelere ilçe idare heyetinin kongre evrakını muhtevi zarflar dağıtıldı.

Vali, hakkında gösterilen güvene teşekkür ederek CHF'nin banisi, Cumhuriyetin kurucusu ve memleketin büyük koruyucusu Ebedi Şef Atatürk'ün aziz hatıralarını taziz için hazır bulunanları 3 dakika saygı duruşuna davet etmiştir. Bundan sonra ilçe idare heyetinin, parti çalışmalarıyla beraber, bütün memleket işlerine temas eden ve kazada hâkim olan tam bir birlik ve anlaşmayı belirten çalışma raporu okunmuş ve rapordan sonra hesap ve bütçe işleri de konuşularak hepsi de ittifakla kabul ve tasvip olunmuştur.

Dilekler konuşulurken her dilek üzerinde vali, kaza kaymakamı ve daire amirleri, kongreyi aydınlatıcı açıklamalar yapmışlardır. Parti bölge müfettişi ve Aydın Vilayet Başkanı da bunların takip ve giderilmesi için not alıyorlardı. Daha sonra tam bir ittifakla ilçe idare heyetine: Nuri Güngör, Osman Balaban, Hidayet Yavaşoğlu, Kazım Akın, Sadık Karacaoğlu, İsmail Tarhan ve Lütfi Türksoy tespit olunmuştur.¹⁵⁹

Vali “ idare heyeti raporunda hükümet ve memleket işlerine karşı gösterilen ilgi ve son idare heyeti seçiminde gösterilen birlik ve karşılıklı sevgi ve itimadın kendisini çok mütehassıs ettiğini söyleyerek her biri birer köy ve nahiyeden gelen delegelere yerlerine dönünce yaşadığımız fevkalade günlerde gösterilen milli birlik ve bütünlüğün millet ve memleketi idare edenlere daimi bir kuvvet kaynağı olduğunu bildirmelerini ve tek ferdin boş durmayarak gece gündüz çalışmakla milli kudreti artıracacağını anlatmalarını beklediğini ilave etti. Yeni idare heyetine başarılar, delegelere de iyi yolculuklar dileyerek “kongreyi kapatmıştır.

Kongreden sonra Vali, salonda kongreyi takip eden okul talebeleriyle meşgul olmuş ve yeni idare heyeti üyeleriyle memleket ve parti işlerini konuştu. Öteden beri memleket işlerinde feragat ve fedakârlıkla çalışmalarıyla tanınan yeni kaza idare heyeti, bütün kazada

¹⁵⁸ Aydın Gazetesi, 14 İlk Kanun 1943.

¹⁵⁹ Aydın Gazetesi, 14 İlk Kanun 1943.

çok iyi bir şekilde karşılanmıştır. Devlet şurasınca yenilenme kararı verilen belediye seçiminde aynı birlik ve anlayış zihniyetiyle başarılacağı hususundaki kanaatleri, parti kongresi ve yeni idare heyeti seçimi kuvvetlendirmiştir.¹⁶⁰

---

¹⁶⁰ Aydın Gazetesi, 14 İlk Kanun 1943.

2.1.2.12 1946 yılı Merkez Ocak Kongreleri

2.1.2.12.1 Demokrat Parti Kuruluş Süreci

Savaş yıllarında alınan çeşitli sosyal, siyasi, ekonomik tedbirlerin memleket içinde doğurduğu hoşnutsuzluk, diğer yandan dış gelişmeler paralelinde Batıyla bir kısım taahhütlere girilmesi, mevcut rejimin demokratik esaslara göre düzeltilmesini gerekli kılıyordu.¹⁶¹O dönemde Milli Korunma Kanunu, Varlık Vergisi gibi uygulamalar halkın büyük suçlamalarına neden olmuş ve halk tek parti döneminden memnun olmamaya başlamıştır. Bu ise parti dışı muhalefetin doğmasına sebep olmuştur. Hem artık demokratik anlamda partilerin oluşmasının ülke için gerekli olduğu düşünülmekteydi. Zaten önceki bölümlerde gördüğümüz üzere halk tek parti yönetiminin karşısında olan her şeyi destekleyebilecek hale gelmişti. Bu ise oluşacak olan yeni partilerin işine yaraşır bir tutum olacaktır. O sebeple Demokrat Parti'nin ortaya çıkmasını çok da garip karşılamamak gerekir. Terakkiperver Fırka ve Serbest Fırka'nın kurulduğu dönemde tek partinin varlığı istenmese bile Gazi Paşa'nın siyasi isteklerinin bu partiler anlayışı ile birleşmediği takdirde partilerin feshi olağan bir durumdu. Ancak Demokrat Parti'nin oluşum sürecinde bu şekilde bir devrim yönergesinin olmaması ve İsmet İnönü'nün de parti kurulmasının, demokratik yaşamla örtüşeceğini söylemesi üzerine ortaya çıkan bir durum olarak değerlendirilmelidir. Tabii İsmet İnönü'nün bu şekilde düşünmesi halkın CHF'yi tercih edeceğine güvenmesi olarak da nitelendirilebilir.

CHF Meclis Grubu'nun parçalanması ve yakın gelecekte CHF'ye karşı en güçlü muhalefet partisinin kurulması, siyasi tarihimizde "Dörtlü Takrir" adını alan olayla başlar. Bu önergeyi Celal Bayar, Fuat Köprülü, Adnan Menderes, Refik Koraltan imzalamıştır.¹⁶²7 Haziran 1945 tarihli takrir, İzmir Milletvekili Celal Bayar, İçel Milletvekili Refik Koraltan, Kars Milletvekili Fuat Köprülü ve Aydın Milletvekili Adnan Menderes'in imzasıyla CHF Meclis Grubu Başkanlığına verildi.¹⁶³

1945 Aralık ayının ilk günlerinde, daha önce yeni bir parti kurma hazırlıklarını açıklamaktan sakınan dörtlerden Celal Bayar, açıktan açığa bir parti kurma faaliyetlerinin olduğunu, basına açıklamıştır. Anayasa ile bütünlü sağlanması ve CHF'nin fazlaca tepkisine mahal vermemek için altı ilkenin de kurulacak parti programına alınması benimsendi.

¹⁶¹ Ahmet Yeşil, Türkiye'de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş, Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara, 2001, s.40.

¹⁶² Ahmet Kardam, Sezgin Tüzün, Bilanço 1923-1998(I.Cilt), Türkiye'de Siyasi Kutuplaşmalar ve Seçmen Davranışları, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, 2003, s.126.

¹⁶³ Ahmet Yeşil, a.g.e, s.51.

Ve nihayet 7 Ocak 1946 günü dört tavrircinin önerliğinde yeni bir siyasi parti kuruldu. Böylece geçmişteki birçok parti gibi Demokrat Parti de doğrudan doğruya Millet Meclisi içinden koparak meydana çıktı.

İktidar partisi karşısında Temmuz 1945'te Milli Kalkınma Partisi, Ocak 1946'da Demokrat Parti'nin kurulmasıyla çok partili siyasi hayatın başlaması ve buna zaman zaman yeni partiler katılmasına rağmen, 1950'ye kadar olan iktidar mücadelesi iki büyük parti (CHF ve DP) arasında geçmiştir. Nihayet bu mücadele, 1950 seçimleriyle geniş bir halk kitlesini partisine kanalize etme başarısını gösteren Demokrat Parti'nin zaferiyle son bulmuş ve CHP muhalefet saflarına itilmiştir.

Demokrat Parti Ankara'dan kısa bir süre sonra ikinci il teşkilatını Aydın'da kurmuştur. Partinin Aydın'da kısa bir sürede teşkilatlanmasının ardında burada hazır bir alt yapı bulunması etkili olmuştur. Etem Menderes bu alt yapının hazırlanmasında önemli bir görev üstlenmiştir. Demokrat Parti il idare kurulu üyeleri Etem Menderes başkanlığında bucak ve köylere bizzat gidip örgütlenmeyi gerçekleştirmiştir.

Adnan Menderes'in parti örgütü üzerinde güçlü etkisi açık bir şekilde gözlenmiştir. Aydın teşkilatlanması sırasında Adnan Menderes sık sık Aydın'a gelerek bu teşkilatlanma sürecinde denetlemeler yapmıştır.

Aydın DP il ve merkez ilçe müteşebbis heyetleri Rıza Gökdağ, Ragıp Ege, Etem Menderes tarafından oluşturulmuştur.

2.1.2.13 1948 yılı Merkez Ocak Kongreleri

Aydın il idare kurulu üyeleri şunlardır:

Başkan	: Ekrem Çiftçi
Sayman üye	: Abdurrahman Akkum
Kâtip Üye	: Mustafa Güven
Üye	: Raif Günaydın
Üye	: Dr. Sabri Akın
Üye	: Av. Süleyman Eraydın
Üye	: Ziya Evren
Üye	: Av. Osman Akçasu
Üye	: Av. İhsan Uzman ¹⁶⁴

CHP'ye üye kaydı devam etmiş, bir yılda istifa, nakil ve ölüm sebepleriyle partiden ayrılan 1522 üyeye mukabil 4682 yeni üye yazılarak 1947 yılı sonunda 39,923 olan üye sayısı, 1948 yılında 43083'e yükselmiştir. Aydın ilinin genel nüfusunun %16'sıdır.¹⁶⁵

CHP Cuma Mahalle ocağı Mayıs ayı genel toplantısı ocak binasında kalabalık bir partili topluluğunun iştirakiyle yapılmıştır. Toplantıda CHP İl İdare Kurulu başkanı Ekrem Çiftçi, Avukat İhsan Uzman, Hikmet Aygen, Merkez İlçe İdare Kurulu'ndan İrfan Saylam, Orhan Çiftçi, Hulusi Eralp, Rüştü Başkoru ve Kazım Aydın'ın hazır buldukları toplantı samimi bir hava içinde geç vakte kadar devam etmiştir.

Cuma, Orta, Zafer ve yeni Gündoğan Mahalleleri için yeni bir okul yaptırılması ve halen okul olarak kullanılan bu mahalleler parti ocak binasının ocaklara verilmesi hakkındaki dilek üzerinde uzun uzun konuşulduktan sonra Orhan Çiftçi tarafından çok güzel bir konuşma yapılarak bugünkü partilerin durumu açıklandı, parti çalışmalarına verilmesi gereken yeni istikamet belirtildi. Alaka ile dinlenen bu konuşmadan sonra, Başkan Ekrem Çiftçi bazı partililerin dilek ve sorularını cevaplandırmış ve bu vesile ile parti tüzük hükümlerini açıklayan uzun bir konuşma yapmıştır.¹⁶⁶

CHP Güzelhisar Mahallesi ocak kongresi B. Ziya Evren, Dr. Nuri Erkan, Dr. Hulusi Eralp, huzurlarıyla toplanmış, Belediye Başkanı İrfan Saylam da bulunmuştur. Ocak üyelerinin büyük bir çoğunluğunun katıldığı bu kongre ocak başkanı İbrahim Uzun tarafından açılmış, Büyük Atatürk'ün aziz hatırası ihtiram sukutu ile taziz olunmuştur. Ocak

¹⁶⁴ CHP Aydın İl Kongresi, 3/ IV/ 1948, CHP Basımevi, 1948, s.1.

¹⁶⁵ CHP Aydın İl Kongresi, 3/ IV/ 1948, s.7.

¹⁶⁶ Aydın Gazetesi, 15 Mayıs 1948.

başkanlığına B. Ziya Evren, ikinci başkanlığa Dr. Hulusi Eralp, kâtipliklere de Mehmet Emin Yalçın ve Mehmet Şensaz seçilmişlerdir.¹⁶⁷

CHP Orta Mahallesi ocak kongresi Aydın Belediye Başkanı İrfan Saylam'ın huzurlarıyla ilçe idare kurulundan Kazım Aydınel'in başkanlığında toplanmış, ikinci başkanlığa Ali Rıza Gülay, kâtipliklere de Mehmet Oktay ve Mustafa Kozan tespit olunmuştur.¹⁶⁸

CHP Mesudiye Mahallesi ocak kongresi CHP ilçe idare kurulundan Kazım Aydınel'in başkanlığından toplanmış, ocak idare kurulunun çalışmaları hakkında ocak başkanı Recep Uzun'un verdiği bilgiden sonra yeni dilekler üzerinde uzun uzun konuşulmuştur.¹⁶⁹

CHP Kemer Mahalle ocak kongresi toplanmış, kongrede il idare kurul üyelerinden Ali Rıza Özkavruk ve merkez ilçeden Kazım Aydınel müşahit olarak bulunmuşlardır. Dilekler kabul olunduktan sonra idare kuruluna Hakkı Anan, Hasan Hüseyin Angi, Fevzi Turhan, Mustafa Ener ve Mehmet Sadıç getirilmiştir..¹⁷⁰

CHP Zafer Mahallesi kongresi parti salonunda toplanmıştır. Ocak başkanı tarafından açılan kongre başkanlığına Ekrem Çiftçi, ikinci başkanlığa Rüştü Başkoru, kâtipliklere de Ahmet Tanıl ve Ahmet Başterzi seçilmişlerdir. Partinin kurucusu Büyük Atanın hatıralarına taziz için ihtiram sükûtu yapılmış, ocak çalışmaları üzerinde izahat verilmiş, bundan sonra dileklerin müzakeresine geçilmiştir. Bundan sonra yapılan seçimde idare kuruluna Şükrü Ata, Avni Aktaş, Osman Başterzi, İbrahim Çetin ve Agâh Babayiğit, asil delegeliklere de Nabi Koçak, İrfan Saylam, Osman Başterzi ve Ahmet Tanıl seçilmişlerdir.¹⁷¹

CHP Hasanefendi Mahallesi ocak kongresinde, il idare kurul başkanı Ekrem Çiftçi, üyelerden İkbâl Germen, Dr. Nuri Erkan, Ali Rıza Özkavruk, Belediye Başkanı İrfan Saylam, ilçe idare kurulundan Dr. Hulusi Eralp, Rüştü Başkoru ve Kazım Aydınel müşahit olarak bulunmuşlardır. Ocak başkanı Mustafa Gülaydın tarafından açılan kongre başkanlığına Dr. Hulusi Eralp, ikinci başkanlığa Ali Tüzer, kâtipliklere de Ali Rıza Özkavruk ile Hamdi Tuzcuoğlu seçilmişlerdir. Ve bu ocak kongresinden sonra Aydın Merkez ocak kongreleri bitmiştir.¹⁷²

¹⁶⁷ Aydın Gazetesi, 11 Aralık 1948.

¹⁶⁸ Aydın Gazetesi, 14 Aralık 1948.

¹⁶⁹ Aydın Gazetesi, 18 Aralık 1948.

¹⁷⁰ Aydın Gazetesi, 21 Aralık 1948.

¹⁷¹ Aydın Gazetesi, 25 Aralık 1948.

¹⁷² Aydın Gazetesi, 28 Aralık 1948.

2.1.2.14 1949 yılı Merkez Ocak Kongreleri

1949 yılı Aydın ili idare kurulu şu şekildedir:

Başkan	: Ekrem Çiftçi
Sayman üye	: Abdurrahman Akkum
Kâtip üye	: Mustafa Güven
Üye	: Av. Osman Akçasu
Üye	: Hikmet Aygen
Üye	: Dr. Nuri Erkan
Üye	: Ziya Evren
Üye	: İkbâl Germen
Üye	: Raif Günaydın
Üye	: Av. İhsan Uzman
Üye	: Ali Rıza Özkavruk ¹⁷³

8 ilçe, 14 resmi, 3 itibari, 17 bucak, 431 köy 55 mahalle ve 4 semt ocağında terekküp eden Aydın ili parti teşkillerine son iki yıl içinde yeniden açılan 3 mahalle, 5 köy ocağı katılmış ve bu arada mevcut ocaklardan 22'sinin yeni binalarının açılma törenleri parti birliğine has bir şekilde yapılmıştır.

Son iki yılda Cumhuriyet Halk Partisi'ne Demokrat Parti'den 1825, Millet Partisi'nden 71 kişi çekilerek ve 2415 bağımsız üye katılmış bu suretle genel sayı 41,027 olmuştur.¹⁷⁴

CHP Cuma Mahallesi ocak kongresi ocak binasında toplanmış, kongrede müşahit olarak merkez ilçe başkanı Dr.Hulusi Eralp bulunmuştur. Merkez ocaklarından birçok partilinin de hazır bulunduğu kongrede ocak üyeleri tam olarak yer almışlardır. Kongre başkanlığına Dr. Hulusi Eralp, ikinci başkanlığa da Sırrı Gürsel, kâtipliklere de Kazım Atınaydın ve Necip Coşkun seçildikten sonra çalışma raporu okunmuş, hesap ve bütçe işleri konuşulmuş ve Dr. Eralp geçen dilekleri ve umumi parti çalışmaları hakkında bir konuşma yapmıştır. Daha sonra yapılan seçimde il idare kuruluna: Kazım Kasarlı, Mehmet Çalışkan, Cezayir Yılmaz, Ali Çakmak, Tefvik Ece, Abdullah Harmankaya, Emin Erez tespit olunmuştur.

Delegeliklere: Osman Becerik, Sırrı Gürsel, Ali İliş ve Emin Erez seçilmişlerdir.¹⁷⁵

¹⁷³ CHP Aydın İl Kongresi, 30/ XII/ 1949, CHP Basımevi, 1949,s.1.

¹⁷⁴ CHP Aydın İl Kongresi, 30/ XII/ 1949, CHP Basımevi, 1949,s.6.

¹⁷⁵ Aydın Gazetesi, 8 Kasım 1949.

Aydın merkez Ramazanpaşa ve Hasanefendi mahalle ocak kongresinde parti salonunda toplanmış, kongrede il idare kurulu üyelerinden İkbâl Germen, İlçe başkanı Dr. Eralp bulunmuşlardır. Ocak Başkanı Hüseyin Sucuoğlu'nun açtığı kongre başkanlığına Dr. Eralp, ikinci başkanlığına İkbâl Germen, kâtipliklere de Hamdi Tuzcuoğlu ile Abdullah Bilen getirilmiştir.

Kongre başkanı tarafından geçen yıl dilekleri ve CHP iktidarının memleket kalkınması yolundaki faaliyeti hakkında verdiği izahattan sonra yeni yıl dilekleri konuşularak kabul edilmiş ve seçime geçilmiştir. İdare kuruluna: Fatma Cemaligil, Nejat Çiftçi, Hüseyin Yolcu, İbrahim Toros, Abdullah Bilen, delegeliklere de İkbâl Germen, İrfan Saylam, Hamdi Tuzcuoğlu ve Nejat Çiftçi seçilerek kongreye son verilmiştir.¹⁷⁶

---

¹⁷⁶ Aydın Gazetesi, 8 Kasım 1949.

2.2 Cumhuriyet Halk Fırkası İlçe ve Nahiye Teşkilatlanması

2.2.1 1934 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

Ova

CHF Ova nahiyesi kongresi fırka salonunda nahiye Başkanı Bay Seyfi'nin başlığında toplanmıştır. Kongrede Vilayet İdare Heyeti Başkanı Etem Kadri ve Belediye Başkanı Avukat Nafiz (Yazgan) de bulunmuşlardır.

14 ocağın temsilcileri de katılmıştır, bu nahiyeye bağlı birçok köy ocağı üyeleri de katılmışlardır. Yeni idare heyetine: Seyfi, Vasfi Hilmi Bilge, Talat Posacı, yede üyeliklere Baltaköylü Tahir, Işıklı Nuri, Kocagürlü Ali Yetim, mümessilliklere Sırrı Hun, Baltaköylü Tahir, yedek mümessilliklere de Vasfi Hilmi Bilge, Arapkuyulu Hüseyin tespit olunmuştur.¹⁷⁷

Dağ

CHF Dağ nahiyesi kongresi nahiye başkanı Eczacı Ziyanın başlığı altında fırka salonunda toplanmıştır. Kongrede CHF Başkanı Bay Etem Kadri, Belediye Başkanı Avukat Nafiz da bulunmuştur. Bu kongreye bağlı 11 köy ocağının mümessilleri ve birçok ocak üyeleri de gelmişlerdir. Yeni idare heyetine: Eczacı Ziya, Ekrem Cemal, Ali Karaköy, yedek üyeliklere de Mehmet Köseoğlu, Fezullah Arapköy, Mustafa Kalfaköy, mümessilliklere de Avukat Nafiz Karabudak, Karaköylü Ali, yedek mümessilliklere de Eczacı Ziya, Mehmet Köseoğlu getirilmiştir.¹⁷⁸

Cumhuriyet

CHF Merkez Cumhuriyet nahiyesi kongresi fırka salonunda vilayet idare heyetinden Doktor Nafiz'in başlığı altında toplanmıştır. Dilekler uzun uzun konuşulmuş ve daha sonra yapılan seçimde yeni idare heyetine Salih Akbaş, İbrahim Posacı, Tabak Ahmet, yedek üyeliklere Salih Taş, Süleyman Sırrı, mümessilliklere de Etem Kadri, Doktor Nafiz, yedek mümessilliklere de Salih Akbaş Ahmet Emin Akkay seçim olunmuştur.¹⁷⁹

Germencik

Germencik nahiyesi fırka kongresi vilayet idare heyeti başkanı Etem Kadri'nin başlığı altında toplanmıştır. Kongrede Bay Avukat Neşet de katılmıştı. İdare heyetinin senelik çalışması, dilekler, hesaplar konuşulmuş ve bütçe yapılmıştır. Yeni idare heyetine: Tefik Pazarçeviren, Recep Alp, Hüseyin Avni, Nuri Zincirci, Cemil Özer, yedek üyeliklere, Helvacı Bekir, Bakkal Ahmet, Aşçı Hidayet, Kunduracı Mehmet, mümessillere Eski Belediye Bakanı Tahir, Eski Belediye Başkanı Tefik Pazarçeviren, Hıdırbeylili Durmuş, Nuri Zincirci, yedek

¹⁷⁷ Aydın Gazetesi, 10 İlk Kanun 1934.

¹⁷⁸ Aydın Gazetesi, 10 İlk Kanun 1934.

¹⁷⁹ Aydın Gazetesi, 10 İlk Kanun 1934.

mümessillere de Recep Özalp, Mustafa Pazarçeviren, Helvacı Bekir, Mursallılı Kerim Çavuş getirilmiştir.¹⁸⁰

Bozdoğan

Fırka kaza kongresi Vilayet İdare Heyeti Başkanı Etem Kadrinin başlığında toplanmıştır. Kongreye vilayet genel kurultayı üyesinden Bay Ahmet Aksoy da kongreye katılmıştır.935 bütçe görüşmesi yapılmıştır. Yeni idare heyeti seçimi yapılmış ve İsmail Tarhan, Hilmi Menderes, Kooperatifçi Hakkı, Zeki Kaya, Sami Osbar, Macit Alışverişçi, Hilmi Hoçeki, mümessilliklere de İsmail Tarhan, Hilmi Menderes, Zeki Kaya, Hakkı Bey getirilmiştir.¹⁸¹

Çine

Kaza fırka kongresi Vilayet İdare Heyeti Başkanı Etem kadri'nin başlığı altında toplanmıştır. Kongrede vilayet idare heyeti üyelerinden Avukat Neşet ile Aydın Ziraat Bankası Müdürü Muhterem Kaya da kongreye katılanlar arasındaydı. Hesap ve bütçe onaylanmış ve daha sonra yapılan seçimde yeni idare heyetine: İffet Hanım, Atıf Bey, Sakıp Bey, Tevfik Bey, Hüseyin Bey, Hidayet Ali, Etem Kadıköylü, mümessilliklere de Atıf Bey, Sakıp Bey, İffet Hanım, Hüseyin Bey, Mühendis Hıfzı seçilmişlerdir.¹⁸²

Nazilli

Kaza fırka yıllık toplantısı vilayet idare heyeti başkanı Etem Kadrinin başlığı altında toplanmıştır. Kongreye vilayet idare heyetinden Avukat Neşet(Akkor), Aydın sıtma mücadele başkanı Dr. Rüştü ve Ziraat Bankası Müdürü Muhterem Kaya da gelmişlerdir. Daha sonra yapılan seçimde: Avukat Ulvi, Avukat Sami, Tevfik, Mühendis Hilmi, Hakkı, Ragıp ve Rıfat yine seçilmişlerdir. Yedek üyeliklere de Dr. Vehbi, iktisat banka müdürü Nuri Bey, Kuyucaklı Mehmet, Nedim, Tayyareci Hüseyin, Terzi Mustafa, Yüzbaşı Mehmet Ali tespit olunmuştur.¹⁸³

Aydın Merkez

Aydın CHF merkez ilçe nahiyeleri toplantısı fırka salonunda yapılmıştır. Toplantıyı Başkan Etem Kadri açmıştır. Toplantı başkanlığını Ahmet Emin Arkayın, ikinci başkanlığa Bay İhsan Necip, yazmanlıklara da Yahya Ahmet, Kemal Muhsin seçilmişlerdir.

Konuşmalar yapıldıktan sonra nahiyelerden gelen dileklerin doğruca vilayet kongresine verilmesine onay verilmiş ve daha sonra yapılan seçimde yeni idare heyetine: Aydın Saylavı Adnan, Bayan Zahire Etem, Ayşe Yazgan, Zafer nahiyesi başkanı Hamit, Ova

¹⁸⁰ Aydın Gazetesi, 13 İlk Kanun 1934.

¹⁸¹ Aydın Gazetesi, 22 İlk Kanun 1934.

¹⁸² Aydın Gazetesi, 22 İlk Kanun 1934.

¹⁸³ Aydın Gazetesi, 23 İlk Kanun 1934.

nahiyesinden Baltaköylü Tahir, Dağ nahiyesinden Karaköylü Ali, Karapınar idare heyetinden Belediye Başkanı Mehmet Nuri, yedek üyeliklere de Bedriye Deniz, Muallim Hikmet Şölen, Muallim Necmiye, Dağ nahiyesinden Mehmet, Karapınar nahiye fırka başkanı Sedat Nuri, Ortaklar fırka idare heyetinden Himmet Bey seçim olunmuştur.¹⁸⁴

Söke

Kongreyi fırka vilayet idare heyeti başkanı Etem Kadri ile idare heyetinden Avukat Neşet(Akkor) ve Ziraat Bankası Müdürü Muhterem Kaya açmışlardır. Aydın Gazetesinden edindiğimiz bilgiye göre İdare heyetine: Hulusi Bey, Perihan Hanım, Bankacı Abdurrahman, Hacı Mustafa oğlu Ahmet, Şevket Akbaş, Kooperatifçi Esat, yedek üyeler İsa Bora, İrfan Bey, Hüseyin Kocaören, Ali Demir Altümsek, Hakkı Eray, Ali Rıza, mümessilliklere Hulusi, İsa, Emin Özbaş, Demir Altümsek, Rıza, Avni, Bay Şevket Akbaş, İbrahim, yedek mümessilliklere de Esat, Mesut, Muhsin, Ali Rıza belirtilmiştir.

Karacasu

Karacasu fırka kongresi toplanmış, kongrede fırka vilayet idare heyeti başkanı Bay Etem Kadri ile vilayet daimi encümen ve genel kurultay üyeleri de bulunmuşlardır.

Yeni idare heyetine: Bay Ali Rıza, Halil Kodik, Hüseyin Avni Tarakçı, Ali Şah, Ahmet Erencik, mümessilliklere Sabık Aydın, Raif Feyzi, Nazilli avukatlarından Ömer, Ali Rıza seçilmişlerdir.¹⁸⁵

Koçarlı

O döneme ışık tutan Aydın gazetesinden alınan bilgiye göre: Koçarlı nahiyesi fırka kongresi 35 köy ocağından gelen üyelerin katılımıyla yapılmıştır. Kongrede CHF vilayet idare heyeti başkanı Bay Etem Kadri ile ziraat müdürü Muhterem Kaya da bulunmuşlardır. Kongre başkanlığına Etem Kadri, ikinci başkanlığa Muhterem Kaya, yazmanlıklarına da Ahmet Şahin ve Hasan seçilmişlerdir. Dilekler üzerinde konuşulmuş ve daha sonra yapılan seçimde yeni idare heyetine: Mehmet Yunus, Rıza Mevlüt, Sadık Ahmet, Hakkı Mehmet, Berber Hasan, mümessillere de Etem Kadri, Mühendis Hıfzı, Mehmet Yunus, Muhterem Kaya, Sadık Ahmet, Berber Hasan getirilmişlerdir.¹⁸⁶

Dalama

Dalama nahiye kongresi toplanmış ve kongrede fırka vilayet idare heyetinden Avukat Neşet(Akkor) bulunmuştur. Kongreyi Nahiye Fırka Başkanı Kemal Muhsin açmıştır. Kongre

¹⁸⁴ Aydın Gazetesi, 24 İlk Kanun 1934.

¹⁸⁵ Aydın Gazetesi, 26 İlk Kanun 1934.

¹⁸⁶ Aydın Gazetesi, 4 İlk Kanun 1934.

başkanlığına Avukat Neşet(Akkor) seçilmiştir. Avukat Neşet üyeleri özlü sözlerle aydınlatmış ve önemli konulara değinmiştir.

Dalama halkının dilekleri konuşulmuş, hesaplar iyi bulunarak onaylanmıştır.935 yılı bütçesi yapılmıştır. Daha sonra yapılan seçimde yeni idare heyetine: Kemal Muhsin, Muhtar Mehmet Aydemir, Muharrem Nuri, Helvacı Hüseyin, Bakkal Mehmet, mümessilliklere Avukat Neşet, Ahmet Şakir, Kemal Muhsin, Muhtar Mehmet Aydemir getirilmiştir.¹⁸⁷

---

¹⁸⁷ Aydın Gazetesi, 5 İlk Kanun 1934.

2.2.2 1938 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

Karacasu

Karacasu parti kongreleri Özdemir Günday başkanlığında toplanmıştır. Seki kamununda asil üyeliklere Hüseyin Korkmaz, Ahmet Çetinkaya, İbrahim Erdoğan yedek üyeliklere Şakir Özkan, Halil Yılmaz, Mustafa Çelik asil delegeler, Hüseyin Korkmaz, Ahmet Çetinkaya yedek delegeler Mustafa Gören, İbrahim Erdoğan'dır.¹⁸⁸

Karapınar

Karapınar ocak yönetim kurulu Avukat Neşet Akkor başkanlığında tamamlanmıştır. Asil üyeler Selahaddin Eğriboz, Mehmet Aluş, Hüseyin Kocabıyık, Behçet Emre yedek delegeler Mahmut Oral, Salih Teoman, Mehmet Çelik, Hüseyin Cihan delegeler Ethem Menderes, Halim Aysin, Selahaddin Eğriboz, Nail Çiftçi yedek delegeler Hasan Kocabıyık, Osman Ergene, Mustafa Baysoy, İbrahim Kahyaoğlu'dur.¹⁸⁹

Umurlu

CHF Umurlu kamun kongresi ilbay ve parti başkanı Özdemir Günday'ın başkanlığında toplanmıştır. Kongrede İl Yönetim Kurulu üyesinden Hamit Altıparmak da bulunmuştur. Delege ve Kamun Yönetim Kurul üyelerinin de bulunduğu kongreye birçok partili de katılarak kongrenin hareketli geçmesini sağlamıştır.

Ocaklardan gelen dilekler üzerinde İlbay ve parti başkanı birer birer durarak bilgi vermiştir. Kongrenin samimi bir hava içinde geçtiğini elimizdeki verilerden öğreniyoruz. Kongre sonunda asli üyeliklere Mehmet Dirik, Mehmet Çakırcı, Osman Bozkurt, Ahmet Bozkurt, Yahya Çayırılı, yedek üyeliklere Mehmet Şentürk, Necmi Eraydın, Hasan Özer, Mustafa Yalçinkaya, Ali Albayrak seçilmiştir. İlçe kongre delegeliklerine Mehmet Dirik, İbrahim Çörüş, Osman Bozkurt, yedek delegeliklere Necmi Eraydın, Ahmet Bozkurt, Mehmet Bozkurt getirilmiştir.¹⁹⁰

Sultanhisar

Sultanhisar parti ocak kongreleri 15 Eylül tarihinde yapılmıştır.25/9/938 tarihinde Salvatlı parti ocak kongresi Sultanhisar parti başkanı Hakkı Sümer ile idare heyetinden Cevat Dürük'ün katılımı ile toplanmış olduğunu Aydın gazetesinden edindiğimiz bilgiler aracılığı ile öğreniyoruz.¹⁹¹

¹⁸⁸ Aydın Gazetesi, 18 I.Teşrin 1938.

¹⁸⁹ Aydın Gazetesi, 23 I.Teşrin 1938.

¹⁹⁰ Aydın Gazetesi, 15 I.Teşrin 1938.

¹⁹¹ Aydın Gazetesi, 15 I.Teşrin 1938.

Aydın Merkez

Aydın Merkez Tepecik ocak kongresi partililerin yoğun ilgisi ile toplanmıştır. Ocak Yönetim Kuruluna Sabri Vardar, Salih Babacan ve Mehmet Karabulut Ocak başkanı olmuştur.¹⁹²

Çeştepe Ocak Kongresi yapılmış ve Ocak Yönetim Kuruluna İlyas Güney, Haydar Soyalan, Yusuf Ziya Bilgen seçilmişlerdir. Bunlardan Yusuf Ziya Bilgen ocak başkanı olmuştur.¹⁹³

Merkez ilçesine bağlı Kocagür ocak kongresi yapılmış ve Ocak Yönetim Kuruluna İsmail İlhan, Mustafa Mutlu, Ali Çavuş seçilmişlerdir.¹⁹⁴

Merkez ilçesine bağlı Sıralılar ocak kongresi yapılmış ve Ocak Yönetim Kuruluna Ali Onal, Mustafa Ali Yüksek ve Mustafa Ay getirilmiştir. Bunlardan Ali Onal ocak başkanı olmuştur.¹⁹⁵

Merkez ilçesine bağlı İmamköy ocak kongresi yapılmış ve Yönetim Kuruluna Mehmet Kaya, Hakkı Çimen ve İbrahim Bayrak getirilmiştir. Bunlardan Mehmet Kaya ocak başkanı olmuştur.¹⁹⁶

---

¹⁹² Aydın Gazetesi, 7 I. Teşrin 1938.

¹⁹³ Aydın Gazetesi, 7 I. Teşrin 1938.

¹⁹⁴ Aydın Gazetesi, 8 I. Teşrin 1938.

¹⁹⁵ Aydın Gazetesi, 8 I. Teşrin 1938.

¹⁹⁶ Aydın Gazetesi, 8 I. Teşrin 1938.

2.2.3 1939 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

Germencik

Aydın merkez kazasına bağlı Germencik nahiye kongresi Germencik parti binasında merkez kaza idare heyeti üyesinden Nail Ergun'un başkanlığında toplanmıştır.

Nahiye idare heyetinin bir senelik mesai raporu, hesap özetleri ve 940 senesi bütçesi okunarak tasvip ve kabul edildikten sonra ocak kongrelerinden gelen dileler okunmuştur. Dilekler üzerinde nahiye müdürünün verdiği bilgi kongre genel heyetinin memnuniyetini mucip olmuştur.

Dileklerin kaza kongresine gönderilmesi kabul edilerek yeni idare heyeti seçimine geçilmiştir. İntihap neticesinde Dr. Sabri Akın, Neşet Zincirci, Nuri Özsoy, Âlim Şemin, Hilmi Özkan seçimi kazanmıştır.¹⁹⁷

Umurlu

Aydın merkez kazasına bağlı Umurlu nahiyesinin parti kongresi merkez idare heyeti üyesinden Asaf Gökbel'in başkanlığında Umurlu parti binasında toplanmıştır.

Nahiyenin senelik çalışma raporu okunarak onaylandıktan sonra hesap özetlerini ve yeni sene bütçesi tetkik ve kabul edilmiş, ocak kongrelerinden gelen dilekler üzerinde konuşularak bunların kaza kongresine gönderilmesine karar verilmiştir.

Nahiye parti idare heyeti için yapılan intihapta: Osman Bozkurt, Mehmet Dirik, Mehmet Çakıcı, Vasfi Dinçer, Mehmet Çetin seçilmişlerdir.¹⁹⁸

Dalama

Aydın merkez ilçesinin Dalama nahiye kongresi merkez kaza idare heyeti üyesinden Nail Ergun'un başkanlığında toplanmıştır.

Nahiye idare heyetinin hazırladığı çalışma raporu okunarak genel heyetçe onaylandıktan sonra hesap özetleri ve 940 bütçesi tetkik ve kabul edilmiş, ocak kongrelerinden gelen dilekler konuşularak bunlar genel heyet ile kaza kongresine gönderilmesi karar altına alınmıştır.

Bundan sonra nahiye idare heyeti için yapılan intihapta Muammer Balcı, İsmail Dönmez, Mustafa Ünal, Fahri Çetin ve Mehmet Adanır nahiye idare heyetini temsil etmişlerdir.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Aydın Gazetesi,19 II. Teşrin 1939.

¹⁹⁸ Aydın Gazetesi,21 II. Teşrin 1939.

¹⁹⁹ Aydın Gazetesi,23 II. Teşrin 1939.

Ortaklar ve İncirliova

Aydın merkez kazasının Ortaklar nahiye kongresi ve İncirliova nahiye kongresi de Ortaklar ve İncirliova Parti binalarında yapılmış ve bu kongrelerin her ikisinde de merkez kaza idare heyeti üyelerinden Nail Ergun hazır bulunmuştur. Kongrelerde Nahiyeye idare heyetinin çalışma raporu ile hesap özetleri ve 940 senesi bütçeleri okunarak genel heyetçe kabul edildikten sonra yeni idare heyeti seçimi yapılmıştır.

Ortaklar idare heyetine:

Hamit Öztürk, Mustafa Enver Öncel, Mehmet Gözey, İsmail Demir, Nevzat Sayınoğlu

İncirliova idare heyetine:

Mehmet Nuri Aluş, Hüseyin Kocabıyık, Yusuf Selahattin Eğriboz, A.Hilmi Efe, Ahmet Yunus getirilmiştir.²⁰⁰

Köşk

Aydın merkez kazasının Köşk nahiye kongresi ve Koçarlı nahiye kongresi de Köşk ve Koçarlı parti binalarında yapılmıştır.

Köşk kongresinde merkez kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel ve Mustafa Güven ve Koçarlı kongresinde de Nail Ergun hazır bulunmuştur. Çalışma raporları ile hesap özetleri ve 940 bütçeleri genel heyetçe tetkik ve kabul edilerek ocak kongrelerinden gelen dilekler okunmuş ve bunlara ilave edilen yeni dileklerle beraber kaza kongresine gönderilmeleri kabul edildikten sonra idare heyetleri seçimine geçilmiştir.

Köşk nahiyesi idare heyetine Mehmet Sezer, Mahir Vural, Nuri Köşklü, Fuat Çimen, Halit Sezer, Koçarlı nahiyesi idare heyetine Mehmet Yunus, Ahmet Şahinci, Mehmet Çobanoğlu, Hasan, Ahmet Konya intihap edilmişlerdir.²⁰¹

Aydın Merkez

Aydın merkez kazasına bağlı Dağ ve Ova nahiyelerinin kongreleri Halkevi salonunda yapılmış ve her iki nahiyenin köylerden gelen temsilciler kongrede hazır bulunmuşlardır.

Tepecik delegesi ve merkez kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel'in reisliğinde toplanan kongre nahiyelerin çalışma raporlarıyla hesap özetleri ve 940 senesi bütçelerini tetkik ve kabul ettikten sonra ocak kongrelerinden gelen dilekleri müzakere etmiş ve bunlara delegeler tarafından teklif edilen bazı dilekler daha ilave edilerek heyeti umumiyesinin kaza kongresine tevdi muvafık görülmüştür. Müteakiben yapılan idare heyeti intihabında:

Ova nahiyesi idare heyetine Tahir Saraç, Osman Becerik, Emin Ezer

²⁰⁰ Aydın Gazetesi,26 II. Teşrin 1939.

²⁰¹ Aydın Gazetesi,28 II. Teşrin 1939.

Dağ nahiyesi idare heyetine de Ali Gökyaprak, Zeki Başaran ve Hilmi Tükel intihap edilmişlerdir.²⁰²

---

²⁰² Aydın Gazetesi, 29 II. Teşrin 1939.

2.2.4 1940 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

Yenipazar

Yenipazar CHP Çarşı Mahallesi ocak kongresi yapılmıştır. Kongrede dilekler tespit edilmiş ve en son idare heyeti seçimi yapılmıştır. Ocak idare heyeti asil üyeliklerine: İbrahim Fırat, Ahmet Eroğlu ve Ali Çakır seçilmişlerdir. Bunlardan Ahmet Eroğlu ocak idare heyeti reisliğine ve mümessilliklere de Rıza Boden, İbrahim Fırat getirilmiştir.

Konuşmadan sonra kongre, nahiye parti reisi Ali Remzi Gürsoy'un reisliğinde toplanarak nahiye idare heyetinin yıllık çalışma raporu, geçen sene hesapları ve 941 bütçesi kabul olunarak ocaklardan gelen dilek müzakere edilmiş ve kaza kongresine arzı kararlaştırılmıştır. Bu sırada Çarşı ocak kongresinin kararı mucibince çekilen tazim telgraflarına İsmet İnönü, parti genel sekreteri Dr. Fikri Tözer ve vilayet idare heyeti reisliğinden gelen cevaplar okunmuştur.

Yeni idare heyetine: Ali Remzi Gürsoy, Süleyman Fırat, Faik Savranoğlu, Rıza Boden ve Şükrü Oral seçilerek kongreye son verilmiştir.²⁰³

Ortaklar

Ortaklar nahiye parti kongresi parti vilayet reisi Etem Menderesin reisliğinde toplanmış, kaza idare heyeti azasından Nail Ergun da kongrede bulunmuştur.

Kongre başlamadan Etem Menderes tarafından dünya durumu ve Türkiye'nin vaziyeti hakkında bir konuşma yapılmış, parti programının kooperatifler hakkında bir konuşma yapılmış, parti programının kooperatifler mevzuuna temas ederek büyük bir hızla keşfedilmekte olan kooperatifler hakkında da bilgi vermiştir.

Kongrede bulunan Germencik nahiyesi müdürü Ali Rıza Kunutku dilekler hakkında bilgi vermiş, kongre genel heyetini seçmiştir.

Bundan sonra yapılan seçimde; Mustafa Öncel, İsmail Demir, İbrahim Özden, Sair Özen, Ahmet Hamdi Öztürk nahiye idare heyetine tespit olunmuştur.²⁰⁴

Atça

Nazilli kazasına bağlı Atça nahiyesinin parti kongresi halkevi salonunda toplanmıştır. Kongrede müşahit olarak CHP vilayet idare heyeti azasından Dr. Ziya İşeri ve Nazilli kaza idare heyeti üyelerinde Halit Arpaç, Rifat Tunçer bulunmuşlardır. Kongrede nahiye müdürü de bulunmuş, dileklerin müzakeresinde Nahiye Müdürü ile Dr. Ziya İşeri tarafından bilgi verilerek kongre azaları aydınlatılmışlardır.

²⁰³ Aydın Gazetesi, 17 I. Teşrin 1940.

²⁰⁴ Aydın Gazetesi, 26 I. Teşrin 1940.

Yeni idare heyeti azalıklarına Mustafa Aksoy, Takir Demirkaya, İzzet Kumcuoğlu, Kemal Yıldızdağ ve Nimet Genç seçilmişlerdir.²⁰⁵

Germencik

Aydın merkez kazasına bağlı Germencik nahiyesi kongresi Germencik parti binasında parti vilayet reisi Etem Menderes'in reisliğinde toplanmıştır. Partililerle dünya durumu ve Türkiye'nin vaziyeti hakkında uzun bir konuşma yapan Etem Menderes parti programının çizdiği esaslar dâhilinde teşkil olunan kooperatiflerle faaliyetlerinden bahsetmiş, müteakiben kongre mesaisine başlamıştır. Kongrede hazır bulunan Germencik Nahiye Müdürü Ali Rıza Kunutku'nun dilekler etrafında verdiği bilgi kongre umumi dikkatle dinlenmiştir. Daha sonra nahiye idare heyeti seçimi yapılmış: Neşet Zincirci, Nuri Özsoy, Mustafa Erçin, Dr. Sabri Akın, Hilmi Özkan seçilmişlerdir.

Sultanhisar

CHP Sultanhisar nahiye kongresi halkevi salonunda vilayet idare heyeti azasından Ziya İşeri, Nazilli ilçe idare heyeti azaları Rıfat Tunçer, Halit Arpaç ve Kemal Yıldız huzurlarıyla toplanmıştır. Kongre idare heyeti senelik çalışma raporlarıyla, nahiye heyetinin hesap cetveli ve 941 bütçesini kabul ettikten sonra geçen sene kongresinde kabul edilen dileklere genel sekreterlikten gelen ilgili vekâletlerin cevapları okunmuştur. Bunlar üzerinde Dr. Ziya İşeri uzun bir konuşma yapmıştır. Yeni dilekler üzerinde de görüşmeler yapılarak kabul olunduktan sonra yeni nahiye idare heyetine: Cevat Duruk, Kemal Eral, Bahri Tekin, Şevki Öndemir, Hakkı Sümer tespit olunmuştur.²⁰⁶

Umurlu

Aydın merkez nahiyesine bağlı Umurlu nahiyesi Umurlu parti binasında vilayet idare heyeti üyesinden Neşet Akkor ile merkez ilçe idare heyeti azasından Nail Ergun'un huzurlarıyla toplanmıştır. Neşet Akkor kongrede hazır bulunan partililerle dünya ahvali ve Türkiye'nin durumu hakkında bir konuşma yapmış ve akabinde kongre mesaisine başlamıştır. Çalışma raporu ve hesap özeti okunarak kabul edildikten sonra dilekler üzerinde konuşulmuş ve yapılan seçimde Osman Bozkurt, Mehmet Dirik, Mehmet Çakıcı, Vasfi Dinçer, İbrahim Çoraş nahiye idare heyetine getirilmiştir.²⁰⁷

Kuyucak

CHP Kuyucak nahiye kongresi halkevi salonunda toplanmıştır. Kongrede vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes, vilayet idare heyeti azasından Raif Aydoğdu, Nazilli kaza idare

²⁰⁵ Aydın Gazetesi, 26 I.Teşrin 1940.

²⁰⁶ Aydın Gazetesi, 27 I.Teşrin 1940.

²⁰⁷ Aydın Gazetesi, 29 I.Teşrin 1940.

heyeti reisi Hakkı Piyancı, ilçe idare heyeti azaları Halit Erpaç ve Rıfat Tunçer bulunmuşlardır.

Kongre Raif Aydoğdu'nun reisliğinde faaliyete başlayarak idare heyeti çalışma raporu, 941 bütçeleri kabul edilmiştir. İdare heyetinin eski hesapları onaylanmıştır.

Yeni idare heyetine Ahmet Ünlü, Halil İnci, Arif İzgi, Ali Çağlayan, Kenan Atkın, Rıza Öztekin, Mustafa Dünder ittifakla seçilerek kongreye son verilmiştir.

İdare heyeti hemen toplanarak aralarında iş bölümü yapmış, reisliğe Arif İzgi, muhasipliğe Ali Çağlayan, kâtipliğe Kenan Atkın ve Halkevi reisliğine de Rıza Öztekin getirilmiştir.²⁰⁸

Dalama

Dalama nahiyesinin parti kongresi toplanmıştır. Kongrede vilayet idare heyeti üyesinden Neşet Akkor ile merkez kaza idare heyeti azasından Nail Ergun ve nahiye müdürü Salih Atayoğlu hazır bulunmuşlardır.

Neşet Akkor'un bugünkü dünya durumu ve Türkiye'nin takip ettiği siyaset hakkında partililerle yaptığı konuşmaya müteakip kongre mesaisine başlamış ve dileklerin müzakeresi esnasında da nahiye müdürü Salih Atayoğlu'nun verdiği bilgi genel heyetin memnuniyetini mucip olmuştur. Kongre nahiye idare heyetini seçtikten sonra dağılmıştır.²⁰⁹

Koçarlı

Koçarlı nahiyesinin parti kongresi toplanmıştır. Kongrede vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes ile vilayet idare heyeti azasından Neşet Akkor ve merkez ilçe idare heyeti azasında Nail Ergun hazır bulunmuştur.

Kongre köy ocak kongrelerinden gelen dilekleri müzakere etmiş ve müteakiben nahiye idare heyetini seçmiştir.²¹⁰

Köşk

Aydın merkez kazasına bağlı Köşk nahiyesinin parti kongresi yapılmıştır. Kongrede vilayet parti reisi Etem Menderes ile kaza idare heyeti azasından Nail Ergun bulunmuştur. Etem Menderes kongrede hazır bulunan partililerle dünya durumu ve Türkiye'nin durumu hakkında bir konuşma yapmış, müteakiben mesaisine başlayan kongre dilekleri üzerinde müzakerelerde bulunduktan sonra nahiye idare heyeti seçilmiştir. Bu suretle Aydın merkez kazasına bağlı nahiyelerin kongreleri bitmiştir.²¹¹

²⁰⁸ Aydın Gazetesi, 29 I. Teşrin 1940.

²⁰⁹ Aydın Gazetesi, 9 II. Teşrin 1940.

²¹⁰ Aydın Gazetesi, 10 II. Teşrin 1940.

²¹¹ Aydın Gazetesi, 12 II. Teşrin 1940.

Nazilli

Cumhuriyet Halk Partisinin Nazilli kaza kongresi toplanarak geç vakte kadar çalıştıktan sonra mesaisini bitirmiş ve dağılmıştır. Kongrede CHP parti bölge müfettişi Dr. Ali Rıza Levent, parti vilayet reisi Etem Menderes, vilayet idare heyeti azasından Neşet Akkor ve Halim Aysın bulunmuşlardır.²¹²

Aydın merkez

Cumhuriyet Halk partisinin Aydın merkez kaza kongresi parti binasında toplanmıştır. Kongrede Vali Sabri Çıtak ile CHP bölge müfettişi Mardin mebusu Dr. Ali Rıza Levent bulunmuştur. Kongre kaza idare heyeti reisi Süleyman Eraydın tarafından açılmış ve Ebedi Şef Atatürk'ün aziz hatırasına hürmeten ayağa kalkılarak üç dakika süren bir ihtiram sükûtu yapıldıktan sonra mesaisine başlamıştır.

Riyaset divanı için açık oyla yapılan seçimde delegelerden Bay Raif Aydoğdu birinci reisliğe, Yusuf Salaheddin Eğriboz (İncirliova) , ikinci reisliğe, Dr. Sabri Akın (Germencik) ve Mahmut Vural (İncirliova) kâtipliklere seçilmişlerdir.

Kaza idare heyetinin bir senelik çalışma raporu, hesap özeti okunmuştur. Çalışma raporu ve hesap özeti etrafında sorulan sorulara ilgililer tarafından bilgi verildikten sonra genel heyetçe kabul edilmiştir.

Kaza ve nahiye idare heyetlerinin yeni sene bütçesi üzerinde ileri sürülen mütalaalara binaen noksanları ikmal edildikten sonra tasdik edilmek üzere vilayet kongresine tevdi muvafık görülmüştür.

Bundan sonra nahiye kongrelerinde kabul edilen dileklerin müzakeresine geçilmiştir. Muhtelif vekâletleri, vilayeti, belediye, evkafı alakalandıran dilekler sırasıyla okunarak üzerlerinde münakaşalar yapılmıştır. Bunlardan bir kısmının vilayet kongresine verilmesi ve temenni mahiyetinde olan diğer kısmının da vilayet idare heyeti kanalıyla alakadar makamlara yazılarak takip edilmesi kabul edilmiştir.

Dileklerin müzakeresini müteakip yeni idare heyeti ile vilayet kongresine gidecek delegelerin intihabına geçilmiştir.

Gizli reyle yapılan intihap neticesinde kaza idare heyetine: Merzuka Gözen, Nail Ergun, Dr. Nafiz Yazgan, Asaf Gökbel, Hamit Altıparmak.

Vilayet kongresi delegeliklerine de: Dr Nafiz Yazgan, Avukat Süleyman Eraydın, Mehmet Sezer (Köşk), Nail Ergun, Dr. Hulusi Eralp, Mehmet Nuri Aluş (İncirliova) , Asaf Gökbel, Dr. Necip Aydın, Merzuka Gözen, Ahmet Emin Arkayın, Hamit Altıparmak, Ahmet

²¹² Aydın Gazetesi, 27 II. Teşrin 1940.

Hamdi Öztürk (Ortaklar) , Mehmet Yunus (Koçarlı), Osman Bozkurt (Umurlu), Şükrü Ünal (Dalama) , Neşet Zincirci (Germencik) seçildiler.

Parti Aydın vilayet kongresi Parti ve Halkevi salonunda CHP parti müfettişi Mardin mebusu Dr. Rıza Levent, CHP mebusları Dr. Mazhar Germen ve B.Nazmi Topçuoğlu'nun huzurlarıyla toplanmıştır.

Başta Vali Sabri Çıtak olmak üzere bütün gelen birçok CHP üyeleri kongrede hazır bulunmuşlardır. İstiklal Marşının ardında parti vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes kongrenin açıldığı ve Cumhuriyet Halk Partisi banisi olan Ebedi Şef Atatürk'ü taziz için ayakta bir sükûn vakfesi yapılmasını söylemiştir. Kongrede bulunanlar ayağa kalkarak üç dakika süren bir saygı duruşunda bulunmuşlardır. Müteakiben riyaset divanı seçimi, umumi heyet tarafından kabul edilen teklif ve arzu üzerine açık oyla yapılarak kongre reisliğine Halid Arpaç (Nazilli) , ikinci reisliğe Ali Rıza Fital (Karacasu) , kâtipliklere Hüseyin Tan (Çine), Rıfki Ulusoy (Söke) getirilmiştir.

Daha sonra günlük okunmuş ve parti vilayet idare heyetinin hazırlayarak kongreye sunduğu günlük taslağında yazılı sıra kabul edilerek vilayet idare heyetinin senelik çalışma raporu vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes tarafından okunmuştur.

Parti Aydın vilayet kongresi CHP müfettişi Mardin mebusu Dr. Ali Rıza Levent ve mebusu B.Nazmi Topçuoğlu'nun huzurlarıyla parti salonunda ikinci toplantısını yapmıştır. Vali Sabri Çıtak ile bütün hükümet erkânı, bankacılar kongrede hazır bulunmuştur. Önceki toplantıda seçilmiş olan ihtisas encümenlerinin hesap ve bütçelere müteallik mazbataları münakaşasız ve aynen kabul edildikten sonra dileklerin müzakeresine geçilmiştir.

İkinci celse kongre reisi Halit Arpaç (Nazilli) tarafından açılarak bazı delegeler tarafından yapılan dilekler de kabul edildikten sonra idare heyeti seçimine geçildi. Seçim gizli oyla yapılmıştır. Oyların sayımı neticesinde Ruhiye Tellioglu ile Etem Menderes, Neşet Akkor, Halim Aysin, Raif Günaydın, Raif Aydoğdu, Dr. Ziya İşeri, eczacı Şevket Levent, Salaheddin Eğriboz tekrar intihap olunmuştur. Kurultay delegeliklerine de Neşet Akkor (Aydın), Ali Rıza Fital (Karacasu) , Nuri Güngör (Çine) , Hidayet Yavaşoğlu (Çine) seçilmişlerdir.²¹³

²¹³ Aydın Gazetesi, 3 İlk Kanun 1940.

2.2.5 1941 Yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

Köşk

Merkez ilçeye bağlı Köşk nahiyesinin 941 yılı kongresi 23.11.1941 Pazar günü parti binasında nahiye müdürü Kevni Kutbay'ın reisliğinde toplanmıştır. Kongrede merkez kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel de müşahit olarak bulunmuştur. 941 yılı ocak ve nahiye kongrelerinde kabul edilip ait olduğu makamlardan cevapları gelen dilekler okunduktan sonra ocak kongrelerinden gelen dilekler okunmuş ve müzakere edilerek kaza kongresine arzı kabul edilmiştir. Yapılan seçimde nahiye idare heyeti azalıklarına Mehmet Sezer, Mahir Vural, Nuri Köşklü, Fuat Çimen ve Halit Sezer getirilmiştir.²¹⁴

Dalama

Dalama nahiyesinin parti kongresi nahiye köy odasında toplanmıştır. Kongrede nahiye müdürü Salih Atayoğlu ile merkez ilçe parti idare heyeti azasından Asaf Gökbel hazır bulunmuşlardır. Nahiye idare heyetinin çalışma raporu 940 senesi hesap kesim özetleri ve 941 senesi bütçesi okunarak onaylandıktan sonra köy ocak kongrelerinde tespit edilen dilekler üzerinde konuşulmuş ve yeni dilekler kayıt edilmiştir. Nahiye idare heyetine Şükrü Ünal, Mustafa Tacir, Hilmi Kulaksız, Mehmet Usta, Mehmet Adanır ve kaza kongresine gidecek delegeliklere de Salih Atayoğlu, Şükrü Ünal, Mehmet Adanır, Ruhiye Tellioglu, Mustafa Mazlum Kırıklar, Mustafa Özcan Alanlı, Abdullah Tayyar Kasar, Muharrem Kılıcı Karahayıt tespit olunmuştur.²¹⁵

Koçarlı

Merkez kazaya bağlı Koçarlı nahiyesi toplanmış ve kongrede kaza idare azasından Asaf Gökbel müşahit olarak hazır bulunmuştur. Geçen yıl nahiye kongresinde kabul edilerek ilgili makamlara arz edilen dileklere gelen cevaplar okunmuş ve ocak kongrelerinde kabul edilen dilekler tetkik edilerek kaza kongresine arzı kabul edilmiştir. Yapılan seçimde nahiye idare heyeti azalıklarına Mehmet Yunus, Mehmet Çobanoğlu, Ahmet Konya, Ahmet Şahinci ve Kemal Çetiner getirilmiştir.²¹⁶

Ortaklar

Merkez kazaya bağlı Ortaklar nahiyesi kongresi toplanmıştır. Geçen yıl nahiye kongresinde kabul edilerek ait oldukları makamlara arz edilen dileklere gelen karşılıklar okunduktan ve bu yılki ocak kongrelerinde kabul edilen dilekler müzakere ve kabul edildikten

²¹⁴ Aydın Gazetesi, 25 II. Teşrin 1941.

²¹⁵ Aydın Gazetesi, 29 II. Teşrin 1941.

²¹⁶ Aydın Gazetesi, 7 İlk Kanun 1941.

sonra yapılan seçimde nahiye idare heyeti azalıklarına Ahmet Hamdi Öztürk, Mustafa Enver Öncel, Sait Gözen, İsmail Demir ve Ali Kurlar ittifakla seçilmişlerdir.²¹⁷

Yenipazar

Yenipazar nahiyesinin ocak kongresi 5.12.941 Cuma günü yapılmıştır. CHP Parti müfettişi Mardin mebusu Dr. Rıza Levent ile Adnan Menderes ve parti vilayet idare heyeti azasından Mustafa Adalı huzurlarıyla kongreye katılmışlardır. Yoklama yapılarak celse açıldıktan sonra parti müfettişi Sayın Dr. Rıza Levent kongre reisliğine seçildi. İdare heyetinin senelik çalışma raporu, hesap özetleri, yeni sene bütçesi genel heyetçe onaylandıktan sonra ocak kongrelerinden gelen dilekler okunarak idare heyeti seçimi yapılmıştır ve sonucunda Rıza Buden, Ali Remzi Gürsoy, Şükrü Vural, Nuri Akçay, Ahmet Savuranoğlu idare heyetine seçildiler. Bunlardan Ali Remzi Gürsoy arkadaşları tarafından nahiye idare heyeti reisliğine intihap olunmuştur.²¹⁸

Karacasu ve Nazilli

Karacasu ve Nazilli kaza kongrelerinde bulunmak üzere Karacasu ve Nazilliye gitmiş olan CHP parti müfettişi Dr. Rıza Levent ile Adnan Menderes ve parti idare heyeti reis vekili Neşet Akkor, Afyon treni ile Nazilliden Aydın şehrine gelmiştir. Alınan bilgiye göre Karacasu kaza kongresi mebus Adnan Menderes ve Nazilli kaza kongresi de Neşet Akkor reisliğinde toplanmıştır.²¹⁹

Aydın Merkez

CHP Aydın merkez kaza kongresi parti binasında toplanmıştır. Kongrede Vali Sabri Çıtak ile Parti müfettişi Mardin mebusu Dr. Ali Rıza Levent ve hükümet ruessası hazır bulunmuşlardır.

Kaza idare heyeti reisi Dr. Nafiz Yazgan kongreyi açmış ve genel heyetçe kongre encümeni reisliğine Bay Raif Aydoğdu, ikinci reisliğe Bayan Ruhiye Tellioglu, kâtipliklere Mehmet Aluş (İncirliova) ve Reşat Zincirci (Germencik) seçilmişlerdir.

Ebedi şefin aziz hatırasını taziz için ayakta iki dakikalık bir saygı duruşu yapıldıktan sonra gündüğe maddelerin müzakeresine başlanmıştır. İdare heyetinin senelik çalışma raporu ile hesap hulasaları okunarak onaylanmış, 942 senesi bütçesinin düzeni yeni seçilecek idare heyetine bırakıldıktan sonra ocak ve nahiyelerden gelen dilekler üzerinde müzakereler yapılmış ve yeni dilekler tespit edilerek idare heyeti ve vilayet kongresine gidecek dilekler seçilmiştir.

²¹⁷ Aydın Gazetesi, 9 İlk Kanun 1941.

²¹⁸ Aydın Gazetesi, 10 İlk Kanun 1941.

²¹⁹ Aydın Gazetesi, 12 İlk Kanun 1941.

İdare heyeti Bayan Merzuka Güzen, Dr. Nafiz Yazgan, Nail Çiftçi, Asaf Gökbel ve Ahmet Kesip Boratav'dan oluşmuştur.²²⁰

---

²²⁰ Aydın Gazetesi, 24 İlk Kanun 1941.

2.2.6 1942 yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

Umurlu

CHP Umurlu kongresi 13.9.1942 Pazar günü halkevi salonunda Aydın merkez kaza idare heyeti azasından Merzuka Gözen'in reisliğinde toplanmıştır.

Parti banisi ebedi Şef Atatürk'ün aziz hatıralarına hürmeten 3 dakika saygı duruşundan sonra kongre çalışmalarına başlamıştır.

İdare heyeti raporu nahiye idare heyetinin çalışmalarını belirtmiştir. Nahiyenin 9 Ocağından 941 mali yılında aza aidatı olarak 260 lira ve 942 mali senesinin ilk üç ayında 241 lira tahsil edildiği anlaşılmış ve takdirle karşılanmıştır. Beden terbiyesi mükellefleri çalışmaları üzerinde uzun konuşmalar oldu ve bu yıl daha iyi çalışılması temenni olunmuştur.

Umurlu'da ikinci bir mahalle ocağı kurulması dileği idare heyetine bırakılmıştır. Umurlu bir nahiye teşkili, bir posta telgraf merkezi açılması dilekleri de heyecanlı konuşmalara vesile olmuştur. Vilayetimizde ekim zamanı yaklaştığından ve çiftçinin elinde de tohumluk zahire bulunmadığından, başka bölgelerden gelen tohumluk zahireler muhit şartlarına uymadığından hali hazırda ofis tarafından satın alına buğday ve arpalardan mahalli ihtiyacı karşılayacak tohumluk buğday ve arpa ayrılması, mülhakata gaz verme işinde daha adilane hareket olunması dilekleri üzerinde uzun konuşmalar oldu ve hepsi kabul olunmuştur. Hesap ve bütçe işleri de görüşülerek geçilmiş ve yapılan seçimde yeni idare heyetine: Mehmet Yalçın, Yahya Çayırılı, Mahmut Posacı, Mehmet Çakıcı ve Mehmet Dirik.

Kaza kongresi delegeliklerine de Mehmet Yalçın, Mahmut Posacı, Mehmet Dirik ve Mehmet Çakıcı seçildiler. Kongrenin büyüklerimize tazimlerinin arzı kabul olunarak kongreye son verilmiştir.²²¹

Germencik

Germencik parti nahiye kongresi parti vilayet idare heyeti azasından Avukat Neşet Akkor'un huzurlarıyla ve merkez Aydın kaza idare heyeti azasından Nail Ergun'un reisliğinde toplanmıştır. Parti kurucusu ebedi şefin aziz hatırasına hürmeten üç dakika saygı duruşu yapıldıktan sonra 18 Ocaktan 14 Ocak delegelerinin iştirak ettiği kongrede okunan idare heyeti çalışma raporunda verilen bilgiye göre: Germencik belediyesi geçen sene iaşe işinden kooperatif elini çekince belediyede bir iaşe muhasebesi açılmış, her vatandaş 15 günlük iaşe bedelinin tutarını sermaye olarak vermiş, 3780 lira toplanmış ve 6000 lira kar edilmiş, iaşe işlerinin aldığı son durum üzerine hesaplar tasfiye edilmiştir.

²²¹ Aydın Gazetesi, 15 Eylül 1942.

İdare heyeti raporu tartışmasız kabul edilerek dilekler üzerinde konuşulmuştur. Yeni dilekler tespit olunmuştur. Hesapların tetkikinde 1800 azadan bir yılda 240 lira gibi az bir para toplanması azımsanmıştır. Bir köy delegeşi bu vesile ile yeni nahiye heyetinin köy ocaklarını sık sık dolaşarak azaları parti nizamnamesi üzerinde aydınlatmalarını istemiştir.

Bundan sonra seçimlere geçilerek yeni nahiye idare heyetine: Neşet Zincirci, Nuri Zincirci, Dr. Sabri Akın, İsmail Pekcan, Hilmi Özkan ve İsmail Abrak seçildiler.

Merkez kazaya bağlı Tepecik ocak kongresi toplanmıştır. Ocağın geçen yıl dilekleri ile yeni dilekleri üzerinde konuşularak seçime geçilmiş ve ocak idare heyetine Sabri Vardar, Hüseyin Yüksel ve Mehmet Karabulut seçilmişlerdir. Bunlardan Sabri Vardar ocak reisi olmuştur.²²²

Yenipazar

27.9.1942 tarihi Pazar günü saat 14'te Yenipazar CHP nahiye idare heyetinin 942 yılı kongresi parti binasında toplanmıştır. Yoklama yapılmış, çoğunluk olduğundan celse idare heyeti reisi Ali Remzi Gürsoy tarafından açılmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi Parti banisi Ebedi Şef Atatürk'ün aziz ruhunu tebci için üç dakika saygı duruşu yapılmıştır. Bundan sonra bir kongre reisi bir ikinci reis ve iki zabıt kâtibinin seçilmesi açık oyla teklif edilmiştir. Teklif oya konmuş, ittifakla kabul edilerek kongre reisliğine Ali Remzi Gürsoy, ikinci reisliğe Direcik mümessillerinden Ali Yiğit, zabıt kâtiplerine de Lütfi Uygun ve Kamil Uysal getirilmiştir. Günlüğün diğer maddesine geçilmiştir. Bir senelik çalışma raporu okunduktan sonra onaylanmıştır. Hesap ve dilek encümenleri seçilmiş, mazbatalar okunmuş bunlar da aynen kabul edilmiştir. Ruznamenin 12. maddesine geçilerek idare heyeti seçimi açık oyla yapılması teklif olunmuş, bu teklif oya koyulmuştur. İttifakla kabul edilerek asil idare heyeti azalığına Ali Remzi Gürsoy, Lütfi Uygun, Ahmet Daylan, Nuri Akçay ve Süleyman Fırat ittifakla seçildiler. Vilayet mümessillilerine de Ali Remzi Gürsoy, Lütfi Uygun, Süleyman Çerçi, Kamil Türkmen, Nuri Akçay tespit olunmuştur. CHP nahiye idare heyeti bir toplantı yaparak idare heyeti reisliğine tekrar Ali Remzi Gürsoy, muhasip azalığa Süleyman Fırat ve halkevi reisliğine de Lütfi Uygun ve ikinci reisliğe de Ahmet Daylan seçilmişlerdir.²²³

Koçarlı

Parti Koçarlı nahiye kongresi, merkez Aydın kaza idare heyeti azasından Nail Ergun'un riyasetinde, nahiye müdürü ve Öğretmenlerin huzurlarıyla toplanmıştır. Kongre, idare heyeti raporu, hesap ve bütçe işlerini konuşmuş, dilekleri incelemiş ve kaza kongresine

²²² Aydın Gazetesi, 20 Eylül 1942.

²²³ Aydın Gazetesi, 1 I. Teşrin 1942.

gönderilmesine karar vermiştir. Yeni idare heyetine: Mehmet Yunus, Mehmet Çoban, Ahmet Konya, Mehmet Şahinci, Kemal Çetiner.

Delegeliklere: Mebusumuz Adnan Menderes, Zahir Menderes, Hali Aysin, Mehmet Yunus, Mehmet Çobanoğlu, Ahmet Konya, Ahmet Şahinci, Kemal Çetiner seçilmişlerdir.²²⁴

Ortaklar

CHP Ortaklar nahiye kongre, merkez kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel'in reisliğinde toplanmıştır. İdare heyeti, hesap ve bütçe işleri konuşulup karara bağlandıktan sonra ocaklardan gelen dilek ve teklifler müzakere olunmuş ve kaza kongresine arzına karar verilmiştir.

Nahiye idare heyeti azalıklarına: Ahmet Hamdi Öztürk, İsmail Demi, Mustafa Öncel, Sait Özen, Ali Kırlar.

Kaza kongresi delegeliklerine de: Ahmet Hamdi Öztürk, Mustafa Öncel, Rıfat Doğrul, Hamdi Çakmak, Rasim Peker seçilmişlerdir.²²⁵

Köşk

Köşk nahiyesi parti kongresi Vali Süheyl Karafakoğlu huzuruyla parti idare heyeti reisi Etem Menderes'in reisliğinde toplanmıştır. Kongrede merkez kaza idare heyeti azasından Nail Ergun, Nahiye Müdürü ve kalabalık bir halk kitlesi de bulunmuştur.

Kongre açılmadan önce Vali, nahiyenin her köyünden gelen köylülerle bir konuşma yapmış, istihsal, yiyecek, tohumluk durumlarını tetkik ederek fazla istihsal lüzumunu anlatmıştır. Son günlerde bazı köylerde fazla içki içildiğine işaret ederek bunun sıhhi ve sosyal zararını nüfus üzerine kötü tesirini ve fazla nüfusa olan ihtiyacımızı anlatmıştır. Dünya sulha kavuşunca hâsıl olacak buhranı da izah ederek köylülerimize fazla tutumlu olmayı tavsiye etmiştir. En son Köşk nahiyesinde açılacak marangoz ve demirci usta kursuna her köyün talebe göndermesini bildirmiştir. Kongre açılınca Etem Menderes, idare heyeti raporu, hesap ve bütçe işleri konuşulduktan sonra dileklere gelinmiş, dilekler üzerinde Vali, kongre reisi, nahiye müdürü söz alarak kongreyi aydınlatmışlardır.

Köşk nahiye idare heyeti 941 mali yılında 355 lira ita aidatı topladığı halde mali yılın üç buçuk ayında 209 lira alınmıştır. Bu ilerlemeye işaret eden bir delege bütçeye yazılı olan aidatın hepsinin toplanmasını istemiş ve yeni idare heyeti bu hususta vazifelendirilmiştir.

Yeni idare heyetine: Mehmet Sezer, Nuri Köşklü, Mahir Vural, Fuat Çimen, Halit Sezer.

²²⁴ Aydın Gazetesi, 1 I. Teşrin 1942.

²²⁵ Aydın Gazetesi, 1 I. Teşrin 1942.

Kaza kongre delegeliklerine: Etem Menderes, Ruhiye Tellioglu, Mehmet Sezer, Fuat Çimen, Yusuf Sökeli, Naci Altıok, Mahir Vural, Nuri Köşklü, seçilmişlerdir.

Kongreden sonra Vali mektebi, hükümet binasını, jandarma karakolunu ve köyün bazı yerlerini gezerek nahiye müdürü, başmuallim ve parti reisinden bazı malumat almıştır. Mektepte açılacak ziraat atölyesi üzerinde de tetkikte bulunmuştur.²²⁶

Atça

Atça CHP Nahiyeye idare heyetinin 942 yılı kongresi parti binasında toplandı. Kazadan Rıfat Tuncer ve Ragıp Tapucunun huzuru ile ve çoğunluk olduğundan celse idare heyeti reisi Tahir Demirkaya tarafından açılmıştır. Bundan sonra bir kongre reisi, bir ikinci reis ve iki zabıt kâtibinin seçilmesi açık oy ile teklif edilerek ittifakla kabul edildi ve kongre reisliğine Rıfat Tuncer, ikinci reisliğe Ragıp Tapucu ve zabıt kâtipliklerine de kaza idare heyeti kâtibi Haydar Bilgen ve nahiye idare heyeti kâtibi Emin Karasu seçilmişlerdir. Günlük sıra ile takip olunarak bir senelik çalışma raporu okunmuş ve kabul edilmiştir. Bundan sonra idare heyeti seçimine geçilmiş ve asil azalıklara Mustafa Aksoy, Tahir Demirkaya, İzzet Yalçınkaya, Nimet Genç, Rıza Alasağ, yedek azalıklara Nuri Bekdemir, Enver Çelebi, Ahmet Bayramoğlu, İbrahim Atabek, Zühtü Kırçalı ve asil delegeliklere Mustafa Aksoy, Tahir Demirkaya, Ali Sönmez yedek delegeliklere de Nuri Bekdemir, Nuri Atabek, Zühtü Kırçalı tespit olunmuştur.²²⁷

Karacasu

CHP Karacasu kaza kongresi vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes'in reisliğinde toplanmıştır. Kongrede başta Karacasu Kaymakamı olmak üzere İktisat Vekâleti müfettişleri, bütün memurlar ve Vilayet daimi encümen azasından İsmail Hakkı Akdeniz de katılmıştır. Kongreye ocaklardan seçilen 50 delegeden 46'sı iştirak ettiği gibi Halkevi salonunu ve bahçesini dolduran kalabalık bir halk kitlesi de kongreyi takip ediyordu. Konuşmaya başlanmadan önce kurucu ve devletin banisi Atatürk'ün aziz hatırası bir dakika saygı duruşu yapılarak anıldıktan sonra idare heyeti raporu, hesap işleri konuşularak kabul edildi.

Ocak kongrelerinden gelen dileklerle azaların teklifleri üzerinde uzun konuşmalar yapılmıştır. Kaymakam ve daire müdürleri kongreyi aydınlatıcı bilgi vermişlerdir. Bundan sonra yapılan seçimde yeni idare heyetine: Ali Rıza Fıtil, Kamil Tonay, Halil Koduğ, Mustafa Akay, Süleyman Üzer, Mustafa Mete, Hüseyin Tarakçı.

Vilayet kongresi delegeliklerine de Ali Rıza Fıtil, Mustafa Akay, Kamil Tonay, Halil Koduğ, Ali Galip Yolcu getirilmiştir.

²²⁶ Aydın Gazetesi, 2 I. Teşrin 1942.

²²⁷ Aydın Gazetesi, 9 I. Teşrin 1942.

İsmet İnönü ile Başvekil, Dâhiliye Vekili ve Parti Genel Sekreterliğine kongrenin tazimlerinin sunulması ve Aydın Valisi Parti Bölge Müfettişine de kongrenin hürmetlerinin bildirilmesi kabul edilerek kongre kapatıldı. Kongreden sonra kaza idare heyeti tarafından misafir ve delegeler şerefine 75 kişilik yemek verilmiştir.²²⁸

Bozdoğan

Bozdoğan parti kaza kongresi toplanmış, kongrede bulunmak üzere parti vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes ve Vilayet idare heyeti azasından Mustafa Adalı Bozdoğan'a gitmişlerdir. Başta Kaymakam olmak üzere kaza memurları kongreye gelmişlerdir. Nahiyelerden seçilen on delegenin hepsinin iştirakiyle açılan kongre, Cumhuriyet Halk Partisi kurucusu Ebedi Şef Atatürk 'ün aziz hatırasına hürmeten üç dakika ihtiram sükûtu yaparak çalışmalarına başlanmıştır. Bundan sonra Milli Şef İsmet İnönü, Başvekil, Dâhiliye Vekili, Parti genel sekreterlerine kongrenin tazimlerinin ve Bölge müfettişi ve Vali'ye saygılarının bildirilmesi karar altına alınmıştır.

İdare heyeti raporu, hesap bilânçosu, 943 bütçesi kabul olunarak dileklerin konuşulmasına geçildi. Dileklerin hemen hepsi üzerinde kaza kaymakamının hakikaten vukufu ve pratik bilgileri dinlenmiştir.

Yeni idare heyetine: Mehmet Uygur, Hilmi Karamenderes, Hakkı Siber, Şem'i Duyar, Macit Özkan, Mustafa Akarçay, Nuri Konya.

Vilayet kongresi delegeliklerine: Hilmi Karamenderes, Enver Soner, Macit Özkan, Şem'i Duyar seçilerek kongre çalışmalarına son verilmiştir. Bozdoğan belediyesi, kongreden önce delegeler şerefine bir yemek vermiştir.²²⁹

Nazilli

Nazilli kaza kongresi 24.10.1942 Cumartesi günü saat 14'te parti salonunda 21 delegeden 19 delegenin katılımıyla Vilayet idare heyeti reisi Etem Menderesin reisliğinde toplanmıştır. Kongrede Vali Süheyp Karafakoğlu, Kaymakam Fevzi Akkor, Vilayet idare heyeti azasından Mustafa Adalı, Vilayet daimi encümen azasından Hakkı Akdeniz, banka müdürleri, daire amirleri de bulunuyordu. Parti kurucusu Atatürk'ün aziz hatıralarını takdis için 2 dakika saygı duruşundan sonra İsmet İnönü ve parti büyüklerine kongrenin tazimlerinin arzı kararlaştırılmıştır.

İdare heyeti raporu, hesap ve bütçeler kabul edilerek dileklerin konuşulmasına geçildi. Dilekler üzerinde Vali, Kaymakam, Ziraat banka müdürü, Belediye reisi kongreyi aydınlatıcı izahlar yaptılar, yapıldığı anlaşılan birçok dilekler kaldırılmıştır.

²²⁸ Aydın Gazetesi, 22 I. Teşrin 1942.

²²⁹ Aydın Gazetesi, 4 II. Teşrin 1942.

Yeni idare heyetine: Hakkı Piyancı, Emin Bilgen, Rıfat Tuncer, Fuat Tapucu, Nuri Sarıkahya, Cemal Ergin, Nedim Yıldırım.

Vilayet kongre delegeliklerine: Hakkı Piyancı, Emin Bilgen, Rıfat Tuncer, Fuat Tapucu, İsmail Hakkı Akdeniz, İsmail Batur, Enver Çelebi, Mustafa Aral ittifakla seçilmişlerdir. Kaza idare heyetinin Vali şerefine verdiği yemekte diğer misafirler, kongre delegeleri ve Karacasu parti ve belediye reisi bulundular.²³⁰

Söke

CHP Söke kaza kongresi Söke parti salonunda toplandı. Kongrede Vali Süheyp Karafakoğlu, Vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes, umumi meclis daimi encümen azası İsmail Hakkı Akdeniz, kaza Kaymakamı bulunmuşlardır.

Kongre 15 delegeden 14 asil ve 1 yedek ceman Onbeş delegenin hepsinin iştirakiyle açılmıştır. Kongre reisliğine Etem Menderes, ikinci reisliğe Rıfıkı Ulusoy seçildiler. Partinin banisi Atatürk'ün aziz hatırası 2 dakika saygı duruşu yapılarak anıldı. İsmet İnönü ve parti büyüklerinin kongrenin tazimlerinin arzı kararlaştırıldıktan sonra hesap, bütçe işleri konuşulmuştur.²³¹

Çine

CHP Çine kaza kongresi ilkokul salonunda toplanmıştır. Kongrede, Vali Süheyp Karafakoğlu, Adnan Menderes, vilayet idare heyeti Etem Menderes, genel meclis daimi encümen azasından Ahmet Emin Arkayın, kaza kaymakamı, bütün memurlar bulunuyordu. Kalabalık bir dinleyici kitlesi de salonda yer almıştı.

Kaza idare heyeti reisi Mahmut Esat Toros'un teklifiyle, parti kurucusu Atatürk'ün aziz hatırasına hürmeten üç dakika saygı duruşu yapılarak kongre çalışmalarına başlanmıştır.

Kongre reisliğine milletvekili Adnan Menderes, ikinci reisliğe Etem Menderes seçildiler. Kongrenin tazimlerinin İsmet İnönü ve parti büyüklerine arz teklifiyle idare heyeti raporu, hesap ve bütçe işleri konuşularak kabul olunmuştur.

Ocak ve nahiye kongrelerinden gelen dilekler üzerinde uzun konuşmalar yapıldı. Kongre reisi, her dilek üzerinde durarak bunları teşrih ediyor, başta Vali olmak üzere, Kaymakam, Orman, Ziraat memurları, hükümet doktoru ve diğer memurlar kongreyi aydınlatıcı izahat veriyorlardı. Yeni idare heyetine: Nuri Güngör, Hüseyin Kenar, Cafer Ergun, Kazım Akın, Osman Cerit, Sadık Dural, Nihat Tüzmen.

²³⁰ Aydın Gazetesi, 5 II. Teşrin 1942.

²³¹ Aydın Gazetesi, 5 II. Teşrin 1942.

Vilayet kongresi delegeliklerine: Nuri Güngör, Hüseyin Ersoy, Kamil Uzman, Kazım Akın, Osman Cerit, Ethem Yaman, Mehmet Sait Aydın, Nihat Tüzmen, seçilerek kongre çalışmalarına son verilmiştir.²³²

Aydın merkez

CHP Aydın merkez kaza kongresi 51 delegeden 42 delegenin katılımıyla ve Vali Süheyp Karafakoğlu'nun huzuruyla toplanmıştır. Kaza idare heyeti adına Avukat Ahmet Nesip Boratav, azaları parti kurucusu Ebedi şef Atatürk 'ün hatırasını taziz için üç dakika saygı duruşuna davet etmiş ve bundan sonra kongreyi açmıştır.

Kongre reisliğine Raif Aydoğdu, ikinci reisliğe Ahmet Emin Arkayın, kâtipliklere de Mahmut Oral ve Neşet Zincirci seçilmişlerdir. İdare heyeti raporuyla hesap işleri ve 943 bütçeleri kabul edilmiştir. Dileklerin Vilayet kongresine arzı teklifi de onaylanarak seçime geçilmiştir. Seçim sonucunda asil azalıklara: Dr. Nafız Yazgan, Nail Ergun, Ziya Evren, Hamit Altıparmak ve Orhan ifti. Yedek azalıklara: Merzuka Gzen, Mustafa Güven, Rüştü Başkoru, İhsan Taş ve Ekrem Torumlu.

Asli delegeliklere: Raif Aydoğdu, Ahmet Emin Arkayın, Dr. Nafız Yazgan, Nail Ergun, Merzuka Gzen, Hamit Altıparmak, Tahir Saraç, Mehmet Nuri Aluş, Neşet Zincirci, Hamdi ztrk, Mehmet Yunus, Kemal Yağcı, Mehmet Sezer, Mehmet Yalçın, Doktor Nuri Erkan ve Emin Emnalar. Yedek delegeliklere: Hamdi akmak, Mahmut Oral, Hilmi zkan, Mehmet obanoğlu, şükrü nal, Nuri Köşklü, Mehmet Dirik, Ekrem ifti, Ziya Evren, Sabri Vardar, Ali Kkyaparak, Lütfi Taşkın, Rüştü Başkoru, Orhan ifti, Ekrem Torumlu, Macit Pehlivanoğlu seçilmişlerdir.

Kongrenin tazimlerinin İsmet İnönü, Başvekil, Dâhiliye Vekili, Parti Genel Sekreterine, Bölge mfettişimize arz ve kongreye şeref veren Vali'ye kongrenin teřekkrlерinin arzı hakkın Etem Menderes'in teklifi kabul olunarak kongreye son verilmiştir.²³³

²³² Aydın Gazetesi, 5 II. Teşrin 1942.

²³³ Aydın Gazetesi, 5 II. Teşrin 1942.

2.2.7 1943 yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

İncirliova

Merkez kazaya bağlı İncirliova nahiye kongresi, merkez kaza idare heyeti azasından Bay Hamit Altıparmak'ın reisliğinde toplanmıştır. Kongre nahiye idare heyeti reisi Hüseyin Kocabıyık tarafından açılmış, hesap ve bütçe işleri tetkik edilerek kabul edildikten sonra dileklerin müzakeresine geçilmiştir. Ocak kongrelerinden gelen dileklerle kongrede teklif edilen dileklerle kongrede teklif edilen dilekler müzakere edilerek kaza kongresine sunulması kabul edilmiştir. Müteakiben yapılan seçimde nahiye idare heyeti azalıklarına Hüseyin Kocabıyık, Behçet Emre, Mahmut Oral, Mehmet Nuri Alaş ve Abdül Kurt seçilmiştir.²³⁴

Yenipazar

Yenipazar parti nahiye kongresi CHP bölge müfettişi Dr. Fadıl Bürge'nin huzuruyla Parti Vilayet Reisi Etem Menderes'in reisliğinde toplandı. Ebedi Şef Atatürk'ün aziz hatırası saygı duruşu ile taziz ederek kongreyi açan nahiye idare heyeti reisi Ali Remzi Gürsoy'dan sonra reislik yerini alan Etem Menderes askerlik vazifesi sebebiyle iki yıldır gelemediği Yenipazar partilileriyle tekrar buluşmaktan duyduğu sevinci belirterek parti bölge müfettişi, Vilayetin son nahiye kongresinde bulunmak üzere katlandığı zahmeti söyleyerek kendisine teşekkür etmiştir. Ocak kongrelerinde kabul edilip nahiye kongresine arz olunan dilekler konuşulduktan sonra, müfettiş bunlardan üçü hakkında önceden kendisine yapılan müracaat üzerine parti merkezinde takip ettiği ve aldığı neticeyi izah etmiş, parti müfettişin bu alakası halkı çok sevindirmiştir. Hesap ve bütçe işleri de konuşulduktan sonra yeni idare heyeti ve delegeler seçimine geçilmiştir.²³⁵

Söke

Söke kaza kongresinde bulunmak üzere Vali Selim Gündoğan, parti bölge müfettişi Dr. Fadıl Bürge ile parti vilayet reisi Etem Menderes ve idare heyeti azasından Dr. Rüştü Erinçer ve Ekrem Çiftçi Söke'ye gitmişlerdir. Kongre ikinci reisliğine Etem Menderes kâtipliklere de Rıdvan Alpağut ile Rıfki Ulusoy seçilmişlerdir. İdare heyetinin yıllık çalışma raporu, hesapları ve 944 bütçesi ittifakla kabul ve tasvip olundu. Dileklerin konuşulmasında Söke – Bağarası yolu uzun müzakerelere sebep olmuştur.23 yıldır başlanan her sene yapılan emek ve para harcanan fakat bir türlü tamamlanmayan bu yol üzerindeki sözleri Vali dikkatle dinliyor, not alıyor, delege ve alakalılara sorular soruyordu. Nihayet bu yolun Kaçlık-Kemer istikametine alınması hakkında teklif kabul olunmuştur. Olgun ve tecrübeli bir idareci olan

²³⁴ Aydın Gazetesi, 23 II. Teşrin 1943.

²³⁵ Aydın Gazetesi, 27 II. Teşrin 1943.

Vali bu mevzu üzerinde ciddiyetle durması, bu işin artık çelesini doldurmuş ve tamamlanacağını anlatıyordu.

Vali, bu yol üzerindeki konuşmalardan başka diğer umumi dilekler zerinde de kongreyi uzun izahlarıyla aydınlattılar. Bu arada vilayetin akaryakıt ihtiyacının motorla İskenderun'dan İzmir'e nakline teşebbüs olunduğunu, çimento kontenjanının 30 tondan geçen ay 75, bu ay 105 tona çıkarıldığı müjdesi tezahürlere vesile olmuştur. Söke'deki tetkiklerinde not aldıkları halk dilekleri üzerindeki takip ve teşebbüsleri ve alınan neticeleri hakkında parti bölge müfettişinin verdiği bilgide alaka ve tezahüratla karşılanmıştır. Söke'nin mahalli dilekler üzerinde genç Kaymakamın aydınlatıcı sözleri ve bu arada kazanın hayati ihtiyaçları hakkında açık izahları genel bir memnuniyet havası yaratmıştır. Dileklerin konuşulmasından sonra Rıdvan Alpağut söz alarak, yurdumuzda son günlerde vaki olan depremden Sökelilerin duydukları teessürü belirtti ve bu tabiat olayında kaybolan yurt çocuklarının hatırası bir dakika sükût edilerek taziz olunmuştur.²³⁶

Karacasu

CHP Karacasu ilçe kongresi Halkevi salonunda merkez ve köylerden gelen 84 delegenin iştirakiyle ve CHP parti müfettişinin huzurlarıyla toplanmıştır. Kongrede vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes, Aydın ilçe idare heyeti azasından Hamit Altıparmak, Kaymakam Kenan Kızıltan, daire amirleri, umumi meclis ve belediye azaları bulunuyorlardı. Parti kurucusu Ebedi Şef'in aziz hatıraları üç dakika saygı duruşu yapılarak taziz olunduktan sonra kongre, Etem Menderes'in reisliğinde çalışmasına başlamıştır. İkinci reisliğe Emin Sayar, kâtipliklere İsmail Tuncer ve Mehmet Özkan tespit olunmuştur.

Etem Menderes reisliğe seçilmesine teşekkür ederek, kongrede bulunan parti bölge müfettişi ile kaymakam ve diğer kişileri selamlamış ve Karacasu'da son günlerde görülen huzursuzluğun kongre azalarının aklıselim iyi düşünce ve niyetleriyle hallolunacağına şüphesi olmadığını söylemiştir. İdare heyeti raporlarıyla hesaplar kabul olunarak dileklerin konuşulmasına geçilmiştir. Dileklerin müzakeresinde Kaymakam Kenan, Maarif memuru Mustafa Sözer, Belediye reisi Ali Galip Yolcu izahlarıyla kongreyi aydınlattılar. Seçime başlamadan önce Ali Vehbi Tuncer söz alarak, parti ve memleket işlerinde gençlerin vazife almalarındaki lüzum ve ehemmiyete işaret etmiştir. Parti reisi de kendilerine teşekkür etmiştir.

Bundan sonra tam bir ittifakla kaza idare heyeti azalıklarına: Salih Alabaz, Rıza Uğur, Süleyman Portakal, Mustafa Öğüt, Zühtü Özsoy, Mustafa Nurgün seçildiler. Vilayet kongresi delegeliklerine de: Mustafa Akay, Ali Rıza Uğur, Tevfik Özsoy, Kerim Uysal, Ali Galip

²³⁶ Aydın Gazetesi, 1 İlk Kanun 1943.

Yolcu ve Abdullah Yenier seçildikten sonra Etem Menderes, başından sonuna kadar kongreye hâkim olan birlik ve samimiyet havasını yaratan Karacasu partililerine, vilayet idare heyeti namına teşekkür etti. Ali Vehbi Tuncer, parti bölge müfettişinin ve Vilayet idare heyeti reisinin Karacasulular hakkındaki teveccühlerine teşekkür etmiştir.²³⁷

Bozdoğan

Bozdoğan parti kaza kongresi, parti bölge müfettişi Dr. Şerafettin Bürge, parti vilayet reisi Etem Menderes, Aydın kaza idare heyeti azasından Hamit Altıparmak, Kaymakam vekili ve bütün daire amirleri huzurlarıyla toplanmıştır. Kongre reisliğine Etem Menderes, ikinci reisliğe Vefa Öztekin, kâtipliklere de Tefvik Toker ve Rüştü Taka seçilmişlerdir.

İdare heyeti çalışma raporu, hesap ve bütçe işleri konuşulmuştur. Dilekler üzerinde yapılan uzun müzakerelerde kaymakam vekili, malmüdürü ve diğer daire amirleri kongreyi aydınlatan izahlarda bulunmuşlardır. Yapılan seçimde kaza idare heyetine: Hilmi Karamenderes, Hakkı Siber, Vefa Öztekin, Osman Onat, Şemi Duyar, Mustafa Akarçay, Tefvik Teker.

Vilayet kongresi delegeliklerine de: Hilmi Karamenderes, Enver Soner, Mecit Özkan, Şemsi Duyar ve Hakkı Siber ittifakla seçilmişlerdir.

Başkan Etem Menderes yeni seçilen arkadaşlara muvaffakiyetler dileyerek ve idare heyetinden çıkan arkadaşlara da geçmişteki hizmetlerinden ve bilhassa feragatlerinden dolayı teşekkür ve takdirlerini bildirmiştir. Ebedi Şefin aziz hatırasını hürmetle taziz ederek çalışmaya başlayan kongre, milli şefimize bağlılık ve sevgi tezahürlerini izhar ederek çalışmalarını bitirdi.²³⁸

Nazilli

Nazilli kaza kongresi CHP Bölge müfettişi Dr. Fazıl Bürge'nin huzuru ve vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes'in reisliğinde toplanmıştır. Ebedi Şefin aziz hatıraları ayakta üç dakika ihtiram sükûtuyla taziz olunmuştur. Kongrede Kaymakam Fevzi Akkor, Sümerbank basma fabrikası müdürü Nihat, daire amirleri bulunuyordu. Kongre ikinci reisliğine Fuat Dürük, kâtipliklere de Mesrur Sütçü ve Haydar Gürsel seçilmişlerdir.

İdare heyeti raporu kabul, hesap ve bütçe işleri konuşulduktan sonra dileklerin müzakeresine geçilmiştir. Gerek ocak ve nahiyelerden gelen ve gerekse kongre azaları tarafından teklif olunan dilekler üzerinde delegelerin alakalı konuşmalarını Kaymakam'ın vukuflu izahları ve daire memurlarının da sözleri arkalıyordu. Kongre dileklerinden iki madde hakkında basma fabrikası müdürü Nihat'ın müjdeleri büyük sevinç yaratmıştır. Parti Bölge

²³⁷ Aydın Gazetesi, 4 İlk Kanun 1943.

²³⁸ Aydın Gazetesi, 5 İlk Kanun 1943.

müfettişinin birçok dilekleri takip ve intaç edecekleri yolundaki vadileri de memnuniyet ve tezahürlerle karşılanmıştır.

Yeni idare heyetine tekrar Emin Bilgen, Rifat Tunçer, Fuat Tapıcı, Nuri Sarıkahya, Ragıp Tapıcı, Âlim Şemin ittifakla seçilmişlerdir.

Büyüklerimiz kongrenin tazimlerinin bildirilmesi teklifi de kabul olunarak Reis Etem Menderes tam bir samimiyet, tesanüt ve tecanüs havası içinde geçen kongrede başta Parti Bölge müfettişi olduğu halde kendisinin ve kongrede bulunan vilayet idare heyeti azasın Dr. Rüştü Erinçer ile Vilayet idare heyetinden çok memnun olduklarını kayıt ve evvelce yapılan kongrelerdeki üzüntülü hava yerine bu kongrede görülen sevgi ve karşılıklı anlayış ve hürmet duygularını belirtmiştir.²³⁹

Aydın merkez

CHP Aydın Merkez ilçe kongresi parti salonunda Vali Selim Gündoğan, CHP parti bölge müfettişi Kocaeli mebusu Dr. Şerafettin Bürge, daire amirleri, umumi ve belediye meclisleri azaları huzurlarıyla toplanmıştır. Kongre kaza idare heyeti reisi Dr. Nafiz Yazgan tarafından açılmıştır.

Kongre reisliğine Av. Neşet Akkor, ikinci reisliğe Raif Aydoğdu, kâtipliklere de İhsan Çörüşlü ve Mahmut Oral seçildiler. Kongre reisinin teklifiyle Ebedi Şefin hatırası ayakta üç dakika saygı duruşu yapılarak taziz olundu. İdare heyeti çalışma raporu ile hesap ve gelecek yıl bütçeleri, delegelerin daha iyi çalışmak ve daha çok verim alınmak dilekleriyle ittifakla kabul olunmuştur. Bu mevzular üzerinde Valinin kongre azalarına karşı yaptığı samimi konuşma ve bilhassa parti teşkilatının hükümetle tam bir anlayış ve karşılıklı hürmet ve sevgi duygularına dayanan bir ahenkle çalıştığını belirtmesi, kongrenin tezahürlerine vesile olmuştur.

Umumi dilekler vali ve daire amirlerinin belediye dilekleri üzerinde belediye ve parti vilayet reisi kongreyi aydınlatıcı izahlar yapmışlardır. Yıllardır bu vazifede çalışan ve yorgunluğu sebebiyle istirahata olan ihtiyacını ileri sürerek artık seçilmemesini isteyen Dr. Nafiz Yazgan'ın dilediği yerinde görülerek kaza idare heyetine: Havva Taylan, Ziya Evren, Hamit Altıparmak, Orhan Çiftçi, Nail Ergun, Mustafa Enver Posacı, Ekrem Dorumlu.

Yedek azalıklara: İkbâl Germen, Hüsnü Cihan, Fadıl Köprülü, Mithat Levent, Rıza Özkavruk, Tevfik Karanfil ve Sabri Yiğiter.

²³⁹ Aydın Gazetesi, 5 İlk Kanun 1943.

Delegeliklere: Ahmet Emin Arkayn, Dr. Nafiz Yazgan, Nail Ergun, Merzuka Gözen, Hamit Altıparmak, Tahir Saraç, Mehmet Nuri Aluş, Neşet Zincirci, Hamdi Öztürk, Mehmet Yunus, Kemal Yağcı, Mehmet Sezer, Mehmet Yalçın, Atike Adalı, Ziya Evren.

Yedek delegeliklere: Ali Rıza Özkavruk, Hamdi Çakmak, Mahmut Oral, Mehmet Çobanoğlu, şükrü Ünal, Nuri Köşklü, Mehmet Dirik, Lütfi Taş.²⁴⁰

---

²⁴⁰ Aydın Gazetesi, 14 İlk Kanun 1943.

2.2.8 1946 yılı Merkez İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

Umurlu

Raci Barlas, Bahri Aras, Kemal Bayırlı, Faruk Özen, Ali Işık, Mustafa Bayraktar, Halil Bozkurt, Şahap Onur.²⁴¹

Karahayıt Köyü

CHF eski köy idare heyetinden toptan istifa edenler tarafından Demokrat Parti Karahayıt idaresi oluşturulmuştur. Bu yüzden CHF'ye ait evrakların teslim edileceği bir yer bulunamamıştır. İl teşkilatından bu evraklar DP Karahayıt teşkilatından alınması istenmiştir. Köyde DP müteşebbis heyeti şu isimlerden oluşmuştur: Halit Kayalp, Ahmet Zengin, Mustafa İşlek, Kazım Posacı, Mehmet Öztürk, Mustafa Hatip. Daha sonra bu heyete Mustafa Işık, Ahmet Kinsiz, Mehmet Özçiftçi de katılmıştır.²⁴²

Dağemiri köyü

İbrahim Songür, Hasan Arslan, Kamil Karabudak, Emin Şahin, Mehmet Karakaya, Ahmet Yakar, Nuri Top.²⁴³

Göhlisar köyü

Emin Köle, Mehmet Gülşen, Mustafa Telli, Salih Avcı, Halil İbrahim Demirtaş, Kamil Baş, Mustafa Gülşen, Hasan Bıyık.²⁴⁴

Şahnalı köyü

Mehmet Kavaklı, Mustafa Önder, Ahmet Emin Öztürk, Mehmet Menderes, Bayram Uludağ, Cemal Aydın, Bayram Ercan.²⁴⁵

Kozalaklı köyü

Ahmet İpekçi, Mehmet Başkurt, Mehmet Karatosun, Abdullah Gökbel, Ahmet Karakaş.²⁴⁶

Acarlar köyü

Hasan Özer, Mustafa Özdağ, Hasan Atar, Hüseyin Özcan, Cemal Bircan, Hüseyin Erkan.²⁴⁷

²⁴¹ Menderes Akdağ, Aydın'da Siyaset, Türkiye'de Çok Partili Yaşama Geçiş Sürecinde İlin Sosyal ve Ekonomik Şartları Işığı Altında (1946–1950) Basılmış Yüksek Lisans Tezi, 2008, s.63.

²⁴² Demokrat İzmir, 11 Haziran 1946, Menderes Akdağ, a.g.e, s.63.

²⁴³ Demokrat İzmir, 27 Nisan 1946.

²⁴⁴ Menderes Akdağ, a.g.e, s.63.

²⁴⁵ Menderes Akdağ, a.g.e, s.63.

²⁴⁶ Demokrat İzmir, 20 Haziran 1946.

²⁴⁷ Menderes Akdağ, a.g.e, s.63.(Acarlar, günümüzde İncirliova ilçesine bağlı bucaktır.)

BOZDOĞAN**Mahalleler:****Merkez Cumhuriyet Mahallesi**

Mehmet Karabudak, Sabri Eser, Mehmet Günaydın, Veli Parlak, Mehmet Özkan,
Mehmet Uysal.

Yenice Mahallesi

Halim Taşlı, Beytullah Bala, Ali Pirim, İzzet Türker, Şükrü Ercan.

Hıdırbaba Mahallesi

Osman Cengiz, Mustafa Ağırbaş, Mehmet Sürçen, Kazım Kızılyer, Mehmet Özcan.

Çarşı Mahallesi

Kemal Şenyılmaz, Mehmet Bacaksız, Mehmet Altunay, Halit Sönmez, Nevzat Oğuz,
Ahmet Bekan.

Hisar Mahallesi

Ali Uyan, Tahir Kızıldere, Kadir Nalbantoğlu, Ahmet Yeşilsu, Mustafa Göksu.

Köyler**Çakaldere köy**

Bekir Yılmaz, Mustafa Ercihan, Mehmet Erişken, Nuri Karaca, Mehmet Cengiz, Bekir
Aksoy.

Yaykın köyü

Mehmet Ünal, Durmuş Yaşar, Zeki Yılmaz, Hüseyin Akçay.

Amasya köyü

Enver Öztürk, Ali Üzen, Mehmet Teke, İbrahim Ocak, Mehmet Ulus, Hüseyin Kolcu,
Mustafa Kocadan.

Kazandere köyü

Mehmet Atalay, Mehmet Yıldırım, Mehmet Sarban, Durmuş Aksoy, Ahmet Aydın,
Durmuş Pek.

Koyuncular köyü

İbrahim Ülgen, Mehmet Derleme, Ramazan Topaloğlu, Mehmet Bendik, Mustafa
İçöz, Mehmet Ulaş.²⁴⁸

İnebolu köyü

Mehmet Sert, Şükrü Tarhan, Hüseyin Kalas, Nazmi Yıldırım.

---

²⁴⁸ Demokrat İzmir, 21 Haziran 1946.

Kılavuzlar köyü

Hasan Kılavuz, Halil Kara, Hasan Aygördü, Ali Baysal, Ahmet Kurucuoğlu, İbrahim Aydın, Nuri Kılavuz.²⁴⁹

SÖKE**Söke Merkez**

Söke'nin bucak ve köylerinde müteşebbis heyetleri daha önceden oluşturulduğundan ilçe müteşebbis heyetinin oluşturulmasıyla Söke çağında DP örgütlenmesi tamamlanmıştır.

Söke Müteşebbis Heyeti şu isimlerden oluşmuştur: Dr. Baki Özden, Cami Özkaya, Sabri Şavlı, Mehemt Çiftçioğlu, Mustafa Öz.²⁵⁰

Bağarası Bucağı

Mehmet Yurtçu, Kasım Güler, Sabri Güler, İlyas Erçetin, Mehmet Sevim.

Akköy

Ahmet Gündüz, İsmail Selcan, Mehmet Meryem, Ahmet Menderes, İbrahim Buyruk.

Burunköy

Hasan Cengiz, Kamil Avcı, Süleyman Seyfun, Mehmet Maldar, Emin Gökekiz, Kadir Akarsu, İsmail Akaya.

GERMENCİK**Ortaklar**

Recep Süzen, Mustafa Yılmaz, Mehmet Emin Kurt, Şakir Ötkün, Ali Önder, Ali Rıza Aslan.²⁵¹

Turanlar köyü

Ali Çelik, Eyüp Çakır, Hamit Gürer, Lütfü Parlar, Salih Aksoy, Halil Arabacı.

Ömerbeyli köyü

Mustafa Telli, Hüseyin Çakır, Salih Kıvrak, Mustafa Çilek.

Reis köyü

Hüseyin Gökçen, Hakkı Çetinel, Rıfat Yılmaz, Ahmet Işık, Mehmet Uçar, Nuri Kocatürk.

Neşetiye köyü

Ali Devrim, İsmail Sever, Sadık Keskin, Hasan Çakmak, Feyzi Gülşen.

Hıdırbeyli köyü

²⁴⁹ Demokrat İzmir, 11 Haziran 1946.

²⁵⁰ Demokrat İzmir, 23 Haziran 1946.

²⁵¹ Demokrat İzmir, 20 Haziran 1946.

Mehmet Demiral, İsmail Mızrak, Mehmet Çene, Hamit Agral, Arif Madran, Halil Sivri, Halil Cesur.²⁵²

Dağbeyi köyü

Hüseyin Yılmaz, Ahmet Yılmaz, İbrahim Çetin, Hakkı Kaya, Ziya Arıcı, Hasan Hüseyin Aykut, İsmail Yılmaz.

Çamköy

Mehmet Dünkar, Ali Kaymak, Durmuş Çapkın, Hasan Özaran.

NAZİLLİ

Nazilli Merkez

Dr. İsmail Hakkı Şevkay, Dr. Fuat Köseoğlu, Ali Nihat Amasya, Emin Ünlü, Şevki Hasırcı, Ahmet Polatlı.²⁵³

Mahalleler

Dumlupınar ocağı

Ali Aksoy, Galip Aydoğdu, Mehmet Arslantaş, Veli Arıkan.

Sümer ocağı

Şevket Arıkan, Mehmet Karamercan, Ali Önal, Mustafa Sadık.

Çapahasan ocağı

Bahri Yenipazar, Hilmi Ayfer, Şakir Yayoğlu, Mustafa Barut, Ali Kahyaoğlu, Ali Tarkan, Ahmet Yüksel.

Karaçay ocağı

Hidayet Durak, Nuri Kabadayı, Süleyman Atamış, Ali Özyeşil, Tahir Yapıcı.

Cumhuriyet ocağı

Mustafa Akgüneş, Ahmet Demirci, Halit Akacan, Halil Kızılcan, Hüseyin Kabasakal.

Atça bucağı

Nuri Atalay, Osman Göçmen, Mustafa Başkaya, Mehmet Yılmaz, Mustafa Ersöz, Behçet Özen.

Köyler

Işıklar köyü

Hidayet Sökmen, Mehmet Ali Acar, Hüseyin Dalak, Mehmet Şahin, Ali Karaman, Mehmet Dinçel, Ali Dönmez.²⁵⁴

Bağcılı köyü

²⁵² Menderes Akdağ, a.g.e, s.65.

²⁵³ Menderes Akdağ, a.g.e, s.65.

²⁵⁴ Menderes Akdağ, a.g.e, s.65.

Mehmet Şahin, Ali Işık, Hasan Ekici, Mehmet Güler, Emin Özdemir.

Aksu köyü

Mustafa Efe, Hüseyin Felek, Yusuf Dereli, Hasan Aktaş, Zeki Aydın, Hasan Ay, Ali Akkoyunlu.²⁵⁵

Derebaşı köyü

Ali Demirtaş, Mehmet Akbaş, Ali Barut, Şakir Yıldız, Ali Kuru, Mustafa Ay.

İsabeyli köyü

İbrahim Aydın, Mustafa Önder, Mehmet Tutar, Hüseyin Özdere, Hüseyin Erim, Ahmet Özova, Hüseyin Güler.

Haydarlı köyü

Mehmet Önal, Mehmet Özel, Mustafa Burhan, Sabri Arslan, Mehmet Özen.

Bereketli köyü

Ahmet Türkkaynağı, Hasan Şahin, Musa Eyigün, Hüseyin Dövez, Osman Yılmaz.

Kocakesik köyü

Mehmet Ceylan, Yusuf Sürücü, Ali Arslan, Nuri Öztürk, Nuri Öztürk, Kadir Altın.

Sailer köyü

Ali Karataş, Ali Ünal, Mehmet Gezer, Mehmet Ceylan, Mehmet Küçükkişiş.

Kozdere köyü

İbrahim Tarhan, Mehmet Keser, Mehmet İbar, Ali Demirtaş, Ahmet Dede.

KOÇARLI

Haydarlı köyü

Mustafa Karpuzlu, Ali Bozca, Ömer Akoğlu, İsmail Geçilli, Süleyman Beşli.²⁵⁶

Tekeli köyü

İsmail Âşık, Mehmet Onur, Salih Kutlu, Mustafa Erden.

²⁵⁵ Menderes Akdağ, a.g.e, s.65.

²⁵⁶ Menderes Akdağ, a.g.e, s.66.

2.2.8.1 Demokrat Parti Kongreleri

Demokrat Parti kongreleri tüzük gereği ocak teşkilatlarından başlamak üzere yılda bir kez yapılmıştır. Partinin ocak kongrelerinde seçilen delegeler, il kongresini, il kongrelerinde seçilen delegeler ise partinin büyük kurultayını oluşturmuştur. 1946 yılı Eylül ayında kongreler yapılmaya başlanmıştır.

Bucak Kongreleri

Germencik Kongresi

DP Germencik Kongresi 11 Kasım 1946 tarihine toplanmış ve kongreye on dokuz oaktan gelen delegelerin tamamı katılmıştır. Kongreyi 300 kadar kişi izlemiştir. Kongrede geçen yılın hesapları incelenmiş ve onaylanmıştır. Yeni dönem bütçesi yapılmıştır. Kongrede müteşebbis heyeti lağv edilerek yeni idare heyeti gizli oyla seçilmiştir. İdare heyetine: Tahir Arslan, Halil Bahadır, Mustafa Mercimek, yedek üyeliklere de Ahmet Ünal, Kemal Sobcalı, Kamil Sözer seçilmişlerdir.²⁵⁷

Dalama Kongresi

Dalama DP Kongresi 16 Aralık 1946'da toplanmıştır. Kongre dilek ve temenniler kısmında partililer taleplerde bulunmuştur. Kongrede idare heyetine şu isimler seçilmiştir: Cevdet Balcı, Mustafa Erkul, Cemal Şentürk, Şükrü Ünal, Kemal Yağcı.²⁵⁸

İncirliova Kongresi

DP İncirliova Kongresi 8 Aralık 1946 tarihinde Eyüp Şahin'e ait bir binada yapılmıştır. Kongrede idare heyetine şu isimler seçilmiştir: Nevzat Sarı, Yakup Çetiner, Musa Günday, İsmail Kuzgun, Elmas Çetin.²⁵⁹

Yenipazar Kongresi

Yenipazar DP Kongresi 23 Aralık 1946 tarihinde toplanmıştır. Partililer kongre dilek ve temenniler kısmında partililer taleplerde bulunmuştur. Kongrede idare kuruluna: Ahmet Savuranoğlu, Faruk Yürük, Ali Kolcu, Ahmet Pehlivan, Fehmi İçel, İbrahim Üre.²⁶⁰

İlçe Kongreleri

Nazilli Kongresi

DP Nazilli Kongresi 8 Aralık 1946'da yapılmıştır. DP İl Başkanı Etem Menderes, İl müteşebbis heyeti'nden Dr. Mükerrer Sarol ve Fabrikatör Eyüp Şahin de katılmıştır. Kongre Başkanlığına Etem Menderes, başka vekilliğine Dr. Mükerrer Sarol, kâtipliklere de Ali Bilgin ve Tahir Çelik seçilmişlerdir. Daha sonra yapılan seçimde idare heyetine: Dr. Hakkı

²⁵⁷ Demokrat İzmir, 13 Kasım 1946, Menderes Akdağ, a.g.e, s.124.

²⁵⁸ Demokrat İzmir, 18 Aralık 1946.

²⁵⁹ Demokrat İzmir, 12 Aralık 1946.

²⁶⁰ Demokrat İzmir, 25 Aralık 1946.

Şevkay, Sabri Becerik, Dr. Fuat Köseoğlu, Fahri Sevim, yedek üyeliklere de, Ahmet Pula, Emin Ünal, Dr. Ali Vehbi Apaydın, Cevdet Köşkdereci seçilmişlerdir.²⁶¹

Çine Kongresi

23 Aralık 1946'da toplanan DP Çine Kongresi'ne İl İdare Kurulu'ndan Etem Menderes, Dr. Mükerrer Sarol, Eyüp Şahin, Ekrem Torunlu katılmıştır. Daha sonra yapılan seçimde il idare heyetine: Dr. Hüsnü Gök, Nihat Tüzmen, Yaman, Hüsnü Erol, Ali Şen, Ali Dinçer, Ömer Gürdeniz, Mehmet Şahin, Necip Güney.²⁶²

Aydın Merkez Kongresi

24 Aralık 1946'da başlayan Aydın DP Merkez İlçe kongresine 500 kişi katılmıştır. Kongre başkanlığına Etem Menderes, ikinci başkanlığa da Av. Şahap Gürsel seçilmiştir. Daha sonra yapılan seçimde idare heyetine: Mehmet Nuray, Nizamettin Akçasu, Sabri Erilaçin, Rıza Gökdağ, Ragıp Ege seçilmişlerdir.²⁶³

Aydın İl Kongresi

DP Aydın il kongresi 26 Aralık 1946 yılında yapılmıştır. Kongrede 63 delegenin 48'i hazır bulunmuştur. Daha sonra yapılan seçimde idare heyetine: Etem Menderes, Dr. Mükerrer Sarol, Eyüp Şahin, Ekrem Torunlu, Mithat Levent, Kemal Yağcı, Av. Şahap Gürsel, yedek üyeliklerine de Asım Köprülü, Mehmet Böcekli, Ragıp Ege, İrfan Uslu, Mehmet Miray, Zeki Başar seçilmişlerdir.²⁶⁴

---

²⁶¹ Menderes Akdağ, a.g.e, s.125.

²⁶² Menderes Akdağ, a.g.e, s.126.

²⁶³ Menderes Akdağ, a.g.e, s.126.

²⁶⁴ Menderes Akdağ, a.g.e, s.126.

2.2.9 1947 yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

Ocak ve Bucak Kongreleri

1947 yılı DP kongreleri Kasım ayından itibaren başlamıştır.2 Kasım 1947 tarihinde toplanan Germencik Hıdırbeyli köyü DP Kongresi'ne Adnan Menderes, Av. Refik Gürel, Av. Şahap Gürsel, Av. Cevat Ülkü de katılmıştır. Bu heyet, Turanlı, Üzümlü ve Aslan Köy kongrelerinde de bulunmuştur.

10 Kasım 1947 tarihinde Etem Menderes, Kütahya Milletvekili Adnan Menderes ve beraberindekiler parti kongresi için Germencik Reis Köy'e gitmişlerdir. Aydın Germencik Turnalar Köyü DP Kongresi Eczacı Mithat Levent başkanlığında yapılmıştır. Kongreye köy halkı ve Germencik'ten otobüs ve otomobillerle gelen DP'liler de katılmıştır.

Ortaklar Kongresi

DP Ortaklar kongresi, 6 Aralık 1947 tarihinde yapılmıştır. Kongreye Aydın, Söke ve Germencik'ten gelen pek çok demokrat katılmıştır. Kongre başkanlığına Dr. Baki Öktem seçilmiştir. Ortaklar DP Başkanı Recep Süzen partinin bir yıllık faaliyet raporunu okumuştur. Rapor üzerinde faydalı tenkitler yapılmıştır. Yapılan seçimde idare heyetine: Recep Süzen, Ali Rıza Aslan, Hüsnü Çelik, Mustafa Yılmaz, Mehmet Akkan, Hurşit İn, Mustafa Atan, ilçe kongresi delegeliğine ise: Recep Süzen, Emin Girgin, Abdullah Yıldırım, Mustafa Yılmaz seçilmişlerdir.²⁶⁵

Söke Sazlıköy Kongresi

Kongre, 9 Kasım 1947 tarihinde Dr. Baki Öktem'in konuşmasıyla açılmıştır. Kongre başkanlığına Abdullah Gören, vekilliğe Süleyman Çankaya, kâtipliğe Sıtkı Özyıldırım seçilmiştir. Yapılan seçimde idare heyetine: Mehmet Kale, İsmail Kıran, Arif Efe, Nuri Tuzova, Ali Kahveci, M. Ali Tekin, M.Ali Zincirkıran.²⁶⁶

Bağarası Kongresi

21 Kasım 1947 tarihinde toplanan DP Bağarası Bucak kongresine Aydın DP İl Başkanı Etem Menderes, Söke İlçe Başkanı Dr. Baki Öktem de katılmıştır. Kongre başkanlığına Dr. Baki Öktem, başkan vekilliğine İbrahim Yurtçu, kâtipliğe de Kemal Özcan seçilmiştir. Geçmiş dönemin faaliyet raporu ve hesapları okunmuş ve bunlar üzerinde tartışmalar yapılmıştır. Kongrede seçimlerin açık oyla yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan seçimlerin ardından idare heyetine: Sabri Özkan, Servet Uysal, Kasım Güler, İbrahim Yurtçu, Mehmet Sevim,

²⁶⁵ Demokrat İzmir, 10 Aralık 1947, Menderes Akdağ, a.g.e, s.128.

²⁶⁶ Menderes Akdağ, a.g.e, s.129.

Kamil Kınacı, Kemal Özcan, yedek üyeliklere de Nuri Güney, Mustafa Söyler, Mehmet Selçuk, Süleyman Yılmaz, Ahmet Karabaş, Ali Çandır, Muhittin Özdemir getirilmiştir.²⁶⁷

Sultanhisar Kongresi

3 Aralık 1947'de toplanan DP Sultanhisar Kongresi'ne Nazilli DP İdare Heyeti'nden pek çok kişi katılmıştır. Şevki Hasırcı kongre açılışında konuşma yapmış, Kongre Başkanlığına Cevat İnci, ikinci başkanlığa da Muzaffer Akçora, yazmanlığa Cevdet Köşkdereci seçilmişlerdir. DP Sultanhisar Başkanı Süleyman Kayalp tarafından kongreye sunulan idare heyetinin çalışma raporu ve hesapları kongrece onaylanmıştır. Daha sonra yapılan seçim sonucunda ise idare heyetine: Muzaffer Akçora, Haydar Tekeli, Cevdet İnci, Hulusi Güngör, Süleyman Kayalp, Nuri Yanık, Mehmet Atak yedek üyeliklere ise, Hüseyin Akın, Mustafa Özdemir, Esat Ege, Hidayet Erdoğan, Hasan Güzeban, İbrahim Urungu, Mustafa Kiraz tespit olunmuştur.²⁶⁸

İlçe Kongreleri

Bozdoğan Kongresi

Bozdoğan DP kongresi 11 Aralık 1947 tarihinde yapılmıştır. Kongre dilekleri ve temenniler kısmında yapılan konuşmadan sonra yapılan seçimde idare heyetine. Hüdaverdi Çakır, Kemal Şenyılmaz, Nuri Pirim, Kazım Yıldırım, Ahmet Peker seçilmişlerdir.

Germencik Kongresi

11 Aralık 1947 tarihinde yapılan DP Germencik Kongresi'ne Aydın, Söke, Ortaklardan gelen pek çok demokrat ve Aydın DP İl Başkanı Etem Menderes ile Merkez İlçe Başkanı Rıza Gökdağ da katılmıştır. Delege yoklaması sonucu çoğunluğun sağlandığı görülünce kongre başlamıştır. 1946 yılı faaliyet yılı raporu sunulmuş ve bunlar kongrede kabul edilmiştir. 1948 yılının bütçe tasarısı şiddetli eleştirilere maruz kalmıştır. Daha sonra yapılan seçimler sonucunda idare heyetine: Kamil Sözer, Mehmet Aksoy, Hüseyin Akgün, Kemal Salıncalı, A. Şükrü Albayrak, Halil Bahadır, Kadri Biber yedek üyeliklere de Mehmet Kalkancı, İsmail Özsoy, Ruhi Özenç, Mustafa Mercimek, İrfan Semerci, Ahmet Okyar, Mehmet Ali Dağarcı tespit olunmuştur.²⁶⁹

Kuşadası Kongresi

28 Kasım 1947 tarihinde yapılan Kuşadası DP Kongresi'ne İzmir DP İdare Heyeti'nden Haydar Dünder, Ragıp Sirmen Ok ve Kuşadası Kaymakamı da katılmıştır. Çok

²⁶⁷ Demokrat İzmir, 5 Aralık 1947, Menderes Akdağ, a.g.e, s.128.

²⁶⁸ Menderes Akdağ, a.g.e, s.130.

²⁶⁹ Menderes Akdağ, a.g.e, s.131.

sık rastlanan bir durum olmadığı için Kaymakam'ın DP Kongresine katılması bazı kişiler tarafından takdirle karşılanmıştır.²⁷⁰

Çine Kongresi

DP ilk ilçe örgütünü Çine'de kurmuştur. Bu açıdan Çine Kongresi oldukça önemlidir.24 Aralık 1947 tarihinde toplanan kongreye yağın yağmur nedeniyle birçok delege katılamamıştır. Kongre başkanlığına Cevat Ülkü seçilmiştir. Dilek ve temennilerden sonra yapılan seçimde idare heyetine: Necip Güney, Hüsamettin Coşkun, Hasan Tatlıbaş, Etem Yaman, Ali Şen, Dr. Hüsnu Gökpinar, Ali Dinçer, yedek üyeliklere: Hüsnu Erol, Ömer Gürdeniz, Necip Coşkun, Halis Kabadayı, Tahsin Eroğlu, Lütfü Türksöy, Osman Kağnıcı seçilmiştirlerdir.²⁷¹

Söke Kongresi

30 Kasım 1947 tarihinde Av. Şahap Gürsel başkanlığında yapılmıştır. Söke DP İdare Heyeti'nin yıllık faaliyet raporu Dr. Baki Öktem tarafından okunmuştur. Raporda Söke'nin yedi köyü hariç, bütün köylerde DP'nin teşkilatlandığını bildirmiştir. Kongre sonunda yapılan seçimlerde idare heyetine: Baki Öktem, Ahmet Azdabar, Hasan Tuntas, İbrahim Aşçıoğlu, Nurettin Tuna, Kamil Özkaya, İlhan Öner seçilmiştirlerdir.²⁷²

Karacasu Kongresi

DP Karacasu Kongresi 30 Aralık 1947 tarihinde toplanmıştır. Nazilli ve Aydın'dan bu kongreye iştirak için gelen misafirler Karacasu'da bandoyla karşılanmıştır. Kongre başkanlığına Şevki Hasırcı ve Eyüp Şahin seçilmiştirlerdir. Ali Öktem İlçe İdare Kurulu'nun faaliyetlerinden söz etmiş ve bu faaliyet raporu kongre tarafından onaylanmıştır. Kongre sonunda yapılan seçimler sonucunda idare heyetine: Halil Öktem, Mustafa Çakmak, Mehmet Kazançlı, Hüseyin Gümüş, Hüseyin Bozdağ, Ahmet Küçükkavurmacı, Selahattin Alpaz yedek üyeliklere de Kerim Uysal, Necip Gümüştaş, Ali Yavuz, Mustafa Keskin, Necip Okay, Rıfat Büyükyapıcı, Mehmet Alkan seçilmiştirlerdir.²⁷³

Koçarlı Kongresi

DP Koçarlı kongresi 9 Ocak 1948 tarihinde yapılmıştır. Kongreye Nazilli DP Başkanı Şevki Hasırcı, Aydın DP Merkez İlçe Başkanı Rıza Gökdağ, DP Aydın İl Başkanı Etem Menderes ve misafir olarak da Koçarlı Belediye Başkanı Mehmet Çobanoğlu, CHP Koçarlı Başkanı Zeki Yunus da katılmıştır. Kongre başkanlığına Şevki Hasırcı ve Rıza Gökdağ seçilmiştir. Koçarlı DP Başkanı, İdare Kurulu'nun yıllık faaliyet raporu okumuştur. Hesaplar

²⁷⁰ Demokrat İzmir, 2 Aralık 1947.

²⁷¹ Demokrat İzmir, 26 Aralık 1947.

²⁷² Demokrat İzmir, 2 Aralık 1947.

²⁷³ Demokrat İzmir, 10 Ocak 1947.

incelendikten sonra faaliyet raporu kongrece onaylanmıştır. Daha sonra yapılan seçimde idare heyetine: İbrahim Sarioğlu, Mehmet Aksoy, Hasan Alpargun, Sabri Çobanoğlu, Recep Poyraz, Ahmet Kayhan, Rüştü Sipahi seçilmişlerdir.²⁷⁴

Nazilli Kongresi

Nazilli DP Kongresi 22 Aralık 1947 tarihinde yapılmıştır. Kongre Başkanlığına Mustafa Haydar Nazlı, ikinci başkanlığa da Pertev Arat seçilmiştir. Daha sonra Nazilli DP Başkanı İsmail Hakkı Şevkay'ın açılış konuşmasıyla kongre başlamıştır. Dilekler bölümünün ardından yapılan seçime idare heyetine: İsmail Hakkı Şevkay, Şevki Hasırcı, Nail Geveci, Fahri Sevim, Dr. Fuat Köseoğlu, Ali Nihat Amasya, Sabri Becerik seçilmişlerdir.²⁷⁵

Aydın Merkez İlçe Kongresi

Aydın Merkez İlçe Kongresi 28 Aralık 1947 tarihinde toplanmıştır. Kongre Başkanlığına Mithat Levent, başkan vekilliğine Refik Gürel seçilmişlerdir. Kongrede faaliyet raporu okunduktan sonra hesaplar incelenmek üzere bir komisyon oluşturulmuştur. Hesaplarla ilgili uzunca bir rapor hazırlanmış ve bu rapor kongrece onaylanmıştır. Daha sonra yapılan seçimde idare heyetine: Ragıp Ege, Refik Gürel, Rıza Gökdağ, Hakkı Doyuran, Mehmet Önüt, Cemal Ekinci, Hüseyin Karabudak seçilmişlerdir.²⁷⁶

Aydın İl Kongresi

Aydın İl Kongresi 15 Ocak 1948 yılında yapılmıştır. Kongre iki gün sürmüştür. Kongre başkanlığına Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu, ikinci başkanlığa Namık Kılıçoğlu seçilmiştir. Daha sonra yapılan seçimde idare heyetine: Etem Menderes, Eyüp Şahin, Cevat Ülkü, Ekrem Torunlu, Mithat Levent, Reşat Esatkan, Refik Gürel, yedek üyeliklerine de Mustafa Yalçın, Sadık Ragıp Ege, Sabri Çobanoğlu, Şevki Hasırcı, Baki Öktem, Osman Balkan Kamil Sözer, Mustafa Aksoy seçilmişlerdir.²⁷⁷

²⁷⁴ Menderes Akdağ, a.g.e, s.134.

²⁷⁵ Menderes Akdağ, a.g.e, s.134–135.

²⁷⁶ Menderes Akdağ, a.g.e, s.136.

²⁷⁷ Menderes Akdağ, a.g.e, s.139.

2.2.10 1948 yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

CHP Merkez ilçe kongresi toplanmıştır. Delegelerden başka bucaklardan, köylerden gelen ve şehirli birçok partililer kongreyi ilgi ile takip etmişlerdir.

CHP Aydın merkez ilçe kongresi Parti Salonunda, 63 delegeden 55 delegenin katılımıyla ayrıca bucaklardan gelen köy ve merkez ocaklardan katılan kalabalı bir parti topluluğu huzuruyla toplanmıştır.

İlçe idare kurulu başkanı Hüsnü Cihan kongreyi açarak, delegeleri selamladı ve kongreye iştirak eden partililere teşekkür etmiştir. Atatürk'ün aziz hatırası 3 dakika saygı duruşu taziz olunduktan sonra başkanlık divanı seçimi yapılmıştır. Başkanlığa Ekrem Çiftçi, ikinci başkanlığa Avukat Osman Akçasu, kâtipliklere de Hasan Çezik ve Mehmet Dirik tespit olunmuştur.

Ekrem Çiftçi kendi ve arkadaşları adına kongreye teşekkür etmiştir. Müteakiben okunan ilçe idare kurulu çalışma raporun aynen kabul edilerek dilek ve hesap komisyonları seçimi yapılmıştır. Nejat Çiftçi, Mehmet Yalçın ve Nuri Köşklü'den kurulan hesap komisyonu ile Hamdi Öztürk, Ahmet Özaydın ve Yusuf Sökeli'den teşekkür eden dilek komisyonu çalışmalarına başlarken başkan serbest konuşmayı açmıştır.²⁷⁸

Koçarlı

CHP Koçarlı ilçe kongresi parti salonunda 73 delegenin hepsinin katılımıyla ve CHP Aydın İl Başkanı Ekrem Çiftçi, üyelerden Avukat Osman Akçasu, Merkez Aydın İlçe Başkanı Hüsnü Cihan'ın huzurlarıyla toplanmıştır. Kongreyi köylü şehirli birçok partili de takip etmiştir.

İlçe İdare Kurulu Başkanı Zeki Yunus gelenleri selamlayarak kongreyi açmış, kongre başkanlığına Ekrem Çiftçi, as başkanlığına Hüsnü Cihan, kâtipliklere de Mehmet Karadeli ve Tahir Tezik seçildiler.²⁷⁹

Çine

CHP Çine ilçesi kongresi parti salonunda CHP Bölge Müfettişi Cemal Karamuğla, CHP İl İdare Kurul Başkanı Ekrem Çiftçi, Aydın Halkevi Başkanı Ziya Evren, Merkez İlçe Başkanı Hüsnü Cihan'ın huzurlarıyla, 45 delegeden 40 delegeni iştirakiyle toplanmıştır. Kongreyi çoğu köylü olmak üzere yüzlerce partili de yakın alaka ile takip etmişlerdir.

İlçe idare kurulu adına üyelerden Nuri Güngör kongreyi açmış ve Atatürk'ün aziz hatırası saygı duruşu ile taziz olunmuştur. Kongre başkanlığına Ekrem Çiftçi, as başkanlığa Ziya Evren, kâtipliklere de Muharrem Akın ve Hasan Akbaş seçildikten sonra Ekrem Çiftçi

²⁷⁸ Aydın Gazetesi, 6 Ocak 1948.

²⁷⁹ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1948.

kendi ve arkadaşları adına gösterilen itimada teşekkür etmiştir. İdare kurulu raporu okunarak aynen kabul edilmiştir. Uzun ve samimi bir hava içinde kongre toplanmıştır.²⁸⁰

Germencik

Germencik CHP İlçe kongresi Halkevi salonunda toplanmış, il idare kurul müşahitleri, Avukat Süleyman Eraydın, Mustafa Güven, 17 delegenin hepsi ve birçok partili de hazır bulunmuştur.

Geçici ilçe idare kurul başkanı Ahmet Özaydın kongreyi açmış, kongre başkanlığına da Neşet Zincirci kâtipliklere de Hamdi Öztürk ve Orhan Taşlı gizli oyla seçilmişlerdir.

Cumhuriyet Halk Partisi kurucusu Büyük Atatürk'ün hatırası anıldıktan sonra geçici idare kurulunun çalışma raporu okunmuştur. Rapor oy birliği ile kabul olunmuştur.

Bundan sonra yine gizli oyla yapılan seçimler sonucunda

İlçe İdare Kurulu

Asil Üyeliklere:

Ahmet Özaydın, Neşet Zincirci, Nuri Zincirci, İsmail Pekcan, Hilmi Özkan, Mehmet Peynirci, Yaşar Adalı, Hamdi Kızılcık, Ahmet Oğuz.

Yedek Üyeliklere:

Mehmet Gördesli, Ahmet Tırtıl, Mustafa Nalbant, Mansur Geyik, Cemal Derya, Ali Yılmaz, Mehmet Aydın, Ahmet Helvacı, İsmail Deveci.

Asil delegeliklere: Neşet Zincirci, Ahmet Özaydın, Hilmi Özkan, Ali Moralı, Hamdi Öztürk, Orhan Taşlı.

Yedek delegeliklere: Nuri Zincirci, Osman Alyanak, Halil Zincirci, Halil Atçalı, Hüseyin Cansız, Cemal Derya.²⁸¹

Köşk

CHP Köşk bucağı kongresi, bucağın merkez ve köylerinden gelen büyük bir partili topluluğunun iştiraki ve müşahit olarak giden İl ve Merkez ilçe idare kurullarından İkbal Germen ve Dr. Hulusi Eralp huzurlarıyla halkodasında toplanmıştır.

Bucak parti başkanı Yusuf Sökeli tarafından açılan kongre, CHP kurucusu Büyük Atatürk'ün hatıraları saygı duruşu ile taziz olunarak çalışmalarına başlamıştır. Bundan sonra başkanlık divanı seçimi yapılmıştır, başkanlığa İkbal Germen, ikinci başkanlığa Dr. Hulusi Eralp, kâtipliklere de Lütfi Atılgan ve Mehmet Hilmi Tan seçilmişlerdir. İkbal Germen gösterilen teveccüh ve güvene kendi ve arkadaşları adına teşekkür etti.²⁸²

²⁸⁰ Aydın Gazetesi, 17 Ocak 1948.

²⁸¹ Aydın Gazetesi, 6 Mart 1948.

²⁸² Aydın Gazetesi, 4 Aralık 1948.

Bozdoğan

Bozdoğan ocak kongresi yüzlerce partilinin ve delegelerin ve ilçe idare kurulunun iştirakiyle çok hararetli bir şekilde kongresini yapmıştır. Kongre başkanlığına seçilen Mustafa Ağıoğlu gündemin konuşulmasına geçmiş ve dilekler üzerinde şiddetli tartışmalar yaşanmıştır. Bundan sonra seçime geçilmiş gizli oyla bucak idare kuruluna İskender Danyal, Baki Özkan, Hamdi Güner, Mehmet Eltümür, Fehmi Orhan, Süleyman Özdemir çoğunlukla seçilmişlerdir.²⁸³

Koçarlı

Kongreye umumiyetle CHP ilçe Başkanı B.Zeki Yunus ve ilçe idare kurulu üyeleri gitmekte, tahakkuk ettirilmiş olan kongre dilekleri, iç ve dış siyaset üzerinde konuşmalar yaparak Cumhuriyet Halk Partilileri ve kongrelerde çoklu olarak bulunan halkı aydınlatmaktadırlar.²⁸⁴

Aydın Merkez

Kongreye Merkez Aydın ilçesinden 12, Bozdoğan ilçesinden 8, Çine ilçesinden 8, Germencik ilçesinden 6, Karacasu ilçesinden 6, Koçarlı ilçesinden 8, Nazilli ilçesinden 13, Söke ilçesinden 8, Yenipazar bucağından 5 olmak üzere 74 delege katılarak toplantı yapılacaktır.

Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri kongrede bulunmak üzere daha önceden Aydın şehrine gelmişlerdir. Yalnız vazife ile Gaziantep'te bulunan Bay Mithat Aydın uçakla yetişmeye çalışacağını bildirmiştir. Kongreye davet olunan komşu iller CHP İl İdare Kurullarından Denizli Parti Başkanlığı katılacaklarını, İzmir Parti Başkanlığı aynı gün İzmir İl kongresi de toplanacağından başarı dileği ile Aydın partililerine İzmirli kardeşlerinin selam ve sevgilerini bildirmişlerdir. Muğla partililerinin de kongremizde bulunacakları umulmaktadır. Bunlardan başka, ilçe, bucak ve köylerden bir partili çoğunluğu da kongrede bulunacaklarını bildirmişlerdir.

CHP Aydın İl Kongresi cumartesi günü saat 14.30'da, Halkevi salonunda 74 delegenin hepsinin katılımıyla toplandı. Kongre Aydın siyasi hayatında şimdiye kadar görülmemiş bir ilgi ve ihtişamla geçmiş, delegelerden başka ilin her çevresinden kadın-erkek birçok partilinin çoğunluğu gelmiş, kongreyi yakın bir ilgiyle takip etmişlerdir.

Kongrede Milletvekilleri olan Dr. Mazhar Germen, Mithat Aydın, Neşet Akkor, Nuri Göktepe, Refet Alpman katılmıştır.²⁸⁵

²⁸³ Aydın Gazetesi, 4 Aralık 1948.

²⁸⁴ Aydın Gazetesi, 4 Aralık 1948.

²⁸⁵ Aydın Gazetesi, 6 Nisan 1948.

2.2.10.1 Demokrat Parti Kongreleri

1948 yılı Aydın DP kongreleri Kasım ayından itibaren başlamıştır. Önce parti ocak kongreleri yapılmıştır. Aydın Merkez, Cumhuriyet, Kurtuluş, Güzelhisar, Köprülü, Hasan Efendi DP mahalle kongrelerine Adnan Menderes de katılmış ve bu kongreler de birer konuşma yapmıştır. Nazilli ilçesinin köy ocak kongreleri Kasım ayı itibariyle tamamlanmıştır. Köy kongrelerine ilçeden de pek çok da demokrat katılmıştır.

Umurlu Kongresi

16 Kasım 1948 yılında yapılmıştır. Yapılan seçimde idare heyetine: Hilmi Üzümcü, Hasan Şimşek, Ahmet Koç, Bahri Aras, İbrahim Özbent, Mustafa Onur seçilmişlerdir.²⁸⁶

Yenipazar Kongresi

Kongre 7 Ocak 1948 tarihinde toplanmıştır. Kongreye sunulan faaliyet raporu kongrece kabul edilmiştir. Etem Menderes'in de konuşması mevcuttur.²⁸⁷

Nazilli Kongresi

18–19 Aralık 1948 tarihinde toplanmıştır. Kongreye İzmir ve İstanbul gazeteleri davet edilmiştir. Kongreye Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu, Mustafa Haydar Nazlı ve Afyon milletvekili Kemal Özçoban da katılmıştır.²⁴⁰ delegeden 142'si kongreye iştirak etmiştir. Kongre başkanlığına Etem Menderes, ikinci başkanlığa Av Reşat Özarda, kâtipliklere de Tahir Çelik ve Cevdet Görelî seçilmiştir. Daha sonra yapılan seçimde idare heyetine: Şevki Hasırcı, Reşat Özarda, Fahri Sevin, Sabri Becerik, Halil Şevkay, Nail Geveci, Ali Nihat Amasya seçilmişlerdir.²⁸⁸

Bozdoğan Kongresi

3 Ocak 1949 tarihinde toplanan kongreye Şevki Hasırcı ve Etem Menderes katılmış ve kongrede birer konuşma yapmışlardır.

Bozdoğanlılar kongre dilek ve temenniler kısmında şu taleplerde bulunmuşlardır:

- Akçay sulama arıkları bir an evvel açılmalıdır.
- Seçim suiistimalleri önlenmelidir.
- Tarım ve tüm kooperatifler üzerindeki siyasi gölge kaldırılmalıdır.

Yapılan seçim sonucunda idare heyetine: Mehmet Ali Özen, Nuri Atalay, Hasan Çakır, Hasan Taka, Kemal Küpeli, Hasan Filikçi, Ahmet Korun seçilmişlerdir.²⁸⁹

²⁸⁶ Menderes Akdağ, a.g.e, s.139.

²⁸⁷ Menderes Akdağ, a.g.e, s.140.

²⁸⁸ Menderes Akdağ, a.g.e, s.140.

²⁸⁹ Menderes Akdağ, a.g.e, s.140. Bu bağlamda Bozdoğan Tarım ve Kredi Kooperatifinin başkanının CHP'li olması nedeniyle bu kurum bir partililik zihniyetiyle çalışmaktadır. Köylüye ve kuruma büyük zarar verilmektedir. Keyfiyetin Ticaret Bakanlığı, Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü ile Tarım Kredi kooperatifleri Genel Müdürlüğü'ne bildirilmeli ve gereğinin yapılması sağlanmalıdır.

Aydın Merkez İlçe Kongresi

28 Ocak 1949 tarihinde gerçekleşen Aydın DP Merkez İlçe Kongresi gergin bir ortamda başlamıştır. Daha sonra seçimlere geçilmiş ve yapılan seçimde idare heyetine: Hakkı Doyuran, Mehmet Nuray, Ragıp Ege, Mehmet Önüt, Rıza Gökdağ, Kamil Çine, Zeki Başaran intihap olunmuştur.²⁹⁰

Aydın İl Kongresi

2-3 Nisan 1949 tarihlerinde toplanan DP Aydın İl Kongresi'ne Adnan Menderes, Osman Kapani, Sadık Giz, Galip Serter, Feyyaz Tekand, Refet Tavaslıoğlu, Fikret Başaran gibi isimler ile İzmir ve Denizli İl İdare kurulları da katılmıştır.88 delegeden 15'i kongrede hazır bulunmuştur. Kongre başkanlığına Osman Kapani, ikinci başkanlığına Hasan Başaran, kâtipliklere de Kadir Arıkan ve Sabri Çobanoğlu seçilmişlerdir. Daha sonra yapılan seçimde idare heyetine: Etem Menderes, Eyüp Şahin, Mithat Levent, Refik Gürel, Kamil Erimezi Ekrem Torunlu, Rıza Gökdağ getirilmiştir.²⁹¹

---

²⁹⁰ Menderes Akdağ, a.g.e, s.140-141.

²⁹¹ Menderes Akdağ, a.g.e, s.141-144.

2.2.11 1949 yılı İlçe ve Nahiye Ocak Kongreleri

Umurlu

CHP Umurlu bucak kongresi Halkevi salonunda toplanmıştır. Köy merkezinden gelen delegelerden başka birçok partililer, CHP Milletvekili Neşet Akkor, CHP Merkez İlçe İdare kurulundan Dr. Hulusi Eralp de bulundular. Bucak başkanı kongreyi açarak, hazır bulunanları Büyük Atatürk'ün hatırasını taziz için iki dakika ihtiram sükûtuna davet etti. Bundan sonra kongre başkanlığına Neşet Akkor, as başkanlığa Ahmet Gündoğan, kâtipliklere de Halit Yağcı ve Mehmet Özcan tespit olunmuştur.²⁹²

Sultanhisar

CHP Sultanhisar bucak kongresi yapılmış, yapılan seçim sonucunda bucak idare heyetine, Mustafa Aral, Fuat Dürük, Necmi Ayaydın, Kamil Öztürk, Ali Demiray, Ali Gür, Abdurrahman Kahramanlı seçim olunmuştur.²⁹³

Yenipazar

Yenipazar bucak kongresi toplanmış, kongrede CHP milletvekili Neşet Akkor, CHP İl İdare Kurulu başkanı Ekrem Çiftçi, Nazilli ve Bozdoğan İlçe İdare kurulu başkan ve üyeleriyle kadın erkek kalabalık bir partili bulunmuştur. Kongre Ali Remzi Gürsoy'un konuşması ile açılmış, Atatürk'ün aziz hatırası taziz edildikten sonra kongre başkanlığına milletvekili Neşet Akkor, ikinci başkanlığa Hulusi Çoğlu, kâtipliklere de Ali Yiğit ve Mehmet Köseoğlu getirilmiştir.²⁹⁴

Söke

CHP Söke ilçe kongresi Halkevinde toplanmış, ilçenin her tarafından gelen partililerin katıldıkları kongrede, il idare kurulu başkanı Ekrem Çiftçi müşahit olarak bulunmuştur.⁷³ delegeden başka köylü, şehirli birçok partilinin de takip ettiği kongre, ilçe idare kurulu başkanı Adil Azbazdar tarafından yapılan başkanlık divanı seçimi neticesinde başkanlığa Ekrem Çiftçi, ikinci başkanlığa Mehmet Atay, kâtipliklere de Mehmet Rebiş ve Ulvi Sarayköy tespit olunmuştur.²⁹⁵

Nazilli

Nazilli toplanacak olan CHP Nazilli merkez mahalle ve köyler delegeleri Halkevi salonunda toplanmıştır. Toplantıda Milletvekili Emin Bilgen de bulunmuştur.

²⁹² Aydın Gazetesi, 4 Ocak 1949.

²⁹³ Aydın Gazetesi, 8 Kasım 1949.

²⁹⁴ Aydın Gazetesi, 15 Kasım 1949.

²⁹⁵ Aydın Gazetesi, 26 Kasım 1949.

CHP İlçe İdare Kurulu başkanı Avukat Hulusi Çoğlu başkanlığında ilçe idare kurulu ve il idare kurulu müşahidi huzuruyla yapılan toplantıda ilçe kongresine iştirak edecek olan 46 asil delege ile bunların 46 yedeği belirlenmiştir.

Yeni sinema salonunda toplanmış olan kongrede, müşahit olarak CHP Bölge Müfettişi Hulki Cura, milletvekilleri Dr. Sabri Akın ve Yüksek Mühendis Mithat Aydın ile CHP İl İdare Kurulu Başkanı Ekrem Çiftçi, üyelerden İkbal Germen, İhsan Uzman, Dr. Nuri Erkan Aydın ilçe idare kurulundan İbrahim Uzun ve Kazım Aydınel bulunmuşlardır. Yapılan seçim sonucunda idare kuruluna Âlim Mumcu, Rıfat Tuncer, Hulusi Çoğlu, Nedim Yıldırım, Fütihat Toker, Ragıp Tapıcı, Zeki Dikmen, Halil Çetiner, delegeliklere de Hulusi Çoğlu, Nedim Yıldırım, Rıfat Tuncer, Âlim Mumcu, Mehmet Yavaz, Arif İzgi, Mustafa Aksoy, Enver Çelebi, Fuat Dürük getirilmiştir.²⁹⁶

Germencik

CHP Germencik ilçe kongresi Halkevi salonunda toplanmış, kongrede CHP Bölge müfettişi Dr. Hulki Cura, İl İdare Kurulu başkanı Ekrem Çiftçi, İkbal Germen, Avukat İhsan Uzman, Merkez ilçeden İbrahim Uzun huzuruyla ve 54 delegenin iştirakiyle toplanmış, kongrede köylü ve kasabalı birçok partililer de bulunmuştur.

Parti kurucusu Atatürk'ün hatıraları taziz olunduktan sonra İlçe Başkanı Ahmet Özyayın tarafından açılan kongre başkanlığına Ekrem Çiftçi, ikinci başkanlığa İhsan Uzman kâtipliklere de Osman Becerik ve Refik Ünlü getirilmiştir.²⁹⁷

Koçarlı

CHP Koçarlı ilçe kongresi CHP bölge müfettişi İzmir milletvekili Dr. Hulki Cura, milletvekilleri Mithat Aydın, Dr. Sabri Akın, İl İdare kurulu başkanı Ekrem Çiftçi, İlçe İdare Kurulundan İbrahim Uzun huzurları ve 51 delegenin katılımıyla toplanmıştır. Parti kurucusu büyük Atatürk'ün hatırası anıldıktan sonra kongreyi ilçe idare kurulu başkanı Zeki Yunus açmıştır.

Kongre başkanlığına Ekrem Çiftçi, ikinci başkanlığına Kamil Akgül, kâtipliklere de Hakkı Ungan ve Hakkı Arıkan seçildikten sonra ilçe idare kurulunun çalışma raporu okunarak kabul edilmiştir. Hesap ve bütçe işleri de konuşularak karara bağlandıktan sonra dileklerin konuşulmasına geçilmiştir. Bundan sonra yapılan seçimde il idare kuruluna: Zeki Yunus, Vecihi Özer, Halil Şahin, Vecihi Özdemirhan, Kemal Çetiner, Ahmet Pazarçeviren, Orhan Cihanoğlu, Mehmet Kırdek, Fahri Özcan il kongresi delegeliklerine de: Mehmet Yunus, Zeki

²⁹⁶ Aydın Gazetesi, 29 Kasım 1949.

²⁹⁷ Aydın Gazetesi, 29 Kasım 1949.

Yunus, Mustafa Cihanoğlu, Vecihi Özer, Kemal Çetiner, İslam Arslan ve Salih Gül seçilmişlerdir.²⁹⁸

Bozdoğan

CHP Bozdoğan ilçe kongresi toplanmış, kongrede CHP Bölge müfettişi Dr. Hulki Cura ile milletvekili Dr. Sabri Akın, CHP İl idare kurulu üyelerinden İkbal Germen ve Sultanhisar bucak başkanı Fuat Dürük ile Yenipazar bucak başkanı Ali Remzi Gürsoy, merkez, bucak ve köylerden gelen birçok partililer bulunmuştur. 21 delegeden 19 delegenin iştirakiyle toplanan kongre Atatürk'ün hatırası taziz olunduktan sonra İstiklal Marşıyla başlamış, ilçe idare kurulu başkanı Mehmet Özbay tarafından açılarak kongre başkanlığına Dr. Sabri Akın, ikinci başkanlığa İkbal Germen ve kâtipliklere de Hasan Sunar ile Ethem Aysan seçilmişlerdir. Daha sonra yapılan seçimde ilçe idare kuruluna: İsmail Tarhan, Mustafa Akarçay, Şükrü Salcı, Ahmet Şahin, Hasan Özdemir, Kemal Tuğrul, Mehmet Öztürk, Mustafa Silvan, Fehmi Orhan, İl kongre delegeliklerine de Mustafa Silvan, Ahmet Şahin, Mehmet Taşkireç, Kemal Tuğrul, İsmail Tarhan ve Ali Çakar getirilmiştir.²⁹⁹

Çine

CHP Çine İlçe kongresi Halkevi salonunda toplanmış, kongrede Aydın İl İdare kurul başkanı Ekrem Çiftçi, üyelere Abdurrahman Akkum, İkbal Germen, Avukat İhsan Uzman, Ali Rıza Özkavruk, Mustafa Güven, Merkez ilçe idare kurulundan Hakkı Darcan ve İbrahim Uzun müşahit olarak bulunmuştur. Bundan sonra yapılan seçimde: İl İdare Kurulu üyeliklerine: Hidayet Yavaşoğlu, Nuri Güngör, Ahmet Gediklioğlu, Kazım Akın, Rıfat Türköz, Sadettin Kara, Hasan Akbaş, Nuri Şenkaya ve Mehmet Dinçer il kongre delegeliklerine de: Ahmet Göğüşoğlu, Hidayet Yavaşoğlu, Osman Balaban, Nuri Güngör, İsmail Çelik, Kamil Özen, Sadettin Kara, Hüseyin Ersoy, hesap denetçiliklerine Kemal Tunceli ve Salih Dinçer tespit olunmuştur.³⁰⁰

Aydın Merkez

CHP Aydın Merkez ilçe kongresi parti salonunda bölge müfettişi İzmir Milletvekili Dr. Hulki Cura, CHP Milletvekilleri Dr. Sabri Akın, Yüksek mühendis Mithat Aydın, İl İdare Kurulu başkan ve üyeleri, il genel meclisi üyeleri, Belediye başkan ve üyelerinin huzuruyla toplanmış, kongrede Aydın şehrinde misafir olarak bulunan eski milletvekillerinden Hamza Osman Erkan ile Mehmet Somer de bulunmuşlardır. Yüzden fazla delegenin katıldığı kongreyi köylü şehirli birçok partililer de takip etmiştir. Tam saat 10'da İlçe Başkanı Dr.

²⁹⁸ Aydın Gazetesi, 1 Aralık 1949.

²⁹⁹ Aydın Gazetesi, 1 Aralık 1949.

³⁰⁰ Aydın Gazetesi, 1 Aralık 1949.

Hulusi Eralp tarafından bir konuşma ile açılmıştır ve daha sonra yapılan seçimde kongre başkanlığına Ekrem Çiftçi, ikinci başkanlığa Yusuf Sökeli, kâtipliklere de Halit Çayırılı ve Nevzat Sarı getirilmiştir.

Daha sonra yapılan seçimde İdare Kurulu asil üyeliklerine: Dr. Hulusi Eralp, Avukat Nedim Müren, Mithat Eraydın, İbrahim Uzun, Hakkı Darcan, Kazım Aydınel, Hamdi Ayar, Salih Dinç, Sırrı Gürsel, delegeliklere de Hulusi Eralp, İbrahim Uzun, Vehbi Aydınlier, İrfan Saylam, Hamit Altıparmak, Orhan Çiftçi, Osman Becerik, Yusuf Sökeli, Mehmet Yalçın, Mahmut Oral, Halit Çayırılı, Nevzat Sarı seçilmişlerdir.³⁰¹

---

³⁰¹ Aydın Gazetesi, 13 Aralık 1949.

2.2.11.1 Demokrat Parti Kongreleri

Aydın merkezde bulunan üç mahallenin DP ocak kongreleri 8 Kasım 1949'da yapılmıştır. Burada Rıza Gökdağ ve Adnan Menderes birer konuşma yapmışlardır.

Köşk Kongresi

Köşk DP Bucak kongresi 14 Aralık 1949'da yapılmıştır. Kongre divanına Rıza Gökdağ, Ragıp Ege, Galip Ünlütürk, Mehmet Demir seçilmişlerdir. Daha sonra yapıla seçimlerde idare heyetine: Fikri Kaya, Ali Turan, Nuri Altıntaş, Abdullah Keçeci, İbrahim Toksöz, Ahmet Hayta seçilmişlerdir.

Dalama Kongresi

14 Aralık 1949'da yapılan Dalama kongresi Ahmet Güçsay'ın konuşmasıyla başlamıştır. Kongre sonunda yapılan seçimde idare heyetine: İsmail Dönmez, Mustafa İnal, İsmail Uğurlu, Raşit Erkal, Mustafa Ünal, Aziz Demirci seçilmişlerdir.³⁰²

Kuşadası Kongresi

1 Aralık 1949'da toplanan Kuşadası DP Kongresi'ne İzmir İdare Kurulu'ndan Osman Kapani, Pertev Arat, Halim Alanyalı, Sadık Giz ve Mehmet Aldemir de katılmıştır. Kongre başkanlığına Ahmet Ferahlı, kâtipliklere Ahmet Güçsav ve Ahmet Demirci seçilmişlerdir. Kongreye idare kurulu faaliyet raporu ve bir yıl önceki yılın hesapları DP İlçe Başkanı Dr.Hulusi Buyral tarafından sunulmuştur.³⁰³

Nazilli Kongresi

Nazilli kongresi 25 Aralık 1949'da toplanmıştır. Kongre başkanlığına Avukat Nail Geveci, ikinci başkanlığa Hakkı Şevkay, kâtipliklere de Nuri Özsan, Mehmet Ali Özdoğan seçilmiştir. Kongreye 140 delege iştirak etmiştir. Daha sonra yapılan seçimde idare heyetine: Şevki Hasırcı, Nail Geveci, Fuat Köseoğlu, Dr. Hakkı Şevkay, Şakir Özdamar, Reşat Özer Fahri Sevin yedek üyeliklere de Ali Amasya, Hakkı Zeybek, Emin Ünal, Rasim Sabuncu, İrfan Onur, Arif Sarp, Sabri Becerik seçilmişlerdir.³⁰⁴

Aydın İl Kongresi

DP Aydın İl Kongresi 18 Mart 1950 tarihinde yapılmıştır. Etem Menderes'in okumuş olduğu faaliyet raporu kimi delegeler tarafında şiddetle eleştirilmiştir.³⁰⁵

³⁰² Demokrat İzmir, 16 Aralık 1949, Menderes Akdağ, a.g.e, s.146.

³⁰³ Demokrat İzmir, 3 Aralık 1949.

³⁰⁴ Demokrat İzmir, 26 Aralık 1949.

³⁰⁵ Menderes Akdağ, a.g.e, s.148.

2.3 Cumhuriyet Halk Partisi Köy Teşkilatlanması

2.3.1 1934 yılı Köy Ocak Kongreleri

Kayacık köy kongresinde seçilen yeni idare heyeti: Tahir Efendi, Mehmet Efendi, Ahmet Efendi, yedek üyeliklere, Salih Efendi, Mustafa Efendi, İbrahim Efendi, mümessillere Hüseyin oğlu Tahir Efendi, Gedik oğlu İbrahim Efendi, yedek mümessillere de Hacı Mehmet oğlu Mustafa Efendi getirilmiştir.³⁰⁶

CHF Köşk Nahiye idare heyetine bağlı köy ocakları kongrelerini yapmıştır. Yeni seçilen ocak heyetleri Köşk merkez ocağına: Mehmet Efendi, Asaf Efendi, yedek üyeliklere Şükrü Efendi, Rıfat Efendi, Kazım Efendi, mümessillere Mehmet Efendi, Kazım Efendi, yedek mümessillere Fikri Efendi, Asaf Efendi getirilmiştir.³⁰⁷

Baklaköy ocağı reisi Abdullah oğlu Abdullah Efendi, idare kuruluna seçilen üyeler ise: Hamit Efendi, Ovalı oğlu İbrahim Efendi, yedek üyeliklere Mustafa oğlu Âlim, Ali oğlu Osman çavuş, mümessillere Hamit Efendi, Abdullah Efendi, yedek mümessillere, Mustafa Efendi, Ovalı oğlu İbrahim getirilmiştir.³⁰⁸

Meze köy ocağı reisi İbrahim Efendi, idare kuruluna ise Mustafa Efendi, İbrahim Efendi, yedek üyeliklere Abdi Efendi, Emir Ali Efendi, Nuri Efendi, mümessillere Molla İbrahim Efendi, Nuri Efendi, yedek mümessillere de Tavaslı Mehmet Efendi, Hüseyin oğlu Mehmet Efendi tespit olunmuştur.³⁰⁹

Uzundere köy ocağı Reisi Ali oğlu Mustafa Efendi, idare kuruluna ise Hamit oğlu Âlim Efendi, Mustafa oğlu Ali Efendi, mümessillere Hamit oğlu Âlim Efendi, Ali oğlu Mustafa Efendi, yedek mümessillere Hacı Mehmet Ali Efendi, Mustafa oğlu Ali Efendi seçim olunmuştur.³¹⁰

İlda köyü ocağı reisi Hafız Fehmi Efendi, idare kuruluna Halil İbrahim çavuş, Halil oğlu Mehmet Efendi, yedek üyeliklere Mehmet Efendi, Yörük oğlu Mehmet Efendi, Halil oğlu Halil Efendi, mümessillere Hafız Fehmi Efendi, Ali Koç Fehmi Efendi, yedek mümessillere de Halil oğlu Mehmet Efendi, Oflaz oğlu Mehmet Efendi getirilmiştir.³¹¹

Şehköy ocağı reisi Bayram oğlu Mustafa Efendi, idare kuruluna Muhtar İsmail Efendi, Süleyman Efendi, yedek üyeliklere Hasan oğlu Mehmet Efendi, Âlim oğlu Mehmet Efendi,

³⁰⁶ Aydın Gazetesi, 1 İlk Kanun 1934.

³⁰⁷ Aydın Gazetesi, 1 İlk Kanun 1934.

³⁰⁸ Aydın Gazetesi, 1 İlk Kanun 1934.

³⁰⁹ Aydın Gazetesi, 1 İlk Kanun 1934.

³¹⁰ Aydın Gazetesi, 1 İlk Kanun 1934.

³¹¹ Aydın Gazetesi, 1 İlk Kanun 1934.

mümessillere Hacı İbrahim oğlu Mehmet Efendi, yedek mümessillere Âlim oğlu Mehmet Efendi, Çamur oğlu Mehmet Efendi seçilmişlerdir.³¹²

Gök Geriş köyü ocağı reisi Âlim oğlu Süleyman Efendi, idare kuruluna Hesapçı oğlu Mehmet Efendi, İmamoğlu Mehmet Efendi, yedek üyeliklere Ali Çavuş oğlu Hüseyin Efendi, Arabacı oğlu Mehmet Efendi, Molla oğlu Mehmet Efendi, mümessillere de Küçük İmamoğlu Mehmet Efendi, Hesapçı oğlu Mehmet Efendi, yedek mümessillere Arabacı oğlu Mehmet Efendi, Âlim oğlu Süleyman Efendi tespit olunmuştur.³¹³

Kıran ocağı reisi Hacı akça oğlu Mustafa Efendi, idare kuruluna Yusuf Efendi, Molla Hüseyin Efendi, yedek üyeliklere Ali Hoca, Abdullah, Mehmet, mümessillere Fuat Efendi, Molla Hüseyin Efendi, yedek mümessillere Yusuf Efendi, Hacı akça oğlu Mustafa intihap edilmiştir.³¹⁴

Ahlâtlar ocağı reisi İbrahim Efendi il idare kuruluna Muharrem Çavuş, Tahir Çavuş, Yedek üyeliklere Ahmet oğlu Ali, Mehmet oğlu Ali, Mehmet oğlu Mehmet Ali, mümessillere Muharrem Çavuş, Tahir Çavuş, yedek mümessiller Mustafa oğlu Ramazan, Mehmet oğlu Mehmet getirilmiştir.³¹⁵

Kosan ocağı reisi Hasan oğlu Mehmet, il idare kuruluna Salih oğlu Mehmet, Yahya, yedek üyeliklere Salih oğlu Ali, Emin Çavuş, Yandıl oğlu Mustafa, mümessillere Ahmet Efendi, Hasan oğlu Mehmet Efendi, yedek mümessillere Emin Çavuş, Yahya tespit olunmuştur.³¹⁶

Cuma yanı ocağı reisi Ali oğlu Mehmet, il idare kuruluna İsmail Çavuş, Tahir oğlu Kadir, yedek üyeliklere Halil oğlu Ali, Mehmet oğlu Sabri, Kara bıyık oğlu Mehmet, mümessillere Kara bıyık oğlu Mehmet, İsmail Çavuş, yedek mümessillere de Kadir, Sabri getirilmiştir.³¹⁷

Keten yeri ocağı reis Mustafa oğlu Hamit, il idare kuruluna Hasan oğlu Mehmet, Tahir, yedek üyeliklere Kocabaş oğlu Mustafa, Süleyman Efendi, Abdullah oğlu Ali, mümessillere Âlim Ağa, Hasan oğlu Mehmet Efendi, yedek mümessillere Süleyman Efendi, Hamit seçim edilmiştir.³¹⁸

³¹² Aydın Gazetesi, 1 İlk Kanun 1934.

³¹³ Aydın Gazetesi, 2 İlk Kanun 1934.

³¹⁴ Aydın Gazetesi, 2 İlk Kanun 1934.

³¹⁵ Aydın Gazetesi, 2 İlk Kanun 1934.

³¹⁶ Aydın Gazetesi, 2 İlk Kanun 1934.

³¹⁷ Aydın Gazetesi, 2 İlk Kanun 1934.

³¹⁸ Aydın Gazetesi, 2 İlk Kanun 1934.

Yavuz köy ocağı reisi, Mehmet, idare kuruluna Torun oğlu Mustafa, İsmail oğlu Halil, yedek üyeliklere Hasan usta, Bacak oğlu Mehmet, mümessillere Mehmet, Molla Ahmet, yedek mümessillere Torun oğlu Mustafa, Bacak oğlu Mehmet intihap olunmuştur.³¹⁹

Çiftlik köy ocağı reisi Topçu oğlu Ahmet, idare kuruluna Görgüz oğlu Ahmet, Eskici oğlu Ali, yedek üyeliklere Arap oğlu Ali, Kâhya oğlu Mehmet Ali, Muhacir Ali, mümessillere Topçuoğlu Ahmet, Görgüz oğlu Ahmet, yedek mümessillere Arap oğlu Ali, Eskici oğlu Ali getirilmiştir.³²⁰

Davilye köyü ocağı reisi Tefvik, idare kuruluna Mustafa, Muharrem, yedek üyeliklere Salih, Hüdaverdi, Kara Mustafa, mümessillere Tefvik, Mustafa Efendi, yedek mümessillere Muharrem Çavuş, Salih tespit olunmuştur.³²¹

Beyköy ocağı reisi İbrahim oğlu Murat, idare kuruluna Ahmet, Ali Çavuş, yedek üyeliklere Ahmet oğlu Ahmet, Rıza, Katmerci oğlu Mustafa, mümessillere Murat, Ahmet, yedek mümessillere Ali Çavuş, Rıza intihap edilmiştir.³²²

Kuyucular ocağı reisi Ahmet, il idare kuruluna Çulha oğlu Mehmet, Hafız İsmail, yedek üyeliklere İsmail oğlu Ahmet, Hacı oğlu Mustafa, mümessillere Halit, Çulha oğlu Mehmet, yedek mümessillere Ahmet, Mardan oğlu Ali getirilmiştir.³²³

Yazıdere ocağı reisi Hüseyin oğlu Ali, idare kuruluna Mahmut, Ali oğlu Mehmet, yedek üyeliklere Sakallı Mustafa, Halil oğlu Ahmet, Kambur oğlu Mustafa, mümessillere Osman, Hüseyin oğlu Ali, yedek mümessillere Emir oğlu Mehmet, Mahmut seçilmişlerdir.³²⁴

Cumadere ocağı reisi Ahmet Çavuş, idare kuruluna Mustafa Çavuş, İmamoğlu Mehmet, yedek üyeliklere İlyas oğlu Mustafa, Kara Ahmet, Musa İsmail, mümessillere Salih, Mustafa, yedek mümessillere Ahmet, İlyas oğlu Mustafa intihap edilmiştir.³²⁵

³¹⁹ Aydın Gazetesi, 3 İlk Kanun 1934.

³²⁰ Aydın Gazetesi, 3 İlk Kanun 1934.

³²¹ Aydın Gazetesi, 3 İlk Kanun 1934.

³²² Aydın Gazetesi, 3 İlk Kanun 1934.

³²³ Aydın Gazetesi, 3 İlk Kanun 1934.

³²⁴ Aydın Gazetesi, 3 İlk Kanun 1934.

³²⁵ Aydın Gazetesi, 3 İlk Kanun 1934.

2.3.2 1938 yılı Köy Ocak Kongreleri

Geyre kamununda asil üyeliklere Rıfat Günaydın, Ahmet Altıntaş, Halil Zengin yedek üyelere Nazmi Ketbi, Hüseyin Kaya, Mustafa Başkan asıl delegeler Ahmet Altıntaş, Hüseyin Kaya yedek delegeler Halil Zengin, Bekir Çetintepe'dir.³²⁶

Yayla kamununda asil üyeler İsmail Aksoy, Süleyman Portakal, Mehmet Kuduğ yedek üyeler İbrahim Bayrak, Mustafa Güleç, Halil Çamurcu asıl delegeler Mehmet Kuduğ, Mustafa Fıtil, yedek delegeler Emin Mete, Mustafa Güleç'tir.³²⁷

Cuma kamununda asil üyeler Ahmet Bezci, Kerim Eruysal, Ahmet Ardıç yedek üyeler Ahmet Kavas, Süleyman Gümüş, Ahmet Kuruüzümcü asıl delegeler Kerim Eruysal, Kamil Tanay yedek delegeler Ahmet Kuruüzümcü, Ali Çırak'tır.³²⁸

Karaören kamununda asil üyeler Süleyman Öztürk, Süleyman Karakaya, Mehmet Uysal yedek üyeler Mustafa Limon, Ali Dede, Ali Kılıç asıl delegeler İsmail Öztürk, Süleyman Güden yedek delegeler Mehmet Ali Kanbak, Mustafa Kavurmacı'dır.³²⁹

Yenice kamunu asil üyeler Şerif Ali Önlü, Mehmet Köylü, Şerif Ersöz yedek üyeler Kamil Soyar, Ahmet Turan, İbrahim Kayahan asıl delegeler Kemal Köylü, Mehmet Emin Soyar yedek delegeler İbrahim Kayahan, Mehmet Köylü'dür.³³⁰

Çiftlik kamununda asil üyeler Mehmet Durukan, Halil Ceylan, Arif Söke yedek üyeliklere Şükrü Taner, Hüseyin Tamkan, Murtaza Şen asıl delegeler Ali Rıza Saraçoğlu, Mehmet Erdoğan yedek delegeler Halil Ceylan, Ali Galip Sönmez'dir.³³¹

Dağ kamununda asil üyeler Ali Gökbayrak, İzzet Bilgen, Ragıp Ege yedek üyeler Mehmet Şahin, Mürsel Çetin, Mehmet Avcı delegeler Özdemir Günday, Ali Gökbayrak, Ragıp Ege yedek delegeler Mehmet Yapar, İsmail Keçioğlu, Ömer Koca Cerid'dir.³³²

Ova kamununda asil üyeler Tahir Saraç, Rıfat Menderes, Sabri Vardar, Osman Becerik, Havva Taylan yedek delegeler Sabri Vardar, Hasan Tahsin Tuna, Mehmet Ceyhan, Hüseyin Ceyhan'dır.³³³

28.9.1938 tarihinde Kavaklı köyü parti ocak kongresi Hakkı Sümer, Şevki Öner, Kazım Tarhan huzuru ile toplanmıştır. Ocak heyetine Mehmet Yılmaz, Mehmet Altınışik, Hamit Eryiğit getirilmiştir.³³⁴

³²⁶ Aydın Gazetesi, 18 I.Teşrin 1938.

³²⁷ Aydın Gazetesi, 18 I.Teşrin 1938.

³²⁸ Aydın Gazetesi, 18 I.Teşrin 1938.

³²⁹ Aydın Gazetesi, 18 I.Teşrin 1938.

³³⁰ Aydın Gazetesi, 18 I.Teşrin 1938.

³³¹ Aydın Gazetesi, 18 I.Teşrin 1938.

³³² Aydın Gazetesi, 19 I.Teşrin 1938.

³³³ Aydın Gazetesi, 19 I.Teşrin 1938.

³³⁴ Aydın Gazetesi, 9 I.Teşrin 1938.

30.9.1938 tarihinde Kabaca köyü ocak kongresi Hakkı Sümer, Şevki Önder huzuru ile yapılmıştır. Ocak heyetine Mustafa Özkan, Nuri Öztürk, İbrahim Söylemez seçilmişlerdir.³³⁵

26.9.1938 tarihinde Eskişehir parti ocak kongresi başkanı Hakkı Sümer huzuru ile yapılmıştır. Asil üyeliklerine Mustafa Türksoy, Ali Rıza Güzel, Mehmet Yıldız getirilmiştir.³³⁶

5.10.1938 tarihinde Malgac Hacı Emir parti ocak kongresi Hakkı Sümer ve Şevki Önder huzuru ile toplanmıştır. Ocak heyetine Mehmet Öncan, Mehmet Sarıdoğan, Eşref Erdemir tespit olunmuştur.³³⁷

---

³³⁵ Aydın Gazetesi, 9 I. Teşrin 1938.

³³⁶ Aydın Gazetesi, 9 I. Teşrin 1938.

³³⁷ Aydın Gazetesi, 9 I. Teşrin 1938.

2.3.3 1939 Köy Ocak Kongreleri

Baltaköy ocak idare heyetine Tahir Saraç, Mustafa Akgün ve Ahmet Topal, Sıralılar ocak idare heyetine Ali Ünal, Hasan Hüseyin Coşan ve Mustafa Ay seçilmişlerdir. Bunlarda Tahir Saraç Baltaköy ve Ali Ünal Sıralılar ocak reisliklerine getirilmiştir.³³⁸

Ortaklar bölgesindeki Balatcık köyü ocak kongresi yapılmış ve idare heyeti riyasetine İbrahim Karabudak ve asil azalıklara Alâeddin Yılmaz ve Süleyman Turgut ve yedek azalıklara Hasan Hüseyin Kertmen ve Yusuf Tönğüç ve İbrahim Uzun ve asil delegeliklere Ali Doğan ve Abdullah Yıldırım ve yedek delegeliklere Seyfullah Öztürk ve Mehmet Özen seçim olunmuştur.³³⁹

Dereköy ocak kongresi yapılmış, İdare heyeti reisliğine Halil İbrahim Özen ve ASİL azalıklara Kerim Özyılmaz ve Kerim Öktem ve yedek azalıklara Hasan Çetin Kaya ve Mehmet Ünal ve Mehmet Ali Güzey ve asil delegeliklere Halil İbrahim Özen ve Hakkı Gülcü ve yedek delegelikler Neşet Germen ve Raşit Özer'dir.³⁴⁰

Neşetiye köyü ocak kongresi yapılmış, idare heyeti reisliğine Rasim Peker ve asil azalıklara Halil Coşkun ve Hasan Hüseyin Okçetin ve yedek azalıklara Mehmet Çetinkaya ve Hüseyin Güler ve Nazmi Gezgin ve asil delegeliklere Rasim Peker ve Halil İbrahim Girgin ve yedek delegeliklere Niyazi Sevim ve Cemal Şimşir tespit olunmuştur.³⁴¹

Kızılca pınar köyü ocak kongresi yapılmış, idare heyeti reisliğine Ali Akar ve asil azalıklara Hüseyin Ercin ve Zeynel Özen ve yedek azalıklara İsmail Karakoyun ve Veli Kaya ve Hasan Yılmaz ve asil delegeliklere Hüseyin Ercin ve Sani Gerçek ve yedek delegeliklere İbrahim Serin ve Zülfikar Eser getirilmiştir.³⁴²

Abdurrahmanlar köyü ocak kongresi yapılmış, Arif Bircan idare heyeti reisliğine ve asil azalar Mehmet Erkek ve Himmet Ünlü ve yedek azalar İbrahim Bakar ve Mustafa Işık ve Mehmet Temiz ve asil delegeler Arif Bircan ve Mehmet Erkek ve yedek delegeler Ahmet Şahan ve Aziz Göçer'dir.³⁴³

Aydın merkez kazasına bağlı Kocagür ve İmamköy ocak kongreleri yapılmıştır. Her iki kongrede de köy dilekleri tespit edildikten sonra yapılan seçimde Kocagürden İsmail Altıntaş, Mustafa Mutlu, Veli Maraş, İmamköyünden Mehmet Kaya, Hakkı Çimen, İbrahim

³³⁸ Aydın Gazetesi, 2 II. Teşrin 1939.

³³⁹ Aydın Gazetesi, 2 II. Teşrin 1939.

³⁴⁰ Aydın Gazetesi, 2 II. Teşrin 1939.

³⁴¹ Aydın Gazetesi, 2 II. Teşrin 1939.

³⁴² Aydın Gazetesi, 2 II. Teşrin 1939.

³⁴³ Aydın Gazetesi, 2 II. Teşrin 1939.

Bayrak ocak idare heyetine seçilmişler ve bunlardan İsmail Altıntaş Kocagür, Mehmet Kaya İmamköy parti ocak reisi olmuşlardır.³⁴⁴

Aydın merkez kazasına bağlı Gölhisar köyü ocak kongresi yapılmıştır. Kongrede köylünün umumi menfaatini alakadar eden dilekler konuşularak tespit edildikten sonra yapılan seçimde ocak idare heyetine Ahmet Özkan, Ahmet Emin Kurnaz, Mehmet Yalçın seçilmişler ve bunlardan Ahmet Özkan ocak reisi olmuştur.³⁴⁵

Aydın merkez kazasına bağlı Yukarı kayacık, Karaköy, Baklacık ve Kenker, Kalfaköy, Gereniz parti ocak kongreleri yapılmıştır.

Kayacık ocak idare heyetine: Salih Gedik, Süleyman Yar ve Ramazan Gedik

Karaköy, Baklacık, Kenker semt ocağı idare heyetine: Ali Gökyaprak, İzzet Uçar ve Salih Yazar

Kalfaköy ocak idare heyetine: Mehmet Gamsız, Hüseyin Çetin ve Ali Kara

Gereniz ocak idare heyetine: Yusuf Yılmaz, Şakir Aydın, Şerif Ali Arslan seçilmişlerdir. Bu kongrenin akabinde yeni seçilen idare heyetleri kendi aralarında yaptıkları toplantılarda reislerini seçmişler ve vazifeye başlamışlardır.

Kayacık ocak idare heyeti reisliğine Salih Gedik

Karaköy, Baklacık semt ocağı idare heyeti reisliğine Ali Gökyaprak, Kalfaköy ocak idare heyeti reisliğine Mehmet Gamsız ve Gereniz ocak idare heyeti reisliğine de Yusuf Yılmaz intihap edilmiştir.³⁴⁶

Merkez Aydın kazasına bağlı Zeytinköy, Anbarcık, Horozköy-Arapköy semt, Dağemiri ve Danişmend ocak kongreleri yapılmıştır.

Zeytinköy ocak idare heyetine Mehmet Yapar, Bayram Tunçay, Mehmet oğlu

Anbarcık idare heyetine Mehmet Avcı, Ömer Cirid, Hasan Aygördü

Horozköy –Arapköy semt ocağı idare heyetine Fevzi Örnek, Halil İbrahim Bayram, Hasan Erbaş Balıkköy, Araplı Semt ocağı idare heyetine Mustafa Saray, Nasuh Yılmaz, Hasan Ali Sarıtaş,

Dağemiri ocak idare heyetine Ali Rıza Öztürk, Mehmet Peder, Ali Karaca

Danişmend ocak idare heyetine Mehmet Efe, Bayram Koca ve Bayram Çakır seçilmişlerdir. Bunlardan Mehmet Yapar Zeytinköy, Mehmet Avcı, Anbarcık Fevzi Örnek,

³⁴⁴ Aydın Gazetesi, 1 II. Teşrin 1939.

³⁴⁵ Aydın Gazetesi, 3 II. Teşrin 1939.

³⁴⁶ Aydın Gazetesi, 19 I. Teşrin 1939.

Horozköy- Arapköy semt Mustafa Saray, Balıkköy –Araplı semt Ali Rıza Öztürk, Dağemiri ve Mehmet Efe Danişmend ocak reisi olmuşlardır.³⁴⁷

Aydın merkez ilçesi Işıklı, Arapkuyusu, Şevketiye, Kadıköy, Yeniköy parti ocak kongreleri yapılmıştır. Bu kongreler münasebetiyle yapılan seçimlerde yeni ocak idare heyetlerine seçilen partililer şunlardır:

Işıklı köyü: Nuri Kahvecioğlu ocak reisi, Mehmet Taşkın, Nuri Karaca üye

Arapkuyusu köyü: Ali Yaşar ocak reisi, Nuri Kılıçarslan, Hüseyin Kahraman üye.

Şevketiye köyü. Mahmut Baysal ocak reisi, Ömer Balkış, Osman Şen üye.

Kadıköy: İsmail Pazarlı ocak reisi Ahmet İpek, Ali Kocaman üye.

Yeniköy: Mehmet Ali Duman ocak reisi, Osman Gümüş, Ayet Acar üye.³⁴⁸

Merkez kazaya bağlı Ovaemiri ocak kongresi dün akşam yapılmış ve ocak idare heyetine Rasim Akköylü, Ali Demir ve Ömer Tufan seçilmişlerdir. Bunlardan Ali Demir ocak reisi olmuştur.³⁴⁹

Aydın merkez kazasına bağlı Tahtacı ve Domalan köylerinin parti ocak kongreleri yapılmıştır. Her iki köy kongresinde dilekler tespit edilmiş ve yeni ocak idare heyetleri seçilmiştir. Tahtacı köy ocak idare heyetine: Kazım Özen, Mehmet Akman, İbrahim Serin

Domalan ocak idare heyetine: Rıza Abaz, Bayram Ali Akaya, Mestan Yıldız seçilmişlerdir.

Kazım Özen Tahtacıköy ve Rıza Abaz Domalan ocak reisi olmuşlardır.³⁵⁰

³⁴⁷ Aydın Gazetesi, 22 I.Teşrin 1939.

³⁴⁸ Aydın Gazetesi, 24 I.Teşrin 1939.

³⁴⁹ Aydın Gazetesi, 25 I.Teşrin 1939.

³⁵⁰ Aydın Gazetesi, 28 I.Teşrin 1939.

2.3.4 1940 yılı Köy Ocak Kongreleri

Yukarı Kayacık ocak heyeti reisliğine Mürsel Çetin, Karaköy Baklacık, Kenker semt ocağı reisliğine Ali Gökyaprak, Anbarcık ocak reisliğine Mehmet Avcı, Zeytinköy ocak reisliğine Mehmet Yapar, Gereniz ocak reisliğine Şerif Ali Şahin, Kalfaköy ocak reisliğine de Mehmet Gamsız getirilmiştir.³⁵¹

Aydın merkez nahiyesine bağlı Danişment köyünün parti ocak kongresi yapılmış, kongrede merkez kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel bulunmuştur. Kongrede köylünün dilekleri tespit olunduktan sonra yeni idare heyeti seçimi yapılmıştır. Ocak reisliğine eski ocak reisi Mehmet Efe olmuştur.³⁵²

Aydın merkez nahiyesine bağlı Domalan köyü ocak kongresi yapılmış ve kongrede müşahit sıfatıyla hazır bulunan merkez kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel “Bugünkü dünya durumu” hakkında bir konuşma yaptıktan sonra köy dilekleri tespit olunmuş ve yeni idare heyeti seçilmiştir. Ocak idare heyetine kongreye iştirak eden köylülerin ittifakıyla Rıza Abaz, Bayram Ali Karakaş, Mestan Yıldız seçilmişlerdir. Bunlardan Rıza Abaz ocak reisi olmuştur.³⁵³

Aydın merkez nahiyesine bağlı Horozköy, Arapköy ve Balıkköy, Araplı semt ocakları ile Dağemiri köyünün parti kongreleri yapılmıştır. Balıkköy, Araplı semt ocağı reisliğine Hasan Ali Hisarlıtaş, Horozköy semt ocağı reisliğine Halil İbrahim Bayram, Dağemiri ocak reisliğine de Ali Karaca tespit olunmuştur.³⁵⁴

Aydın merkez nahiyesine bağlı Işıklı ocak kongresi Işıklı köyünde yapılmış ve kongrede müşahit sıfatıyla hazır bulunan kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel “Dünya vaziyeti” hakkında bir konuşma yapmış, geçen sene dilekleri üzerinde de izahat vermiştir. Müteakiben yeni sene dilekleri de kayıt ve tespit edildikten sonra yapılan seçimde Nuri Kahvecioğlu, Mehmet Erbay, Nuri Karaca ocak idare heyetine seçilmişlerdir. Bunlardan Nuri Kahvecioğlu ocak reisi olmuştur.³⁵⁵

Aydın merkez nahiyesin bağlı Şevketiye ve Arap kuyusu köy ocak kongreleri mezkûr köylerde yapılmış ve bu kongrelerde merkez ilçe idare heyeti azasından Asaf Gökbel müşahit sıfatıyla hazır bulunmuş, köylülerle cumhuriyet hükümetinin dış politikası ve dünya durumu hakkında bir konuşma yapmıştır.

³⁵¹ Aydın Gazetesi, 24 Eylül 1940.

³⁵² Aydın Gazetesi, 25 Eylül 1940.

³⁵³ Aydın Gazetesi, 25 Eylül 1940.

³⁵⁴ Aydın Gazetesi, 29 Eylül 1940.

³⁵⁵ Aydın Gazetesi, 1 I. Teşrin 1940.

Şevketiye köyü yeni açılan Osmanbükü kanalı üstüne bir köprü yapılmasını Işıklı, Şevketiye ve Arapkuyusu köyleri arasında bir mektep inşaaı hakkında geçen yıl yaptıkları dileklerini tekrar etmişlerdir.

Arap kuyusu köylüleri ise Şevketiye köyünün mektep ve köprü hakkındaki dileklerine iştirak etmekle beraber bunlara ilave olarak:

- 1- Aydın postanesindeki posta kutularını ancak haftada bir defa açmalarına ve köye ait mektup ve gazeteleri almalarına müsaade edildiğinden, bu sebeple Aydın gazetesinin her gün muntazam okuyamadıklarını,
- 2- Tedavi ve muayene için memleket hastanesine giden köylülerin muayene saatine kadar hastane avlusuna girmelerine ve ağaçlar altında oturmalarına müsaade edilmeyerek kapı önünde ve güneş altında bekletildiklerinden şikâyet etmişlerdir.

Dileklerin tespitinden sonra yapılan seçimde Şevketiye ocak heyetine Tefik Sağnak, Ethem Aksoy, İsa Yalçın, Arap kuyusu ocak heyetine de Ali Yaşar, İsmail Keskin ve Mustafa Yavuz ittifakla belirlenmiştir.³⁵⁶

Aydın merkez nahiyesine bağlı Kadıköy ocak kongresi köy kahvesinde yapılmış ve kongrede merkez kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel müşahit sıfatıyla hazır bulunmuştur. Köy çocuklarının okuması kendi köyleriyle Işıklı, Arapkuyusu, Şevketiye köylerine merkez olabilecek bir mahalde bir ilk mektep yapılması hakkında geçen sene yaptıkları dileği bu sene de tekrar eden Kadıköylüler, Aydın postanesinde kendilerine tahsis edilen posta kutusunun haftada bir defa açılmasına ve köy namına gelen mektup ve gazeteleri almalarına müsaade edildiğinden şikâyet etmişler, harap bulunan köy camiinin ve köy suyollarının tamiri için köy birliğinin yardım etmesinin istemişlerdir. Dileklerin müzakeresinden sonra yapılan idare heyeti seçiminde ocak heyetine Mehmet Derin, Halil Yıldız ve Süleyman Şimşek getirilmiştir.³⁵⁷

Aydın merkez nahiyesine bağlı Yeniköy parti ocak kongresi Yeniköy'de yapılmış ve kongrede merkez kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel bulunmuştur. Topraksızlıktan bahseden köylüler köyde ancak beş ailenin az çok bir toprağa sahip bulunduğunu, geri kalan kısmının ise bir karış toprağa malik olmadıklarını söylemişler, köy sınırları içinde bulunan milli arazinin topraksız köylüye tevzii için acele edilmesini dilemişlerdir. Bundan başka idaresi evkafa ait olup birçok vakıfları bulunan azmak dōşemesinin tamirini, köylüye

³⁵⁶ Aydın Gazetesi, 2 I. Teşrin 1940.

³⁵⁷ Aydın Gazetesi, 3 I. Teşrin 1940.

tohumluk buğday verilmesini istemişlerdir. Dileklerin tespitinden sonra yapılan seçimde ocak idare heyetine Ayet Acar, Mestan Yıldız, Sadık Gül seçilmişlerdir.³⁵⁸

Aydın merkez nahiyesine bağlı Ovaemiri köyünün parti ocak kongresi köy kahvesinde yapılmış ve kongrede hazır bulunan ilçe idare heyeti azasından Asaf Gökbel dünya ahvali karşısında Türkiye'nin vaziyetini izah eden bir konuşma yapmış diğer muhtelif mevzular etrafında da köylüleri tasvir etmiştir. Ovaemiri köylüleri Ramazan paşa vakfından olup ova ile köyleri arasında meseleyi temin eden yolunun bakımsızlıktan pek harap bir halde bulunduğunu ve bazı kısımlarının tamamen yıkılmak derecesine geldiğini söyleyerek evkaf idaresinin bu yolu süratle yaptırmasını istemişlerdir. Eski mecrasının kapatılması hesabıyla köye akmakta olan suyun köy içinde ve civarında bataklıklar yaptığı ve köyde sıtmanın çoğalmasına amil olduğu cihetle bu suyun da seki mecrasından Osmanbükü kanalına akıtılmasının teminini dilemişlerdir. Dileklerin tespitinden sonra yapılan seçimde Ali Demir, Rasim Akgüller, Ömer Tufan ocak heyetine seçilmişlerdir. Ve bunlardan Ali Demir ocak reisi olmuştur.³⁵⁹

Aydın merkez nahiyesine bağlı Çeştepe köyünün ocak kongresi merkez idare heyeti üyesinden Asaf Gökbelin huzuruyla toplanmıştır. Dileklerin müzakeresi esnasında Çeştepeliler yeni açılan Osmanbükü kanalı köyün tarla yolunu kapattığından köylüler müşkülât çektikleri cihetle geçidi temin için kanal üzerine bir köprü yapılmasını, köyün içinden geçerek ovaya yayılan ve bataklık husule getiren Tabakhane çayının kanala akıtılmasını, köylüye tohumluk buğday verilmesini, köyde bir ilkokul binasının yaptırılmasını, Osmanbükü kanalının köy hududu içinden geçen kısmının iki tarafında meydana çıkan miri arazinin topraksız köylüye tevziini istemişlerdir. Dileklerin tespitinden sonra yapılan seçimde Yusuf Bilgen, İlyas Güney, Haydar Soyalan ocak heyetine seçilmişler ve Yusuf Bilgen ocak reisi olmuştur.³⁶⁰

Aydın merkez nahiyesine bağlı Tepecik köyü parti ocak kongresi köy kahvesinde yapılmış ve kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel müşahit olarak bulunmuştur. Tepecik köylüleri Osmanbükü kanalının Şerçeköye kadar uzatılarak köy arazisinin bataklıktan kurtarılmasını, topraksız köylüye milli araziden toprak verilmesini, Aydın'da bir zahire loncasının yaptırılmasını köyün başlıca dilekleri olarak kaydettirmişlerdir. Dileklerin

³⁵⁸ Aydın Gazetesi, 4 I. Teşrin 1940.

³⁵⁹ Aydın Gazetesi, 5 I. Teşrin 1940.

³⁶⁰ Aydın Gazetesi, 6 I. Teşrin 1940.

tespitinden sonra yapılan seçimde Mehmet Karabulut, Sabri Vardar, Aziz Özdemir ocak heyetine seçilmişlerdir. Bunlardan Sabri Vardar ocak reisliğine intihap olunmuştur.³⁶¹

Ortaklar mıntıkasında Neşetiye ve Kızılcapınar köylerinin parti kongreleri nahiye heyeti arasından Ahmet Hamdi Öztürk'ün huzuru ile yapılmıştır. Neşetiye ocak heyetine; Rasim Pek, Halid Germen, Halil İbrahim Girgin, yedek azalıklara Mustafa Özer, Nazmi Gezgin, Hakkı Güneş. Kızılcapınar ocak heyetine; Ali Akar, Hüseyin Ercins, Mehmet Ali Özer, yedek azalıklara Durmuş Çetin, İbrahim Serin, Haydar Çelik seçilmişlerdir. Neşetiye ocak reisliğine Rasim Pek, Kızılcapınar ocak reisliğine de Ali Akar intihap olunmuştur.³⁶²

Aydın merkez nahiyesine bağlı Kocagür köyünün parti ocak kongresi köy kahvesinde yapılmıştır. Kocagür ahalisi, kongrede bilhassa, bir dönüm araziye sahip olmayan köy halkına arazi verilmesi hakkındaki dileklerini tekrar etmişler, köye çok zarar veren ve kış mevsiminde köyü tehdit eden İmamköyü deresinin süratle ıslah ettirilmesini istemişlerdir. Dileklerin tespitinden sonra yapılan seçimde İsmail Altıntaş, Mustafa Mutlu, Veli Maraş ocak heyetine seçilmişlerdir. Kongrede müşahit sıfatıyla hazır bulunan merkez kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel Avrupa harbi karşısında Türkiye'nin durumunu izahder bir konuşma yapmıştır. Başta milli şefimiz olmak üzere Cumhuriyet hükümetine sarsılmaz bağlılıkları izhar eden kongre mesaisini bitirdikten sonra samimiyet havası içinde dağılmıştır. Ocak reisliğine İsmail Altıntaş seçilmiştir.³⁶³

Parti teşkilatının Ortaklar itibari nahiyesine bağlı Tekinköy, Yeşilköy ve Gümüşköy ocak kongreleri de nahiye idare heyeti üyesinden Ahmet Hamdi Öztürk'ün huzuru ile yapılmıştır. Kongrelerde dilekler tespit edilmiş ve ocak heyetleri seçilmiştir.

Tekinköy ocak heyetine; Mehmet Ali, Mustafa Erler, Hüseyin Sağ, Yeniköy ocak heyetine; Hasan Kılıcı, Mustafa Gök, Mehmet Toy, Gümüşköy ocak heyetine; Durmuş Keskin Ahmet Çetin, Tahir Kartal seçilmişlerdir. Tekinköy ocak reisliğine Mehmet Ali, Yeniköy ocak reisliğine Hasan Kılıcı, Gümüşköy ocak reisliğine de Durmuş Keskin intihap olunmuştur.³⁶⁴

Aydın merkez nahiyesine bağlı İmamköy parti ocak kongresi köy kahvesinde yapılmıştır. İmamköylülüklerde bütün köylülerimizin diledikleri gibi toprak kanununun bir an evvel çıkarılmasını Cumhuriyet hükümetinden rica etmişler ve köy birliğinin faydasızlığından bahsederek lağvını istemişler, köy suyollarının yeni bir mecradan köye isalesini mümkün kılabilmek için tetkikat yapmak üzere bir su mühendisinin gönderilmesini temenni

³⁶¹ Aydın Gazetesi, 8 I. Teşrin 1940.

³⁶² Aydın Gazetesi, 8 I. Teşrin 1940.

³⁶³ Aydın Gazetesi, 9 I. Teşrin 1940.

³⁶⁴ Aydın Gazetesi, 9 I. Teşrin 1940.

etmişlerdir. Dilekler üzerinde kâfi derecede konuşulduktan sonra Mehmet Kaya, Mehmet Ali Yıldız, Halil Avcı ocak heyetine seçilmişler ve Mehmet Kayayı aralarında reis seçilmişlerdir. Kongrede merkez kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel müşahit sıfatıyla bulunmuştur.³⁶⁵

Aydın merkez nahiyesine bağlı Sıralılar ve Baltaköy parti ocak kongreleri yapılmıştır. Köy dilekleri üzerinde yapılan konuşmada Çeştepe önünden geçen kanal üzerine bir köprü yaptırılmasını, faydasını görmedikleri köy birliğinin feshini, Aydın-Yenipazar umumi yolu üzerinde Baltaköy hududu içinde bulunan Kavaklıdere'ye bir köprü yapılmasını, Baltaköy'de yaptırılmakta olan köy mektebinin inşasını ikmal için vilayet bütçesinde yardım edilmesini istemişlerdir. Dileklerin tespitinden sonra yapılan seçimde Sıralılar ocak heyetine Ali Ünal, Mustafa Ali Yüksel, Halil İbrahim Direk, Baltaköy ocak heyetine de Mehmet Karademir, Bayram Gürledi, Ahmet Topal seçilmişler ve bu heyetler kendi aralarında Sıralılar ocak reisliğine Ali Ünal ve Baltaköy ocak reisliğine de Mehmet Karademir seçilmişlerdir.³⁶⁶

Aydın merkez nahiyesine bağlı Gölhisar köyünün parti ocak kongresi Gölhisar köy kahvesinde toplanmıştır. Köy dilekleri üzerinde yapılan konuşmada Gölhisarlılar Aydın-Yenipazar yolu üzerinde bu sene yeniden yapılan kısma kaldırım döşenmesi için nafia tarafından köylünün teşvik edilmekte olduğundan bahsedilmiş, köy halkının tarlada çalıştığı ve pamuk hâsılatını toplamakla meşgul olduğu bu sırada döşemenin yapılmasına ayıracak vakitleri olmadığı gibi köyde bir tek araba bulunduğu, köy civarında ve yakınlarda da taş olmadığından uzak yerlerden taş taşımak zarureti bulunduğunu ileri sürerek döşeme inşasının başka bir zamana bırakılmasını, evkafa ait bulunan Tepecik-Gölhisar arasındaki döşeme yolunun kış mevsiminden evvel tamir ettirilmesini ve köy çocuklarını okutmak üzere köye bir eğitmen gönderilmesini istemişlerdir. Dileklerin müzakeresinden sonra yapılan seçimde Mehmet Yalçın, Ahmet Emin Kurnaz, Raşit Kocabıyık ocak heyetine seçilmişler, bunlar da kendi aralarında Mehmet Yalçın'ı reis seçmişlerdir.³⁶⁷

³⁶⁵ Aydın Gazetesi, 10 I.Teşrin 1940.

³⁶⁶ Aydın Gazetesi, 11 I.Teşrin 1940.

³⁶⁷ Aydın Gazetesi, 12 I.Teşrin 1940.

2.3.5 1941 yılı Köy Ocak Kongreleri

Merkez kazaya bağlı Umurlu nahiye kongresiyle İmamköy ve Kocagür ocak kongreleri yapılmış ve bu kongrelerde kaza idare heyeti azasından Asaf Gökbel müşahit olarak bulunmuştur. Bu kongrelerde geçen yıl dileklerine ait olduğu makamlardan gelen cevaplar okunarak izah edildikten sonra yeni dilekler tespit edilmiş ve müteakiben seçimler yapılmıştır.

Umurlu nahiye heyetine:

Mehmet Yalçın, Mustafa Yalçınkaya, Mehmet Güler, Mehmet Şentürk, Mehmet Dirik, kaza kongresi delegeliklerine Mehmet Yalçın, Mustafa Yalçınkaya ve Asaf Gökbel.

İmamköy ocak heyetine:

Mehmet Kaya, Arif Kızılay ve Hakkı Çimen, Kocagür ocak heyetine de İsmail Altıntaş, Mustafa Mutlu ve Mehmet Bahar seçilmişlerdir. Bunlardan Mehmet Kaya İmamköy ve İsmail Altıntaş Kocagür ocak reisi olmuşlardır.³⁶⁸

Ortaklar Balatcık köyü CHP ocak kongresi 2.11.1941 Pazar günü saat 19.30'da yapıldı. Kongrede 940 dilekleri ve bunlara alınan cevaplar ile tohumluk, ekmeklik buğday ve yemlik arpa ihtiyaçları üzerinde görüşmeler yapıldı. Bu mevzular üzerinde halkın sorgularına kongrede hazır bulunan Ortaklar nahiye idare heyeti reisi A.Hamdi Öztürk tarafından cevap verildi.³⁶⁹

Merkez ilçeye bağlı Çeştepe ocak kongresi kaza idare azasından Bay Asaf Gökbel'in başkanlığında toplanmıştır. Ocağın geçen yıl dileklerine gelen cevaplar okunduktan sonra yapılan seçimde ocak idare heyetine Ahmet Palas, Haydar Soyalan ve İlyas Güney seçilmişlerdir. Bunlardan Ahmet Palas ocak reisi olmuştur.³⁷⁰

Merkez ilçeye bağlı Zafer ocak kongresi Dükkanönü kahvesinde kaza idare heyeti üyesinden Bay Asaf Gökbel'in reisliğinde toplanmıştır. Dilekler tespit edildikten sonra yapılan seçimde ocak idare heyetine Hasan Hüseyin Ünlütürk, Ahmet Katırcı, Avni Akbaş, Kamil Pamuk, Hüseyin Karataş seçilmişlerdir. Bunlardan Hasan Hüseyin Ünlütürk ocak reisi olmuştur.³⁷¹

Ortaklar itibari nahiyesine bağlı Dereköy, Neşetiye, Kızılcapınar, Abdurrahmanlar ocak kongreleri yapılmış ve bu kongrelerde müşahit olarak nahiye idare heyeti reisi Ahmet Hamdi Öztürk hazır bulunmuştur. Ocakların geçen yıl dileklerine, ait olduğu makamlardan

³⁶⁸ Aydın Gazetesi, 4 II. Teşrin 1941.

³⁶⁹ Aydın Gazetesi, 7 II. Teşrin 1941.

³⁷⁰ Aydın Gazetesi, 13 II. Teşrin 1941.

³⁷¹ Aydın Gazetesi, 15 II. Teşrin 1941.

gelen cevaplar okunmuş ve yeni sene dileklerinin tespitine geçilerek, bütün dilekler genel olarak ekmek, buğday ve un ile gazyağı tevdiatının tanzimi üzerinde birleşmiştir.

Yapılan seçimde Dereköy ocak heyetine Raşit Özer, Neşet Germen, Halil İbrahim Özen.

Neşetiye köyü ocak heyetine : Rasim Peker, Hasip Didik, Halit Germen.

Kızılcapınar ocak heyetine: Ali Akar, Hüseyin Ercins, İbrahim Serin.

Abdurrahmanlar ocak heyetine: Arif Bircan, Mehmet Erkek, Himmet Önlü seçilmişlerdir. Bunlardan Halil İbrahim Özen Dereköy, Rasim Peker Neşetiye, Ali Akar Kızılcapınar, Arif Bircan Abdurrahmanlar ocak reisliklerine seçilmişlerdir.³⁷²

Merkez ilçeye bağlı Baltaköy, Gölhisar ve Sıralılar ocak kongreleri yapılmış ve ocakların geçen yıl dilekleri hakkında gelen cevaplar okunarak, yeni dilekler tespit edildikten sonra yapılan seçimde:

Baltaköy ocak idare heyetine: Tahir Saraç, Mehmet Serbest, Mehmet Karademir.

Gölhisar ocak idare heyetine: Mehmet Yalçın, Ahmet Özkan, Cafer Balcı.

Sıralılar ocak idare heyetine Ali Ünal, Mustafa Yüksel ve Mustafa Yılmaz seçilmişlerdir. Bunlardan Tahir Saraç Baltaköy, Mehmet Yalçın Gölhisar ve Ali Ünal Sıralılar ocak reisi olmuşlardır.³⁷³

³⁷² Aydın Gazetesi, 20 II. Teşrin 1941.

³⁷³ Aydın Gazetesi, 22 II. Teşrin 1941.

2.3.6 1942 yılı Köy Ocak Kongreleri

Germencik nahiyesine bağlı Mesudiye ve Camikebir mahalle ocak kongreleri parti vilayet idare heyeti reisi Bay Etem Menderes'in reisliğinde toplandı.

Kongrede vilayet idare heyeti azasından Avukat Neşet Akkor ile Raif Günaydın ve merkez kaza idare heyeti reisi Dr. Nafiz Yazgan da hazır bulundular.

Kongreden evvel Etem Menderes, partililerle bir konuşma yaparak zümreleşmenin fenalığını ve netice itibarıyla beis olduğu kötülükleri tebarüz ettirerek birliğin lüzum ve ehemmiyet ve faydalarını izah etti. Bundan sonra ocakların dilekleri üzerinde konuşmalar ve ocak idare heyetleri seçilerek kongreye son verilmiştir.³⁷⁴

Merkez ilçeye bağlı Kadıköy ve Yeniköy ocak kongreleri toplanmıştır. Ocakların geçen sene dilekleri üzerinde konuşulduktan sonra yeni dilekleri tespit edilmiş ve yapılan seçimde Kadıköy ocak idare heyetine Mehmet Derin, Ali Gümüşka ve Devri Ercan.

Yeniköy ocak idare heyetine Ahmet Yılmaz, Hasan Gümüş ve İsmail Maden seçilmişlerdir. Bunlardan Ahmet Yılmaz Yeniköy ve Mehmet Derin Kadıköy ocak reisi olmuşlardır.³⁷⁵

Merkez ilçeye bağlı Baltaköy, Sıralılar ve Gölhisar ocak kongreleri toplanmıştır. Kongrelerde ocakların dilekleri üzerinde konuşularak tespit edildikten sonra yapılan seçimde Baltaköy ocak idare heyetine: Tahir Saraç, Mehmet Şahbaz ve Ahmet Topal.

Sıralılar ocak idare heyetine: Ali Ünal, Halil İbrahim Direk ve Mustafa Ünal.

Gölhisar ocak idare heyetine de: Mehmet Yalçın, Ahmet Özkan ve Mehmet Atlı seçilmişlerdir.

Bunlardan Tahir Saraç Baltaköy, Ali Ünal Sıralılar ve Mehmet Yalçın Gölhisar ocak reisi olmuşlardır.³⁷⁶

Söke ilçesine bağlı Bağarası parti kongresi vilayet idare heyeti reisi Bay Etem Menderes'in huzuruyla toplanmış ve kongrede kaza parti idare heyeti reisi Bay Halil Toker, Necip ve Kazım Göktepe de hazır bulunmuşlardır. Kongre mesaisine başlamadan evvel Partimizin kurucusu Ebedi Şef Atatürk'ün aziz hatırasına hürmeten üç dakika ihtiram sükûtu edilmiştir. Bundan sonra günün hadiselerini alakalandıran mevzular üzerinde konuşulmuş ve dileklerin müzakeresine geçilmiştir.

Kongreye arz edilen dilekler arasında mühim olanları, Bağarası-Söke yolunun bir an evvel tamiri, Sümerbank fabrikaları malumatından köylülere kumaş verilmesi, tohumluk

³⁷⁴ Aydın Gazetesi, 15 Eylül 1942.

³⁷⁵ Aydın Gazetesi, 19 Eylül 1942.

³⁷⁶ Aydın Gazetesi, 22 Eylül 1942.

ihtiyacının yeter derecede ve vakit geçirilmeden süratle karşılanması, kinin ihtiyacının temini idi. Bu dileklerin ehemmiyetle nazarı dikkate alınması temenni olunarak kabul edildikten sonra seçime geçilerek nahiye idare heyetine: Tefvik Bozkaya, Mehmet Narin, Sabri Özkan, Sunullah Ünsal ve Mehmet Taylan.

Kaza kongresi delegeliklerine de: Tefvik Bozkaya, Himmet Kocagöz, Mehmet Ceylan, Kamil Tançı ve Tefvik Durduran seçilmişlerdir.³⁷⁷

---

³⁷⁷ Aydın Gazetesi, 23 Eylül 1942.

2.3.7 1943 yılı Köy Ocak Kongreleri

CHP Işıklı ocak kongresi merkez ilçe idare heyeti azasından Orhan Çiftçi reisliğinde toplanmıştır. Kongrede ocağın geçen yıl dileklerine gelen karşılıklarla yeni yıl dilekleri üzerinde konuşulmuş ve seçime geçilerek ocak idare heyetine Mustafa Ünal, Mehmet Yılmaz ve Nuri Kahveci seçilmişlerdir. Bunlardan Mustafa Ünal ocak reisi olmuştur. Kongrenin sonra köyün Cumhuriyet bayramını iştiraki üzerinde konuşulmuştur.³⁷⁸

Merkez ilçeye bağlı Zeytinköy, Anbarcık ve Danişment ocak kongreleri toplanmıştır.

Kongrelerde geçen yıl dileklerine gelen cevaplarla yeni yıl dilekleri müzakere ve karara bağlandıktan sonra yapılan seçimde Zeytinköy ocak idare heyetine Mehmet Yapar, Mehmet Uslu ve Bayram Tuncer.

Anbarcık ocak idare heyetine Mehmet Kalak, Süleyman Çoban ve Mehmet Özdemir, Danişment ocak idare heyetine Mehmet Efe, Bayram Çakır ve Şakir Dayan seçilmişlerdir. Bunlardan Mehmet Yapar Zeytinköy, Mehmet Kulak Anbarcık ve Mehmet Efe Danişment ocak reisi olmuşlardır.³⁷⁹

Merkez ilçeye bağlı Arapkuyusu ve Şevketiye ocak kongreleri toplamıştır. Kongrelerde geçen yıl dileklerine gelen karşılıklarla yeni dilekler üzerinde konuşulmuş ve kabul edilmiştir. Yapılan seçimde Arapkuyusu ocak idare heyetine İsmail Keskin, Ali Koç ve İbrahim Yılmaz.

Şevketiye ocak idare heyetine Recep Zengin, Etem Aksoy ve Ömer Şentürk seçilmişlerdir.³⁸⁰

³⁷⁸ Aydın Gazetesi, 13 I.Teşrin 1943.

³⁷⁹ Aydın Gazetesi, 14 I.Teşrin 1943.

³⁸⁰ Aydın Gazetesi, 15 I.Teşrin 1943.

2.3.8 1948 yılı Köy Ocak Kongreleri

CHP Arapkuyusu ve Şevketiye köy ocaklarının aylık toplantıları yapılmış, her iki ocakta hemen bütün köy halkını içine alan bir topluluk bulunmuştur.

CHP İl İdare Kurulundan Avukat İhsan Uzman, Hikmet Aygen, ilçe idare kurulundan Dr. Hulusi Eralp, İrfan Saylam ve Kazım Aydınel'in de buldukları toplantılar çok alakalı olmuş, samimi bir hava içinde geçmiştir.³⁸¹

Kadıköy ocağı toplantısında İl İdare Kurulu Başkanı Ekrem Çiftçi, üyelerden Avukat İhsan Uzman, Merkez ilçe İdare Kurulundan Dr. Hulusi Eralp, İrfan Saylam, Orhan Çiftçi, Kazım Aydınel ve Cumhuriyet ocak bakan vekili Salih Dinç bulunmuşlardır.³⁸²

CHP Baklacık ve Yılmaz köyleri ocak kongreleri toplanmış, çok samimi bir hava içinde geçen kongrede Baklacık köyü ocak idare kuruluna Süleyman Yıldırım, Mehmet Şahin ve Mehmet Baydur.

Yılmaz köyü ocak idare kuruluna da: Kazım Özer, Veli Ergün ve Mehmet Akman seçilmişlerdir.³⁸³

CHP Tepecik köyü ocak kongresi, Belediye Başkanı İrfan Saylam Merkez İlçe İdare kurulundan Hulusi Eralp, Rüştü Başkoru'nun huzurlarıyla toplanmıştır. Ocak idare kuruluna Ramazan Kandemir, Mustafa Öner ve Mustafa Gürsoy seçilmişlerdir.³⁸⁴

CHP Çeştepe köy ocak kongresi CHP İl İdare kurul üyelerinden Hikmet Aygen'in başkanlığında ocakta yazılı bütün üyelerinin iştirakiyle yapılmış, hemen köy halkı da kongreye gelmiştir. CHP İl Merkez İdare kurulundan Bay Rüştü Başkoru'nun müşahit olarak bulunduğu kongrede gündemdeki işler konuşulmuş ve dilekler tespit edilmiştir.³⁸⁵

CHP Merkez Kadıköy ve Şevketiye köyü ocak kongreleri, il idare kurul üyelerinden Dr. Nuri Erkan, merkez ilçe idare kurulundan Dr. Hulusi Eralp, Rüştü Başkoru ve Kazım Aydınel huzurlarıyla toplanmıştır.³⁸⁶

CHP Gölhisar köyü ocak kongresi Mehmet Karaoğlan'ın başkanlığında toplanmış kongrede il ve merkez ilçe idare kurullarından Hikmet Aygen, Dr. Hulusi Eralp, Kazım Aydınel, Rüştü Başkoru, müşahit olarak bulunmuştur. Kongre 85 partilinin katılımıyla çalışmalarına başlamış, birçok vatandaşta kongrede bulunarak dileklerin müzakeresine

³⁸¹ Aydın Gazetesi, 12 Haziran 1948.

³⁸² Aydın Gazetesi, 19 Haziran 1948.

³⁸³ Aydın Gazetesi, 16 Kasım 1948.

³⁸⁴ Aydın Gazetesi, 18 Kasım 1948.

³⁸⁵ Aydın Gazetesi, 20 Kasım 1948.

³⁸⁶ Aydın Gazetesi, 23 Kasım 1948.

katılmışlardır. Yeni ocak idare kuruluna: Mehmet Yalçın, Emin Köle ve Mehmet Karaoğlan tespit olunmuştur.³⁸⁷

Köşk bucağına bağlı Çiftlik köyü CHP ocak kongresi, il genel kurul üyesi Nuri Köşklü, CHP bucak idare kurulu başkanı Yusuf Sökeli üyelerle ayrıca 50 kadar partilinin katılımıyla yapılmıştır. Köşkten gelen partilileri sıcak ve samimi karşılayan Çiftlik partililerinin hemen hepsinin bulunduğu kongre sevgi dolu bir hava içinde geçmiş, dilekler tespit olunmuş, ocak idare kuruluna: Ahmet Topçu, Ali Tokur, Mehemt Emret, Ahmet yeni, Ali Koparan, Mustafa Gür, Hasan Çolak, Ali Korkmaz, Mehmet Mamaca getirilmiştir.³⁸⁸

Anbarcık köyü CHP ocak kongresi Dr.Hulusi Eralp'in başkanlığında toplanmış, köy işleri ve parti çalışmaları hakkında yapılan konuşmalardan sonra yeni ocak idare kuruluna Mehmet Çoban, Mehmet Özdemir ve Ali Kocaçoban seçilmişlerdir. Ocak kongresinden sonra Osman Avcı, Ahmet Avcı, İsmail Avcı, Ahmet Kocacirit, Mehmet Kocacirit, Ahmet Kocaçoban, Salih Kocaçoban, Muharrem Aşıcı, Ramazan Yavaş, Sabri Kocaçoban, Mehmet Tülü, Şakir Kalap ve Halil Dumlupınar CHP'ye yazılmışlardır.³⁸⁹

---

³⁸⁷ Aydın Gazetesi, 2 Aralık 1948.

³⁸⁸ Aydın Gazetesi, 4 Aralık 1948.

³⁸⁹ Aydın Gazetesi, 18 Aralık 1948.

2.3.9 1949 yılı Köy Ocak kongreleri

CHP Tepecik köy ocak kongresi toplanmış, kongrede müşahit olarak CHP Merkez ilçe başkanı Dr. Hulusi Eralp ile üyelere İrfan Saylam ve İbrahim Uzun bulunmuşlardır.³⁹⁰

CHP Ovaemiri köyü kongresi Merkez ilçe idare kurulu başkanlarından Dr.Hulusi Eralp ve üyelere İbrahim Uzun'un huzurlarıyla toplanmış, kongre başkanlığına Karadurmuş Ali Efe seçilmiştir.³⁹¹

CHP Merkez Köprülü mahallesiyle Danişment, Zeytinköy, Gereniz köy ocakları kongreleri toplanmış, bu kongrelerde merkez ilçe idare kurulu başkanı Hulusi Eralp müşahit olarak bulunmuştur. İl İdare Kurulu üyelerinden Avukat İhsan Uzman'ın da bulunduğu Köprülü mahalle ocak kongresine Avukat Yusuf Uzman tarafından okunan çalışma raporu, bu ocak üyelerinin üye aidatı ödemekte ön safta yer aldıklarını belirtmekte idi.

Köprülü ocağı idare kuruluna: Mehmet Sarıbeyoğlu, Feyzi Baba, Hüseyin Gökgez, Eyüp Doyuran, Salih Aydınoğlu, delegeliklere Asım Tekin, A.Rıza Avcı, Dr. Nafiz Yazgan ve Avukat İhsan Uzman.³⁹²

Zeytinköy idare kuruluna: Mustafa Tunçay, Ali Yapar, Mehmet Yanık, delegeliklere Mustafa Tunçay, Ali Yapar, Mehmet Girgin, Mustafa Ataş.³⁹³

Danişment ocağı idare kuruluna: Mehmet Efe, Yusuf Çoban, Bayram Çakır, delegeliklere: Mehmet Efe, Himmet Çakır, Ahmet Ünal, Bayram Demiröz seçilmişlerdir.³⁹⁴

Gereniz köyü idare kuruluna: Ramazan Girgin, Şerif Ali Şahin, Durmuş Yılmaz, delegeliklere Ali Cebeci, Ramazan Girgin, Durmuş Yılmaz ve Mehmet Taşkın seçilmişlerdir.³⁹⁵

Aydın merkez köylerinde CHP kongrelerinde Cumartesi günü başlanmıştır. İlk olarak yapılan Çeştepe köyü ocak kongresinde CHP İlçe Başkanı Dr. Hulusi Eralp, Belediye Başkanı İrfan Saylam ve üyelere İbrahim Uzun bulunmuşlardır.

³⁹⁰ Aydın Gazetesi, 8 Ekim 1949.

³⁹¹ Aydın Gazetesi, 13 Ekim 1949.

³⁹² Aydın Gazetesi, 17 Kasım 1949.

³⁹³ Aydın Gazetesi, 17 Kasım 1949.

³⁹⁴ Aydın Gazetesi, 17 Kasım 1949.

³⁹⁵ Aydın Gazetesi, 17 Kasım 1949.

III. BÖLÜM

AYDIN'DA YAPILAN SEÇİMLER VE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ SÜRECİNDE DEMOKRAT PARTİ

3.1. Yerel Seçimlerin Aydın'daki Yansıması

3.1.1 1930 Yılı Belediye Seçimleri

1930 yılı Belediye Seçimleri Serbest Cumhuriyet Fırka içerisinde incelediğimiz bir konu başlığıdır. Ancak o seçimlerin oldukça hareketli geçmesi ve seçimlerin ertelenmesi nedeniyle CHF açısından da seçimlerin değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim.

CHF 1930 seçimleri sırasında özellikle kıyı şehirlerinde ve kırsal kesimlerde yaşadığı şoku üzerinden atabilmek için parti teşkilatlarını yenileme yoluna gitmiştir. Bu amaçla Aydın'da bir dizi faaliyetlerde bulunuldu. Böyle bir yenilemeye gidilmesinde son belediye seçimlerinin SCF adına iyi geçmesi ve halkın muhalefete sınıksız sarılmasının yanında, partinin karolarının zayıflaması, partinin halk tarafından itibar edilmeyen şahısların elinde kalması ileri sürülmüştür. CHF'nin Aydın'da yeniden yapılanma, teşkilatını yenileme çalışmaları doğrultusunda partinin önemli isimleri Celal Bey, Vasıf Bey, Münir Bey ve Kars mebusu Halit Bey Aydın'a gelmişlerdir.³⁹⁶ Yedi Eylül Okulu'nda öğretmenlerle birlikte Halk Fırkası'nın yeni oluşumuyla ilgili bilgi verip, öğretmenlerin dilek ve görüşlerini dinlemişlerdir. Temaslar sonrasında SCF'li on kişi CHF'nin yeni teşkilatını yapmakla görevlendirilmişlerdir. Bunların arasında SCF Aydın İl Başkanı Adnan Menderes de bulunuyordu. Heyet aynı zamanda Aydın kaza ve bucak teşkilatlarını da yeni baştan düzenlemiştir. Kars mebusu Halit Bey CHF teşkilatı oluşuncaya kadar Aydın'da kalmış, kazaları da tek tek dolaşarak heyetler faaliyete başlayana değin Aydın'dan ayrılmamıştır.³⁹⁷

Seçimlerin iptal edilmesinden sonra Aydın'daki belediye seçimlerinin, İçişleri Bakanlığı'nın Aydın Valiliği'ne acele kaydıyla gönderdiği telgrafta Mart ayına kadar bitirilmesi istenmiştir.³⁹⁸ Yeni belediye seçimi 1931 yılında muhalefet partisi olmaksızın gerçekleştirilmiştir. CHF adayları arasında geçen seçimi, CHF il teşkilatının teslim edildiği eski SCF'liler kazanmıştır. Eski SCF'liler yeni, CHF'liler Aydın'da hem yerel yönetimi hem de parlamentoda temsil haklarını elde etmişlerdir. Belediye seçimi sonucu Nisan ayının ilk haftası alınmıştır. Buna göre Raif Fevzi Bey Aydın'da yeniden belediye başkanı seçilmiştir.³⁹⁹

³⁹⁶ Günver Güneş, a.g.m, s.142.

³⁹⁷ Anadolu, 11 Ocak 1931.

³⁹⁸ Anadolu, 19 Şubat 1931.

³⁹⁹ Anadolu, 2 Nisan 1931.

3.1.2 1934 yılı Belediye Seçimleri

C.H.Fırkası'nda Belediye seçimleri, Parti yoklamaları 13 Eylül Perşembe günü başlamıştır. C.H.F Fırkası vilayet idare Heyeti toplantısında Belediye seçimi Fırka yoklamalarına başlanmasına ve Eylülün 19'uncu gününe kadar bitirilmesine karar vermiş, teşkilata bu hususta tebligat yapmıştır.

Merkez Kaza Belediyeleri Fırka yoklamaları aşağıdaki günlerde yapılacaktır.

Karapınar nahiyesi: 14 Eylül 934 Cuma günü saat 15'te

Umurlu Nahiyesi: 14 Eylül 934 Cuma günü saat 16'da

Germencik Nahiyesi: 15 Eylül 934 Cumartesi günü saat 14'te

Aydın Merkez: 19 Eylül 934 Çarşamba günü saat 20 de.⁴⁰⁰

Belediye heyeti, birer birer evi dolaşmak suretiyle Aydın'da 13.300 nüfusun olduğu tespit etmiş ve bunlardan 6898'i oy kullanabilecektir. Üye olmak hakkına sahip olanlarda 674 kişidir. Bu adede göre 23 üye seçilmesi gerekse de seçim 927 tahririne göre yapılacağından yine 22 asli ve 22 yedek üye seçilecektir.⁴⁰¹

Belediye seçim heyeti, reis vekili Salih Bey'in başkanlığı altında toplanmış ve bu toplantı da seçim işleri üzerinde konuşulmuş ve kararlar verilmiştir. Aynı zamanda işlerinin çokluğundan seçim heyetine devam edemeyeceğini bildiren Zafer Mahallesinden Mehmet Nuri Bey'in yerine de Cuma mahallesinden Ahmet Efendi kur'a ile heyete alınmıştır.⁴⁰²

1934 seçimleri için CHF başta merkez ilçe olmak üzere diğer ilçelerde de oy alan üyelerin aldığı oy sayılarını vermiştir. Burada da ben Aydın gazetesi yardımıyla bunu tablolastırıp sizlere sunacağım:

Aşağıda 12 Belediyenin oy kullanmaya hak kazanan kişi sayıları verilmiştir:

			ASIL	YEDEK
AYDIN	13500	6891	22	22
BOZDOĞAN	4081	2398	11	14
KARACASU	6181	2146	13	13
ÇİNE	3333	1710	13	13
NAZİLLİ	8224	6248	20	20
SÖKE	13300	7580	21	21
GERMENCİK	2314	1533	12	12

⁴⁰⁰ Aydın Gazetesi, 13 Eylül 1934.

⁴⁰¹ Aydın Gazetesi, 13 Eylül 1934.

⁴⁰² Aydın Gazetesi, 13 Eylül 1934.

KARAPINAR	2750	1555	12	12
UMURLU	2470	1430	6	6
YENİPAZAR	3578	2041	12	12
ATÇA-NAZİLLİ	3598	2428	13	13
KUYUCAK	2190	1764	12	12 ⁴⁰³

Bu tabloda görüldüğü üzere Aydın ve Nazilli en fazla oy kullanacak kişiye sahip olmuştur. Bunun nüfus yoğunluğuyla büyük alakası bulunmaktadır. Asıl ve yedek bölümünde ise üyelerin sayısı verilmiştir.

Aşağıda ise Nazilli'deki Belediye seçimlerine adaylığını koymuş isimleri görüyorsunuz.

Nazilli

1.Hoca zade Emin Bey	21.Yüzbaşı Mehmet Ali Bey
2.Sait Bey	22.Sökeli Kamil Bey
3.Mühendis Hilmi Bey	23. Terzi Hakkı Bey
4.Ziraat Bank Müdürü İhsan Bey	24. Tüccar Mestanzade Ziya
5.Forbes Müdürü Hakkı Bey	25. Marangoz Ecir Efendi
6.Kooperatif Müdürü Rıfat Bey	26. Karasulu Halil Efendi
7.İktisat Bank Müdürü Nuri Bey	27.Necip zade Ahmet Efendi
8.Kuyucaklı Mehmet Nedim Bey	28.Saatçi Nuri Efendi
9.Hasırcı zade Emin Bey	29.Aslanlılı Ahmet Hamdi
10.Alaiyeli Halil İbrahim Bey	30.Müskiratçı Hasan Bey
11.Sabuncu Mustafa Şükrü Bey	31.Kooperatif kâtibi Mesrur
12.Sarıkahyazade Nuri Bey	32.Sabık Mal müdürü Rıfat
13.Tayyar Bey	33.Malul Süleyman Efendi
14.Veli Efendi zade Hasip Efendi	34.Kozdereli Mehmet
15.Terzi kara Mustafa Efendi	35.Rıza Efendi
16.Dalyan zade Zekayi Bey	36.Bakkal Mehmet Efendi
17.Hoca zade Şemsi Bey	37.Tayyare Kâtibi Bahri
18.Adaşların Hafız Hüseyin	38.Helvazade Osman

⁴⁰³ Aydın Gazetesi, 19 Eylül 1934.

19.Kunduracı küçük Halil Efendi	39.Halitzade Cemal Efendi
20.Hoca zade Nuri Bey	40.Zahireci Hüsnu Efendi ⁴⁰⁴

Nazilli kazası belediye meclisi toplanmış ve belediye reisliğine yine Emin Bey'i seçmişlerdir. Daimi encümen azalıklarına da Sait Bey ve İhsan Bey seçilmişlerdir.⁴⁰⁵

Aydın Merkez

Belediye seçimi tasnif heyeti oyları elemeye başlamıştır. Oyların büyük çoğunluğu CHP'ye verilmiştir. Aşağıda da üyelerin aldıkları oylar verilmiştir.

3756 Şakirzade Ahmet Bey	3719 Refik Bey Sekerci
3749 Halim Bey	3716 Ragıp Bey
3748 Ekrem Cemal	3711 Şevki Niyazi Bey
3747 Avukat Nafiz Bey	3705 Avukat Osman bey
3745 Muhittin Bey	3705 Eczacı Ziya Bey
3744 Salih Bey	3699 Bakkal Arif Efendi
3743 Dumanzade Ahmet Bey	3696 Sait Bey
3739 Raif Fevzi Bey	3686 Bakkal Hasan Efendi
3735 Hamit Bey	3671 Hüsnu Bey
3731 Eczacı Şevket Bey	
3727 Ömer Bey	
3727 Avukat Ahmet Nesip Bey	
Yedek Azalar	
3579 Eczacı Halit Bey	
3547 Süleyman Sırrı Bey	
3540 Tayyib Bey	
3536 Tabak Ahmet Efendi ⁴⁰⁶	

Aydın'da Belediye Başkanlığı'na Avukat Nafiz Bey seçilmiştir.⁴⁰⁷

⁴⁰⁴ Aydın Gazetesi, 25 Eylül 1934.

⁴⁰⁵ Aydın Gazetesi, 23 I.Teşrin 1934.

⁴⁰⁶ Aydın Gazetesi, 13 I.Teşrin 1934.

⁴⁰⁷ Aydın Gazetesi, 25 I.Teşrin 1934.

Kuyucak

Kuyucak beldesi belediye seçim üyeleri ve aldıkları oy sayısı verilmiştir.

Asli Azalar

962 Vehbi Bey	887 Arif Bey
939 Mustafa Bey	887 Helvacı İsmail Bey
932 Kadı zade Ahmet Bey	888 Mehmet Çavuş oğlu Ali Bey
930 Halil Bey	877 Kabil Bey
904 Nuri Bey	871 Kunduracı Osman Bey
808 Burhaniyeli Mehmet Bey	
804 Abdullah Bey	
Yedek Azalar:	
740 Ahmet Bey	695 Hevacızade Nuri Bey
727 Nuri Bey	691 Hilmi Bey
721 Atıf Bey	675 Ethem Bey
712 Tahsinoğlu Tayyar	672 Nuri Bey
710 Ali Bey	670 Ali Bey
697 Mehmet Bey	667 Hüseyin Bey ⁴⁰⁸

Çine

Çine ilçesi belediye seçimine katılmış olan üyelerin aldıkları oylar Aydın gazetesinden derlenen bilgiye göre aktarılmıştır.

Asil Azalar	Yedek Üyeler
843 Atıf Bey	821 Bakkal Kamil Bey
842 Mahmut Esat Bey	817 Mustafa Bey
839 İhtiyat zabiti Hüseyin	817 Eczacı Hamdi Bey
834 Yüzbaşı M. İbrahim	812 Mehmet Bey
834 Ali oğlu Hidayet	806 Kunduracı M. Bey
834 Yumurtacı Kemal	803 Mehmet Bey
831 Şakıp Bey	796 İsmail Bey

⁴⁰⁸ Aydın Gazetesi, 14 I.Teşrin 1934.

831 İhtiyat zabiti Tevfik	747 Fatma Hanım
828 Terzi Mustafa	721 Bakkal Nuri Bey
828 İbrahim Bey	
828 Necip Bey	
826 Mustafa Bey	
822 Ahmet Kazım Bey ⁴⁰⁹	

Çine Belediye reisliğine eski reis Sakıp Bey seçilmiştir.⁴¹⁰

Bozdoğan

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1648 İsmail Hakkı Bey	1627 Nuri Efendi
1648 Hakkı Bey	1611 Vasfi Efendi
1648 Sami Bey	1604 Mustafa Efendi
1648 Tevfik Bey	1602 İsmail Bey
1648 Bahtiyar Bey	1602 Halil Efendi
1648 Ali Bey	1602 Mehmet Efendi
1647 Mehmet Efendi	1602 Lütfi Bey
1646 Salih Zeki Bey	1601 Ahmet Efendi
1645 Hilmi Bey	1601 Mustafa Efendi
1644 Hurşit Bey	1601 Süleyman Efendi
1644 Sabri Bey	1601 Hafız Süleyman Bey
1642 Ahmet Efendi	1601 Ali Efendi
1640 Kamil Bey	1570 Mustafa Efendi ⁴¹¹
1636 Ali Efendi	

Bozdoğan kazası belediye meclisi toplanmış ve belediye reisliğine ittifakla yine İsmail Bey'i seçmişlerdir. Encümen azalıklarına da Salih Zeki ve Sami Bey seçilmişlerdir.⁴¹²

⁴⁰⁹ Aydın Gazetesi, 17 I.Teşrin 1934.

⁴¹⁰ Aydın Gazetesi, 27 I.Teşrin 1934.

⁴¹¹ Aydın Gazetesi, 17 I.Teşrin 1934.

⁴¹² Aydın Gazetesi, 23 I.Teşrin 1934.

Karacasu

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1034 Mustafa Bey	727 Ahmet Bey
1024 Halil Bey	722 Ali Rıza Bey
1010 Nuri Bey	577 Hacı Ali Bey
1001 Belediye reisi Ali Bey	563 Rüyettin Bey
956 Alibaz oğlu Salih	538 Mehmet Bey
944 Onbaşı oğlu Mustafa	520 Nuri Bey
927 Nizamoğlu İsmail	497 Mustafa Bey
925 Mustafa Bey	484 Ahmet Bey
924 Tarakçıoğlu Hüseyin	479 Tevfik Bey
906 Hayrullah Bey	470 Mustafa Bey
895 Halil Bey	435 Osman Bey
881 Ali Bey	428 Hafız Ali Bey
873 Ahmet Bey	399 Kerim Bey
863 Süleyman Bey	394 Süleyman Bey
832 Şali Bey	383 Ahmet Bey
816 Süleyman Bey	372 Tıflı oğlu Ahmet Bey ⁴¹³

Karacasu kazası Belediye Başkanlığına Mustafa Bey seçilmiştir.

Karapınar

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
655 Topçu Rıfat Bey	397 Ömer Bey
629 Kocabıyık Hüseyin Bey	392 Mahmut Bey
553 Mustafa Bey	383 Hasan Bey
417 Giritli Mustafa	379 Mehmet Zeki Bey
474 Bakkal Salih	377 Bakkal Süleyman
473 Ahmet Bey	351 İbrahim Bey

⁴¹³ Aydın Gazetesi, 17 I.Teşrin 1934.

445 Tabir	333 Nevroz
444 Mehmet Nuri Bey	307 Berber Şakir
413 Mehmet Avni Bey	276 Mehdi Bey
405 Bakkal Rıza	250 Yusuf Bey
402 Sedat Nuri	175 Mehmet Bey
398 Ahmet Bey	116 Selimoğlu Bekir ⁴¹⁴

Belediye Meclisi toplanarak birinci reis Mehmet Nuri Beyi seçmiştir. Encümen azalıklarına da Kocabıyık zade Hafız Hüseyin, Avni Bey, Ahmet Bey, Ramazan ve Ahmet Yunus Beyler seçilmişlerdir.⁴¹⁵

Germencik

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
623 Tefik Bey	378 Hidayet Efendi
563 Zincirzade Nuri	344 Marangoz Ahmet
516 Berber Recep	344 Hafız Ali
507 Belediye Reisi Tahir	336 Ekmekçi Ömer
447 Hasanoğlu Nuri	335 Ahmet Çavuş
438 Keresteci İzzet Bey	309 Hafız Ali
430 Mehmet Sait	283 Kunduracı Mehmet
415 Sabık Reis Hüseyin	275 Terzi Tefik
409 Kiremitçi Ali Çavuş	245 Halil Kamil
408 Hüseyin Avni Bey	232 Kunduracı Kadri
382 Helvacı Bekir Bey	227 Ali Rıza Bey
378 Cemil Bey	105 Ahmet Efendi ⁴¹⁶

Germencik'te Belediye reisliğine Fırka reisi Tefik Bey, daimi encümen azalıklarına da Hüseyin Avni Bey, Nuri Bey, Sait Beyler tespit olunmuştur.⁴¹⁷

⁴¹⁴ Aydın Gazetesi, 18 I.Teşrin 1934.

⁴¹⁵ Aydın Gazetesi, 27 I.Teşrin 1934.

⁴¹⁶ Aydın Gazetesi, 20 I.Teşrin 1934.

⁴¹⁷ Aydın Gazetesi, 28 I.Teşrin 1934.

Umurlu

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
640 İbrahim Necip Bey	173 Halil İbrahim Efendi
622 Osman Nuri Efendi	161 Hakkı Efendi
561 Mehmet Hulusi Efendi	155 Ahmet Çavuş
546 Mehmet Arif Efendi	115 Mehmet Efendi
511 Halil Bey	110 Süleyman Efendi
487 Hüseyin Hilmi Bey	101 Mehmet Süleyman
467 Şakir Bey	100 Hasan Efendi
455 Raci Efendi	98 Kunduracı Ahmet Ağa
423 Hasan Efendi	97 Kenan Bey
322 Hakkı Çavuş	89 Mustafa Bey
295 Mustafa Efendi	75 Mehmet Efendi
229 Hafız Ahmet Bey	60 Tahir Efendi ⁴¹⁸

Umurlu seçiminden galip çıkan kişi ise İbrahim Necip Bey olmuştur.

Atça

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1535 Ali Bey	435 Tekelioğlu Ali Bey
1527 Hafız Ali	281 Katipzade Ethem
1518 Mustafa Bey	248 Mustafa Bey
1517 Rıza Bey	217 Fevzi Bey
1515 Ahmet Bey	211 Ahmet Bey
1490 Maşacızade Ahmet	204 Fevzi Bey
1473 Hacızade Ahmet Bey	192 Mustafa Bey
1415 Fabrikacı Şükrü Bey	179 Berber Hasan Bey
1353 Hüseyin Bey	166 Salih Bey
1348 Alanyalı Nimet Bey	158 Alanyalı Mahmut
1316 Hilmi Bey	149 Sabri Bey

⁴¹⁸ Aydın Gazetesi, 20 I. Teşrin 1934.

1238 Mehmet Bey	146 Helvacı Hasan Bey
1061 İzzet Bey	132 Lütfi Bey ⁴¹⁹

Atça seçimini kazanan Belediye reisi ise Ali Bey olmuştur.

Yenipazar

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1486 Ali Rıza Bey	563 Âdem Efendi
1365 Ahmet Bey	533 Ali Rıza Bey
1347 İmam Efendi	276 Selahaddin Bey
1335 Hasan Efendi	266 Şevket Bey
1308 Ali Remzi Bey	239 Süleyman Efendi
1257 Fehmi Efendi	202 Süleyman Efendi
1226 Mustafa Bey	169 Emin Bey
1207 Ali Efendi	148 Kâtip Nasuh Bey
1197 Çilingir Ali Efendi	126 Şükrü Bey
1165 Kunduracı Ziya	117 Salih Bey
1131 Mehmet Efendi	111 Durmuş Efendi
1078 Hafız Yusuf Efendi	110 Nazmi Bey
569 Şaban Efendi	109 İbrahim Efendi

Yenipazar Belediye başkanlığına da Ali Rıza Bey seçilmişlerdir.

⁴¹⁹ Aydın Gazetesi, 21 I.Teşrin 1934.

3.1.3 1938 yılı Belediye Seçimleri

1938 seçimleri Aydın'da önemli bir katılımın sağlandığı bir seçim yılı olmuştur. Yurdun her tarafında gelen telgraflardan on günden bu yana devam eden belediye seçimine kadın ve erkek oy sahibi vatandaşların %80-90 ve bazı yerlerde daha fazlasının seçmek haklarını kullandıklarını öğreniyoruz.

Belediye seçimleri diğer milli meclis seçimlerinden farklı olarak bir şehrin veya bir kasabanın sakinleri arasında kimlerin iş başına getirileceğini tespit eden bir seçimdir. İş başına getirilecek kimseler ise çoktur. Bunlar vatana, millete bağlılığı kadar amme hizmetlerine ve şehir işlerine vakıf olan, temsil edeceği muhitin ve halkın sevgisini kazanan bir kelime ile vazife görecekleri meclis ve encümenlerde kendilerini seçenlerin oylarını ve hakiki menfaatlerini temsil edecek kudret ve liyakatte olanlardır.

Oy sahibi vatandaşlar evvela kendi aralarında ve CHP örgütleri içinde kimleri seçeceklerini uzun müzakerelerden sonra tespit edilmişler en çok seçim edilmek kabiliyeti olanları seçmişler ve onu hemşerilerinin onayına arz etmişler, onlar da bunları beğenmişler ve oylarını vermişlerdir.

Nüfusu çok şehirlerde ise seçimde amil olan faktörlere şahsi, mahalli ve siyasi daha birçok sebepler inzimam eder. Öyle yerlerde oylar dağılır. Belediye seçimlerin yukarıda bahsedilen zorlukları ve neticesinin aldığı ehemmiyeti mana da bunan ileri gelir.

Türkiye Atatürk rejiminin ve cumhuriyet idaresinin bütün bu rejim ve idarenin bağlı bulunduğu CHP programı millet ve memleketin mukadderatına hâkim olduğu günden bu yana daima bu büyük birlik görülmüştür. Bu rejim ve bu program her gün daha ziyade artan semereli faaliyetlerin yurdun her tarafında yarattığı eserlerle milletin kalbinde o kadar büyük bir itimat ve muhabbet uyandırmıştır ki artık rejim ve parti tamamıyla milletin ve millet rejiminin ve partinin olmuştur. Biz bunu tabii görürüz. Çünkü bugünün oy sahibi Türkleri Atatürk rejimiyle milli istiklal ve hürriyetlerini kazanmış ve her ne pahasına olursa olsun milletin hürriyet ve istiklalini cumhuriyet esaslarına bağlılıkta görmüş yüksek şuurlu vatansever bir nesildir. Biz bu birliği her zaman, her yerde ve her şeyde olduğu gibi bir kere şimdide belediye seçiminde görüyoruz.⁴²⁰

Aşağıda ise ilçelerin Belediye seçimi adayları verilmiştir.

ÇİNE

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1.Fatma Özel	1.İkbal Cengiz

⁴²⁰ Aydın Gazetesi, 15 I.Teşrin 1938.

2.Ahmet Akcan	2.Muzaffer Gökbel
3.Cafer Uygan	3.Lütfiye Gürkan
4.Hüseyin Tan	4.Ahmet Serter
5.İbrahim Onur	5.Hasan Denктаş
6.İsmail Tarhan	6.Hamdi Aköz
7.Kamil Işık	7.Kazım Coşkun
8.Mustafa Anbarcı	8.Mehmet Merdin
9.Nihat Erol	9.Mehmet Milasoğlu
10.Nuri Güngör	10.Mustafa Halim Biner
11.Necip Güney	11.Osman Karaca
12.Osman Cerit	12.Osman Balaban
13.Sadık Vural	13.Salih Dinçer ⁴²¹

NAZİLLİ

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1.Kerime Sagun	1.Abdurrahman Yorgancı
2.Vedia Alageyik	2.Cemal Soysal
3.Emin Bilgen	3.Ecir Ölçer
4.Emin Hasırcı	4.Hikmet Sagun
5.Hakkı Piyancı	5.Halil Coşkun
6.Hasip Arkan	6.Haydar Bilgen
7.Halil Küçük	7.Hüsnü Kutsal
8.Hasan Adaş	8.Hasan Akın
9.Halil Çilingiroğlu	9.Hasan Orguç
10.H.İbrahim Yavaş	10.Kani Ülkü
11.Kemal Yakar	11.Kamil Olgun
12.M.Ali Tan	12.Mehmet Bilge
13.Mesrur Sütçüoğlu	13.Muzaffer Piyancı

⁴²¹ Aydın Gazetesi, 17 Eylül 1938.

14.Mustafa Kutlu	14.Mustafa Tiner
15.Nuri Sarıkahya	15. Nurettin Baykal
16.Rıfat Tuncer	16.Nuri Öztürk
17.Rıfat Tuncer	17.Osman Akyavaş
18.Ragıp Sipahi	18.Ömer Alageyik
19.Şevki Yıldız	19.Rıza Baysal
20.Zeki Dalıan	20.Süleyman Üçal ⁴²²

Umurlu

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1.Vedia Çörüş	1.Nigar Çörüş
2.Abdullah Erdem	2.Ahmet Bozkurt
3.Çetin Bozkurt	3.Ahmet Gündoğan
4.Halit Çayırılı	4.Bahri Aras
5.Hasan Toros	5.Emin Konakçı
6.Hüseyin Güteryüz	6.Halil Kayahan
7.İhsan Çörüş	7.Mustafa Erol
8.Mehmet Dirik	8.Mustafa Şimşek
9.Mehmet Çakırcı	9.Mustafa Sinan
10.Mustafa Yalçınkaya	10.Lütfi Armağan
11.Mehmet Güler	11.Rıfat Onan
12.Raci Barlas	12.Şakir Musullu ⁴²³

Karapınar

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1.Sıdika Özer	1.İsmet Kahyaoğlu
2.Ahmet Aka	2.Naciye Emre
3.Ahmet Yunus	3.Ali Akdoğan
4.Avni Aksoy	4.Abdül Kurt

⁴²² Aydın Gazetesi, 18 Eylül 1938.

⁴²³ Aydın Gazetesi, 20 Eylül 1938.

5.Fuat Groğlu	5.Hüseyin Cihan
6.İbrahim Kahyaoğlu	6.Kadri Midilli
7.Kadri Aydınlioğlu	7.Mahmut Ural
8.M.Nuri Aluş	8.Mevlüt Atçalı
9.Salih Teoman	9.Mehmet elik
10.şakir Sökmen	10.Mustafa Bakır
11.Yusuf Eğriboz	11.Nevruz Yenigün
12.Zeki Kanıt	12.Tahir Yalçın ⁴²⁴

Kuyucak

Asil yeler	Yedek yeler
1.Abdullah Sevgi	1.Ali Akoğlu
2.Ahmet Bahri ankaya	2.Ali Erbeş
3.Ahmet nsal	3.Etem Yılmaz
4.Arif İzgi	4.Hasan Uzun
5.Halil İnci	5.Habil nl
6.Hüseyin Akıncı	6.Hilmi Sevgili
7.Mehmet Kirpiksiz	7.Mehmet Yzbaş
8.Mustafa Yılmaz	8.Nuri Türkeş
9.Mehmet Sular	9.Necip Gerçek
10.Hüseyin Akıncı	10.Osman Saygı
11.Nuri Sarı	11.Osman Altınkaya
12.Mehmet Görgülü	12.Osman Kksucu ⁴²⁵

Bozdoğan

Asil yeler	Yedek yeler
1.Ali Başlı	1.Ahmet Emin Karaman
2.Emin Elçin	2.Ahmet Pirim
3.Hurşit zbak	3.Ali Türker

⁴²⁴ Aydın Gazetesi, 20 Eylül 1938.

⁴²⁵ Aydın Gazetesi, 22 Eylül 1938.

4.Hüseyin Çakır	4.Ali Rıza Aksoy
5.Hilmi Aysan	5.Hasib Çınar
6.Kamil Özkan	6.Hasib Mutlu
7.Macit Özkan	7.Hasan Tözüm
8.Mehmet Uygur	8.Hasan Tahsin Şahinöz
9.Mustafa Akarçay	9.Kazım Yıldırım
10.Mustafa Şahin	10.Mehmet Karabudak
11.Sabri Eser	11.Mehmet Şamlı
12.Sami Çınar	12.Mustafa Sakallı
13.Tevfik Alkan	13.Necip Sertöz
14.Vefa Tarhan	14.Nuri Konya ⁴²⁶

Yenipazar

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1.Âdem Donduran	1.Ahmet Daylan
2.Ahmet Terzioğlu	2.Ahmet Aydınlioğlu
3.Fehmi İçel	3.Ali Kolcu
4.Hasan Çiftçi	4.Ali Dara
5.Hasan Sarıoğlu	5.Ali Rıza Gürsoy
6.Mehmet Dağcı	6.Ali Terzioğlu
7.Mehmet Kılavuz	7.İbrahim Tekeli
8.Mehmet Terzioğlu	8.İbrahim Çiftçi
9.Ahmet Hancı	9.Mustafa Badem
10.Nuri Akçay	10.Rira Ünibol
11.Rıza Tekeli	11.Süleyman Badem
12.Süleyman Çerçi	12.Süleyman Fırat
13.Yusuf Sözer	13.Ziya Turan ⁴²⁷

⁴²⁶ Aydın Gazetesi, 23 Eylül 1938.

⁴²⁷ Aydın Gazetesi, 23 Eylül 1938.

Atça

Asil Üyeler	Yedek üyeler
1.Ahmet Koçer	1.Ali Ergül
2.Ahmet Bayramoğlu	2.Ali Tok
3.Ali Kırçalı	3.Enver Çelebi
4.Ali Sönmez	4.Kamil Önsoy
5.Hüseyin Akçay	5.Mehmet Tombak
6.Hasan Vural	6.Mehmet Demirayak
7.İzzet Kumcuoğlu	7.Mustafa Eröz
8.Mehmet Ünsal	8.Mustafa Bayramoğlu
9.Mustafa Aksoy	9.Nuri Atabek
10.Mustafa Sökeli	10.Nuri Karakaya
11.Nimet Genç	11.Nuri Acun
12.Rıza Alasağ	12.Salih Çelebi
13.Şükrü Keserli	13.Reşat Yalçınkaya
14.Nuri Kara	14.Zühtü Kırçalı ⁴²⁸

Aydın Merkez

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1.Ruhiye Tellioğlu	1.Havva Tanlay
2.Saime Yazgan	2.Arif Kanyıldız
3.Ahmet Boratav	3.Ahmet Yeşigan
4.Ahmet Şakiroğlu	4.Ahmet Atay
5.Ekrem Çiftçi	5.Emin Bey
6.Etem Menderes	6.Haydar Aydın
7.Halim Aysin	7.Hilmi Kunduracı
8.Hulusi Eralp	8.Hasan Sabuncu
9.Hamit Altınparmak	9.İbrahim Şakiroğlu
10.Hasan Çetinbaş	10.İhsan Taş

⁴²⁸ Aydın Gazetesi, 24 Eylül 1938.

11.Mustafa Adalı	11.İsmail Hakkı Şerit
12.Nafiz Karabudak	12.İbrahim Akgün
13.Nail Çiftçi	13.Lütfi Taşkın
14.Avukat Osman Akçasu	14.Mustafa Bayav
15.Ömer Ayaydın	15.Mustafa Boyacıoğlu
16.Rüştü Başkoru	16.Mehmet Özaydın
17.Raif Günaydın	17.M.Ali Sezgin
18.Raif Aydoğdu	18.Mithat Levent
19.Refik Süvari	19.Nuri Tesviyeci
20.Süleyman Eraydın	20.Rahmi Önder
21.Ragıp Ege	21.Rıza Özkavruk
22.Salih Akbaş	22.Veysel Kültür
23.Ziya Evren	23.Avukat Zati ⁴²⁹

Söke

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1.Bayan Beyhan	1.Abdullah Tanrıkulu
2.Cavit Tözel	2.Ali Karaoğlu
3.Cemal Özbaş	3.Ali Can
4.Esat Ilgaz	4.Bekir Erol
5.Eyüp Özbaş	5.Celal Özbaş
6.Galip Evirgan	6.Hıfzı Soven
7.Halil Tökel	7.Hilmi Postacı
8.Hüsnü Adalı	8.İsmail Çakırgöz
9.Hüseyin Kocaöner	9.Kazım Terzi
10.Hilmi Fırat	10.Kenan Küçük
11.İbrahim Seçkin	11.M.Ali Eksiner
12.İsa Baygür	12.Mehmet Uğur
13.İbrahim Kasap	13.Münir Gün

⁴²⁹ Aydın Gazetesi, 25 Eylül 1938.

14.Kazım Göktepe	14.Mümin Toyuk
15.Kemal Azrak	15.Nuh Ökten
16.Kemal Durgun	16.Rıfat Yücel
17.Necip Ersoy	17.Salim Akgün
18.Osman Dicle	18.Süleyman Gürsoy
19.Rıfat Ulusol	19.Şükrü Özçakır
20.Şakir Şener	20.Tevfik Erdem
21.Şevket Akbaş	21.Tahir Sivrikaya
22.Ziya Ersoy	22.Veysel Kocaöner ⁴³⁰

Karacasu

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1.Hatice Aydın	1.Kadriye Karabey
2.Cemile Fitol	2.Esma Koduk
3.Ali Vehbi Tuncer	3.Ali Rıza Fitit
4.Ali Galip Yolcu	4.Ali Onbeş
5.Ahmet Bezci	5.Ali Çırac
6.Emin Mete	6.Ahmet Kuruüzümcü
7.Halil Koduk	7.Ahmet Altıntaş
8.Halil Çamurcu	8.Ali Akay
9.Hüseyin Tarakçı	9.Hayrullah Derici
10.Kamil Çolak	10.İsmail Kabasakallı
11.Kerim Eruysal	11.İsmail Özçelik
12.Kamil Tonay	12.İbrahim Uygun
13.Mustafa Akay	13.Mehmet Onbeş
14.Mehmet Portakallı	14.Mustafa Kavurmacı
15.Mustafa Gülenç	15.Mustafa Fitol
16.Süleyman Portakal	16.Süleyman Portakaloğlu
17.Salih Alpaz	17.Şali Akhan ⁴³¹

⁴³⁰ Aydın Gazetesi, 27 Eylül 1938.

Germencik

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
1.Pakize Kut bay	1.Ferhunde Akın
2.Ahmet Biçken	2.Ahmet Gülnar
3.Ahmet Mumcu	3.Ahmet Şükrü
4.Ahmet Özaydın	4.Ali Rıza Yağcı
5.Âlim Şemin	5.Cemal Derya
6.Hilmi Özkan	6.Hamdi Kızılcık
7.İsmail Tekcan	7.Hidayet Gökçen
8.Mustafa Helvacı	8.Kadri Biber
9.Mustafa Erçin	9.Mehmet Günel
10.Neşet Zincirci	10.Mehmet Peynirci
11.Nuri Zincirci	11.Mustafa Helvacı
12.Ömer Kuyucu	12.Nuri Özsoy
13.Sabri Akın	13.Tevfik Yurtbakan ⁴³²

---

⁴³¹ Aydın Gazetesi, 28 Eylül 1938.

⁴³² Aydın Gazetesi, 28 Eylül 1938.

3.1.4 1942 yılı Belediye Seçimleri

Başlayacak olan belediye seçiminin hazırlıklarına belediye de başlanmıştır. İntihap encümeninin teşkili için her mahalden tercihen okur–yazar ikişer kişinin mahalle halkına seçtirilerek isimlerinin bildirilmesi belediye reisliğinden vilayet makamına yazılmıştır. Mahallelerden seçilen bu zevat belediye dairesinde ve belediye reisinin riyasetinde toplanarak isimlerine kura çekilecek ve ilk kura isabet eden 7 veya 10 kişi intihap encümenini teşkil edeceklerdir. Gerek belediye meclisine aza seçmek ve gerekse seçilmek hakkını haiz bulunanların defterleri daha evvel belediyece hazırlanmıştır. Bu defterlerin Eylülün 8. Salı günü belediye kapısına asılacak ve 14 Eylül akşamına kadar asılı kalacağını o dönemin basınından öğreniyoruz.⁴³³

Seçim kurulunun kararına razı olmayanların 20 Eylül akşamına kadar mahkemeye müracaata hakları vardır. Mahkeme 26 Eylül'e kadar kararını açıklayacaktır. Oylar kullanılmaya başlanması Ekim'in ilk günü olacaktır.⁴³⁴

Umurlu

Umurlu Belediye Meclisi üye seçimi parti yoklaması Umurlu halkevi salonunda yapılmıştır. Umurlu parti nahiye ve merkez ocak idare heyetleri azaları, merkez Aydın kaza idare heyeti azasından Nail Ergun'un reisliğinde toplanmışlar, belediye meclisi asil ve yedek azalıklarına aşağıda isimleri yazılı kimseleri parti namzedi olarak tespit etmişlerdir.

Asil azalıklar	Yedek azalıklar
İhsan Çörüş	Yahya Çayırılı
Mehmet Dirik	Ahmet Balkan
Hasan Toros	Mustafa Erdel
Ahmet Bozkurt	Mustafa Posacı
Mustafa Yalçinkaya	Mustafa Solak
Halit Çayırılı	Osman Pehlivan
Halil Kayahan	Ahmet Gündoğan
Mehmet Yalçın	Sadık Sarı
Mehmet Onör	Mustafa Sinan
Mehmet Çakıcı	Cavit Çayırılı

⁴³³ Aydın Gazetesi, 1 Eylül 1942.

⁴³⁴ Aydın Gazetesi, 2 Eylül 1942.

Mahmut Posacı	Lütfi Armağan
Hüseyin Güleryüz	Raci Barlas ⁴³⁵

Germencik

Germencik nahiyesi Belediye Meclisi asil ve yedek azalığı için parti yoklaması yapılmış, aşağıda adları yazılı arkadaşlar partice asil ve yedek üyelere aday olarak tespit olunmuşlardır.

Asil azalıklara	Yedek azalıklara
Ferhunde Akın	Hamdi Kızılcık
Nuri Zincirci	Kadri Biber
Neşet Zincirci	Durmuş Ali Moralı
İsmail Pekcan	Ahmet Gürel
Hüseyin Kırbıyık	Orhan Germen
Faik Üretmeyen	Niyazi Arslan
Ahmet Mumcu	Mehmet Peynirci
Ömer Kuyucu	Ahmet Pişkin
Mustafa Tahinci	Nuri Özsoy
Ahmet Özaydın	Ali Enavasi
Cemal Derya	Mehmet Gürel
Hidayet Gökçen	Hüseyin Şafak
Hilmi Özkan	Hamdi Helvacı ⁴³⁶

İncirlioiva

İncirlioiva Belediye Meclisi asil ve yedek aza seçimi için parti yoklaması CHP Aydın merkez kaza idare heyeti reisi Dr. Nafız Yazgan'ın reisliğinde ve vilayet idare heyeti azasından Avukat Neşet Akkor'un huzurlarıyla yapılmış asil ve yedek azalıklar için aşağıda isimleri yazılı olan arkadaşlar parti adayı olara tespit olunmuşlardır.

Asil azalıklar	Yedek azalıklar
Ahmet Aka	Mevlit Atçalı

⁴³⁵ Aydın Gazetesi 23 Eylül 1942.

⁴³⁶ Aydın Gazetesi 24 Eylül 1942.

Mahmut Ural	Mehmet Çelik
Behçet Emre	İsmail Hakkı Sanlı
Tahir Yalçın	Salih Güngör
Mehmet Aluş	Nevruz Yenigün
Avni Aksoy	Musa Günday
Abdül Kurt	Osman Ergene
Şakir Sökmen	Hilmi Benli
İbrahim Oktay	Yakup Çetiner
Mustafa Bakır	Ali Akdoğan
Kadri Midilli	Ali Başdal
Zeki Kanat	Yaşar Sarıyörük ⁴³⁷

Çine

Çine Belediye Meclisi asil ve yedek üye adaylarını tespit için Çine Halkevi salonunda parti yoklaması yapılmıştır. Yoklama Vali Süheyp Karafakoğlu, Aydın Mebusu Adnan Menderes ve Muğla'dan gelen CHP parti müfettişi Mardin mebusu Dr. Ali Rıza Levent bulunmuşlardır.

Çine kaza merkez ve dört mahalle ocak idare heyetleri reis ve azaları, CHP vilayet İdare Heyeti Reisi Etem Menderes reisliğinde toplanarak tam bir ittifakla aşağıdaki arkadaşları asil ve yedek üye adayı olarak seçmişlerdir.

Asil azalıklara	Yedek azalıklara
Nuri Güngör	Ahmet Serter
Mahmut Esat Toros	M. Sait Aydın
Necip Güney	Kazım Akın
Hidayet Yavaşoğlu	Kamil Işık
Hüseyin Kenar	Hüsnü Erel
Osman Balaban	Süleyman Gürdeniz
Mehmet Mardin	Niyazi Çetintürk
İbrahim Onur	Lütfi Türksöy
İsmail Tarhan	Münir Dalgıç

⁴³⁷ Aydın Gazetesi, 25 Eylül 1942.

Sadık Vural	Mustafa Salcı
Mustafa Yavaş	Ali Kayacı
Ahmet Ilgın	Kemal Alper
Kazım Coşkun	Mehmet Manisalıoğlu ⁴³⁸

Nazilli

Nazilli Belediye Meclisi asil ve yedek azalıkları için parti yoklaması Vali Süheyy Karafakoğlu, Mebus Dr. Mazhar Germen, Adnan Menderes, Vilayet daimi encümen azasından İsmail Akdeniz huzuruyla, Parti vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes'in başkanlığında yapılmıştır.

Başkan Etem Menderes, yoklamaya katılan kaza ve merkez mahalle ocak idare heyetleriyle bir konuşma yaparak, yoklama talimatnamesi parti nizamnamesi ve genel sekreterlik tebliğlerini izah etmiş ve bilhassa yoklamada görülen birlik ve karşılıklı sevgiden duyduğu sevince işaret ederek gösterilen uygunluğun Nazilli için çok faydalı bir meclis kurulmasının sağlanacağını söylemiştir.

Bundan sonra asil ve yedek azalıklara aşağıda isimleri yazılı arkadaşlar seçilmişlerdir.

Asil azalıklara	Yedek azalıklara
Emin Bilgen	Ecir Ölçen
Rıfat Tuncer	Mehmet Ertem
Haydar Bilgen	Abdurrahman Yorgancı
Mehmet Tapkın	Hakkı Urgan
Fuat Tapucu	Halil Coşkun
Mustafa Sabuncu	Mustafa Taner
Ragıp Tapucu	Osman Akyavaş
Nedim Yıldırım	Nuri Göztürk
Âlim Şemin	Kamil Güvenç
Halil Çetinel	Rıza Baysal ⁴³⁹
Halil İbrahim Yavaşoğlu	
Nuri Sarıkahya	
Ali Gedik	

⁴³⁸ Aydın Gazetesi, 25 Eylül 1942.

⁴³⁹ Aydın Gazetesi, 27 Eylül 1942.

İhsan Duyal
Hüseyin Adaş
Zekayi Dalyan
Kani Ülker
Cemal Ergi
Hasan Akın
Emin Hasırcı
Nuri Bilgenoğlu

Aydın ili çevresinde belediye meclisleri asil ve yedek azalıkları için yapılmakta olan parti yoklamaları devam etmektedir. Son günlerde yapılan Atça, Kuyucak, Karacasu ve Bozdoğan yoklamalarında tespit olunan parti adaylarını paylaşıyorum:

Atça

Asil azalıklara	Yedek azalıklara
Mustafa Aksoy	Rıza Alasağ
Tekir Demirkaya	Nuri Atabey
Ali Sönmez	Kamil Özsoy
Ahmet Bayramoğlu	Mustafa Bayramoğlu
Nimet Genç	Tevfik Çetinkaya
Mehmet Ünsal	Ali Ergül
Mustafa Sökeli	Hüseyin Özsoy
Mustafa Eröz	Necati Özgencil
Nevzat Sayınoğlu	Kazım Demirdöğen
İbrahim Atabey	Muammer Çelebi
Nuri Bektemür	Ahmet Koçar
Zühtü Kırçalı	Nuri Karakaya
Ali Yıldırım	Nuri Acun
Enver Çelebi	Raşit Yalçinkaya ⁴⁴⁰

⁴⁴⁰ Aydın Gazetesi, 29 Eylül 1942.

Kuyucak

Asil azalıklara	Yedek azalıklara
Halil İnci	İsmail Akyavaş
Ahmet Ünsal	Mehmet Kirpiksiz
Arif İzgi	Vehbi Bilir
Habil Ünlü	Mehmet Özbaş
Ahmet Çankaya	Veli Özen
Etem Oğuz	Mehmet Yavuz
Atıf Yıldız	Mehmet Solar
Hilmi Sevgili	Osman Sucu
Abdullah Sevgi	Nuri Türkeç
Ali Ayfer	Nuri Sarı
Kenan Angın	Ali Erbaş
Hüseyin Akıncı	Nuri Kayrak ⁴⁴¹

Karacasu

Asil azalıklara	Yedek azalıklara
Nigar Akman	Necmiye Akay
Nefise Öner	Cemile Fıtil
Ali Vehbi Tuncer	Ahmet Altıntaş
Ali Galip Yolcu	Ahmet Gülçe
İsmail Özçelik	Mustafa Kavurmacı
Emin Mete	Osman Günday
Halil Kuduğ	Necip Akay
Ali Rıza Fıtil	Hayrullah Derici
Hüseyin Tarakçı	Hüseyin Gümüş
Kamil Çolak	İbrahim Uygun
Kerim Eruysal	Hüsnü Ekim
Kamil Tunay	Mustafa Fıtil

⁴⁴¹ Aydın Gazetesi, 29 Eylül 1942.

Mustafa Akay	Osman Çilingiroğlu
Süleyman Özer	Şali Akman
Mustafa Güleç	Ahmet Bebeci
Süleyman Arıcı	Ali Akay
Selim Abbas	Halil Karaoğlan

Bozdoğan

Asil azalıklara	Yedek azalıklara
Mehmet Uygur	Tevfik Alkan
Mahir Özkan	Kadir Sezgin
Hakkı Siber	Mehmet Sıraç
Hüdaverdi Aydınoğan	Hilmi Alkan
Mustafa Akarçay	Sami Çınar
Emin Elçin	Ahmet Kılavuz
Kazım Yıldırım	Hurşit Özban
Vefa Öztekin	Cevat Korkmaz
Sami Duyar	Tevfik Tüter
Hilmi Karamenderes	Süleyman Değerli
Nuri Konya	Mustafa Açar
Mehmet Özsoy	Abdullah Güraydın
Mustafa Silvan	Nuri Gönül
Mehmet Özgut	Cemal Alaşehir
Tevfik Şener	Mustafa Şahin ⁴⁴²

Söke

Söke Belediye seçimi parti yoklaması CHP kaza ve merkez ocak delegelerinin katılımıyla Vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes'in reisliğinde yapılmıştır.

Etem Menderes, toplantının gaye ve maksatlarını anlatan uzun bir konuşma yapmış ve özellikle Söke'nin mukadderatını dört yıl omuzlarına yüklenecek belediye meclisinin seçiminin maddi ve manevi şeref ve mesuliyetinin bu yoklamaya iştirak edenlere raci

⁴⁴² Aydın Gazetesi, 29 Eylül 1942.

olacağına işaret etmiş, reylerin hiçbir tesire kapılmadan memlekete faydalı olacağına kani oldukları kimselere verilmesini söylemiştir.

Bundan sonra seçime geçilmiş ve aşağıda adları yazılı arkadaşlar seçilmişlerdir.

Asil azalıklara	Yedek azalıklara
Halil Tütel	Kasım Atça
Cavit Özel	Galip Evirgen
Ziya Ersoy	Şevket Akbaş
Eyüp Özbaş	Tevfik Erdem
Hüseyin Kocaöner	Ömer Kocaöner
Adil Azbazlar	Kenan Küçük
Mustafa Dedeoğlu	Tahir Sivrikaya
Şehabettin Şenler	Hıfzı Sun
Osman Dicle	Hulusi Özbaş
Süleyman Gürsoy	Abdullah Öztemel
Hilmi Postacı	Mümin Tayuk
Necip Ersoy	Nuri Kaya
Rıfki Ulusoy	Hasan Basri Sökmen
İbrahim Akıntürk	Tevfik Yavuz
Esat Ilgaz	İsmail Yağcı
Kazım Göktepe	Nuh Ökrem
Mehmet Birinci	Bilal Ceylan
Ali Karaoğlu	Ali Çiftçioğlu
Celal Özbaş	Sami Tungay
İsa Ruhi Daygür	Rıfat Yücel
Kamil Alaçşeme	Ali Aşçioğlu
Şükrü Özçakır	Cemal Özbaş ⁴⁴³

Aydın belediye meclisi parti yoklaması parti salonunda yapılarak belediye meclisi asil ve yedek azalıkları için aşağıda alfabe sırasıyla isimleri yazılı arkadaşlar parti adayı olarak tespit edilmişlerdir.

⁴⁴³ Aydın Gazetesi, 30 Eylül 1942.

Yoklamada Vali Süheyp Karafakoğlu da bulunmuştur. CHP yoklama parti ve bölge müfettişi Mardin mebusu Dr. Rıza Levent'in reisliğinde, parti, vilayet, merkez kaza ve 11 merkez ocağı idare heyeti reis ve azalarının katılımıyla yapılmıştır.

Yoklamadan evvel parti vilayet reisi Etem Menderes'in bir konuşma yaparak parti teşkilatında ocak heyetinde bulunmanın önemini şehrin dört senelik mukadderatını idare edecek olan belediye meclisini kurmak vazifesinin parti nizamname ve talimatnamesinin bu heyetlere verdiğini, bu itibarla bu seçimde hiçbir tesire kapılmayarak akliselimi kullanmak lüzumunu belirtmiş ve senelerdir parti vilayet idare heyetinde ve belediye meclisinde çalışan Bayan Ruhiye Telli'nin aramızdan ayrılmasından duyduğu teessürü bildirmiştir. Bayan Ruhiye Telli de 8 yıldır parti teşkilatında çalışmak şerefini kendisine veren partili arkadaşlarına teşekkür ve veda etmiştir.⁴⁴⁴

Bundan sonra yoklama açılmış, Bölge müfettişi talimatname mucibince yoklamaya riyaset etmeden şeref duyduğunu söylemiş ve nizamnamenin yoklamaya ait maddelerini, talimatname hükümlerini izah ederek Aydın'ın belediye işlerini 4 sene idare edecek meclis azalarını seçerken reylerinde tamamen serbest bulduklarını, reylerini verirken yalnız memleket menfaatlerini düşünmelerini, hiçbir tesire kapılmamalarını, çalışacak ve memlekete faydalı olacak arkadaşlara rey vermelerini tavsiye etmiştir.

Asil azalıklara	Yedek azalıklara
Ahmet Nesip Boratav	Ahmet Şakiroğlu
Etem Menderes	Ahmet Atay
Ekrem Çiftçi	Arif Tanyıldız
Emin Esnalar	Eyüp Şahin
Ekrem Dorumlar	Hulusi Eralp
Fazıl Safi Köprülü	Hilmi Tükel
Hamit Altıparmak	Hüseyin Portakaloğlu
Halim Aysın	İ. Hakkı Şilit
Havva Taylan	İhsan Taş
Lütfü Taşkın	Kazım Aydınel
Merzuka Gözen	Kemal İğneci
Mustafa Adalı	Mustafa Kavasoglu

⁴⁴⁴ Aydın Gazetesi, 29 Eylül 1942.

Nail Ergun	Mehmet Ali Sezgin
Nuri Erkan	Mehmet Gürer
Osman Akçasu	Orhan Çiftçi
Raif Günaydın	Ömer Ayaydın
Raif Aydoğdu	Rüştü Başkoru
Rıza Kavruk	Refik Süvarioğlu
Ragıp Ege	Rıfat Aydın
Süleyman Eraydın	Rahmi Önder
Saime Yazgan	Talat Posacı
Şevket Levent	Vehbi Aydınlier
Veysel Kültür	Zehra Çetin
Ziya Evren	Zati Zengi ⁴⁴⁵

Belediye seçimi 1 Ekim 1942 günü başlamıştır. Aşağıda ise Aydın gazetesinde oyların nasıl kullanılacağına ilişkin bilgiler verilmiştir.

“Her seçmen kendi oyunu getirip seçim sandığına atmakla sorumludur. Hiçbir sebep ve suretle başkasının adına seçim pusulası sandığa atılmaz. Seçim pusulasında müntehibin ismi, adresi, imzası veya mühürü bulunur. Her seçmenin elinde nüfus cüzdanı olduğu halde seçim kurulu huzuruna gelerek seçim defterlerindeki ismi hizasına imzalaması veya Türkçe okuyup yazma bilmiyorsa parmak basması ve ondan sonra oy pusulası olarak orada seçilecek olan üye miktarının iki misli isim yazıp veya Türkçe okuma-yazma biliyorsa emniyet ettiği kimseye yine orada yazdırıp sandığa encümen huzurunda bizzat koyması şarttır.

Belediye meclisleri üçüncü seçim devresinin dördüncü yılını tamamlamış olduğundan belediye kanunu mucibince yeni seçimin yapılması için gereken hazırlılara seçim defterlerinin asılması, kaldırılması, itirazlar vs. gibi kanuni formalitelerde bitmiş olduğundan bugünden itibaren kabulüne başlanmıştır.

Sandık başında bulunan seçim kurulu üyeleri sizin yakın dostunuz hatta akrabanız olabilir. Bu sebeple sizi yakından tanıyabilir. Ve siz onlara güvenerek nüfus cüzdanınızı getirmezseniz oyunuzu kullanamazsınız. Çünkü belediye kanunu kayıtsız ve şartsız nüfus cüzdanının gösterilmesini emretmektedir. Aynı zamanda rey pusulasına isminizi, adresinizi yazarak altına imza veya mühürünüzü koymanız, okuma- yazma bilmiyorsanız ve mühürünüz

⁴⁴⁵ Aydın Gazetesi, 29 Eylül 1942.

de yoksa mühür yerine parmağınızı basmayı unutmayınız. Adres ve imzası olmayan oy pusulalarını kanun geçerli saymadığından emeğiniz ve oyunuzu kullanmak için yaptığınız zahmet boşa gider. Oylar resmi mesai saatlerinin devamı müddetince kabul edileceğinden tatil saatlerinde sandıklar kapalı olacaktır.⁴⁴⁶

İlk teşrinden itibaren başlayan belediye seçimi Aydın'da olduğu gibi vilayetimiz çevresindeki kaza, nahiye ve belediye teşkilatı olan Umurlu köyünde faaliyetle devam etmektedir. Sökede üç günde çokluk temin olunamadığından seçim bir hafta uzatılmıştır. Diğer 11 belediyemizin, tayin olunan müddet içinde bitirecekleri gelen haberlerden anlaşılıyor. Halkın çoğunun bağ ve bahçelerinden henüz göçmemiş olması ve bir kısım yurttaşların da gündüzleri tarla ve bahçelerinde çalışma mecburiyetinde olmalarını dikkate alan Aydın Belediye seçim kurulu sandıkların açık bulundurulmasını ve akşamları saat 22'ye kadar seçimin devam olunmasını kararlaştırmış, bu karar tatbik olunmuştur.

Vali Süheyp Karafakoğlu Belediye'ye gelerek oyunu kullanmıştır. Seçimin son günü olarak tayin edilen 8 Ekim gününe kadar toplanan reylerin yüzde 75'i bulacağı ve bu suretle ekseriyetin temin edileceği muhakkak görülmektedir.⁴⁴⁷

Aydın Merkez Belediye Meclisi seçimi tayin olunan müddet içinde bitmiş ve dün gece intihap encümeni tarafından reyler tasnif edilmiştir. Tasnif neticesinde 7910 seçiciden 5195 seçicinin reye iştirak ettiğini ve reylerin tamamen Cumhuriyet Halk Partisi adaylarına verildiği anlaşılmıştır.⁴⁴⁸

Asil azalıklar	Yedek azalıklar
Etem Menderes	Ahmet Şakiroğlu
Raif Günaydın	Refik Süvarioğlu
Halim Aysın	Ömer Ayaydın
Emin Emnalar	Rüştü Başkoru
Mustafa Adalı	Hilmi Tükel
Lütfü Taşkın	İsmail Hakkı Şilit
Ekrem Çiftçi	Ahmet Atay
Şevket Levent	Mustafa Kavasoglu
Ziya Evren	Orhan Çiftçi
Merzuk Gözen	Dr. Hulusi Eralp

⁴⁴⁶ Aydın Gazetesi, 1 Ekim 1942.

⁴⁴⁷ Aydın Gazetesi, 1 Ekim 1942.

⁴⁴⁸ Aydın Gazetesi, 9 Ekim 1942.

Süleyman Eraydın	İhsan Taş
Raif Aydoğdu	Eyüp Şahin
Osman Akçasu	Arif Tanyıldız
Fadıl Köprülü	Talat Posacı
Havva Tanılay	Zehra Çetin
Veysel Kültür	Vehbi Aydınlı
Dr. Nuri Erkan	Mehmet Gürer
Hamit Altıparmak	Rıfat Aydın
Nail Ergun	Kazım Aydınel
Saime Yazgan	Zati Zengi
Rıza Kavruk	Rahmi Önder
Ekrem Torunlu	Mehmet Ali Sezgin
Ahmet Nesip Boratav	Kemal İğneci
Ragıp Ege	Hüseyin Portakal ⁴⁴⁹

CHP Vilayet idare heyeti reis Etem Menderes'in reisliğinde toplanarak partiye ait işler üzerinde konuşmuş ve gereken kararları almıştır. Aydın vilayetimiz çevresindeki 12 Belediye meclisinin 23.10.942 Cuma günü toplanarak yeni Belediye reislerini seçmeleri, Vilayet makamından tebliğ olunduğu öğrenilmiştir. Alınan bilgiye göre seçimlere katılmanın ve oy kullanmanın önemi için Aydın gazetesinde bir demeç verilmiştir. Bu demeçte öne çıkan bazı durumlar vardır. Bunlara şu şekilde örnek göstermeyi uygun buldum:

Vilayet makamından belediye seçiminde asil üye seçilenlere birer emir verilmiş ve kendilerine 23 Ekim 942 Cuma günü saat 17'de toplanarak yeni reis seçimi yapmaları ricasında bulunulmuştur. Bu hale göre, yeni asil azalar baş başa vererek kanunu mahsusu mucibince aralarından yeni belediye reisi seçimine mezun kılınmış oluyorlar. Her medeni memleket, bedii ihtiyaçları tatmin edici meşalelere muhtaçtır. Bu teşekküllerin başında gelen, içtimai taleplere cevap verebilecek ve cemiyet hayatının estetik ihtiyaçlarını imkân dâhilinde cevaplayabilecek olan ilk teşekkül ise belediyelerdir. Fakat bu günün belediyeleri cemiyet hayatının yalnız bedii ve manevi olan ihtiyaçlarının değil, aynı zamanda onun maddi ve umumi olan ihtiyaçlarına da cevap verebilmek mecburiyetinde bulunmaktadır.

⁴⁴⁹ Aydın Gazetesi, 10 Ekim 1942.

Harbin doğurduğu muhtelif iktisadi tecelliler bugünkü belediyeleri, ilk tabirin haricinde ayrı şekil ve şartlarına tabi tutmuş ve bugünün belediyeleri iktisadi hayata nazım olmak, cemiyet hayatının daha çok maddi ihtiyaçlarına el atmak vazifesini üzerine almıştır. Bu vazife, Belediyelerin evvelce fer'i vazifesi mesabesinde iken bugün asli vazifesi haline gelmiş ve maddi ihtiyaçlara cevap verme keyfiyeti iş programının birinci maddesinde yer almıştır. Koordinasyon heyeti kararı ile belediyelerin uhdesine verilmiş olan fiyat kontrolleri, ihtikârla mücadele keyfiyeti, ekmek ihtiyacının temini meselesi, artık belediyelerin asli vazife cümlesinde bulunmaktadır.

Aydın halkı üç, dört gün sonra yani bu ayın yirmi üçünde yeni Belediye reisini kutlamakla bahtiyar olacaktır. Yalnız yeni reisimizin her şeyden evvel doludizgin giden piyasaya bir gem vurması ve piyasa üzerinde mutlak bir hâkimiyet tesisine çalışması muhakkak ki daha büyük bir bahtiyarlık sayılacaktır. Geçen dört yıl içinde Aydın için inkâr edilmesi imkânsız olan faaliyetleri burada teker teker saymak lüzumsuz bir meseledir. Anca kısaca tebarüz ettirmek lazımdır ki, Aydın: bu müddet içinde dışarıda bulunup da dönenler için bambaşka ve tertemiz bir çehre göstermektedir.

Şimdiye kadar belediye işlerinde; imkân buldukça hiçbir iyi şey ihmal edilmiş değildir. Fakat şu var ki artık yeni belediyenin vazifesi eski vazifelerine nispeten bugün dört katlı bulunmaktadır. Yukarıda bahis mevzuu edilen vazifeler ve bilhassa ihtikârla mücadele meselesi, yeni belediyemizin üzerinde tecrübe ve önemle duracağı bir konudur. Doludizgin giden bir piyasa, günden güne sıkılmak bilmeyen bir fiyat artışı ve nihayet açık saçık bir ihtikâr ve kaçakçılık ki yeni belediyemizin adil ve çok şiddetli bir tokadına muhtaç bulunuyor.

İçtimai hayatımızın moral kaytları olduğu gibi iş ve ticaret hayatının da kendine göre bir prensibi ve bir ahlakı mevcuttur.

Mevzuu bahis olan bu ahlak, harplerin, ihtilallerin ve daha buna benzer bir takım ihtiras mücadeleleri karşısında göze çarpan bir zarf gösterir. 1939–1942 harbinin de iş ve ticaret ahlakımızın temellerini sarsan tesirleri kendisini en küçük alışveriş mahallerinden bile uzak tutmamıştır. İş ve ticaret ahlakının sarsılması neticesi olarak ortaya atılan “ihtikârla mücadele” ve “fiyat kontrolleri” işleri, bu ahlakın içtimai bünyelere sirayetine meydan vermeyen kaytları ihtiva etmektedir.

Belediyeler bugünün şart ve kaytlarına göre, iş ve ticaret ahlakının normal seyrine sarfi mesai etmek mecburiyetinde kalan ve 371 sayılı koordinasyon kararıyla bu işe tanzif edilmiş bulunan yegâne teşekküller sayılmaktadır. Bu münasebetle öteden bu yana bedii arzularımıza tercüman olagelen belediyelerimizin, bundan böyle maddi hayatımıza ve umumi ihtiyacımıza nazım olmak prensibini kabul etmiş bulunması keyfiyeti bedihidir.

Bu keyfiyet ve haddi zatında koca bir şehrin maddi hayatına nazım sayılan bu prensip ümit ediyoruz ki yeni Belediye reisimizi şevk ve azminden ayırmayacak, iş ve ticaret ahlakının piyasaya iadesi yolundaki gayretlerinden usandırmayacaktır.⁴⁵⁰

Çine belediye meclisi azaları dün belediye dairesinde toplanarak belediye reisi intihabını yapmışlardır. Bu intihap da 12 reyle ve mevcudun ittifakıyla eski belediye reisi Bay Nuri Güngör tekrar seçilmiştir.⁴⁵¹

Yeni Belediye Meclisi üyeleri Vilayet makamının davetiyle Belediye dairesinde toplanarak Belediye reisi intihabını yapmışlardır. Belediye meclisini teşkil eden 24 azadan 21'i tayin olunan saatte toplanmışlar ve bu toplantıya en yaşlı aza olmak itibarıyla kereste tüccarı Bay Lütfi Taşkın riyaset etmiştir. İntihap, Belediye kanununun tarifi veçhile yapılmış ve reyler azadan eczacı Ziya Evren ve Ekrem Torunlu tarafından tasnif olunmuştur.

Tasnif neticesinde Aydın eski Belediye Başkanı Etem Menderes'in 20 oyla ve mevcudun ittifakıyla tekrar belediye reisliğine seçildiği anlaşılmış, derhal intihap mazbatasını yapılarak azalar tarafından imzalanmıştır. Etem Menderes'in tekrar Belediye reisliğine seçilmesini Aydın'ın güzel talihinin güzel bir tezahürü olarak kaydederiz" demiştir.⁴⁵²

Nazilli, Atça ve Kuyucak Belediye meclisleri toplanarak Nazilli Belediye reisliğine tekrar Emin Bilgen, Atça'ya yine Mustafa Aksoy, Kuyucak Belediye reisliğine de yeniden Arif İzgi tespit olunmuştur.⁴⁵³

Yapılan seçimlerde İncirliova Belediye reisliğine Mahmut Oral, Germencik Belediye reisliğine Neşet Zincirci ve Umurlu Belediye reisliğine de Mahmut Dirik tekrar getirilmiştir.⁴⁵⁴

Söke Belediye reisliğine Eyüp Özbaş, Bozdoğan Belediye reisliğine Hakkı Siber ve Karacasu Belediye reisliğine de Ali Rıza Fıtil tespit olunmuştur.⁴⁵⁵

⁴⁵⁰ Aydın Gazetesi, 21 Ekim 1942.

⁴⁵¹ Aydın Gazetesi, 22 Ekim 1942.

⁴⁵² Aydın Gazetesi, 24 Ekim 1942.

⁴⁵³ Aydın Gazetesi, 24 Ekim 1942.

⁴⁵⁴ Aydın Gazetesi, 24 Ekim 1942.

⁴⁵⁵ Aydın Gazetesi, 24 Ekim 1942.

3.1.5 1946 yılı Belediye Seçimleri

Eylülde yapılması gereken Belediye seçimleri bu yıl bir defaya mahsus olarak Mayıs'ta yapılacaktır. Buna ait kanun tasarısı Büyük Millet Meclisi'ne sunulmuştur. Tasarı kanun halini aldıktan sonra 30 Nisan'da Resmi Gazete ile yayımlanacak, 1 Mayıs'ta Belediye meclisleri feshedilerek seçim hazırlıklarına başlanacak, yeni tasarıya göre 50 günlük seçim süresi 30 güne indirilerek 30 Mayıs'ta Türkiye'nin her yerinde bir günde Belediye Meclisi seçimi yapılacaktır. Yeni Belediye meclisleri Haziranın ilk haftasında toplanacaktır.⁴⁵⁶

Koçarlı'da yapılan Belediye Meclisi üye seçiminde; asil üyeliklere: Hüseyin Pıtlıbey, Mehmet Çobanoğlu, Kemal Çetiner, Ahmet Pazarçeviren, Ahmet Şahinci, Mustafa Cihanoğlu, Fahri Özcan, Muharrem Tozkoparan, Mazhar Tekçe, Vecihi Özdemirhan, Nazmi Koç ve Niyazi Şahinci.

Yedek üyelilere de; Hamit Pehlivan, Kamil Peynirci, Ramazan Alper, Ahmet Konya, Ahmet Eroğlu, Aziz Bilgili, Arif Şahinci, Ahmet İlhan, Hasan Kural, Zihni Sipahi, Kemal Ünal, Arif Onat 520 ile 445 arasında oy alarak seçilmişlerdir. 1166 seçiciden 588 kişi oya katılmıştır.

Demokrat parti adayları da aşağıdaki oyları almışlar, ne asil ne de yedek üyeliklere seçilmemişlerdir.

Hüseyin Sözer 94, İbrahim Sarioğlu 73, İsmail Çetiner 48, Ahmet Kayahan 40, Ali Karaçelik 36.⁴⁵⁷

Koçarlı yeni Belediye Heyeti 30 Nisan 1946 tarihinde toplanarak belediye başkanlığına oy birliğiyle Ahmet Pazarçeviren'i seçmişlerdir. Belediye encümeni üyeliklerine de Mehmet Çobanoğlu ve Mazhar Tekçe seçilmişlerdir. Bundan sonra mahalle teşkilatına başlanmış Koçarlı kasabası üç mahalleye ayrılmış doğu kısmına Gündoğan, orta kısmına Orta mahalle, batı kısmına Yeni mahalle adı verilmiştir.⁴⁵⁸

Yenipazar Belediye üye ve yedek üyeliklerini tespit için CHP yoklaması bugün CHP İl İdare Kurulu Başkanı Avukat Neşet Akkor'un başkanlığında yapılmış, yoklamada il idare kurul üyesinden Ahmet Emin Arkayn da bulunmuştur. Tamamen serbest ve samimi bir hava içinde ve gizli oyla yapılan seçim sonunda adayların bildirdiğim, öteden beri millet ve memleket işlerinde her vakit ilgi ve feragatle çalışan arkadaşlar sırasıyla asil ve yedek aday gösterilmişlerdir.

⁴⁵⁶ Aydın Gazetesi, 30 Nisan 1946.

⁴⁵⁷ Aydın Gazetesi, 30 Nisan 1946.

⁴⁵⁸ Aydın Gazetesi, 4 Mayıs 1946.

Asil üyeliklere: Ali Remzi Gürsoy, Nuri Akçay, Ahmet Daylan, Kamil Türkmen, İbrahim Karaman, Rıza Boden, İbrahim Çiftçi, Ziya Turan, Ali Terzioğlu, Mehmet Kılavuz, İbrahim Fırat, İbrahim Ödemiş, Ali Çakır, Sadık Ayvaz.

Yedek üyeliklere: Ahmet Eroğlu, Hüsnü Anaç, Salih Akay, Osman Başaran, Osman Başdan, Hüseyin Görünmez, Yusuf Sözer, Mustafa Kırık, Ahmet Pehlivan, Sabri Erdem, Nuri Ertan, Ahmet Hacı, Mehmet Dora.⁴⁵⁹

Bozdoğan

İlçe Belediyesi parti adayları için bugün yoklama yapılmıştır. Parti Bölge müfettişi ile İl başkanı ve üyelerinin buldukları yoklamada aşamada adlarını bildirilen Partililer asil ve yedek adaylıklara seçilmişlerdir.

Asil üyelikleri: Ahmet Kılavuz, Selahaddin Aksoy, Hakkı Eren, Mehmet Uzgut, Hilmi Erol, Kazım Selçuk, Kemal Şenyılmaz, Kemal Tuğrul, Mustafa Silvan, Şemi Duyar, Mehmet Saraç, Namık Atalay, Ahmet Pirim, Mustafa Şahin, Ahmet Yörük, Rifat Aydın.

Yedek üyeliklere: Niyazi Çınar, Ali Devecioğlu, Şerafeddin Temel, Sait Yıldırım, Cemal Alaşehir, Halil Çetinkaya, Ahmet Şahin, Hilmi Kavaklı, Kazım Keskin Kılıç, Tevfik Şener, Cemal Akalın, Nurettin Karakaş, Mehmet Zengin, Hilmi Aysan, Mehmet Şanlı, Hakkı siber.⁴⁶⁰

Nazilli

İlçe merkeziyle Atça ve Kuyucak belediyeleri asil ve yedek üyelikleri için parti adayları tespit olunmak üzere CHP Bölge müfettişiyle il ve ilçe idare kurulları başkanlarının huzurlarıyla parti yoklamaları yapılmıştır. Tespit olunan asil ve yedek üye adaylarının isimlerini bildiriyorum.

Asil üyeliklere: Rifat Tuncer, Emin Bilgen, Dr. İsmail Suner, Haydar Bilgen, Dr. Kamil Alptuna, Mehmet Ertem, Ragıp Tapıcı, Nuri Tükenmez, Ahmet Soysal, Ahmet Çilingiroğlu, Mahmut Bükey, Halil Çetinel, Halil İbrahim Yavaşoğlu, Zekayi Dalyan, Nedim Yıldırım, Ali Gedik, Hüseyin Adaş, Süleyman Öcal, Haydar Gürsel, Osman Akyavaş, Necip Tiryakioğlu, Hakkı Urganç,

Yedek üyeliklere: Nuri Bilgenoğlu, Fuat Tapıcı, Etem Özkul, Rıza Caysal, Âlim Mumcu, Şükrü Kaynak, Bahit Gürkaynak, Haris Baki, Mehmet Atalay, Mehmet Sadık, Yorgancı, Niyazi Ünal, Zeki Dikmen, İsmail Öngörü, Ahmet Soy, Muammer Uysal, Yahya

⁴⁵⁹ Aydın Gazetesi, 21 Mayıs 1946.

⁴⁶⁰ Aydın Gazetesi, 23 Mayıs 1946.

Pehlivan, Ahmet Arslanlı, Hüseyin Öztürk, Şemsi Bilgenoğlu, Kadir Çiftçi, Ali Şen, Muzaffer Ürgü.⁴⁶¹

Atça

Asil üyeliklere: Mustafa Aksoy, Enver Çelebi, Tahir Demirkaya, Nimet Genç, Ali Sönmez, Hasan Vural, Mehmet Ünsal, İzzet Kuncu, İbrahim Atabek, Nuri Pekdemir, Hüseyin Akçay, Necip Tezcan, Reşit Yalçınkaya, Salih Alpsoy.

Yedek üyeliklere: Salih Çelebi, Kazım Demirdöğen, Tevfik Çetinkaya, Ali Tokoğlu, Feyzi İnce, Ali İhsan, Kamil Önsoy, İsmail Akyüz, Ali Aktekin, Esat Çelebi, Nuri Etebek, Faik Sarı, Zühtü Kırçalı, Ali Yıldırım.⁴⁶²

Kuyucak

Asil üyeliklere: Arif İzgiç, Ahmet Ünsal, Ahmet Çankaya, Hüseyin Kocaer, Ali Erbaş, Nuri Türkeş, Ali Ayfer, Ahmet Akıncı, Mehmet Yavuz, Ali Koç, Etem Oğuz.

Yedek üyeliklere: Hilmi Sevgili, Halil İnci, Hüseyin Akıncı, Vehbi Bilir, M. Kamil Yılmaz, Nuri Kayıran, Hüsnü Altıntaş, Süleyman Altınordu, Veli Tosoğlu, Abdullah Sevgi, Osman Saygı, Habib Sevgili.⁴⁶³

Umurlu

Umurlu bucağı Belediye üyelikleri için CHP Aydın merkez ilçe başkanı Ziya Evren'in başkanlığında yapıldı. Neticede aşağıda adları yazılı arkadaşlar parti adayı olarak tespit ve ila edildi.

Asil üyeliklere: Mehmet Çakıcı, Mehmet Bozkurt, Mustafa Solak, Mehmet Yalçın, Hasan Toros, Yahya Çakırlı, Mehmet Dirik, İbrahim Çörüş, Cavit Çayırılı, Mehmet Bozkurt, Mustafa Yalçınkaya, Mahmut Posacı, Abdullah Erdem.

Yedek üyeliklere: Mehmet Şentürk, Mustafa Onur, Salih Çayırılı, Sadık Sarı, Mehmet Kayahan, Halil İbrahim Pınar, Mehmet Coşkun, Ahmet Gündoğan, Mehmet Coşkun, Ahmet Gündoğan, Mehmet Benli, Nuri Altinel, Mustafa Posacı, Mustafa Sinanoğlu.⁴⁶⁴

⁴⁶¹ Aydın Gazetesi, 23 Mayıs 1946.

⁴⁶² Aydın Gazetesi, 23 Mayıs 1946.

⁴⁶³ Aydın Gazetesi, 23 Mayıs 1946.

⁴⁶⁴ Aydın Gazetesi, 25 Mayıs 1946.

Aydın Belediye Meclisi üyeleri için yapılan parti yoklamasında tespit olunan CHP Adayları verilmiştir:

Raif Aydoğdu	Vahit Tekemen
Orhan Çiftçi	Şükrü Saray
Dr. Hulusi Eralp	Kemal İğneci
Hasan Sabuncuoğlu	İbrahim Akgün
Ahmet Emin Arkayn	Cemal Şensoy
Vehbi Aydınel	Dr. Nafiz Yazgan
İhsan Uzman	Hakkı Darcan
Hüsnü Cihan	Fazıl Köprülü
Rıfat Kodik	Mustafa Talat Çetin
İrfan Saylam	İsmail Hakkı Şilit
Ali Rıza Özkavruk	Hasan Çetinbaş
Kazım Aydınel	Mehmet Ali Denker
Ziya Evren	Ragıp Ege
Osman Nuri Akçasu	Mahmut Girgin
Dr. Nuri Erkan	Hamit Altıparmak
Hilmi Yazıcıoğlu	İkbal Germen
Hikmet Şölen	Lütfi Taşkın
Mehmet Ali Şahin	Avni Ertaş
Kadri Heplevant	Halit Tezer
Veli Yağmuroğlu	Fuat Erlaçın
Nail Ergun Çiftçi	Abdullah Eğilmez
Ali Tüzer	Hikmet Aygen
Hamdi Tuzcuoğlu	İhsan Taş ⁴⁶⁵

⁴⁶⁵ Aydın Gazetesi, 25 Mayıs 1946.

Germencik

Asil üyeliklere: Neşet Zincirci, Nuri Özsay, Hilmi Özkan, Hamdi Kızılcık, Ali Moralı, Ahmet Mumcu, Ahmet Özyaydın, Nuri Zincirci, İsmail Pekcan, Halil Kıroğlan, Cemal Derya, Faik Üretmen, Mehmet Peynirci,

Yedek üyeliklere: Mehmet Gördesli, Mustafa Erçin, Ahmet Tırtıl, Ahmet Helvacı, Mehmet Aksoy, Orhan Germen, Yaşar Adalı, Mehmet Gönel, İhsan Kisirli, Mansur Geyik, Mustafa Tabancı, Mehmet Zeybek, Kamil Ünlütürk.⁴⁶⁶

Söke

Asil üyeliklere: Adil Azbazdar, Eyüp Özbaş, Esat Ilgaz, Rıfki Ulusoy, Hüseyin Kocaöner, Cavit Tüzel, Kamil Alaçeşme, Hulusi Özbaşatak, Osman Dicle, Kenan Küçükoğlu, Ömer Kocaöner, Galip Evirgen, Ali Kareoğlu, Süleyman Gürsoy, Kazım Göktepe, Necip Ersoy, Hüsnü Asalı, İsa Ruhi Baygür, Bahri Özarlan, Celal Özbaş, Ali Eroz, Sami Tungay.

Yedek üyeliklere: Demir Altümsek, Ahmet Tumbaş, Hilmi Postacı, Şükrü Özçakır, Ali Çiftçioğlu, Rahmi Kocagöz, Hilmi Fırat, Zühtü Başar, Mehmet Kutsal, Hamdi Şener, Hidayet Tütüncü, Şevket Akbaş, İsmail Barlas, Mehmet Uğur, Halil Tokel, Hilmi Karasu, İsmail Çakırgöz, Salim Akgün, İsmail Akpınar, Süleyman Doyuran, Mümin Tanık, Nuri Kaya.⁴⁶⁷

İncirliova

Asil üyeliklere: Mahmut Oral, Ahmet Yunus, Hüseyin Kocabıyık, İzzet Ergün, Mevlüt Atçalı, Avni Aksoy, Abdül Kurt, Rıfat Balkan, Fevzi Çetin, Kadri Aydınoğlu, Mestan Çetindağ, Cemal Türker.

Yedek üyeliklere: Feyzullah Gülay, M.Ali Beyazoğlu, Mehdi Şener, Zülfikar Gündüz, Ali Rıza Becerik, Ali Akdoğan, Mehmet Nuri Aluş, İshak Barut, Salih Eker, Behçet Emre, Münir Akgül, Ömer Güner.⁴⁶⁸

Koçarlı

Asil üyeliklere: Hüseyin Pirlibeyli, Muharrem Tozkoparan, Kemal Çetin, Mehmet Çobanoğlu, Hasan Kural, Ahmet Konya, Halil Şahinci, Hamit Pehlivan, Nazmi Koç, Mustafa Sarı, İsmail Canbolat.

Yedek üyeliklere: Arif Şahinci, Niyazi Şahinci, Ahmet Eroğlu, Ahmet Pazarçeviren, Zihni Sipahi, Fahri Özcan, Recep Poyraz, Ramazan Alper, Süleyman Erdem, Aziz Bilgili, Murat Cihanoglu, Osman Uğur.⁴⁶⁹

⁴⁶⁶ Aydın Gazetesi, 25 Mayıs 1946.

⁴⁶⁷ Aydın Gazetesi, 25 Mayıs 1946.

⁴⁶⁸ Aydın Gazetesi, 25 Mayıs 1946.

Seçime Demokrat Parti katılmamışsa da bu partiye mensup bazı vatandaşların oylarını kullandıkları hatta CHP adaylarına da oy verdikleri görülmüştür. Demokrat partiyi temsilen sandık başında müşahitler bulunmuşlardır.

Çine’de Demokrat Parti mensupları, kendi partililerin tespit ettiği kendi partili arkadaşlardan mürekkep listeye oy verdikleri görülmüştür.

Nazilli’de Çapa Hasan mahallesinde, sandık başında bulunan Demokrat Parti müşahidi, defterleri tetkik etmek istemiş, kendisine görevi hatırlatılarak isteğinin kanunsuz olduğu söylendiğinden sandık başını terk etmiştir. Biraz sonra oraya giden Nazilli Demokrat Parti Başkanı Dr. İsmail Hakkı Şevkay’da oy pusulalarının seçicilere okunması gerektiğini söylemişse de bizzat seçiciler, gizli seçim hükümleriyle bu isteğin bağdaşmayacağını bildirmişlerdir.

Bütün il çevresinde başkaca hiçbir hadise olmamış tam bir serbesti içinde geçen seçimler 19’da bitirilerek sabaha kadar tasnif yapılmıştır. Yeni meclislerde yer alan bütün arkadaşları kutlar ve bu seçimin ulus ve yurdumuz için hayırlı olmasını dileriz.⁴⁷⁰

SEÇİMLERE İŞTİRAK CETVELİ

İl, İlçe, Bucak	Oy sahibi	Oya katılanlar	Nispeti
Aydın	8987	4775	53
İncirliova	1746	1129	65
Germencik	1740	889	66
Umurlu	1815	1130	62
Bozdoğan	2183	1520	77
Yenipazar	2144	1050	50
Çine	1887	1178	64
Karacasu	1630	1285	76
Nazilli	5000	2442	50
Atça	2699	1706	63
Kuyucak	1528	1259	84
Söke	5259	2806	59
Koçarlı	1127	676	61
Toplamı	37330	22845	64⁴⁷¹

⁴⁶⁹ Aydın Gazetesi, 25 Mayıs 1946.

⁴⁷⁰ Aydın Gazetesi, 28 Mayıs 1946.

Bozdoğan

25 Mayıs 1946 günü bütün hazırlıkları tamamlanmış olan Belediye seçimi çok hararetle geçmiştir. Herkes oyunu kullanmayı, kutlu bir haktan mahrum kalmak ve en şerefli bir vazifeyi yapmamış olmak telakki ederek bu milli bayrama katıldılar. Seçim hadisesiz ve normal bir hava içinde saat 19'da tamamlanmış, saat 20'de Kaymakamın nezareti altında tasnife başlanmış ve aşağıda adları bildirilen arkadaşlar asil ve yedek üyeliklere getirilmiştir.

Asil üyeler: Kemal Tuğrul, Kazım Selçuk, Ahmet Kılavuz, Tefik Şener, Sait Yıldırım, Mehmet Şanlı, Mustafa Silvan, Kazım Keskinliç, Hakkı Eren, Namık Atalay, Mehmet Zengin, Ahmet Şahin, Kemal Akalın, Hakkı Siber, Hilmi Aysan, Nurettin Karakaş.

Yedek üyeler: Hilmi Kavaklı, Ahmet Pirim, Şemi Duyar, Mehmet Saraç, Mustafa Şahin, Rıfat Aydın, Halil Çetinkaya, Niyazi Çınar, Kemal Şen Yılmaz, Ahmet Yörük, Ali Devicioğlu, Mehmet Uzgut, Selahaddin Temel, Cevat Çırpanlı, Sabri Eser.⁴⁷²

Germencik

Burada Belediye seçimi çok ilgili geçmiştir. Hiçbir olay çıkmadan bitirilmiştir. Saat 19'da seçim bittikten sonra Belediye Başkanı tarafından Halkevinde seçim kurullarına bir yemek verilmiştir. Demokrat Parti müşahitlerinin de buldukları bu yemekte Neşet Zincirci seçimde görev alanlara teşekkür ederek, seçimde herhangi bir kanunsuzluk ve usulsüzlük olup olmadığını sormuştur, seçimlerin kanun hükümlerine uygun geçtiği ittifakla bildirilmiştir.

Asil üyeler: Faik Üretmez, İsmail Pekcan, Ahmet Özyayın, Neşet Zincirci, Hilmi Özkan, Ahmet Mumcu, Hamdi Kızılcık, Durmuş Ali Moralı, Halil Kıroğlu, Nuri Zincirci, Mehmet Peynirci, Cemal Derya, Ahmet Helvacı.

Yedek üyeler: Ahmet Tırtıl, Kamil Ünlütürk, Yaşar Adalı, Mehmet Gördesli, Mustafa Tabancı, Orhan Germen, İhsan Kisirli, Mansur Geyik, Mehmet Zeybek, Mehmet Gönel, Mehmet Aksoy, Nuri Özsoy, Mustafa Erçin.⁴⁷³

Umurlu

Asil üyeler: Mehmet Yalçın, Yahya Çayırılı, Mehmet Çakıcı, Ahmet Bozkurt, Mehmet Bozkurt, Mustafa Yalçinkaya, Hasan Toros, Mustafa Solak, Mehmet Posacı, İbrahim Çörüş, Mehmet Dirik, Cavit Çayırılı, Abdullah Erden.

⁴⁷¹ Aydın Gazetesi, 28 Mayıs 1946.

⁴⁷² Aydın Gazetesi, 1 Haziran 1946.

⁴⁷³ Aydın Gazetesi, 1 Haziran 1946.

Yedek üyeler: Salih Çayırılı, Mustafa Sinan, Mehmet Coşkun, Mustafa Posacı, Mustafa Onur, Sadık Sarı, Mehmet Şentürk, Mehmet Benli, Ahmet Gündoğan, Mehmet Kayahan, Mustafa Erol, Halil İbrahim Pınar, Nuri Altinel.⁴⁷⁴

Nazilli

Nazilli ilçesi çevresinde belediye başkanlıkları seçimleri yapılmış, Nazilli belediye başkanlığına Rıfat Tunçer, Atça Belediye başkanlığına Mustafa Aksoy, Kuyucak belediye başkanlığına da Arif Eyirgen tekrar ve ittifakla seçilmişlerdir.⁴⁷⁵

İncirliova

CHP İl İdare Kurulu başkanı Neşet Akkor'un başkanlığında yapılan parti toplantısından sonra belediye meclisi toplanarak Mahmut Oral'ı tekrar belediye başkanlığına ittifakla seçmiştir. Kadri Aydınlioğlu, Mehmet Ali Bezazoğlu'nu başkan vekilliklerine ve Fevzi Çetin ile Rıfat Balkanı meclis kâtipliklerine seçen meclis ilk toplantısını bitirmiştir.

Mahmut Oral üçüncü defa belediye başkanı seçilmektedir. Belediye başkanlığı zamanından güzel İncirliova'ya birçok eserler kazandırmış, kasabanın çehresini değiştirmiştir. Mahmut Oral daha önceleri başında bulunduğu gençlik kulübünü ilimizde bir varlık olarak yükseltmiş, çokluk ilçelerimizde bile gençlik teşekkülleri yokken, İncirliova takımını bölge birinciliğine kadar çıkarmıştır.⁴⁷⁶

Yenipazar

Yenipazar Belediye başkanlığına tekrar ve ittifakla Ali Remzi Gürsoy seçilmiş, bu seçim burada büyük sevinçle karşılanmıştır.⁴⁷⁷

Karacasu

Karacasu'da toplanan belediye meclisi CHP ilçe idare kurulu üyelerinden Mehmet Ali Tunçer'i ittifakla belediye başkanlığına seçmiştir.⁴⁷⁸

Bozdoğan

Bozdoğan Belediye Başkanlığına CHP ilçe idare kurulu üyelerinden Nurettin Karakaş seçilmiştir.⁴⁷⁹

Aydın Merkez

Aydın Belediye başkanlığı için Parti binasında parti yoklaması yapılmıştır. CHP Bölge müfettişimiz Dr. Fazıl Şerafettin Bürge'nin başkanlığında toplanan yoklamada, Vali Selim Gündoğan ile CHP İl İdare kurulu başkan ve üyeleri bulunmuşlardır.

⁴⁷⁴ Aydın Gazetesi, 1 Haziran 1946.

⁴⁷⁵ Aydın Gazetesi, 4 Haziran 1946.

⁴⁷⁶ Aydın Gazetesi, 4 Haziran 1946.

⁴⁷⁷ Aydın Gazetesi, 4 Haziran 1946.

⁴⁷⁸ Aydın Gazetesi, 4 Haziran 1946.

⁴⁷⁹ Aydın Gazetesi, 4 Haziran 1946.

Yoklamaya Belediye meclisinin yeni üyeleri, Ankara'da bulunan bir arkadaş hariç olmak üzere tamamen katılmışlar ve çoğunlukla, CHP Merkez Aydın ilçe idare kurulu üyelerinden Orhan Çiftçi'yi Aydın Belediye başkanlığı için parti adayı seçmişlerdir.⁴⁸⁰

Çine

Çine CHP Bölge Müfettişi Dr. Fazıl Bürge bugün buraya gelerek Belediye başkanlığı için yapılan parti yoklamasında bulunmuştur. Yoklamada oy birliği ile Belediye başkan adaylığına seçilen, Eski Belediye başkanı Osman Balaban, Belediye meclisinin toplantısında da oy birliği ile Belediye başkanlığına seçilmiştir.

Söke Belediye Meclisi bugün toplanarak Belediye başkanlığına, oya iştirak eden on dokuz üyenin ittifakı ile Adil Azbazdar'ı seçmiştir.⁴⁸¹

---

⁴⁸⁰ Aydın Gazetesi, 6 Haziran 1946.

⁴⁸¹ Aydın Gazetesi, 6 Haziran 1946.

3.1.5.1 Demokrat Parti Hazırlıkları

Genel seçimler Anayasa'ya göre dört yılda bir yapılırken CHF tarafından bir yıl öne alınmıştır. Bu nedenle VII. Dönem TBMM'si 3 yıl görev yapmıştır. Normalde 1947 yılının Ekim ayında yapılması gereken seçimin 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir. Seçim öncekilerin aksine tek dereceli yapılmıştır ve oy çokluğu esasına dayalı olmuştur. CHF, seçimlerin öne alınmasını çok partili yaşama geçilmesiyle meclis çalışmalarının aksamasını gerekçe göstermiştir. Celal Bayar ve Adnan Menderes, erken seçim kararının TBMM'den geçmemesi için çok çaba sarf etmiş, ancak bunda başarılı olamamışlardır. Muhalefet erken seçim kararıyla tam bir şok yaşamıştır. Demokrat Parti Genel Merkezi, bu karara karşı strateji geliştirmek için DP il başkanlarını derhal Ankara'ya davet etmiştir. 16 Haziran 1946 tarihinde gerçekleşen Ankara'daki toplantıda DP'nin seçime katılma kararı çıkmıştır.⁴⁸²

3.1.5.1.1 Seçim Hazırlıkları

Partilerin seçim hazırlıkları çok gergin bir atmosferde geçmiştir. Demokrat Parti, taraftarlarını meydanlara davet etmiştir. Demokrat Parti'nin tertip etmiş olduğu bu büyük mitingler o döneme kadar Türk demokrasi tarihinde alışılmadık bir görüntü oluşturmuştur. DP'nin en büyük propaganda aracı bu düzenlemiş olduğu mitingler olmuştur. Bu mitinglere binlerce kişi katılmıştır. Tek parti yönetimi nedeniyle bu duruma pek alışık olmayan CHF, bu mitingleri anarşi ya da ihtilal hareketi olarak görmüştür.

Aydın ilinde Demokrat Partililer en ücra köylere kadar giderek partilerini tanıtmaya çalışmışlardır. Demokratların halka yaklaşımı bu partiye olan sempatiyi artıran unsurlardan biri olmuştur.

Celal Bayar ve Adnan Menderes 1946 yılı Temmuz ayının ikinci haftası seçim çalışmaları yapmak üzere birlikte Ege gezisine çıkmışlardır. İki lider önce İzmir'de düzenlenen mitinge katılmışlar daha sonra da 17 Temmuz 1946 günü düzenlenen Aydın mitingine katılmışlardır. DP yanlısı gazeteler ise seçim sürecinin başladığı ilk günden son güne kadar büyük başlıklarla vatandaşları seçime iştirak etmeye ve DP'ye oy vermeye davet etmişlerdir.

3.1.5.1.2 Seçim Komisyonunun Teşekkülü

1946 seçimlerinde Aydın ili, 426 seçim bürosuna ayrılmıştır. Merkez İlçe'de 113, Bozdoğan'da 62, Çine'de 83, Koçarlı'da 24, Nazilli'de 81, Söke'de 39 adet seçim komisyonu

⁴⁸² Tasvir, 13 Haziran 1946.

kurulmuştur.1946 seçimleri yapılırken seçimler üzerinde henüz adli teminat yoktur. İl seçim kurulları ya da komisyonları idari denetim adı altında oluşturulmuştur. Seçim kurullarının başı hâkimler değildir. Aydın'da il seçim kurulu şu şekilde oluşturulmuştur:

Salim Gündoğan	Başkan, Aydın İl Valisi
Orhan Çiftçi	İkinci Başkan, Aydın Belediye Başkanı- CHP
Etem Menderes	Üye-DP İl Başkanı
Ahmet Emin Arkayın	Üye- CHP
Rıfkı Ulusoy	Üye
Fuat Dürük	Üye
Eyüp Şahin	Üye
Hüsnü Cihan	Üye
Dr. Nuri Erkan	Üye
İrfan Saylam	Üye ⁴⁸³

3.1.5.1.3 Seçim Adayları

1946 seçimlerinde DP adaylarının 52'si avukat, 41'i çiftçi, 40'ı doktor, 15'i emekli general, 14'ü mühendis, 13'ü öğretmen geri kalanı çeşitli meslek sahipleridir. DP, 49 ilde seçimlere katılmış ve bu illerden 273 aday göstermiştir.

Aydın ilinde DP adayları konusunda pek çok kişinin adı ortaya atılmıştır. Nazilli'de Şevki Hasırcı DP'den adaylığını koymak istemiştir. Bu nedenle yaşını düzeltmek üzere mahkemeye başvurmuştur. Eski jandarma karakol komutanlarından ve kömür tüccarı Emin Ünal, DP Müteşebbis Heyeti üyesi fabrikatör Ali Nihat Amasya'nın damadı Yüksek Ticaret Okulu Memuru Kemal Topeli'nin DP'den aday olacakların arasında adı geçmiştir. Albay Ali Rıza'nın Nazilli muhitinden ve DP listesinden aday olacağı açıklanmıştır. Sonuç olarak DP Aydın milletvekilleri adayları olarak şu isimleri açıklamıştır:

Adnan Menderes
Zekayi Kavur
Av. Cevat Ülkü
Ahmet Or
Dr. Mükerrerem Sarol
Ahmet Vehbi Ayaydın

Bağımsız Adaylar:

⁴⁸³ TBMM, TBMM Üyelerine Ait Sicil Defterleri, VIII. Dönem, Defter No:96, Zarf No:6.

Avni Deniz⁴⁸⁴

Halit Çayırılı.⁴⁸⁵

3.1.5.1.4 Seçim Sonuçları

Dönemin seçim sistemi gereğince Aydın'da en çok oyu CHP almış ve buna göre Aydın CHF adaylarının tamamı meclise girerken, DP adayları ve bağımsızlardan milletvekili seçilen olmamıştır. Seçim mazbatalarına göre Aydın'dan milletvekili seçilen CHP adaylarının aldığı oyların kesin dökümü ise şöyledir:⁴⁸⁶

General Refet Alpman: 62.058

Dr. Mazhar Germen:58.319

Nuri Göktepe:

Avukat Neşet Akkor:59.460

Ahmet Emin Arkayın:59.432

Emin Bilgen:57.636

Mithat Aydın:59.741

21 Temmuz 1946 seçimleriyle 1946–1950 yılları arasında görev yapan VIII. Dönem TBMM'si oluşmuştur. Bu dönemde Aydın milletvekillerinin tamamı CHP'lidir.1948 senesinde yapılan ara seçimlerinde de bu durum değişmemiştir.1946 genel seçimleri sonucunda ülke genelinde CHP 396, DP 61, Bağımsızlar 7 milletvekilliği kazanmıştır.⁴⁸⁷

⁴⁸⁴ Anadolu, 16 Haziran 1946.Aydın ortaokulu öğretmenidir.

⁴⁸⁵ BCA, 490.01/139.560.1.

⁴⁸⁶ Demokrat İzmir, 17 Temmuz 1946.

⁴⁸⁷ Yenyıldız, N.(1996), VIII. Dönem TBMM(1946-1950), S.36.

3.1.6 1950 yılı Belediye Seçimleri

Aydın ilinde başlayan seçmen kütüklerinin düzeni işi büyük bir intizamla devam etmiş, birçok bölgelerde kütükler bitirilerek dünden itibaren askıya çıkarıldığı öğrenilmiştir. Vilayet makamı seçmen kütüklerinin itina ile düzenlenmesi ve hiçbir vatandaşın kayıt harici kalmaması hususlarında titizlikle durmaktadır.⁴⁸⁸

Aydın'da Belediye seçimleri olaysız ve oldukça alakasız geçmiştir. Atça ve Kuyucak'ta CHP, diğer 13 ilçe ve bucakta da DP ayları kazanmıştır. Pazar günü yapılan Belediye seçimleri Aydın ilinin her tarafında genel anlamda olaysız geçmiştir. Atça'da iştirak nispeti %67, Aydın'da %48,5'tir. Diğer yerlerden henüz kati neticeler alınmamıştır. Bununla beraber gelen haberlerden ilimizde seçimlerin oldukça alakasız geçtiği anlaşılmaktadır.⁴⁸⁹

Aydın şehrinde seçime takaddüm eden günlerde DP adayları ve mensupları arasında yoklama kurulunca tespit olunan adaylar üzerinde bazı propagandalar yapılmış ve listeden birçok isimler çizilmişti. Hatta dört isimli listelerin bile dağıtıldığı görülmüştür. Tasnif sonucu ortaya çıkan asil adaylar yedek adalara dönüştürülmüş ve propaganda devam etmiştir.⁴⁹⁰

---

⁴⁸⁸ Aydın Gazetesi, 5 Eylül 1950.

⁴⁸⁹ Aydın Gazetesi, 5 Eylül 1950.

⁴⁹⁰ Aydın Gazetesi, 5 Eylül 1950.

3.2 Genel Seçimlerin Aydın'daki Yansıması

3.2.1 1931 yılı Genel Seçimleri

Üçüncü meclis döneminde, 1927'den 1930'a kadar siyasi mücadeleler açısından sakin geçen bir dönemin ardından gelen Serbest Cumhuriyet Fırkası kanalıyla açılım politikası beklenen sonucu vermemiş, güdümlü muhalefet partisi tahmin edilmeyen bir destek almıştı.⁴⁹¹Bu durum ülkede CHP'nin politikalarından hoşnut olmayan bir kesimin olduğunu gösteriyordu.3 Mart 1931'de Mustafa Kemal Paşa, CHP Genel Başkanı sıfatıyla meclis grup başkanlığına bir yazı göndererek bu duruma da dikkat çekti ve seçimlerin yenilenmesi talebinde bulundu. Mustafa Kemal Paşa yazısında şunları söylüyordu:

“ Son aylarda Cumhuriyet Halk Fırkası'nın memleketteki, Büyük Millet Meclisi'ndeki ve hükümetteki idari ve siyasi faaliyeti aleyhinde bir hava yaratılmaya çalışıldığı malumdur. Asırlarca mühmel bırakılmış olan bir memlekette ve bir millet hayatında birçok eksiklikler ve ihtiyaçlar olması tabiidir; bundan başka milleti kurtarıcı esaslı bir siyasetin tatbikatından memnun olmayacak kimselerin bulunacağı da şüphesizdir. Buna rağmen millet kütesinin doğru görüşü ve iyi hissi bozulmamıştır. Üç ayı geçen bir zamandan beri hemen bütün memlekette yaptığım tetkiklerde bu hakikati yerinde ve yakından gördüm; bununla beraber hakikate göz yumanlar ve hakikati olduğundan başka göstermeye çalışanlar da olmuştur. Fırkamın millet ve memleket için en hayırlı ve isabetli programın kendi programı olduğuna ve milletin kendisiyle beraber bulunduğu tam kanaati vardır. Fırkamız, milletin kendisine olan emniyet ve itimadını en şüpheli ve tereddütlü nazarlar karşısında her zaman ispat edecek vaziyettedir. Bir defa bunun için, bundan başka önümüzdeki yıllarda tatbikini muvafık gördüğü tedbirlerde, milletin iştirak ve mutabakatı derecesini anlamak için umumi reisi bulunduğu Cumhuriyet Halk Fırkası'na mensup mebusların intihaplarını yenilemelerini muvafık mütalaa ediyorum.”⁴⁹²

Mecliste okunan bu yazı neticesinde 5 Mart 1931'de mecliste görüşüldü ve bekleneceği gibi mecliste hazır bulunan 268 milletvekilinin oybirliği ile seçimin yenilenmesi kararı alındı.⁴⁹³

Üçüncü Meclis 26 Mart 1931'de son toplantısını yaparak dağıldı, ardından ülke seçim atmosferine girdi. Kısa süre içinde CHF'nin ikinci seçmen adaylarının isimleri gazetelerde yayınlanmaya başladı.63 ildeki ikinci seçmenlerin seçimine Nisan başında başlandı.2 Nisan

⁴⁹¹ Ahmet, Demirel, Tek Partinin İktidarı, Türkiye'de Seçimler ve Siyaset(1923-1946), İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, s.113.

⁴⁹² Aktaran Fahri Conker, Türk Parlamento Tarihi, TBMM IV. Dönem(1931-1935), Cilt 1, TBMM Yayınları, Ankara 1996, s.3.

⁴⁹³ TBMM, Zabıt Ceridesi, Devre III. Cilt 26, S.18-19.

tarihli Cumhuriyet seçimlerin ilk aşamasının Ankara’da 2 Nisan, İstanbul’da ise 8 Nisan’da yapılacağını duyurdu.

Ülke genelinde seçime katılma oranı bir önceki seçime göre artmış, 1927’de % 23 olan katılma oranı bu kez %45 olarak gerçekleşmişti.⁴⁹⁴

Genel seçimde 287 CHF adayının seçimden başarıyla çıktılar. Sonuçlar alındıktan sonra Cumhuriyet bunu şu şekilde duyurmuştur:

“Halk Fırkası’nın 63 vilayette gösterdiği 287 namzet müttefikan intihap edildi.”⁴⁹⁵

Müntehip sani seçimi Aydın ilinde devam etmektedir. Sandık başlarında göze çaracak derecede mahsus bir sessizlik vardır. Efkâr-ı umumiye iki dereceli olan bu şekli seçimden âdem-i memnuniyetini bu vesile ile izhar etmekten çekinmiyor. Birçok sandıkta rivayete nazaran %20 oy temin edilememiştir. Belediye seçimlerinde oyuna hâkim olan seçmenleri görmek, demokrasi zevkinin sürdürülmesi neticesinde önemli olmuştur. Ancak milletvekili seçimlerinde bu sükûnet nedendir? Bu anlaşılması zor olan bir sorudur. Hakiki amele ve çiftçiden seçilecek olan mebusların memleketi cumhuriyetin gereklerini insanlara anlatacaklarından şüphe yoktur.⁴⁹⁶

Aydın’da müntehibi sani intihabatı hitam bulmuştur. Rivayete göre vilayetin genel aksamındaki intihap son günlerde hitama ermiş gibidir. Şimdiki halde yeni mebusların seçilmesine intizar edilmektedir.⁴⁹⁷

Aydın’da müntehibi sani seçimi bitmiştir. Merkez kasabaya ait 3214 müntheipten 2396 müntehip yani % 74,5 oranla oyunu vermiştir. Merkez kazanın 17949 müntheipten 1226 müntehip oyunu kullanmış ve iştirak oranı % 64’tür.⁴⁹⁸

⁴⁹⁴ Esat Öz, Tek Parti Yönetimi ve Siyasal Katılım, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1992, s.160.

⁴⁹⁵ Cumhuriyet, 27 Nisan 1931.

⁴⁹⁶ Yeni Asır, 13 Nisan 1931.

⁴⁹⁷ Yeni Asır, 14 Nisan 1931.

⁴⁹⁸ Yeni Asır, 15 Nisan 1931.

3.2.2 1935 yılı Genel Seçimleri

Dördüncü Meclis 5 Aralık 1934'te yapılan toplantının ilk oturumunda İsmet İnönü'nün ve arkadaşlarının verdiği öneriyi oybirliğiyle kabul ederek seçimin yenilenmesi kararı aldı.⁴⁹⁹ Aynı gün yapılan ikinci celsede Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda önemli değişiklikler yapıldı. TBMM'de hazır bulunan 258 milletvekilinin oybirliğiyle gerçekleştirilen bu değişikliklerle genel seçimlerde kadınlara da seçme ve seçilme hakkı tanındı. Milletvekili seçilebilme için 30 yaşını tamamlamış olmak koşulunda herhangi bir değişiklik olmamıştı ama bu yaş sınırı geçen kadınlar da artık milletvekili seçilebilecekti. Ayrıca oy kullanma yaşı 18'den 22'ye yükseltildi.⁵⁰⁰ Anayasa değişikliğinin hemen ardından seçim kanunu da değiştirildi ve kadınlara oy hakkının verilmesiyle, meclis üye sayısı hesaplanırken önceden her 20.000 erkek nüfusa bir milletvekili şeklinde hesaplanan sayı, her 40.000 toplam nüfusa bir milletvekili şeklinde değiştirildi.⁵⁰¹

Seçimin ilk aşaması tamamlandıktan sonra sıra partinin milletvekilleri adaylarını belirlemeye geldi. Birçok kişi parti genel merkezine adaylık başvurusunda bulundu. 21 Ocak günü itibariyle, milletvekili adaylığı için parti merkezine başvuranların sayısı iki bini aştı, bunların 200 kadarı kadındı.⁵⁰²

Seçimin ikinci aşaması 8 Şubat'ta yapıldı ve bir gün içinde tamamlandı. Beklenebileceği gibi, partinin 17'si kadın olan 286 adayı oybirliği ile milletvekili seçildi. 9 Şubat tarihli Cumhuriyet seçim sonuçlarını "Türk ulusu Atatürk'ün istediği itimadı bir kere daha gösterdi. Fırka namzetleri yurdun her yerinde ittifakla seçildiler, on üç müstakil sayı da belli oldu." başlığıyla duyurdu.⁵⁰³

Mustafa Kemal Atatürk de vatandaşlara bir beyanname yayınlamak üzere şunları söylemiştir:

*"Bana ve partimize güveninizi gene gösterdiniz. Sayılabeniz olarak size sunduğum arkadaşları yüce seçiminize değerli buldunuz. Ulusça gösterilen birlik ülküye bağlılık bütün gözleri yeniden yurdumuza çekmiştir. 1935 seçiminin bittiği bu, 8 Şubat akşamı Türkiye, iç ve dış alanlarda bundan sonra da karşılaşabileceğimiz türlü meseleler önünde nasıl bir azim ve kuvvet manzarası göstereceğini bir daha acuna bildirmiş oldu. Öz dileğimiz yurdun yüceliği yurttaşın genliğidir."*⁵⁰⁴

⁴⁹⁹ TBMM ZC, Devre IV, Cilt 25, s.81.

⁵⁰⁰ TBMM ZC, Devre IV, Cilt 25, s.82-85.

⁵⁰¹ TBMM ZC, Devre IV, Cilt 25, s.85-86.

⁵⁰² "Sayılabeniz Seçim Hazırlığı", Cumhuriyet, 23 Ocak 1935.

⁵⁰³ Cumhuriyet, 9 Şubat 1935.

⁵⁰⁴ Mustafa Kemal Atatürk, Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, Cilt IV, Ankara, Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1991, s.644, Cumhuriyet, 9 Şubat 1935.

Söke

Aydın ili Söke ilçesi genel seçimleri parti adayları Aydın gazetesinden alınan bilgiye göre verilmiştir.⁵⁰⁵

Kemalpaşa Mahallesi intihap şubesi:

Bayan Mensube Çital, kaymakam Bay Sadi karısı Bayan Mevlüde, Dr. Bay Raif, Bayan Zehra, Bat Hulusi, Avukat Bay Cavit, Bay Avni Bakkal, Bay Abdullah Uncu, Bay Nuh Dramalı, Bay Ali Kopal, Bay Ali Katerineli.⁵⁰⁶

Konak Mahallesi intihap şubesi:

Bay İsa Ruhi, Bayan Sabiha Gür, Bay Mustafa Ersoy, Bay Hüseyin Özbaş, Bay Kazım Nuri, Bay Şakir, Bay Rahmi Kocagöz, Bay Kemal Giritli, Bay Osman Rıfkı.

Çeltikçi Mahallesi intihap şubesi:

Bay İbrahim Yenişehirli, Bay Hasan Veyis, Bay Mehmet Ali Pomak, Bay Hüseyin Elbiseci, Bay Halil Eczacı, Bay Mehmet.⁵⁰⁷

Yeni Cami Mahallesi intihap şubesi:

Bayan Zeynep Altümsek, Bayan Lütfiye Bozyaka, Bay Mehmet Ali, Doktor Bay Raif, Bay Hüseyin Sarayköylü, Bay Hüseyin Ömer.

Özbey intihap şubesi:

Bay Yusuf, Bay İbrahim Mesut, Bay Mehmet Gümenezli, Bay Ali demir Tayyare.⁵⁰⁸

Çalıköy intihap şubesi:

Bay Necip Aydınli, Bay Raşit Özbaşlı, Bay Abdullah Karahayıtlı.

Kemer intihap şubesi:

Bay Mehmet Muhtar.

Avşar intihap şubesi:

Bay Osman Avşarlı İbrahim oğlu, Bay Necip Ersoy, Bay Raşit Azaplı.

Atburgazı intihap şubesi:

Bay Halil Güllübahçe, Bay Atburgazı muhtarı, Bayan Zehra, Bay Ziya Ersoy.⁵⁰⁹

Doğanbey intihap şubesi:

Bay Asım, Bay Şevket Akbaş, Bayan Sabriye Turgut Doğanbeyli.

Akköy intihap şubesi:

Bay Mustafa Akköy, Bay Ali Rıza, Bay Mehmet Yoranlı oğlu.

⁵⁰⁵ Aydın Gazetesi, 14 Ocak 1935.

⁵⁰⁶ Aydın Gazetesi, 14 Ocak 1935.

⁵⁰⁷ Aydın Gazetesi, 14 Ocak 1935.

⁵⁰⁸ Aydın Gazetesi, 14 Ocak 1935.

⁵⁰⁹ Aydın Gazetesi, 14 Ocak 1935.

Sarıkemere intihap şubesi:

Bay Mustafa Ali, Bay Mustafa Serçinli, Bay Eyüp Özbaş.

Yenihisar intihap şubesi:

Bay Esat, Bay İbrahim Kasabaki, Bay Hasan Çarıkçı.

Kayıklı intihap şubesi:

Bay Halil Arif.

Arslan Yaylası intihap şubesi:

Bay Kamil Yaylalı, Bay Ali.

Kısır İntihap şubesi:

Bay Mustafa döşemeci, Bay Mustafa Aşıtepe, Bay Abdurrahman Hilmi.⁵¹⁰

CHF Aydın Merkez Kazası İkinci Müntehip Adayları**Cuma Mahallesi intihap şubesi:**

Bayan Bedriye Deniz, Bay Sırrı Hun, Bay Asaf Gökbel, Bayan Melek Ahmet, Bay Tabak Ahmet, Dr. Bay Mithat, Bay Ahmet Şakir oğlu, Bay Raif Feyzi Aydoğdu.

Güzelhisar Mahallesi intihap şubesi:

Bayan Huriye, İbrahim Posacı, Bay Ömer Ay Aydın, Bay Hasan Bakkal, Bay halim Fabrikacı, Bay Osman Bircan, Bay Şevket Eczacı, Bay Hüsnü, Bay Arif Bakkal, Bay Eyüp Fabrikacı, Bay Talat Posacı, Bay Salih Akbaş.

Ramazanpaşa intihap şubesi:

Dr. Bay Nafız Yazgan, Bayan Cemile Neşet.

Köprülü Mahallesi intihap şubesi:

Bayan Seniye, Nafız Karabudak, Bay Nadir Birvar, Bay Ekrem Cemal.⁵¹¹

Mesudiye Mahallesi intihap şubesi:

Bayan Hamide Halil, Bayan Nedime Şölen, Bayan Hikmet Ragıp, Bay Hamid, Bay Ragıp.⁵¹²

Çeştepe köyü intihap şubesi:

Bayan Ulviye Bircan, Bay Ahmet Duman, Bay Sait, Bay Vasfi Bilge.

Işıklı köyü intihap şubesi:

Bayan Nedime Tezer, Bay Nuri Işıklı, Bay Raif, Avukat Bay Ahmet Nesip.

⁵¹⁰ Aydın Gazetesi, 14 Ocak 1935.

⁵¹¹ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵¹² Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

İmamköy intihap şubesi:

Bayan Yegâne Gökbel, Bay Şerif Pehlivan, Bay Kırlı, Bay Ali Karaköy.

Horoz köy İntihap şubesi:

Bay Mehmet Köseoğlu, Bay Feyzullah.

Kalfaköy intihap şubesi:

Bayan Aliye Teker, Bay Avukat Osman.

Umurlu intihap şubesi:

Bayan Vedia İbrahim, Hasan Nigar İhsan, Bay Rıfat Nuri, Bay İbrahim necip, Bay Ahmet Çayırılı, Bay İhsan Necip, Bay Ahmet Emin Arkayn, Bay Cemal Posacı.⁵¹³

Dalama merkez intihap şubesi:

Bayan Şadiye Hilmi, Bayan Emire Osman, Bayan Emire Ahmet Şakir, Bayan Lütfiye Halil, Bay Murat Durmuş, Bay Muammer Nuri, Bay Kemal Yağcı, Bay Mehmet Adanır, Bay Hüseyin Korun, Bay Mehmet Yılmaz.⁵¹⁴

Karahayıt intihap şubesi:

Bayan Şadiye Ahmet Nesip, Bay İsmail Mehmet, Bay Ahmet Göderen, Mehmet İbrahim Göderen, Arif Mehmet Alanlı.

Göhlisar intihap şubesi:

Bayan Naciye Becerik, Bay Tahir, Bay Rıfat, Seyfi Tezer, Bay Fahri, Bay Hilmi.⁵¹⁵

Koçak intihap şubesi:

Bayan Fatma Şükrü, Bayan Nebahat Muharrem, Bay Mehemt İbrahim, Bay Halit Âlim, Bay Mahir Hüseyin Helvacı, Bay Mehmet Tavaslı.

Köşk merkez intihap şubesi:

Bayan Naciye Turgut, Bayan Kamile, İsmail Sökeli, Bay İbrahim Etem, Bay Mehmet Şakir, Bay Ali Koç, Bay Emin Ahmet, Bay Osman, Bay Tevfik.⁵¹⁶

Şehköy intihap şubesi:

Bayan Ayşe Ünal, Bayan Ruhiye, Abdurrahman, Bay Murat Beyköy, Bay Mustafa, Ömer Çiftlik, Bay İsmail, Bay Hamit Ali, Bay Âlim, Halit Uzundere, Bay İsmail.

Karapınar merkez intihap şubesi:

Aydın saylavı Bay Adnan, Aydın Saylavı Bay Fuat, Fırka vilayet başkanı Bay Etem Kadri, Bayan Vecihe, Sırrı Hun, Bayan Saime Yazgan, Bay Rıfat Topçu oğlu, Bay Mehmet Avni, Bay Hüseyin Kocabıyık, Bay Yusuf Selahattin, Bay Ramazan oğlu Ahmet.

⁵¹³ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵¹⁴ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵¹⁵ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵¹⁶ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

Erbeyli intihap şubesi:

Bay Halit, Bay Dr. Ziya, Bayan Sıdıka Kemal, Bay Neşet Nazım, Bay Mehmet Nuri.

Kızılcaköy intihap şubesi:

Bay Sedat Nuri, Bay Muharrem Ertopçu, Bay Osman Becerik.⁵¹⁷

Meşeliköy intihap şubesi:

Bay İsmet Erdoğan, Bay İbrahim Erdoğan, Bay Ziya Eczacı Aydın.

Osmanbükü köy intihap şubesi:

Bayan Naciye Akan, Bay Behçet Akan, Bay Tahir Kenan, Bay Mehmet Tütüncü.

Germencik Merkez intihap şubesi:

Bayan Ferhunde Sabri, Bayan Naciye Özer, Bayan Şükriye Yalçınkaya, Bay Muzaffer Keskin, Bay Tevfik Pazarçeviren, Bay Recep Alp, Bay Nuri Zincirci, Bay Hüseyin Avni Akkaya, Bay Nuri Karaağaçlı, Bay Cemil Özer, Bay Hidayet Aşçı, Bay Dr. Sabri, Bay Mustafa Pazarçeviren.⁵¹⁸

Karaağaçlı intihap şubesi:

Bayan Emine Kırbıyık, Bay Abidin Üzümlü, Bay İzzet Karaağaçlı, Bay Nuri, Bay Bekir Helvacı, Bay Nafız Karabudak, Bay Durmuş Ali, Bay Hasan Mehmet, Bay Ahmet, Bay Reşit.

Çamköy intihap şubesi:

Bayan Sıdıka Pazarçeviren, Bay Kerim Mursallı. Bay, Hüseyin Kırbıyık.

Ortaklar intihap şubesi:

Bay Faik Aşkın, Bay Mustafa Enver, Bay Himmet Hacı, Bay Tahir, Bay Behçet Veli, Bay İsmail Rasim, Bay Ali Vassaf, Bay İbrahim Rıfat.⁵¹⁹

Bıyıklı intihap şubesi:

Bayan Münevver Emin, Bay Ali Karpuzlulu, Bay Kadri Muhtar, Bay Eyüp Yeniköylü, Bay Ali Rıza Kızılkayalı, Bay Kamil Kasaplarlı, Bay Hakkı, Bay Osman.⁵²⁰

Güdüşlü intihap şubesi:

Bay Hüseyin Muhtar, Bay İbrahim Kahyaoğlu, Bay Bekir Pala.

Dedeköy intihap şubesi:

Bay Zeki Yunus, Bay Koca İbrahim oğlu Ali Muhtar, Bay Şevki.

Koçarlı merkez intihap şubesi:

⁵¹⁷ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵¹⁸ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵¹⁹ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵²⁰ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

Bayan Ayşe Yazgan, Bayan Cavide Osman, Bay İsmet Ziya, Bay Ahmet Şahin, Bay Ahmet Hamdi.⁵²¹

Çulhalar intihap şubesi:

Bay Mehmet Hakkı, Bay Halil İbrahim, Bay Ali Yatıkçı.

Cincin intihap şubesi:

Bay Tahir, Bay Hasan, Bay Süleyman Raif, Bay Hasan İdikut.

Çakırbeyli intihap şubesi:

Bayan Zahire Etem, Bayan Şevket Süleyman, Bay Osman.⁵²²

KARACASU:

Çiftlik intihap şubesi:

Bayan Huriye, Bay Hüdaverdi, Bay Hüseyin Mehmet.

Yenice intihap şubesi:

Bay Hüseyin, Bay Süleyman Çavuş, Bay Ali Onbaşı, Bay Mustafa, Bay Mehmet, Bay Şerif Ali.⁵²³

Karacaören intihap şubesi:

Bay İsmail, Bay Mehmet Musa Kâhya oğlu.

Geyre intihap şubesi:

Bay Mehmet Ali, Bay Ali Çavuş, Bay Mehmet, Bay İsmail Onbaşı.

Seki intihap şubesi:

Bay Hüseyin Çulha, Bay Hüseyin Küçük, Bay İsmail İnce.

Yaylalı intihap şubesi:

Bayan Esmâ Halil, Bayan Ayşe Terzi, Bayan Kadriye, Bayan Huriye, Bay Ali Rıza, Bay Ahmet onbaşı, Bay Mehmet Kavurmacı, Bay Ahmet Yarencik.⁵²⁴

Cuma intihap şubesi:

Bayan Feride, Şefik Işık, Bayan Sabriye, Sabri Yılmaz, Bay Ahmet, Bay Ali.⁵²⁵

NAZİLLİ

Hacı Şehoğlu intihap şubesi:

Bay Mehmet Akgün, Bay Hüseyin Taklakoğlu, Bay Emin Hasırcıoğlu.⁵²⁶

⁵²¹ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵²² Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵²³ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵²⁴ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵²⁵ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

Yıldıztepe intihap şubesi:

Bay Emin Bilge.⁵²⁷

Altıntaş intihap şubesi:

Molla oğlu Bay Hasan, Tuhafiyeci Bay Tayyar.

Turan Mahallesi intihap şubesi:

Tapucuoğlu Bay Ragıp, Ahmetoğlu Bay Haydar, Mustafa oğlu Bay Etem, Bay Hüseyin Sezgin.

Cumhuriyet intihap şubesi:

Mehmet Ali Tan, Belediye Tahsildarı Bay Hüseyin.

Karaçay intihap şubesi:

Sütçüoğlu Bay Mestur, Bay Mehmet Derici, Kazım oğlu Bay Tevfik.

Hacılar intihap şubesi:

Bay Hüseyin, Bay Güzel Ali.

Hacı Nasuh intihap şubesi:

Bay Kamil Sökeli, Bay Ali Zühtü.

Çap Hasan intihap şubesi:

Hocaoğlu Bay Şemsi, Hocaoğlu Bay Nuri, Mahmut oğlu Bay Ahmet.

Dalcaköy intihap şubesi:

Eczacı Bay Hüsnü, Bay Ahmet Etem.

İsabeyli köyü intihap şubesi:

Bay Süleyman Rüştü, Alaiyeli Bay Halil İbrahim, Bay Ali Abdullah.⁵²⁸

Gireniz köyü intihap şubesi:

Hasköylü Ali, Girenizli Bay Şükrü, Ovalı oğlu Bay Ali, Molla oğlu Bay Mehmet.⁵²⁹

Saraklı köyü intihap şubesi:

Baki oğlu Bay Mehmet, Avukat Bay Kadri, Sabuncu Bay Mustafa Şükrü.⁵³⁰

Mastara köyü intihap şubesi:

Kadıköylü Bay Mehmet, Bakkal Bay Mehmet, Mütekait Bay Mahmut.⁵³¹

Bayındır köyü intihap şubesi:

Sabık Tapucu Bay Mehmet, Emekçi oğlu Bay Mustafa.⁵³²

⁵²⁶ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵²⁷ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵²⁸ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵²⁹ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵³⁰ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵³¹ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵³² Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

Işıklar köyü intihap şubesi:

Bayan Mesrure, Mestan oğlu Bay Ziya.

Hisarcık köyü intihap şubesi:

Yıldız tepe eski muhtarı Bay Hüseyin, Terzi Bay Mehmet.

Derebaşı köyü intihap şubesi:

Bay Tahir, Bay Salih Ergani.

Karahallı köyü intihap şubesi:

Necip oğlu Bay Ahmet, Bay Süleyman.

Gedikaltı köyü intihap şubesi:

Bay Hakkı Piyancı, Bayan Saime.

Hacıbeyli köyü intihap şubesi:

Mehmet Nedim, Eczacı Bay İbrahim, Bay Faik.

Korarası köyü intihap şubesi:

Kozdereleli Bay Mehmet, Avukat Kadri.

Demirciler köyü intihap şubesi:

Bay Hilmi Mestanoğlu, Bay Halil Küçük, Bayan Nadide Sezgin.

Yalınkuyu köyü intihap şubesi:

Helvacıoğlu Bay Mustafa, Bay Hasan Akın.

Hamzalı köyü intihap şubesi:

Veli oğlu Bay Hasip, Bay Mustafa.

Sevindikli köyü intihap şubesi:

Bay Rıfat, Karaağaçlı Bay Davut.

Pirlibey köyü intihap şubesi:

Bay Bahri, Yağcı oğlu Bay Mehmet, Bay Şükrü.

Dualar köyü intihap şubesi:

Bay Ecir, Bay Esat.⁵³³

Yazırlı köyü intihap şubesi:

Hancı Mustafa oğlu Bay Mehmet, oca Hasan oğlu Bay Ali.⁵³⁴

Hamidiye köyü intihap şubesi:

Mühendis Bay Hilmi.

Arpaz köyü intihap şubesi:

Bay Mehmet, Bay Rıza.

⁵³³ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵³⁴ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

Sultanhisar Merkez intihap şubesi:

Bay Ali Zühtü Dirik, Fabrikacı Bay Kazım, Bay Mustafa Kemal.⁵³⁵

Malgaç köyü intihap şubesi:

Bay Akın, Bay Hakkı Hancı, Bay Yusuf Ziya.

Kavaklı köyü intihap şubesi:

Muhtar Bay Bahri, Dürükoğlu Bay Cevat.

Salâvatlı intihap şubesi:

Bay Galip, Eskihisardan Bay Mustafa, Avukat Bay Ömer.

Atça Merkez intihap şubesi:

Bay Ali, Kırçalı Bay Ali, Bayram oğlu Bay Ahmet, Bay Nuri.

Aydınöğlü intihap şubesi:

Kumcuoğlu Bay İzzet, Bay Nimet, Bay Hakkı.

Yağdere intihap şubesi:

İsmail Hakkı, Bay İhsan, Bay Nuri.

İncealan intihap şubesi:

Süleyman oğlu Bay Rıza, Bay Hüseyin Cahit, Bay Nuri.

Kuyucak Cumhuriyet intihap şubesi:

Bay Halil Bekir, Bay Ahmet, Bay Arif.⁵³⁶

Aydinzade intihap şubesi:

Bay Mustafa, Bay Mehmet.

Evsat ve Yabancı intihap şubesi:

Bay Mehmet Fevzi.

Çobanhisar intihap şubesi:

Mustafa oğlu Bay Mehmet, Bay İsmail.

Horsunlu intihap şubesi:

Bakkal Bay Nuri, Bay Mehmet.⁵³⁷

Gereniz intihap şubesi:

Yamalak Muhtarı Bay Nuri, Kayrandan Bay Mehmet, Yakup oğlu Bay Mehmet.⁵³⁸

Kayran intihap şubesi:

Bay Hüseyin, Helvacıoğlu Bay Nuri, Bay Ahmet Giritlili.⁵³⁹

⁵³⁵ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵³⁶ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵³⁷ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵³⁸ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵³⁹ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

Sarıcaova İntihap şubesi:

Bay Mustafa, Bay İrfan.

Aşağı Avra intihap şubesi:

Bay Ali Aşçı, Mehmet oğlu Bay Süleyman, Karacasulu Bay Kazım.

Eğridere intihap şubesi:

Bay Kaymakam İhsan, Avukat Bay Ulvi.

Bilara intihap şubesi:

Avukat Bay Sami, Bay Tevfik.

Gencelli intihap şubesi:

Kuyucaklı Bay Nedim, Bay İhsan.

Gelembe intihap şubesi:

Alaiyeli Bay Ali, Tamirat Müfettişi Bay Emin.

Burhaniye intihap şubesi:

Dr. Ali Vehbi, Bay İsmail Hakkı Giritli, Bay Celal, Bay Sait, Bay Mustafa Sarraf, Bay Nuri.

Savcılı intihap şubesi:

Dalyan oğlu Bay Şakir, Bayan Münire.⁵⁴⁰

Yamalak köyü intihap şubesi:

Bay Muzaffer Piyancı, Bay Mustafa Kani, Hancı Ali oğlu Bay Hüseyin.⁵⁴¹

BOZDOĞAN**Çarşı intihap şubesi:**

Bay Vefa Tarhan, Bay Rıza Arsan, Bay Necip Erku.⁵⁴²

Yenice intihap şubesi:

Bay İsmail Tarhan, Bay Zeki Kaya, Bay Ali, Bayan Sıdika Tuncer, Bayan Nazmiye Tarhan, Bayan Mürüvvet Menderes, Bayan meliha Ebe, Bayan Behice Özkan.⁵⁴³

Hamzabali intihap şubesi:

Bay Hulusi, Yenipazarlı Bay Yusuf, Bay Vasfi, Fırka kâtibi Bay Hasan.

Eğridere intihap şubesi:

Yenipazarlı Nasuh oğlu Bay Ahmet, Bay Fevzi Toker.

Dondaran intihap şubesi:

⁵⁴⁰ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵⁴¹ Aydın Gazetesi, 15 Ocak 1935.

⁵⁴² Aydın Gazetesi, 19 Ocak 1935.

⁵⁴³ Aydın Gazetesi, 19 Ocak 1935.

Bay Hayrullah, Şükrü oğlu Bay İzzet, Abdullah oğlu Bay Nuri Erkut, Bay Rıfat.

Yenipazar intihap şubesi:

Hüseyin oğlu Hasan, Bay Rıza Tekeli, Dikici Bay Mehmet, Mümin oğlu Bay Mehmet, Bay Feridun Özkan, Bodan oğlu Bay Mustafa, Bay Ahmet Remzi, Bayan Hacer Tekeli.⁵⁴⁴

Kavaklı intihap şubesi:

Ormancı Bay Emin, Bayan Zeynep.⁵⁴⁵

Çine merkez intihap şubesi:

Bay Şevket Sakıp, Bayan Mukadder Atıf, Bayan iffet Eşref, Bayan Feride Ziya, Bayan Muzaffer Aslan, Bayan Fatma Servet, Bayan Cevriye, Bay Hidayet, Bay Galip, Bay Mustafa, Bay İsmail, Bay Osman, Bay Kamil, Bay Saim, Bay Tevfik, Bay Ahmet Kazım, Bay Mehmet, Bay Mehmet Esat, Bay İbrahim, Bay Hüseyin, Bay Ekrem.

Karpuzlu nahiyesi intihap şubesi:

Bayan Gül, Bay Hacı Ali, Bay Hafız Hüseyin, Bay Molla Arif, Bay Kara Mehmet, Bay Hüseyin Tekerli, Bay Hafız Şükrü, Bay Necip, Bay Mehmet, Bay Mehmet Emin, Bay Ali Beşer, Bay Hüseyin, Bay İbrahim, Bay İsmail, Bay Âlim Çavuş, Bay Mustafa, Bay Ali, Bay Mevlüt.

Akçaova nahiyesi intihap şubesi:

Bayan Naciye Etem, Bay Mustafa Ancınlı, Bay Etem, Bay Kamil, Bay Küçük Hüseyin, Bay Hidayet, Bay Nihat Çiftçi, Bay Sadullah, Bay İsmail, Bay Ali Çavuş, Bay Ömer.⁵⁴⁶

Karapınar nahiyesi intihap şubesi ile Erbeyli ve Kızılcaköy intihap daireleri ikinci müntehip seçimlerini sona erdirmişlerdir. Seçici oyları Cumhuriyet Halk Fırkası adaylarına verdiği görüyoruz. Seçicisi olan Karapınar'dan 1260 kişi ve 1268 seçicisi olan Erbeyli'den 900 kusur kişi ve 705 seçici olan Kızılca köyden de 587 kişi oyunu kullanmıştır.

İkinci müntehip seçimi Aydın ilinde tamamen bitmiş ve Aydın ili ve çevresinde ikinci müntehip seçimi sona erdirilmiştir.⁵⁴⁷

⁵⁴⁴ Aydın Gazetesi, 19 Ocak 1935.

⁵⁴⁵ Aydın Gazetesi, 19 Ocak 1935.

⁵⁴⁶ Aydın Gazetesi, 20 Ocak 1935.

⁵⁴⁷ Aydın Gazetesi, 23 Ocak 1935.

İkinci Müntehip Seçimi

Aydın ilinin her yerinde ikinci müntehip seçimi bitmiştir. Oya iştirak nispeti %80'den fazladır. Bozdoğan kazasında rey sahibi 15007 seçiciden 10265'i, ine kazasında 15615 seçiciden 11963', Nazilli kazasında 29101 seçiciden 22143', Söke kazasında 15573 seçiciden 88443' ve Karacasu kazasında da 8891 seçiciden 2916'sı reye iştirak etmişlerdir. Dört yıl önceki intihapta Aydın merkez kazasında oy hakkına haiz 17949 seçiciden 12226'sı, Bozdoğan'da 7051 seçicinin 2972'si, ine'de 7613 seçicinin 5980'i, Karacasu'da 4719 seçicinin 1669'u, Nazilli'de 13888 seçicinin 11471'i ve Söke'de de 7456 seçicinin 4025'i oya iştirak etmişlerdir. Dört yıl önce olduğu gibi bu sefer de Aydın ilinde seçime en az katılan Karacasu kazasıdır.⁵⁴⁸

Yeni saylav seçimi için yapılan intihapta Aydın merkez kazasında 20533 kadın, 19690 erkek olarak tespit edilen, 40223 birinci seçiciden 17049 kadın, 12787 yurttaş ikinci müntehip seçiminde oy vermişlerdir.44' kadın, 148'i erkek olmak üzere 192 ikinci müntehip seçilmiştir.⁵⁴⁹

Bozdoğan

7865 kadın, 7132 erkek, 15008 birinci seçiciden, 5681 kadın, 4581 erkek olarak 10262 yurttaş ikinci müntehip seçimine iştirak etmiş, 9'u kadın, 70 erkek olmak üzere 79 ikinci müntehip seçilmiştir.⁵⁵⁰

ine

8094 kadın, 7571 erkek, 15615 yurttaştan 6023 adın, 6164 erkek olarak 12187 yurttaş oy vermiş, 11'i kadın, 59'u erkek olmak üzere 70 ikinci müntehip seçilmiştir.⁵⁵¹

Karacasu

4750 kadın ve 3541 erkek, 8291 seçiciden 1553' kadın, 2916'sı erkek olarak 4469 yurttaş oy vermiş ve 28 erkek ikinci müntehip seçilmiştir.⁵⁵²

Nazilli

12515'i kadın, 16588'i erkek olarak 29101 seçiciden 9521'i kadın, 12622'si erkek olmak üzere 22143 yurttaş oy vermiş ve 9'u kadın, 141'i erkek olan 150 müntehip seçilmiştir.⁵⁵³

⁵⁴⁸ Aydın Gazetesi, 26 Ocak 1935.

⁵⁴⁹ Aydın Gazetesi, 26 Ocak 1935.

⁵⁵⁰ Aydın Gazetesi, 3 şubat 1935.

⁵⁵¹ Aydın Gazetesi, 3 şubat 1935.

⁵⁵² Aydın Gazetesi, 3 şubat 1935.

⁵⁵³ Aydın Gazetesi, 3 şubat 1935.

Söke

8016'sı kadın, 7557'si erkek 15573 yurttaştan 4393'ü kadın, 4151'i erkek olarak 8844 seçici oy vermiş, 10'u kadın, 67'si erkek olmak üzere 77 ikinci müntehip seçilmiştir.⁵⁵⁴

Mustafa Kemal Atatürk imzalı CHP Başkanlık Divanı tarafından Aydın için belirlenen milletvekilleri listesi şu isimlerden oluşmuştur:

*“Vilayet itibariyle 61721'i kadın, 62089'u erkek 123810 yurttaştan 44625'i kadın, 42166'sı erkek olarak 86191 seçici oy vermiş, 912i kadın, 513'ü erkek olmak üzere bütün vilayette 604 ikinci müntehip seçilmiştir.”*⁵⁵⁵

Vilayetiniz için fırka umumi başkanlık divanının tespit ettiği sayılam namzetlerinin isimlerini aşağıda bildiriyorum:”

1-Adnan Ertekin

2-Mazhar Germen

3-Abidin Özmen

4-Tahsin Şan

5-Nazmi Topçu

6-Nuri Kazım

Mustafa Kemal Atatürk

Eski Aydın Sayılamı

Eski Aydın Sayılamı

Maarif Bakanı

Eski Aydın Sayılamı

Kooperatif meclisi üyesi

Söke çiftçilerinden⁵⁵⁶

⁵⁵⁴ Aydın Gazetesi, 3 Şubat 1935.

⁵⁵⁵ Aydın Gazetesi, 5 Şubat 1935.

⁵⁵⁶ Aydın Gazetesi, 5 Şubat 1935.

3.2.3 1939 yılı Genel Seçimleri

Beşinci Meclis, 27 Ocak 1939'da Trabzon milletvekili Hasan Saka, İstanbul milletvekili Refik Saydam, Seyhan milletvekili Hilmi Uran ve Erzurum milletvekili Fikri Tüzer'in vermiş oldukları seçimlerin yenilenmesine yönelik önergeyi kabul etti. Seçim kararının alınmasından hemen sonra, aynı gün, aynı dört milletvekilinin verdikleri bir başka önergenin de kabul edilmesiyle meclisin faaliyetlerine son verilmiştir.⁵⁵⁷

Beşinci meclis dönemi boyunca yapılan idari değişikliklerle 1935 seçiminde 57 olan il sayısı yeni seçimler öncesinde 62'ye yükselmişti.⁵⁵⁸ Bu idari değişiklikler 25 Aralık 1935'te mecliste kabul edilen ve 4 Ocak 1936'da Resmi Gazete'de yayınlanıp yürürlüğe giren 2885 sayılı "yeniden 9 kaza ve 5 vilayet teşkiline ve bunlarla 32 nahiyeye ait kadrolar hakkında kanunla" gerçekleştirilmiştir.⁵⁵⁹ CHP ikinci seçmen adaylarının listesini 13 Mart'ta açıklamıştır.⁵⁶⁰ Seçimlerin ilk aşaması 15 Mart'ta başlamıştır.

Müntehibi sani seçimi Aydın vilayetinde başlamıştır. Bütün seçim şubeleri bayraklarla süslenmiş, oylar kullanılmaya başlanmıştır. Aydın merkezinde: Aydın merkez seçim şubelerinde seçim başlamış ve ilk olarak belediye'deki Hasan Efendi seçim şubesi açılmıştır.⁵⁶¹

Halkevi bandosu, İstiklal Marşı çalmış ilk oyu Vali ve CHP Parti Başkanı Bay Özdemir Günday kullanmıştır.⁵⁶² İkinci olarak Halkevi müsamere salonundaki Kurtuluş seçim şubesi açılmıştır. Burada merasime İstiklal Marşıyla başlanmış ve ilk oyu Belediye Başkanı Etem Menderes kullanmıştır.⁵⁶³ Bundan sonra Cuma ve Mesudiye seçim şubeleri de İstiklal marşıyla ve merasimle açılarak oy kullanılmaya başlamıştır.

Seçimi biten intihap şubeleri:

Cuma, Kurtuluş, Ramazanpaşa ve Mesudiye mahalleleri ile Aydın merkez nahiyesinde İmamköy, Dalama merkez, Koçak(Köşk) , Karapınar merkez, Germencik merkez, Bıyıklı (Koçarlı) seçim şubelerinin seçimine başlanmış, bunlardan İmamköy, Dalama, Koçak, Karapınar ve Bıyıklı intihabat temizlenmiş ve parti adayları belirlenmiştir.⁵⁶⁴

⁵⁵⁷ TBMM ZC, Devre V Cilt 29, s.220-221 ve 224.

⁵⁵⁸ Genel seçimler yapıldıktan sonra Türkiye'ye katılan Hatay'ın da eklenmesiyle il, dolayısıyla seçim çevresi sayısı 63'e yükselecektir.

⁵⁵⁹ Kanun için bkz. TBMM ZC Devre V, Cilt 7, s.171-175, 182, 215-218. Kanun mecliste hazır bulunan 238 milletvekilinin oybirliğiyle kabul edilmiştir.

⁵⁶⁰ Cumhuriyet, 12 Mart 1939.

⁵⁶¹ Aydın Gazetesi, 19 Mart 1939.

⁵⁶² Aydın Gazetesi, 20 Mart 1939.

⁵⁶³ Aydın Gazetesi, 20 Mart 1939.

⁵⁶⁴ Aydın Gazetesi, 23 Mart 1939.

Mebus seçimi gerek Aydın şehrinde ve gerekse kazalarda 26 Mart Pazar sabahı neticelenmiştir.⁵⁶⁵ Saat dokuzda ikinci münthepler seçimin yapılacağı Halkevi salonuna gelmeye başlamışlardır. Bu sırada heyeti teftişye reisi ve üyeleri de gelmişler ve yerlerini almışlardır. İkinci münthepler arasında Aydın Milletvekili Adnan Menderes ile Vali Özdemir Günday ön safta bulunuyorlardı.

Saat 9,5 treni ile Köşk, Umurlu ikinci münthepleri ve müteakiben de Koçarlı ve Dalamalılar otobüslerle geldiler. Bandonun çaldığı İstiklal Marşından sonra heyeti teftişye reisi Ethem Menderes:

“ *Türkiye Büyük Millet Meclisinin altıncı seçim devresine seçeceğimiz milletvekilleri için tarihi vazifemizi yapmak üzere toplandığımızı, vilayetin umumi nüfusuna göre yedi mebus seçileceğini, tevzi edilecek oy pusulalarına yedi kişinin isminin yazılmasını* ” söyledikten sonra Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Aydın ili için Cumhuriyet Halk Partisi namına aday gösterilen kişilerin isimleri hakkında heyeti teftişye reisliğine gelen telgrafi okumuştur.⁵⁶⁶ Daha sonra seçime geçilerek oy pusulaları dağıtılmış ve yapılan yoklamada Aydın merkez kazasından seçilen 216 ikinci münthepten 186 sının davete icabet ettiği anlaşılmıştı.

Aydın gazetesinden aldığımız bilgiye göre kazaların seçim mazbataları da merkeze gelmiş ve vilayet teftiş heyeti bu mazbataları tevhit ederek tanzim ettiği seçim mazbatasını vilayete vermiş ve bu mazbata vilayet idare heyetince de tasdik edilerek Dâhiliye vekâletine gönderilmiştir.⁵⁶⁷

Yeni Mebuslar:

Eski Aydın ve Sıhhat ve İctimai Muavenet vekili Dr. Hulusi Alataş, eski Aydın Mebusu, B.Adnan Menderes, eski Aydın Mebusu Nuri Göktepe, eski Aydın Mebusu Nazmi Topçuoğlu, eski Aydın mebusu Dr. Mazhar Germen, emekli Tuğbay Mümtaz Kaymak ve Sökeden Dr. Şakir Şenerdir.⁵⁶⁸

⁵⁶⁵ Aydın Gazetesi, 27 Mart 1939.

⁵⁶⁶ Aydın Gazetesi, 28 Mart 1939.

⁵⁶⁷ Aydın Gazetesi, 28 Mart 1939.

⁵⁶⁸ Aydın Gazetesi, 28 Mart 1939.

3.2.4 1943 yılı Genel Seçimleri

14 Ocak 1943'te son toplantısını yapan altıncı meclis, bu toplantıda, iki gün önce CHP meclis grubunda benimsenen seçimin yenilenmesi kararını oybirliğiyle kabul ederek dağıldı. Yeni meclisin 8 Mart'ta toplanması da karara bağlandı.⁵⁶⁹ Yeni seçim 1942'de yürürlüğe giren yeni seçim kanununa göre, diğerleri gibi iki dereceli olarak gerçekleştirilecekti. 1939-1943 arasında il sayısı açısından herhangi bir idari değişiklik yapılmamakla birlikte, bir önceki genel seçimde 62 olan il sayısı, Hatay'ın Türkiye'ye katılmasıyla 63'e yükselmişti.

15-20 Şubat tarihleri arasında seçmenler oylarını kullanarak ikinci seçmenleri belirlediler. Seçimin ilk aşama sonuçlarını 21 Şubat'ta "*bütün yurttta halkımız reyini ittifakla CHP namzetlerine verdi*" başlığıyla duyuran Cumhuriyet gazetesi seçimin ilk aşamasında katılma oranını İstanbul için %90, Ankara için %97,5 olarak verdi.⁵⁷⁰ Daha gerçekçi görünen bir başka veriye göre ülke genelinde seçime katılma oranı yüzde 80 idi ve bu tek parti döneminde ulaşılan en yüksek düzeydi.⁵⁷¹

İkinci seçmenler 28 Şubat'ta oylarını kullanarak yedince dönemde (1943-1946) görev yapacak olan 455 milletvekilini seçtiler. Seçimler daha önceleri olduğu gibi CHP'nin mutlak zaferiyle sonuçlandı. Cumhuriyet seçim sonuçlarını "*yurdun her tarafında Halk Partisi namzetleri tam bir ittifakla intihap edildiler.*" başlığıyla duyurmuştur.⁵⁷²

Mebus seçimi Aydın Merkez kazası teftiş heyeti azalıkları için dün Parti salonunda Vali Süheyp Karafakoğlu'nun huzuruyla parti yoklaması yapılmıştır. Yoklamada Parti vilayet, merkez kaza idare heyetleriyle vilayet daimi encümen azaları da hazır bulunmuşlardır.

CHP vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes'in reisliğinde Belediye Meclisi azalarının iştirakiyle yapılan yoklama neticesinde: Raif Aydoğdu, Emin Emnalar, Mustafa Adalar, Nail Ergun, Lütfi Taşkın, Hamit Altıparmak, Ragıp Ege ittifakla parti namzedi seçilmişlerdir. Mebus seçim kanununun hükmüne göre bunlardan başka Vilayet daimi encümen azaları da teftiş heyetinin tabii azalarıdır.⁵⁷³

Sökede: Söke parti kaza idare heyeti ve belediye meclisi azaları dün CHP kaza idare heyeti reisi Hulusi Özbaşatakin reisliğinde toplanarak mebus seçimi teftiş heyeti azalıkları için parti yoklaması yapılmış ve aşağıdaki isimleri yazılı belediye meclisi azaları parti namzedi olarak tespit olunmuştur.

⁵⁶⁹ TBMM ZC, Devre VI, Cilt 30, s.280.

⁵⁷⁰ Cumhuriyet, 21 Şubat 1943.

⁵⁷¹ Esat Öz, Tek Parti Yönetimi ve Siyasi Katılım, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1992, s.160.

⁵⁷² Cumhuriyet, 1 Mart 1943.

⁵⁷³ Aydın Gazetesi, 19 Ocak 1943.

Ali Karaoğlu, Esat Ilgaz, Hulusi Özbaşatak, Hüseyin Kocaöner, İsa Ruhi Baygür, Kazım Göktepe, Kamil Alaçşme, Kenan Küçükoğlu, Ömer Kocaöner, Rıfki Ulusoy.

Yoklamadan sonra belediye encümeni toplanarak parti yoklamasında tespit olunan namzetleri teftiş heyeti azalıklarına ittifakla seçmiştir. Teftiş heyeti bugünden itibaren vazifesine başlayacaktır.⁵⁷⁴ Aydın merkez kazasına bağlı nahiye müdürleri, belediye reisleri ve köy muhtarlarının iştirakiyle Halkevi salonunda Aydın Valisi başkanlığında bir toplantı yapılmış, toplantı da belediye ve parti vilayet idare heyeti başkanı Etem Menderes, vilayet idare heyeti azasından Neşet Akkor bulunmuşlardır.

Toplantıyı açan Vali, milletvekili seçim kanununun defterlerin tanzimi hakkındaki hükümlerini, Etem Menderes ve Neşet Akkor da, vilayet makamınca matbaada bastırılan cetvellerin ne suretle doldurulacağını izah etmişlerdir. Nahiyelere ve merkez muhtarlarına ihtiyaçları kadar cetvel dağıtılarak toplantıya son verilmiştir.⁵⁷⁵ Gerek Aydın şehrinde gerekse aldığımız haberlere göre mülakatın her yerinde seçim hazırlıkları hızla devam etmektedir.

Aydın merkez ilçesinin seçim defterleri nahiye ve köyler itibarıyla tamamen hazırlanarak Heyet-i teftişiyeye gelmiştir. Heyet-i teftişiyeye bunların tahkikatını yaparak teksir ettirmektedir. Defterlerin teksiri için Aydın Valisi tensipleriyle orta ve sanat okulu talebeleri, geceleri bütün memurlar Halkevi salonunda çalışmaktadırlar. Alınan göre, akşama kadar defterlerin mühim bir kısmı üçer nüsha olarak teksir edilmiştir. Geri kalan kısmının yarın akşam ikmal edileceği tahmin edilmektedir.⁵⁷⁶

Her gün devamlı olarak Belediye dairesine toplanmakta olan Heyet-i Teftişiyeye yaptığı toplantıda nahiyelerin büyüklüğünü ve nüfuslarının kalabalığını göz önünde bulundurarak Aydın merkez kazası 34 seçim şube ayırmış ve bu şubelere gönderilecek seçim memurlarının isimlerini tespit etmiştir. Diğer taraftan Heyet-i Teftişiyeye tarafından teşkil olunan seçim bürosu geç vakitlere kadar çalışarak seçim işlerine ait muamelat ve muhaberatla iştigal etmekte ve seçim memurlarının dosyalarını hazırlamaktadır.⁵⁷⁷

Milletvekili seçimi faaliyeti gününden bu yana Aydın Valisi, her gün belediye ve partiye gelerek seçim hazırlıklarıyla meşgul olmaktadır. Seçime ait bütün işlerin, İçişleri Bakanlığınca tayin ve tebliğ olunan günlerde bitirilmesi için gereken tedbir alınmıştır.

İkinci seçmen seçimi, 15 Şubat 1943'te başlayarak 20 Şubat 1943 günü bitirilecektir. Fakat Aydın İlinde 17 Şubat 1943 tarihinde bitirilmesi kararlaştırılmıştır.⁵⁷⁸

⁵⁷⁴ Aydın Gazetesi, 19 Ocak 1943.

⁵⁷⁵ Aydın Gazetesi, 20 Ocak 1943.

⁵⁷⁶ Aydın Gazetesi, 23 Ocak 1943.

⁵⁷⁷ Aydın Gazetesi, 29 Ocak 1943.

⁵⁷⁸ Aydın Gazetesi, 31 Ocak 1943.

Belediye teftiş heyeti Vali Bay Süheyp Karafakoğlu'nun başkanlığında toplanarak merkez ve mülhak kazalardan gelen mazbatalara göre vilayetin erkek ve kadın tekml nüfusunu gözden geçirilmiş ve Aydın merkez ilçesinin 94242, Bozdoğan ilçesinin 32097, Çine ilçesinin 40176, Nazilli ilçesinin 58909, Karacasu ilçesinin 14768, Söke ilçesinin 39042 ceman vilayet mebus seçimine esas teşkil edecek nüfus sayısının 270234 olduğu anlaşılmış ve buna göre vilayetimizin bu seçimde de 7 milletvekili çıkaracağı tespit edilmiştir.

Heyet-i Teftişiyenin kararı bir mazbata halinde İçişleri Bakanlığı'na gönderilmekle beraber kazalardaki teftiş heyetlerine bildirilmek üzere Vilayet makamından kaza kaymakamlıklarına tebliğ edilmiştir. Bu karar gazete çıkan yerlerde gazete ile gazete çıkmayan yerlerde mutad vasıtalarla ilan edilecektir.

Bundan başka teftiş heyeti seçim şubelerinin nüfuslarına göre her seçim şubesinden seçilmesi icap eden ikinci seçmen miktarını da tespit etmiş ve mazbatasını yapmıştır. Bu mazbataya göre Aydın şehrinden 44, merkez nahiyesi köylerinden 36, Dalama'dan 18, Kurçal'dan 33, Germencik'ten 47, Köşk'ten 28, İncirliova'dan 30 ki ceman 236 ikinci seçmen seçilecektir.

Seçim defterlerinin 3 Şubat 943 Çarşamba günü bütün seçim şubelerinde asılması mukarrer bulunduğundan nahiye müdürleri teftiş heyetinin teksir ettirdiği seçim defterlerinden kendi mazbatalarına ait bulunanların birer kopyasını beraberlerinde nahiyelerine göndermişlerdir. Seçim şubelerinin tespitinde bütün vatandaşların seçime kolaylıkla iştirakleri imkânları düşünülmüş ve bütün hazırlıklar bu esasa göre tanzim edilmiştir.⁵⁷⁹

Çine kazası ikinci seçmen parti yoklaması CHP parti bölge müfettişi Mardin mebusu Dr. Rıza Levent'in reisliğinde ve parti vilayet idare heyeti reisi vekili Neşet Akkor ile azadan Mustafa Adalı'nın huzurlarıyla yapılmıştır. CHP Bölge müfettişi, yoklama üzerinde bir konuşma yapmış bundan sonra tam bir tesanüt ve beraberlik havası içinde bütün namzetler ittifakla tespit edilmişlerdir.⁵⁸⁰

Çine kazasında yapılan parti yoklamasında tespit olunan ikinci seçmen parti namzetlerini bildiriyoruz:

Birinci daire Çine merkezi:

Kaymakam Celaleddin Ünsel, Cafer Ergun, Nuri Güngör, Osman Cerit, Kazım Akın, Hüseyin Kenar, Nihat Tüzmen, Sadık Vural, Mustafa Biner, Fatma Özil, Cevriye Üstün, Süleyman Gürdeniz, İbrahim Onur, Mehmet Sait Aydın, İsmail Tarhan, Kazım Coşkun,

⁵⁷⁹ Aydın Gazetesi, 2 Şubat 1943.

⁵⁸⁰ Aydın Gazetesi, 2 Şubat 1943.

Ahmet Iğın, Ahmet Serter, Mehmet Mardin, Necip Güney, Atıf Çiner, Hidayet Eroğlu, Cemal Üstün, Mahmur Esat Toros, Hidayet Yavaşoğlu.

İkinci daire Eskiçine:

Hamdi Aköz, Osman Balaban, Mustafa Yavaş, Terzi Hüsnü Erol, Süleyman Evciler Muhtarı, Raşit Kurt, Hamit Kaya.

Üçüncü daire Sarnıç:

Mustafa Kenar, Mustafa Anbarcı, İbrahim Ecer, Adil Evcil.

Dördüncü Daire Kızılgüney:

Hasan Hüseyin Kaya, Necip Uysal, Mehmet Genç, Hakkı Çobanoğlu.

Beşinci daire Cumalıköy:

Ali Yılmaz, Mehmet Akkaya, Mehmet şahin, Ali Coşar, Mustafa Sarılar, Hasan Akbaş.⁵⁸¹

Altıncı daire Gökyaka:

Sadık Karacaoğlu, Ahmet Dinç, İsmail Akgül, Salim Güney.

Yedinci Daire Araphisarı:

Muzaffer Gökbel, Refet Öncü.

Sekizinci daire Kızıltepe:

Ali Yalçın, Ahmet Akman, Ali Karabulut, Ahmet Dirik, Ali Kaya, İsmail Çelik, Osman Akalın.⁵⁸²

Dokuzuncu daire Akçaova:

Kamil Özer, Ali Akar, Ömer Uz, Mehmet Mahlaç, Kamil Demirtaş.

Onuncu Daire Kabalar:

Hüseyin Gençer, Veli Kapankaya.

On birinci Daire: Çömlekçi

Niyazi Akar, Mehmet Abas.⁵⁸³

On ikinci Daire: Ancın

Mehmet Ataköy, Mehmet Çiner, Hüseyin Cengiz, Mehmet Aydın.

On üçüncü Daire: Kabataş

İbrahim Akdam, Bayram Önder, Mehmet Özer, Ömer Öner, şakir Kahraman.

On dördüncü Daire: Demircidere

Necip Atilla Hüseyin Ersoy, Hasan Yalçın, Mehmet Sever, şükrü Yalova.⁵⁸⁴

⁵⁸¹ Aydın Gazetesi, 3 şubat 1943.

⁵⁸² Aydın Gazetesi, 3 şubat 1943.

⁵⁸³ Aydın Gazetesi, 3 şubat 1943.

On beşinci Daire: Alihan

Bayram Ünlü, İsmail Yardım, Kamil Can, Muharrem Şahin, İsmail Ceylan Feyzullah Önder.⁵⁸⁵

On altıncı Daire: Mazun Akçabat

Şükrü Özkan, İlyas Kızılcabölük muhtarı.⁵⁸⁶

Aydın merkez kazası CHP İkinci seçmen parti yoklaması parti salonunda, Aydın Valisi Süheyp Karafakoğlu, parti bölge müfettişi Mardin mebusu Doktor Rıza Levent huzurlarıyla parti vilayet idare heyeti reisi Etem Menderes'in reisliğinde yapılmıştır.

Yoklamaya vilayet, merkez ve merkez ilçeye bağlı nahiye idare heyetlerinin iştirak ettikleri yoklama neticesinde bütün namzetler tam ittifakla tespit olundular. Yoklamadan sonra Aydın Valisi Süheyp Karafakoğlu ile parti bölge müfettişi Doktor Rıza Levent ve CHP Parti Vilayet Başkanı Etem Menderes seçim işleri üzerinde partililerle konuşmalar yapmışlardır. Yoklamada tespit olunan namzetleri aşağıda bildiriyoruz:

Cuma Mahallesi seçim şubesi:

Vali Süheyp Karafakoğlu, Ahmet Emin Arkayn, Asaf Gökbel, Naciye Becerik, Mehmet Ali Sezgin, Ekrem Dorumlu, İbrahim Şakiroğlu, Raif Aydoğdu, Melahat Çiftçi.⁵⁸⁷

Kurtuluş Mahallesi seçim şubesi:

Zahire Menderes, Nedime Şölen, Osman Bircan, Şevket Levent, Talat Posacı, Rüştü Başkoru, Huriye Posacı, Refia Aydın, Muharrem Ural, Veysel Kültür, Atika Adalı, Feyzi Germen, Hilmi Tikel, Asım Aydınoglu.

Ramazanpaşa Mahallesi seçim şubesi:

Cemile Neşet Akkor, Hasan Çetinbaş, Ömer Ayaydın.⁵⁸⁸

Veysi paşa Mahallesi seçim şubesi:

Mustafa Güven, Rıza Özkavruk, İsmail Hakkı Şerit, Mehmet Sarıbey, Zati Zengi, Fahri Çetin, Avukat Süleyman Eraydın, Dr. Halil Gözaydın, Asım Köprülü, Gülsüm Tüzün, Zihniye Demiray, Tahir Aralan.⁵⁸⁹

Mesudiye Mahallesi seçim şubesi:

Raif Günaydın, Cavit Erkan, Rıfat Emnalar, Ragıp Ege, Halil Öke, Hümeysra Çiftçi.

⁵⁸⁴ Aydın Gazetesi, 3 Şubat 1943.

⁵⁸⁵ Aydın Gazetesi, 3 Şubat 1943.

⁵⁸⁶ Aydın Gazetesi, 3 Şubat 1943.

⁵⁸⁷ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁵⁸⁸ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁵⁸⁹ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

Çeştepe köyü seçim şubesi:

Şakir Başaran, Sabri Özvardar, Veli Can, Fazıl Köprülü.

Işık köyü seçim şubesi:

Mustafa Yargan, Mehmet Erbey, Ahmet Nesip Boratav, Rifat Aydın, Dr. Nuri Erkan

İmamköy seçim şubesi:

Emin Emnalar, İzzet Bilgen, Refik Süvarioğlu, Ziya Evren, Ali Gökyaprak, Rıza İmer, Abdullah Sezgin.⁵⁹⁰

Arapköy seçim şubesi:

Feyzullah Özbek, Hüsnü Cihan.

Baltaköy seçim şubesi:

Osman Becerik, Tahir Saraç, Hamit Altıparmak, Ali Ünal⁵⁹¹

Kalfaköy seçim şubesi:

Mustafa Yıldırım, Lütfü Taşkın, Ulviye Bircan⁵⁹²

Umurlu seçim şubesi:

İhsan Görüş, Mehmet Dirik, Ahmet Bozkurt, Halit Çayırılı, Mehmet Çakıcı, Yahya Çayırılı, Mahmut Posacı, Abdullah Erdem, Mehmet Yalçın, Necmi Eraydın, Şakir Musullu.

Dalama seçim şubesi:

Saime Yazgan, Mustafa Adalı, Kemal Yağcı, Şükrü Ünal, Mehmet Adanır, Hüseyin Helvacı, Merzuka Gözen, Mehmet Arıkan, Mustafa Ünlü, Mustafa Özçay.

Karahayıt seçim şubesi:

Hikmet Şölen, Muharrem Kılıcı, Arif Gültekin, Mustafa Tacir, Şükrü Balcı, Havva Tayhan.

Şahnalı seçim şubesi:

Rifat Menderes, Hamit Ercan.

Bıyıklı seçim şubesi:

Mehmet Çobanoğlu, Eyüp Şahin, Ahmet Şahinci, Mehmet Yunus, Ahmet Konya, Mehmet Ungan, Ahmet Güngör, Zeki Yunus, Şadiye Evren.

Güdüşlü seçim şubesi:

Ahmet Pazarçeviren, Muharrem Tozkoparan, Ali Karakuş.

Dedeköy seçim şubesi:

Ali Aksoy, Mehmet Ali Şahin, Ahmet Özcan, Murat Cihanoğlu.

⁵⁹⁰ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁵⁹¹ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁵⁹² Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

Koçarlı seçim şubesi:

Etem Menderes, Ali Süzen, Vecihi Özer, Ahmet Ali Kale, Halil İbrahim Akın.⁵⁹³

Çulhalar seçim şubesi:

Dr. Rüştü Erinçer, Mehmet Şahin, Arif Şahinci, Hüseyin Sözer.⁵⁹⁴

Cincin seçim şubesi:

Bekir Pala, Mustafa Ali Şahin, Kemal Çetiner, Vesile Cihanoğlu.⁵⁹⁵

Çakırbeyli seçim şubesi:

Dr. Necip Aydın, Kamil Akgün, Hasan Başaran, Hasan Tahsin Aşıcı.⁵⁹⁶

Germencik seçim şubesi:

Dr. Sabri Akın, Avukat Osman Akçasu, Ekrem Çiftçi, Nail Ergun, Nuri Özsoy, Neşet Zincirci, İsmet Kural, Hilmi Özkan, İsmail Pekcan, Ahmet Özaydın, Ahmet Mumcu, Nuri Zincirci, Ahmet Oğuz Elengülle, Durmuş Ali Moralı, Nuri Özkan, Orhan Ermen, Halil İbrahim Toksöz.⁵⁹⁷

Karaağaçlı seçim şubesi:

Ferhunde Akın, Mustafa Özaydın, Hamid Kızılcık, Mustafa Karaoğlu, Nuri Dingil, Remzi Güngör, Kerim Küçük, Naci Ünal, Faik Üretmen, Hüseyin Şafak, Kerim Coşkun, Osman Alyanak.⁵⁹⁸

Çamköy seçim şubesi:

Niyazi Arslan, Kadriye Erman, Cemal Derya, Nabi Koçak.

Ortaklar seçim şubesi:

Mustafa Öncel, Ahmet Hamdi Öztürk, İsmail Demir, Talat Uzun, Rasim Peker, Cemal Sümer, Hilmi Yıldırım, Rıfat Tuğrul, Hüseyin Cezgin, Hamdi Çakmak, İbrahim Karaca, Ali Korlar, Necmiye Arkan, Muharrem Ergun.

Koçak seçim şubesi:

Mehmet Sezer, Fuat Çimen, Nuri Köşklü, Kaile Tekeli, Yusuf Sökeli, Osman Çolak.

Köşk seçim şubesi:

Gülsüm Sezer, Mesude Altıok, Murat Mısırcı, Şerif Pehlivan, Hamit Ergin, Naciye Sökeli, İsmail Tekeli, Hatice Çezik, Mehmet Topçu, Saip Baysal, Ahmet Şakiroğlu.

Başçayır seçim şubesi:

⁵⁹³ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁵⁹⁴ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁵⁹⁵ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁵⁹⁶ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁵⁹⁷ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁵⁹⁸ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

Ahmet Topçu, Osman Ejder, Mehmet Yazgan, Rüştü Şen, Halit Sezer, Mustafa Tan, Salih Batukan, Mahir Vural, Fikri Kaya, Naci Altıok, Ahmet Tan

İncirliova seçim şubesi:

Halim Aysin, Ahmet Yunus, Hüseyin Kocabıyık, İbrahim Ayhan, Ahmet Aka, Naciye Emre, Mehmet Nuri Aluş, Necip Gümüş, Müzeyyen Ural, Rıfat Topçuoğlu.⁵⁹⁹

Erbeyli seçim şubesi:

Avukat Neşet Akkor, Halil Katırcı, Ali Akdoğan, Behçet Emre, Mehmet Zeki Kanat, Cemal Ural, Salih Güngör.⁶⁰⁰

Kızılcaköy seçim şubesi:

Macit Pehlivanoğlu, Mehmet Gürdal, Halil Erkan.⁶⁰¹

Meşeliköy seçim şubesi:

Dr. Nafız Yazgan, Mahmut Oral, İbrahim Kahyaoğlu, Tahir Yalçın.⁶⁰²

Osmanbükü seçim şubesi:

Orhan Çiftçi, Mehmet Kocaoğlu, Abdül Kurt, Cemal Özkan, Mevlüt Atçalı, Şakir Sökmen.⁶⁰³

Bozdoğan kazası ikinci seçmen parti yoklaması yapılmıştır. Bu yoklamada tespit olunan parti namzetlerinin isimleri aşağıda verilmiştir:

Merkezi Kaza

Kaymakam İzzet Kılavuz, Behice Özkan, Mürüvvet Karamenderes, Emire Siber, Hatice Tarhan, Melahat Toker, Kamil Özkan, Hurşit Özbak, Şemi Duyar, Macit Özkan, Hilmi Karamenderes, Hakkı Siber, Mehmet Uygur.⁶⁰⁴

Kamışlar Köyü:

Vefa Öztekin, Hüseyin Çınar, Halil Apaydın, Hasan Çine, Vefa Tarhan.

Kazandere köyü:

Şükrü Öztürk, Kadir Çine, Etem Törün, Nurettin Karamenderes.

Haydere köyü:

Süleyman Karabudak, Mustafa Karakay, Muhittin Özcan.

Dırabuz köyü:

Emin Elçin, Hüdaverdi Aydınoğan, Vasfi Algan, Sabri Esere.

⁵⁹⁹ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁶⁰⁰ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁶⁰¹ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁶⁰² Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁶⁰³ Aydın Gazetesi, 4 Şubat 1943.

⁶⁰⁴ Aydın Gazetesi, 6 Şubat 1943.

Körteke köyü:

Mehmet Zengin, Hilmi Aysan, Mustafa Akarçay.⁶⁰⁵

Akseki köyü:

Kazım Yıldırım, Mustafa Sakallı, Mehmet Eren, Tevfik Algan.

Koyuncular köyü:

Nuri Konya, Ahmet Pirim, İsmail Çizmeci.⁶⁰⁶

Biresse köyü:

Mehmet Şanlı, Emin Alkan, Hamdi Güner, Mustafa Kıntır.

Karahmetler köyü:

Halil Toprak, Hüsnü Uzkut.

İnebolu köyü:

Mehmet Özbay, Enver Soner, Şükrü Tarhan, Hakkı Soner.

Sürez köyü:

Sami Çınar, Mustafa Silvan, Mehmet Özsoy.

Koyunlar köyü:

Mehmet Uzkut, Kadir Sezgin.

Kavaklı köyü:

Cevat Korkmaz, Ramazan Öztürk, Hasan Tözüm.

Kulağuzlar köyü:

Ali Kulağız.

Araplı köyü:

Ali Sözen, Necip Erkut, İbrahim Zorbay.

Yenipazar nahiye merkezi:

Ali Remzi Gürsoy, Rıza Tekeli, Mehmet Terzioğlu, Hasan Çiftçi, Ahmet Daylan, Süleyman Fırat, Kamil Türkmen, Şevket Kazım, Dirik Nuri Akçay, Ziya Turan.

Donduran köyü:

Hayrullah Karacasu, Tevfik Şener, Mehmet Uzkut, Süleyman Değerli, İbrahim Arıkan.⁶⁰⁷

Hamzebalı köyü:

Feridun Özkan, Celal Ünsal, Salih Aydın, Ali Atalay, Mehmet Göncü, Abdullah Güraydın.⁶⁰⁸

⁶⁰⁵ Aydın Gazetesi, 6 Şubat 1943.

⁶⁰⁶ Aydın Gazetesi, 6 Şubat 1943.

⁶⁰⁷ Aydın Gazetesi, 6 Şubat 1943.

Sökede yapıldığı bildirilen ikinci seçmen parti namzetlerinin listesini aşağıda yazılıdır:

Kemalpaşa Mahallesi seçim şubesi:

Esat Ilgaz, Ali Çiftçioğlu, Avni Korku, Hıfzı Seven, Adil Uras, Celal Özbaş, Mümin Tayuk, Rıdvan Alpağut, Mustafa Döşemeci, Sami Tugay.⁶⁰⁹

Konak Mahallesi seçim şubesi:

Kaymakam Hilmi Yurdakul, Hüseyin Özbaş, Kenan Küçükoğlu, Mithat Topçuoğlu, İsa Ruhi Baygür, Kazım Posacıoğlu, Hüseyin Kocaöner, Hulusi Özbaşatak, Talat Özbaş, Necip Ersoy.⁶¹⁰

Yenicami Mahallesi seçim şubesi:

Necati Dicle, Ali Ulubaş, Mehmet Ali Ekiner, İsmail Çakırgöz, Hüsnü Akçagöl, Kamil Alaçşeme, Veysi Kocaöner, Kazım Göktepe.⁶¹¹

Çeltikçi mahallesi seçim şubesi:

Ali Karaoğlu, Tahir Sivrikaya, Mehmet Saraçoğlu, Hilmi Postacı, Ahmet Özmen, Hüseyin Doyuran, Halil Tokel.⁶¹²

Özbey köyü seçim şubesi:

Rıfki Ulusoy, Mustafa Türgöz, Mustafa Ersoy, Mediha Özbaşatak.

Gümenöş köyü seçim şubesi:

Muhtar Mehmet Yılmaz.

Avşar köyü seçim şubesi:

Mehmet Sevil, İbrahim Yumrutaş, Mehmet Ateş.

Karacahayıt köyü seçim şubesi:

Faruk Özbaş, Hasan Hüseyin Çakır, Ömer Kocaöner.

Kemer köyü seçim şubesi:

Cemal Özbaş, İsmail Helvacı.

Akköy nahiyesi seçim şubesi:

Nazım Uzbaş, Mehmet Ali Gündüz, Mustafa Algın Yoranlı, Mehmet Çınar, Hüseyin Kıryar, Bekir İnan.⁶¹³

Sarıkemer köyü seçim şubesi:

Eyüp Özbaş, Mustafa Ali Bodur, Mustafa Serçinli, Musa Mutlu, Mümtaz İnan.

Yenihisar köyü seçim şubesi:

⁶⁰⁸ Aydın Gazetesi, 6 Şubat 1943.

⁶⁰⁹ Aydın Gazetesi, 7 Şubat 1943.

⁶¹⁰ Aydın Gazetesi, 7 Şubat 1943.

⁶¹¹ Aydın Gazetesi, 7 Şubat 1943.

⁶¹² Aydın Gazetesi, 7 Şubat 1943.

⁶¹³ Aydın Gazetesi, 7 Şubat 1943.

Hasan Çarıkçı, İdris damadı Mehmet Yegâne Alpağut, Lütfiye Posacıoğlu.⁶¹⁴

Nazilli ve Karacasu kazaları ikinci seçmen parti yoklamalarında tespit olunan parti namzetlerini aşağıda bildiriyoruz:

Aydoğdu intihap şubesi:

Fevzi Akkor, Rıfat Tuncer, Fuat Tapıcı, Mehmet Akgün.

Cumhuriyet intihap şubesi:

Basri Yüksel, Emin Ulusoy Nuri Öztürk.

Altıntaş intihap şubesi:

Kemal Süer, Saime Tapkın, Salih Kayalar.

Yıldıztepe intihap şubesi:

İsmail Hakkı Akdeniz, Zekayi Dalyan, Mehmet Bilgen, Halil Coşkun.

Turan intihap şubesi:

Hüsnü Ege, Mehmet Korgalı, Halil Çilengiroğlu, Emin Hasırcı, Mustafa Tinel, Haydar, Bilgen, Nuri Bilgenoğlu.

Çapahasan intihap şubesi:

Âlim Şemin, Mehmet Çetiner, Meliha Şevkay.

Sümer intihap şubesi:

Hayri Tarancıoğlu, Hakkı Sümer, Tahir Kaynak.

Dumlupınar intihap şubesi:

Rıfat Posacı, Hasan Akın.

Fabrika intihap şubesi:

Adnan Özdemiroğlu, Zahit Toker, Raif Bora, İhsan Duyal.

Karaçay intihap şubesi:

Mehmet Özgür, Ali Gedik, Şükrü Kaynak, Hulusi Çoğullu.

İsabeyli köyü intihap şubesi:

Hüsnü Suner, Rıza Baysal, Nuri Sarıkahya.

Dalca Köyü intihap şubesi:

Mustafa Özaltan.

Sinekçiler köyü intihap şubesi:

Mahmut Bükey, Hüseyin Oğuzalp.

Hasköy intihap şubesi:

⁶¹⁴ Aydın Gazetesi, 7 Şubat 1943.

Hüseyin Öztürk, Mustafa Boylu.⁶¹⁵

Dereağzı köyü intihap şubesi:

İbrahim Tunçay.⁶¹⁶

Mastavra köyü intihap şubesi:

Muharrem İncesöz, Ali Şahin.⁶¹⁷

Aşağıörencik köyü intihap şubesi:

Kamil Ülkü.⁶¹⁸

Güzelköy intihap şubesi:

Hakkı Piyancı.⁶¹⁹

Sevindikli köyü intihap şubesi:

Ahmet Yıldırım.

Hamzalı köyü intihap şubesi:

Mehmet Özakçan, Fatma Danel.

Arslanlı köyü intihap şubesi:

Cevdet Yıldırım, Saliha Erdem, Mesrur Sütçüoğlu.

Sailer köyü intihap şubesi:

Etem Özkul.

Gedikaltı intihap şubesi:

Kadri Olcay.

Simşelli köyü intihap şubesi:

Halil İbrahim, Yavaşoğlu, Kamil Angın.

Kızıldere intihap şubesi:

Ahmet Çilingiroğlu.

Mescitli intihap şubesi:

Hayri Dumlu.

Yazırlı intihap şubesi:

Ahmet Soysal, Zeki Dikmen.

Toygar intihap şubesi:

Duriye Piyancı.

Arpez köyü intihap şubesi:

⁶¹⁵ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶¹⁶ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶¹⁷ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶¹⁸ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶¹⁹ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

Mesrure Gürel, Nuri Şaylan.

Kuyucak nahiyesi Kayıran köyü intihap şubesi:

Halil İnci, Mehmet Köseoğlu, Ahmet Ünsal.⁶²⁰

Aşağıavra intihap şubesi:

Mehmet Yıldırım, Arif İzgi, Mehmet Erdoğan.⁶²¹

Feslek köyü intihap şubesi:

Ahmet Çankaya, Ali Akın, Habil Ünlü.⁶²²

Gelenbe intihap şubesi:

Mehmet Aydın.⁶²³

Çobanisa köyü intihap şubesi:

Atıf Yılmaz, İsmail Batur.⁶²⁴

Yamalak intihap şubesi:

Hilmi Sevgili, Mehmet Aksoy, Vehbi Bilir, Salih Ertürk.⁶²⁵

Eğirdere intihap şubesi:

Abdullah Sevgili, Mehmet Yavuz, Hilmi Sevimoğlu.

Bilara intihap şubesi:

Sırrı Ünal.

Horsunlu köyü intihap şubesi:

Mustafa Türkyılmaz, Yusuf Kenan Angın, Ali Erbaş.

Gereniz köyü intihap şubesi:

Osman Saygı, Melek Yenen, Etem Oğuz.

Kuyucak Evsat intihap şubesi:

İsmail Akyavaş, Fevziye Çilingiroğlu.

Cumhuriyet Mahallesi intihap şubesi:

Nuri Sanlı, Nuri Kayran, Nuri Türkeş, Ali Ayfer.

Aydınzade Mahallesi intihap şubesi:

Muhittin Baştürk, Sadber Altuğ.

Sultanhisar Nahiyesi intihap şubesi:

Cevat Dürük, Mustafa Aral, Kazım Tarhan, Kazım İnci, Şadiye Özdamar.⁶²⁶

⁶²⁰ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶²¹ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶²² Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶²³ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶²⁴ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶²⁵ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶²⁶ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

Malgaç Emirköy intihap şubesi:

Mehmet Sarıdoğan, Şevki Önder.⁶²⁷

Kavaklı şubesi intihap şubesi:

Hamit Eryiğit.⁶²⁸

Eskihisar intihap şubesi:

Fuat Dürük, Bahri Uysal.

Salvatlı intihap şubesi:

Mehmet Mutlu, Ali Galip Bilgin.

Atça nahiyesi Atça Aydınoğlu intihap şubesi:

Nimet Genç, Ali Sönmez, Ahmet Bayramoğlu.

Çelebioğlu intihap şubesi:

Mustafa Aksoy, Enver Çelebi, Nuri Bekdemir, Mustafa Eröz, Tevfik Çetinkaya.⁶²⁹

Yağdere köyü intihap şubesi:

Ali Ergür, Zühtü Kırçalı.

Çemirhan intihap şubesi:

Etem Çelik, Nuri Acun.⁶³⁰

Kılavuzlar intihap şubesi:

Nuri Atabey, Mehmet Erdem.

Karacasu kazası Yaylalı seçim şubesi:

Nigar Akman, Ayşe Aksoy, Kadriye Karabay, Esmâ Kudug, Ali Rıza Fıtil, Mustafa Akay, Süleyman Özer, Mustafa Mete, Kamil Çolak, Mustafa Fıtil, Ahmet Karabay.⁶³¹

Seki seçim şubesi: Hüseyin Korkmaz, Huriye Güleç, Hüseyin Yılmaz, İsmail Aksoy, Şükrü Taktak.

Cuma seçim şubesi:

Hüseyin Tarakçı, Ali Galip Yolcu, İsmail Özçelik, Süleyman Alıcı.

Yenice nahiyesi seçim şubesi:

Mehmet Köylü, Mehmet Emin Sayar, Hasan Tekin, Nuri Fıtil, Ali Altuğ, İbrahim Kayahan.

Geyre seçim şubesi:

Hüseyin Ayyılmaz, Halil Kudug, Hüseyin Kaya, Ahmet Fıtil, İsmail Şen, Selami Çolak, İsmail Kavas.

⁶²⁷ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶²⁸ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶²⁹ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶³⁰ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶³¹ Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

Çiftlik nahiyesi seçim şubesi:

Ali Rıza Saraçoğlu, Hasip Sarpkaya, Murtaza Şen, Mehmet Şükrü Erdoğan.

Karacaören seçim şubesi:

Mehmet Uysal, Cemile Fıtil, Kamil Tunay.⁶³²

Aydın vilayetimizin merkez ve mülhakatında esas defterlerine karşı teftiş heyetlerine hiçbir itiraz yapılmamıştır. Mebus seçimi kanununun 16. maddesinde ise mahkemelere teftiş heyeti kararıyla birlikte müracaat edebileceği tasrih edilmiş olmasına binaen seçim programında mahkemelere müracaat için ayrılan iki günü beklemeye artık lüzum kalmadığında bu günden itibaren gerek Aydın'da gerekse mülhakatta ikinci seçmen seçimine başlanmıştır.

Teftiş heyeti yaptığı ve Aydın Valisi Süheyp Karafakoğlu ile parti bölge müfettişi Mardin mebusu Dr. Rıza Levent'in de hazır buldukları bir toplantıda seçim hazırlıklarının son durumu gözden geçirmiş ve Aydın ilinde seçimin başlamasına karar vermiştir. Diğer seçim şubelerinde de seçime başlanacağından teftiş heyetince evvelce tayin edilen şube reisleri bürodan dosyalarını alarak, vazifeleri başına hareket etmişlerdir. Seçimin 15 Şubat 1943 Pazartesi günü her tarafta bitmesi olasılığı vardır.⁶³³

İkinci seçmen seçimine Aydın ilinin her yerinde olduğu gibi merkez ilçede de saat 9'da başlanmıştır. Tam saat dokuzda birinci Cuma Seçim şubesinde Halkevi bandosu tarafından İstiklal Marşı çalınmış, Türk Hava Kurumu bölge direktörü Ahmet Emin Arkayın bu şubede ilk olarak oyunu kullanmıştır.

Belediye seçim şubesinde de ilk olarak Şerif Pehlivanoğlu oyunu vermiştir. Aydın Valisi beraberlerinde belediye ve parti vilayet idare heyeti reis vekilleri Emin Emnalar ve Avukat Neşet Akkor olduğu halde seçim şubelerini gezmişler ve halkın seçime gösterdiği alakadan dolayı takdirlerini bildirmişlerdir.

Başlayan ikinci seçmen seçimi gerek Aydın ilinde ve gerekse nahiyelerde kâmilten bitmiş ve seçim şubelerine gönderilen memurlar seçim şubelerine ait seçim evraklarını teftiş heyeti bürosuna teslim etmişlerdir. Seçime iştirak eden ve rey verenlerin miktarı Aydın'da %90'dır. Köylerde bu nispetin artacağı tahmin edilmektedir.⁶³⁴

Alınan bilgiye göre Aydın'da 8187 kişiden 7337'si, Aydın merkez köylerinde 7209 kişiden 6708'i, Dalama nahiyesinde 3465 kişiden 3331'i, Köşk nahiyesinde 5602 kişiden

⁶³² Aydın Gazetesi, 9 Şubat 1943.

⁶³³ Aydın Gazetesi, 13 Şubat 1943.

⁶³⁴ Aydın Gazetesi, 16 Şubat 1943.

4596'sı, İncirliova nahiyesinde 5999 kişiden 5221'i, Germencik nahiyesinde 9570 kişiden 8767'i, Koçarlı nahiyesinde 6115 kişiden 5138'i seçime iştirak etmiş ve bu seçimde 236 ikinci seçmen seçilmiştir. Bu suretle 236 ikinci seçmen CHP adayı olarak ve ittifakla seçilmişlerdir.

Seçime katılanların oranı Aydın şehrinde %90, Aydın merkez köylerinde %93, Dalama nahiyesinde %96, Köşk nahiyesinde %80, İncirliova nahiyesinde %90, Germencik nahiyesinde %91, Koçarlı nahiyesinde %83 olup merkez kazanın heyeti umumiyesi itibariyle % 88,46'dır. Merkez teftiş heyeti belediyede bir toplantı yaparak seçim evrakını ve neticesini gözden geçirmiştir.⁶³⁵

Teftiş heyeti, belediye dairesinde Etem Menderes reisliğinde toplanarak İçişleri Bakanlığının tebliği veçhile seçimin 28 Şubat 1943 Pazar günü saat 10'da park karşısındaki Yeni Halkevi binasında yapılmasına ve ikinci seçmenlere bu suretle davetnameler gönderilmesine karar vermiştir.

Diğer taraftan parti genel sekreterliği vilayete, partiye ve belediyeye gönderdiği telgrafta parti genel başkanlığı divanınca Türkiye Büyük Millet Meclisi yedinci seçim devresi için tespit edilen mebus namzetlerinin isimlerini bildirmiştir.

Soyadları alfabe sırasıyla yapılan listeye vilayetimizin bu seçimde çıkaracağı yedi mebusluk yerine bir fazlasıyla sekiz zatın ismi yazılmıştır. İkinci seçmenler bu sekiz zattan yedisini seçeceklerdir. Cumhuriyet Halk Partisinin adayları sütunu aşağıda yazılıdır.⁶³⁶

AYDIN VİLAYETİ MEBUS NAMZETLERİ

CHP Vilayet İdare Heyeti reisliğine

AYDIN

1-Parti nizamnamesinin 32.maddesine göre Parti genel başkanlık divanınca Türkiye Büyük Millet Meclisi yedinci seçim devresi için tespit edilen mebus namzetleri adları listesini sunuyorum.

2-Bu adlar soyadları ilk harflerinin alfabe tertibi üzerine yapılmıştır. Evvel veya sonra yazılmış olması bir mana ifade etmez.

3-Seçim günü 28 Şubat 1943 Pazar günü olarak tespit edilmiştir.

4-Namzet adlarını bu telgrafı aldığımız gün ilan ediniz.

⁶³⁵ Aydın Gazetesi, 17 Şubat 1943.

⁶³⁶ Aydın Gazetesi, 24 Şubat 1943.

5-Sayın ikinci seçmenler, vilayetiniz mebusluğu için gösterilen sekiz namzetten intihap dairenizin çıkaracağı yedi mebusu hiçbir kayda tabi olmayarak serbestçe seçmelidirler. Seçim gününde bitirilince bize de haber vermenizi dilerim.

CHP Genel Başkanı adına
CHP Genel Sekreteri
Memduh Şevket Esendal

1-Doktor Hulusi Alataş	Altıncı devre Aydın mebuslarından
2-General Refet Alpman	Milli müdafaa vekâleti levazım dairesinden emekli
3-Şefik Aker	Aydın cephesi eski kumandanı
4-Dr. Mazhar Germen	Altıncı devre Aydın mebuslarından TBMM Vekili
5-Nuri Göktepe	Altıncı devre Aydın Mebusu
6-Agâh Sırrı Levent	Altıncı devre Aydın Mebusu
7-Dr. Rıza Levent	Altıncı devre Aydın Mebusu
8-Adnan Menderes	Altıncı devre Aydın mebusu

Türkiye Büyük Millet Meclisi yedinci devre Aydın vilayeti mebus namzetleri hakkında Parti Genel Başkanlığı'nın tebliği aynen sayın seçicilere arz olunur.⁶³⁷

Aydın merkez kaza seçimi, park karşısındaki Yeni Halkevi salonunda yapılmıştır. Vali Süheyp Karafakoğlu ile teftiş heyeti azaları, Türk ve parti bayraklarıyla süslenen sandık başında yer almışlardı. Mebus namzetlerimizden emekli General Refet Alpman ile emekli Albay Şefik Eker valimizin yanında bulunuyorlardı. Halkevi bandosunun çaldığı İstiklal Marşından sonra Hikmet Şölen tarafından okunan Milli Şefimizin beyannamelerini ikinci seçmenler ayakta dinlendiler.

Bundan sonra Parti genel sekreterliğinin seçime ait tebliği de parti başkanı tarafından okunmuştur. Parti vilayet reisi Etem Menderes seçim üzerine ikinci seçmenlerle ufak bir konuşma yapmıştır. Sandık muayene edilerek mühürlenmiş ve rey pusulaları dağıtılmıştır. Bundan sonra seçim şubeleri sırasıyla ikinci seçmenlerin isimleri okunarak birer birer oyları sandığa attılar.

⁶³⁷ Aydın Gazetesi, 24 Şubat 1943.

İlk olarak Aydın Valisi Süheyp Karafakoğlu alkışlar ve yeni milletvekillerine başarı temennileri arasında oyunu kullanmıştır. Bu sırada Karacasu kazasından ilk olarak seçim neticesini bildiren telgraf geldi. Aydın'ın tasnifi biterken Bozdoğan kazası da neticeyi bildirdi.

Aydın merkez kazası tasnifi de bitmiştir. Telefonlar işliyor, telgraf müvezzileri birbiri arkasından gelip gidiyorlardı. Çine ve Söke'den de malumat alınmış ve Nazilli kalmıştır.

Tasnif neticesinde, soyadlarının ilk harfleri sırasıyla:

Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili Doktor Hulusi Alataş

Emekli General Refet Alpman

Büyük Millet Meclisi reis vekillerinden Doktor Mazhar Germen

Altıncı devre Aydın mebusu Nuri Göktepe

Altıncı devre Aydın mebuslarından Agâh Sırrı Levent

Parti bölge müfettişimiz Doktor Rıza Levent

Altıncı devre Aydın mebuslarından Adnan Menderes Aydın mebusları seçildikleri anlaşıldı.⁶³⁸

---

⁶³⁸ Aydın Gazetesi, 2 Mart 1943.

3.2.5 1946 yılı Genel Seçimleri

Türkiye'nin ilk çok partili seçimi olan 1946 seçimlerinde aday esaslı blok oy sistemi uygulanmıştır.*Bu sistemle beraber her vilayet bir seçim çevresi olmaktadır. Her 40 bin yurttaş için bir milletvekili seçiliyor, herhangi bir ilin nüfusunun 40 binin altında olması halinde de o vilayete bir milletvekilliği tahsis ediliyordu. Nüfusu 40 binin üzerindeki iller için milletvekili sayıları ise şöyle belirtilmiştir:

- Nüfusu 55 bine kadar olan iller: 1 milletvekili
- Nüfusu 55 bin ile 95 bin arası: 2 milletvekili
- Nüfusu 95 bin ile 135 bin arası: 3 milletvekili
- Nüfusu 135 bin ile 175 bin arası: 4 milletvekili.⁶³⁹

Aydın ilinde 426 seçim bürosu kurulmuştur. Milletvekili için Merkez Aydın ilçesinde 112, Bozdoğan'da 62, Çine'de 83, Koçarlı'da 24, Karacasu'da 24, Nazillide 81, Sökede 39 olmak üzere 426 seçim bürosu kurulması ve o kadar sandık konulması kararlaştırıldığı öğrenilmiştir.⁶⁴⁰

CHP Aydın İl ve Merkez ilçe ve bu ilçeye bağlı bucak ve mahalle ocak idare kurulları Halkevi salonunda Parti Bölge Müfettişi huzuruyla genel bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda Milletvekili General Refet Alpman da bulunmuştur. Toplantıyı açan CHP İl Başkanı Neşet Akkor, *“karşı partilerin kurulmasını partimizin öteden beri istediğini, bu eksiği Parti Genel Başkanı'nın Millet Meclisi kürsüsünden açık olarak söylediğini, fakat karşı partinin son günlerdeki propagandaların korkunç ve yıkıcı bir şekil aldığı”* belirtmiştir.⁶⁴¹

Söke ilçe mahalle, semt ve köy ocaklarından gelen CHP ve partili köylülerden mürekkep 200 kişi Parti müfettişinin Başkanlığında bir toplantı yapmışlardır.

Parti müfettişi, parti il başkanı büyük seçimde partililerin ödevlerini anlatmışlar, Selim Yatağan ve Halkevi başkanı Pertev Törteçene CHP ve Hükümetin başardığı büyük işleri, karşı partililerin yaptıkları muzur propagandalarla mukayese ederek anlatmışlar, hazır bulunanlar üzerinde büyük heyecan yaratan bu konuşmaların sonunda dinleyiciler, partilerine, Büyük şefleri İnönü'ne bağlılıklarını ifade ederek dağılmışlardır.

Söke'de Demokrat Parti müteşebbis heyeti ancak bugün Mehmet Özturanlı başkanlığında kurulmuştur. Açılma töreni yapmak üzere Sökeye gelen il demokrat parti

*Sistemin bu türünde seçmenler partilere değil, adaylara oy verirler. Ve her seçim çevresinde en çok oyu alan adaylar milletvekili seçilirler. Değişik partilerin adayları arasından karma liste yaparak oy kullanmak olanaklıdır.

⁶³⁹ Seçim Sistemi ve Siyasi Partiler Araştırması Ana Rapor, Cilt II, İstanbul, 2001, s.209.

⁶⁴⁰ Aydın Gazetesi, 2 Temmuz 1946.

⁶⁴¹ Aydın Gazetesi, 11 Temmuz 1946.

başkanı, etrafında ancak 5–6 kişi toplayabilmiş ve ancak Demokrat parti levhasını takarak dönmüştür.⁶⁴²

CHP il idare kurul üyelerinden Ekrem Çiftçi, Avukat Şahap Gürsel Bozdoğan’a Merkez İlçe idare kurul üyelerinden Hamit Altıparmak ile Erbeyli’ye gitmişlerdir.

Büyük seçimde Partililerin görevi CHP Genel Sekreterliğinden gelen rapor ile ilgililere ulaşmıştır. Ben de yazıyı aynen aktarıyorum:

CHP Genel Sekreterliğinden:

1-Partimizin Milletvekili adaylarını Genel Başkanlık divanı tespit ve Genel Başkanımız ilan eder.

2-Parti üyeleri ilan edilecek bu adaya oy vermekle ve bu adayları kazandırmaya çalışmakla vazifelidir.

3-İlan edilecek bu adaylardan ayrı olarak herhangi partili kendi adaylığını koymaz. Genel Başkanımızın ilan edeceği adaylardan başkasına oy vermez ve böyle adayları destekleyemez.

*4-Partili arkadaşlarımızın bilmeleri gerekli olan tüzüğümüzün bu hükümlerini önümüzdeki milletvekili seçimi dolayısıyla hatırlamaları rica olunur.*⁶⁴³

Koçarlı’da merkez ve bütün köylerden gelen Partililer ve binlerce yurttaşın katıldığı bir toplantı yapılmıştır. Avukat Şahap Gürsel yapılan toplantıda görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: “*CHP geçmişte yaptıklarıyla gelecekte tahakkuk ettireceği millet mali eserlerin büyüklüğü ve manası etrafında yaptığı konuşmada, İnönü’nü ne yalnız bir devlet başkanı ne de yalnız CHP’nin şefi olarak değil İnkılâbın her yaprağından adını Atatürk’ün hisasına yazmış ve gönüllerimize nesilden nesile mukaddes bir emanet olarak sürüp gidecek ebedi sevgisini kazanmış bir kahraman olarak tanıyor ve onun safında toplanıyoruz. İnönü, bizim için eserinden vazgeçemeyeceğimiz bir baştır deyince, dinleyiciler her bir ağızdan sevgi tezahürü göstermişlerdir.*”⁶⁴⁴

Sökede CHP adına miting yapılmış halkın coşkunu tezahüratına vesile olmuştur. Avukat Şahap Gürsel bir söylev vermiş iki binden fazla halk söylevi sık sık alkışlanmış ve İnönü’nden bahsedilirken “Yaşasın İnönü” onun partisi diyerek alkışlamışlardır.

Şahap Gürsel’in söylevi aynen şöyledir: “*Sayılı ve ölçülü yaşıyoruz. Öylesine sayılı günler ki, milli mücadeleye başlama kararını aldığımız dakikalarda bile, tarihe ve gelecek nesillere karşı mesuliyetimiz bu kadar büyük olmamıştır. Çünkü milli mücadelenin Atatürk*

⁶⁴² Aydın Gazetesi, 13 Temmuz 1946.

⁶⁴³ Aydın Gazetesi, 13 Temmuz 1946.

⁶⁴⁴ Aydın Gazetesi, 16 Temmuz 1946.

*gibi bir bayraktarı, vatani ve istiklali çiğnetmemek gibi yürekleri kavuşturan bir gayesi vardı. Bugünse serbest iradesini ilk defa olarak elinde tutan vatandaşlık haklarından faydalanarak memleket mukadderatına istikamet vermek vazifesini yüklenen milletimiz, bir yandan ilk oluşun tabii zorluğu, öte taraftan muhalefet adı altında vatandaş iradesini çelmeye ve iktidara gelmeye çalışan bir zümrenin daha ilk adımda beliren zararlı telkinleri karşısında cidden bunaltıcı bir duruma girmiş bulunuyor.*⁶⁴⁵

CHP Aydın Milletvekili adayları:

- 1-General Refet Alpman
- 2-Dr. Mazhar Germen
- 3-Nuri Göktepe
- 4-Mithat Aydın
- 5-Neşet Akkor
- 6-Emin Arkayn
- 7-Emin Bilgen⁶⁴⁶

Milletvekili seçimi Aydın ilinin her yerinde halkın alakası, partilerin hararetli mücadelesi ve tam bir intizam ve sükûnet ile cereyan etmiş, hiçbir yerde en küçük bir olay bile olmamıştır. Aşağıda 1946 yılı milletvekili adayları listesi sunulmuştur. Bu listede çok partili anlayışın görüldüğü il partinin adayları da bulunmaktadır:

CHP Adayları		DP Adayları	
1- Refet Alpman	61958	1-Adnan Menderes	34686
2- Mazhar Germen	58012	2-Mükerrem Sarol	32738
3-Nuri Göktepe	58274	3-Cevat Ülkü	31190
4-Mithat Aydın	59495	4-A.Vehbi Apaydın	30442
5- Neşet Akkor	59204	5-Baki Ökdem	30775
6-Emin Arkayn	59216	6-Eyüp Şahin	29997
7-Emin Bilgen	57405	7-Zekayi Kavur	19513⁶⁴⁷

İl Genel Meclisi seçimleri Aydın ilinde olaysız, tam bir düzen ve kanun hükümlerine uygun bir şekilde geçmiş, hiçbir itiraz ve şikâyet vuku bulmamıştır. Gerek oy sandıkları başında oy atılırken, tasnif yapılırken ve gerekse seçim komisyonunda genel tasnif icra

⁶⁴⁵ Aydın Gazetesi,18 Temmuz 1946.

⁶⁴⁶ Aydın Gazetesi, 20 Temmuz 1946.

⁶⁴⁷ Aydın Gazetesi, 23 Temmuz 1946.

olunurken CHP ve DP temsilcileri bulunmuşlar, bu suretle seçimler üzerinde en ufak bir itiraz ve şikâyete bile meydan verilmemiştir.

Bu vesile ile şu noktayı da belirtmek gerekir, iştirak etmedikleri halde belediye seçimleri tasnifinde ve millet meclisi seçimi tasniflerinde de Aydın ilinde, DP müşahit temsilcileri bulunmuşlardır. Bu son seçim Aydın ili halkının hakiki temayülünü ve CHP'ye karşı olan inanç ve bağlılıklarını bir kere daha belirtmelerine vesile olmuştur.⁶⁴⁸

Merkez Aydın ilçesi CHP adayları:

Asil üyelikler

Yahya Çayırılı 12808
Nuri Köşklü 12693
Mahmut Oral 12679
Halim Aysin 12671
Dr. Sabri Akın 12435

Yedek üyelikler

Mahmut Posacı 11373
Mustafa Güven 11070
İ. Hakkı Karaca 11060
Nail Ergün 10943
Dr. Nuri Erkan 10934

Demokrat Parti adayları:

Ekrem Torunlu 6041
Eyüp Şahin 6023
Mükerrem Sarol 6003
Nevzat Sarı 6003
Fuat Erlaçin 5942
Etem Menderes 5935
Enver Posacı 5895
Elmas Çetinkaya 5884
Mithat Levent 5861
Tahir Arslan 5722

Bozdoğan

Aydın ilinde İl Genel Meclisi seçimi intizamla cereyan etmiş, hiçbir olay yaşanmamıştır. Seçim neticesinde:

CHP Adayları

Asil üyelikler

İsmail Tarhan 6190
Ahmet Taylan 6067
Tevfik Şener 5271

Yedek üyelikler

Tevfik Toker 4948
Nazmi Aysan 4780
Mehmet Özbay 4559

⁶⁴⁸ Aydın Gazetesi, 3 Eylül 1946.

DP Adayları

Nuri Atalay	811	Süleyman Çelebi	695
Halil Saça	757	Halil Koncu	520
M.Ali Özer	715	Ali Haydar	255
Nuri Öz	718	Reşat Başlı	112 ⁶⁴⁹

Çine

Aydın ilinde Çine ilçesinde il genel meclisi seçim tasnifi bitmiş ve aşağıda ismi yazılan kişiler üyeliklere uygun görülmüştür.

Asil üyelikler

Nuri Güngör	5559
Osman Cerit	4781
Mehmet Şahin	4718

Yedek üyelikler

Hidayet Yavaşoğlu	4204
Ömer Uz	4084
Hüseyin Kenar	3877 ⁶⁵⁰

Karacasu

İlçemizde İl Genel Meclisi seçimi bitirilmiş CHP adayları aşağıdaki şekildedir:

Asil üye

Ali Vehbi Tuncer	2049
------------------	------

Yedek üye

Ali Rıza Fıtil	1687 ⁶⁵¹
----------------	---------------------

Koçarlı

Aydın ili Koçarlı İlçesinde İl Genel Meclis seçimi bitirilmiş CHP adayları aşağıda belirtilmiştir:

Asil Üye

Kemal Çetiner	1764
---------------	------

Yedek üye

Mustafa Cihanoğlu	1452 ⁶⁵²
-------------------	---------------------

Demokrat Parti adayı:

Ali Aksoy	1418
Ahmet Kayhan	1

Nazilli

Aydın ili Nazilli İlçesinde İl Genel Meclisi seçimi bitirilmiş ve asil ve yedek üyeliklere tamamen CHP adayları seçilmişlerdir.⁶⁵³

Aydın ili seçim hakkını haiz olan 8186 kadın, 7557 erkek 15743 seçmenden il genel meclis seçimine 3185 kadın, 3221 erkek 6516 kişi iştirak etmiştir.⁶⁵⁴

⁶⁴⁹ Aydın Gazetesi, 3 Eylül 1946.

⁶⁵⁰ Aydın Gazetesi, 3 Eylül 1946.

⁶⁵¹ Aydın Gazetesi, 3 Eylül 1946.

⁶⁵² Aydın Gazetesi, 3 Eylül 1946.

⁶⁵³ Aydın Gazetesi, 3 Eylül 1946.

⁶⁵⁴ Aydın Gazetesi, 3 Eylül 1946.

Aydın Merkez**Asil Üyelikler**

- 1-Yahya Çayırılı
- 2-Nuri Köşklü
- 3-Mahmut Oral
- 4-Halim Aysin
- 5-Sabri Akın

Nazilli**Asil Üyelikler**

- 1-Ali Sönmez
- 2-Nuri Tükenmez
- 3-Ahmet Ünsal
- 4-Fuat Dürük

Söke**Asil Üyelikler**

- 1-Eyüp Özbaş
- 2-Kazım Göktepe
- 3-Osman Dicle

Bozdoğan**Asil Üyelikler**

- 1-İsmail Tarhan
- 2-Ahmet Taylan
- 3-Tevfik Şener

Çine**Asil Üyelikler**

- 1-Nuri Güngör
- 2-Osman Ceril
- 3-Mehmet Şahin

Karacasu**Asil Üyelikler****Yedek Üyelikler**

- 1-Mahmut Posacı
- 2-Mustafa Güven
- 3-İbrahim Hakkı Karaca
- 4-Nail Ergun
- 5-Nuri Erkan⁶⁵⁵

Yedek Üyelikler

- 1-Âlim Mumcu
- 2-Ragıp Tapucu
- 3-İsmail Soner
- 4-Nuri Sarıkahya⁶⁵⁶

Yedek Üyelikler

- 1-Hilmi Posacı
- 2-Rıfki Ulusoy
- 3-Necip Ersoy⁶⁵⁷

Yedek Üyelikler

- 1-Tevfik Toker
- 2-Nazmi Aysan
- 3-Mehmet Özbay⁶⁵⁸

Yedek Üyelikler

- 1-Hidayet Yavaşoğlu
- 2-Ömer Us
- 3-Hüseyin Kenar⁶⁵⁹

Yedek Üyelikler

⁶⁵⁵ Aydın Gazetesi, 5 Eylül 1946.

⁶⁵⁶ Aydın Gazetesi, 5 Eylül 1946.

⁶⁵⁷ Aydın Gazetesi, 5 Eylül 1946.

⁶⁵⁸ Aydın Gazetesi, 5 Eylül 1946.

⁶⁵⁹ Aydın Gazetesi, 5 Eylül 1946.

1-Ali Vehbi Tuncer

Koçarlı

Asil Üyelikler

Kemal Çetiner

1-Ali Rıza Fıtlı⁶⁶⁰

Yedek Üyelikler

Mustafa Cihanoğlu⁶⁶¹

---

⁶⁶⁰ Aydın Gazetesi, 5 Eylül 1946.

⁶⁶¹ Aydın Gazetesi, 5 Eylül 1946.

3.2.6 1950 yılı Genel Seçimleri

CHP Meclis grubunun oturumunda CHP Genel Başkan Vekili Hilmi Uran'ın teklifi üzerine, Türkiye Büyük Millet Meclisi Cuma günü seçimleri yenileme kararı verecektir. Buna göre 14 Mayıs 1950 Pazar günü yeni seçim yapılacaktır.

14 Mayıs 1950 Pazar günü yapılacak milletvekili seçimi için CHP yoklama kurullarıyla divanca tespit edilerek yüksek seçim kurulunca ilan olunan adaylardan Aydın ili CHP adayları şunlardır: Yoklama kurulunca seçilen ve evvelce ilan olunan beş adaya ilave olarak divan İzmir Milletvekili CHP Aydın bölge müfettişi Dr. Hulki Cura ile eski Aydın milletvekillerinden İnönü ansiklopedisi genel sekreteri Agâh Sırrı Levendi intihap etmiştir.

1-Dr. Sabri Akın	(8.devre Aydın Milletvekili)
2-Mithat Aydın	(8.devre Aydın Milletvekili)
3-Dr. Hulki Cura	(8.devre İzmir Milletvekili)
4-Dr. Mazhar Germen	(8.devre Aydın Milletvekili)
5-Yusuf Saim Atasağın	(Ziraat Bankası Baş müşaviri)
6-Ekrem Çiftçi	(CHP Aydın İl İdare Kurulu Başkanı)
7-Agâh Sırrı Levent	(İnönü Ansiklopedisi Genel Sekreteri) ⁶⁶²

Seçim neticelerine göre DP oyların çoğunu alarak iktidara gelmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 390 kadar milletvekili olacağı bildirilmektedir.⁶⁶³

Aydın ili çevresinde hemen her ilçede seçim neticeleri alınmış ve ilan edilmiştir. Yalnız mazbatalar il seçim kuruluna tamamen gelmemiş bulunduğundan il seçim kurulunun kati mazbatayı bugün yapabileceği sanılmaktadır. Merkez Aydın ilçe seçim kurulu mazbatasını yaparak seçim kuruluna sunmuştur. Aydın İlinde seçimi umumiyetle DP adayları kazanmışlardır.⁶⁶⁴

Anadolu ajansının verdiği bilgiye göre Mardin ve Van ilinde seçim neticeleri belli olmuştur. Mardin'de CHP adayları Dr. Aziz Uraz, Rıza Ertem, Kamil Boran, DP'den Cevdet, Abdurrahman Bayar, Abdülkadir Kalan, bağımsız Kemal Türkoğlu. Van'da CHP adayları Kazım Özalp ile Ferit Melen ve DP'den İzzet Akın seçilmişlerdir. Diğer illerde kati netice bugün belli olacaktır. Yalnız gelen haberler seçimi DP'nin büyük çoğunlukla kazandığını belli etmektedir.⁶⁶⁵

⁶⁶² Aydın Gazetesi, 25 Nisan 1950.

⁶⁶³ Aydın Gazetesi, 16 Mayıs 1950.

⁶⁶⁴ Aydın Gazetesi, 16 Mayıs 1950.

⁶⁶⁵ Aydın Gazetesi, 16 Mayıs 1950, Anadolu, 24 Mayıs 1950.

3.2.6.1 1950 Seçiminin Genel Özellikleri

14 Mayıs 1950 genel seçimleri Türk Demokrasi tarihinin en önemli seçimlerinden birisidir. Türkiye’de 1946 yılında tek parti iktidarından çok partili yaşama barışçıl yollarla geçilebilmiş, iktidar ise dört yıl sonra yine aynı barışçıl yolla devredilmiştir. Bu seçimi diğer seçimlerden ayıran iki önemli özelliği olmuştur. Bu seçime iktidar ve muhalefetin uzlaşarak çıkardığı güvenilir bir seçim kanunuyla gidilmiştir. Bu Türk demokrasi tarihinde ilktir. İktidarı da muhalefeti de 1950 seçimleri öncesinde ilk kez seçim çalışmalarını kapalı salonlardan çıkarmışlar ve alanlara taşımışlardır. Ömürlerinde hiç milletvekili görmeyen köylüler bu kişilerin köylerine kadar gelip kendileriyle temasa geçtiklerine şahit olmuşlardır.

3.2.6.2 DP Faaliyetleri

Demokrat Parti köy gezilerine ülke seçim sathı mahalline girerken çok büyük bir önem vermiştir. Yapılan miting ve toplantılar sıklaşmıştır. Yeni parti ocakları açılmış, var olan teşkilatlar için açılış yıl dönümü kutlamaları yapmıştır. Horsunlu ve Nazilli mitingi DP mitinglerinde öne çıkan iki mitingdir. Nazilli’ye bağlı Horsunlu köyünde DP yapılan DP mitinginde Nazilli’ye bağlı köy, bucak ve Nazilli ve Aydın merkezden gelen pek çok kafile katılmıştır.

19 Mayıs 1949 günü Nazilli’de Cumhuriyet Meydanı’nda DP çok büyük bir miting düzenlemiştir. Mitinge Aydın DP idare kurullarının tamamı katılmış, eğlenceli geçen mitingde davul zurnalar çalınmıştır.⁶⁶⁶

3.2.6.3 CHP Faaliyetleri

1946 seçimleri kadar kolay bir zafer kazanamayacağını düşünen CHP 1950 seçimlerini oldukça önemsemiş, seçim çalışmalarına çok erken bir tarihte başlamıştır. CHP Aydın ilinde mitingler yapmış, yeni parti ocakları açmıştır. Aydın milletvekillerinin tamamını Aydın’a göndermiştir. Bu milletvekilleri köy köy, bucak bucak dolaşıp halkla temaslarda bulunmuştur. Aydın milletvekilleri Dr. Mazhar Germen, Av Neşet Akkor, Mithat Aydın, Nuri Göktepe, General Refet Alpman Aydın’da mahallelerde kahve toplantıları yapıp halkla temasta bulunmuşlardır. Milletvekilleri Aydın’a bağlı bucakları da ziyaret etmişlerdir.1950 yılına girilirken CHP’nin tüm Aydın milletvekilleri Aydın vilayetinde neredeyse gidilmedik köy bırakmamıştır. Milletvekilleri Aydın Merkez’ bağlı Baltaköy, Gölhisar ve Merkez Dalama bucağı, Köşk bucak merkezi ve buraya bağlı Başçayır, Çiftekahveler, Salâvatlı, Yavuz köylerde temaslarda bulunmuşlardır. Daha sonra Çine, Karpuzlu, Akçaova, Çaltı ve Karakullar’ı ziyaret ederek halka temasa geçmişlerdir.⁶⁶⁷

⁶⁶⁶ Anadolu, 24 Eylül 1949, Menderes Akdağ, a.g.e, s.190–191.

⁶⁶⁷ Menderes Akdağ, a.g.e, s.192–193.

3.2.6.4 Seçim Hazırlıkları

Demokrat Parti, 21 Temmuz 1946 genel seçimlerindeki olumsuzlukları bir daha yaşamamak için seçimler sırasında bir koalisyon hükümeti kurulmasını CHP'ye teklif etmiştir. Bu teklif CHP tarafından reddedilmiştir. Ancak Demokrat Parti'nin çekincelerinin hiç biri gerçekleşmemiştir. Seçim sürecinde ülkede parti mitingleri ve diğer çalışmaların verdiği coşku ve gerilimin dışında herhangi bir sorun yaşanmamıştır.

Aydın'da seçmen kütüklerinin hazırlıkları Şubat ayı sonunda bitirilerek askıya çıkarılmıştır. Mahalle ve köy muhtarları ile DP ve CHP temsilcileri vatandaşlara seçmen listeler konusunda yardımcı olmuştur. Kanuna göre seçim kurulları başında hâkimler bulunmuştur. Seçmen kütükleri hâkimlerin gözetiminde düzenlenmiştir. 1950 senesi Mart ayının başından itibaren Aydın İlinde seçimlere başkanlık edecek hâkimler görevlendirmiştir. Aydın il seçim kurulu başkanlığına Hâkim Hamdi Bey İyigün atanmıştır. İlçe seçim kurullarından gelen seçim sonuçlarını bu kurul değerlendirmiş ve il genelinde adayların aldıkları oylar hesaplayarak sonuçları açıklamış ve seçimleri kazanan adayların mazbatalarını imzalamıştır. Hâkim başkanlığında yapılan oylama sonucu teklif edilen kişiler arasından CHP ve DP üyelerinin de bulunduğu İl Seçim Kurulu şöyle oluşmuştur:

Hamdi İyigün	Başkan
Abdurrahman Akkum	Üye
Süleyman Eraydın	Üye
Cevat Ülkü	Üye
Mithat Levent	Üye
Fahri Emnalar	Üye
Muzaffer Kırımlı	Üye
Mahmut Oral	Üye
Nuri Köşklü	Üye
Mehmet Ali Denker	Üye. ⁶⁶⁸

Milletvekili Adayları

Sekizinci Dönem TBMM dağılmadan önce son toplantısını 24 Mart 1950 tarihinde gerçekleştirmiş ve aynı gün seçimlerin 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılmasına karar vermiştir. Nisan Ayının sonuna doğru partiler kesin milletvekili adaylarını açıklamışlardır. İktidar ve muhalefet de bu aşamadan sonra kendi adaylarını tanıtmaya çabasına girmiştir. Gazeteler günlerce milletvekilleri aday listeleri ile kısa özgeçmişlerini yayınlamışlardır.

⁶⁶⁸ Anadolu, 8 Mayıs 1950.

CHP Aydın Milletvekilleri:

Dr. Sabri Akın	8.Dönem Aydın Milletvekili
Mithat Aydın	8.Dönem Aydın Milletvekili
Dr. Hulki Cura	8.Dönem İzmir Milletvekili
Dr. Mazhar Germen	8.Dönem Aydın Milletvekili
Yusuf Saim Atasagun	Ziraat Bankası Baş Müşaviri
Ekrem Çiftçi	CHP Aydın İl İdare Kurulu Başkanı
Agâh Sırrı Levent	İnönü Ansiklopedisi Genel Sekreteri. ⁶⁶⁹

DP Aydın Milletvekilleri

Adnan Menderes	Milletvekili, DP Genel Kurul Üyesi
Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu	Çiftçi, DP Genel İdare Kurulu Üyesi
Etem Menderes	Avukat, DP İl Başkanı
Namık Gedik	Doktor
Şevki Hasırcı	Çiftçi
Baki Öktem	Doktor
Lütfü Ülküman ⁶⁷⁰	

---

⁶⁶⁹ Menderes Akdağ, a.g.e, s.196.

⁶⁷⁰ Menderes Akdağ, a.g.e, s.196.

3.2.6.5 1950 Seçim Sonuçları

Seçimler daha önce ilan edilen tarih olan 14 Mayıs 1950'de yapılmıştır. Seçimlerde Aydın il genelinde 154.371 seçmenden 140.244'ü oy kullanmıştır. Seçime iştirak oranı %90, 84 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran oldukça yüksek ve Türkiye ortalamasının üstündedir. Seçimde CHP 60.860, DP 76.896, MP 2.820 oy almıştır. Kasaba ve köylerden seçim sonuçları geç ulaşmıştır. Seçimler genelde sakin bir şekilde geçmiştir. Ancak CHP'liler seçimleri gözeten yargıcı, seçimde DP lehine hareket ettiği iddiasıyla Yüksek Seçim Kurulu'na şikâyet etmiştir. Seçimde Aydın ilinin 7 milletvekili kontenjanının tamamını DP kazanmıştır.

CHP'nin Aydın'da aldığı oy azımsanmayacak kadar çok olduğu halde seçimde uygulanan oy çokluğu ilkesinden dolayı CHP Aydın'dan hiçbir milletvekili çıkaramamıştır. Aydın ilinde CHP'nin bilinen simaları Mazhar Germen, Neşet Akkor gibi isimler seçimi kaybetmiştir. Bunların içerisinde Dr. Mazhar Germen, I.Meclis'ten başlayarak 1950 seçimlerine kadar kesintisiz 8 dönem Aydın milletvekilliği yapmıştır. Seçim sonuçlarının kesinleşmesiyle birlikte 16 Mayıs 1950 tarihinde milletvekili seçilen kişilerin mazbatalarını İl Seçim Kurulu hemen düzenleyip ilgili kişilere vermiş, mazbatalarını alan milletvekilleri 17 Mayıs 1950 tarihinde Ankara'ya gitmek üzere yola çıkmışlardır.

Aydın'da Milletvekilliği Kazanan Adayların Aldıkları Oylar Şöyledir:

Adnan Menderes: 77.138

Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu: 77.108

Namık Gedik: 76.630

Şevki Hasırcı: 76.784

Etem Menderes: 76.625

Baki Öktem: 76.588

Lütfü Ülküman: 50.988.⁶⁷¹

Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu Manisa'dan da seçimleri kazanmıştır. Karaosmanoğlu TBMM'ye verdiği dilekçeyle Manisa milletvekilliğini tercih ettiğini belirtmiştir. TBMM'ce bu istek onaylanmıştır.⁶⁷²Seçimlere Aydın ve İstanbul'dan DP listelerine giren Adnan Menderes her iki ilde de seçimleri kazanmıştır. Adnan Menderes TBMM Başkanlığı'na İstanbul milletvekilliğini tercih ettiğini bildirmiştir. Bu istek TBMM Genel Kurulu tarafından onaylanmıştır.⁶⁷³ Bu nedenle TBMM'de Aydın ilini temsil eden iki milletvekilliği sandalyesi

⁶⁷¹ Demokrat İzmir, 7 Mayıs 1950.

⁶⁷² TBMM Üyelerine Mahsus Sicil Defterleri, Zarf No.6, Defter No: 103.

⁶⁷³ TBMM Üyelerine Mahsus Sicil Defterleri, Zarf No.6, Defter No: 105.

boş kalmıştır.1951 yılında bu sandalyeler için Aydın ilinde yapılan ara seçimi DP'den Avukat Namık Gedik ve Belediye Başkanı Cevat Ülkü kazanarak Aydın'ı TBMM'de temsil etme hakkını elde etmişlerdir.⁶⁷⁴

1945 yılından sonra CHP iktidarında pek çok olumlu gelişmeye imza atılmıştır. Bunlar CHP için iyi bir not olmalıydı. Ancak 1950 senesine gelindiğinde ülkede hala işsizlik, kıtlık ciddi bir sorun oluşturmuştur. Söz konusu dönemde her sene 40 bine yakın insan veremden yaşamını yitiriyordu. Halk II. Dünya Savaşı sırasında ülkede yaşanan sıkıntıları bir türlü unutamamıştır. CHP bunları göz ardı edip ve seçim tekniği olarak çoğunluk ilkesini benimsemiş ve bunu DP'ye kabul ettirmiştir. Seçim Kanunu bu şekilde çıkmıştır. CHP, kendisinin öncülük yaptığı bu prensibin kurbanı olmuş ve seçimi kaybetmiştir. Bazı seçim bölgelerinde CHP oyları ve DP oyları birbirine çok yakın olmasına rağmen CHP o bölgede çoğunluğu sağlayamadığı için hiç milletvekili çıkaramamıştır. Ülke genelinde DP oyların % 52,68'ini alarak 487 üyeli meclise 408 milletvekili ile girerken, oyların % 39,45'ini alan CHP ise meclise ancak 69 milletvekili yollayabilmiştir. Oyların % 3,11'ini alan MP mecliste 1 milletvekili bulundurabilmiştir.⁶⁷⁵ Bağımsız adaylar ise seçimlerde % 4,76 oranında oy almışlardır. CHP'nin kırsal bölgelerde oy çoğunluğu sağladığı görülmüştür. Büyük şehirler ve kentlerde ise çoğunluk DP'den yana olmuştur. Ege, İç Anadolu Bölgelerinin hiçbir kentinde CHP oy çokluğu sağlayamamıştır.⁶⁷⁶

Celal Bayar'ın Cumhurbaşkanı seçilmesiyle İnönü CHP'nin başına geçmiştir. İnönü, CHP Genel Başkanı olarak yayımladığı ilk mesajında milli birlik ve bütünlüğün önemine işaret etmiştir.

Seçimlerde Demokratlar “ Egemenlik Milletindir” ilkesini bizzat halkın içinde savunmuştur. Bu cesur propaganda sayesinde Türkiye'de bir büyük demokratik atılım yapmıştır. İlk defa 1950 seçimleriyle aşağıdan yukarıya bir reform yapılmıştır. Halk, hükümet adamlarını kendisinin tayin edebileceğini görmüş, halkın kendisine olan güveni artmıştır.⁶⁷⁷

14 Mayıs 1950 genel seçimlerinden sonra aynı yıl içinde yapılan 3 Eylül 1950 tarihli belediye seçimlerinde 600 civarında belediyenin 560'ını DP kazanmıştır.⁶⁷⁸ Bundan sonra 15 Ekim 1950 İl Genel Meclisi seçimleri yapılmış, bu seçimleri de yine Demokratlar kazanmıştır. Bu süreçte DP iktidarını iyice sağlamlaştırmıştır.⁶⁷⁹

⁶⁷⁴ Menderes Akdağ, a.g.e, s.198.

⁶⁷⁵ Burçak Rıfkı Salim, Türkiye'de Demokrasiye Geçiş(1945-1950), s.68.

⁶⁷⁶ Menderes Akdağ, a.g.e, s.199.

⁶⁷⁷ Eroğlu, C, Demokrat Parti: Tarihi ve İdeolojisi, s.202.

⁶⁷⁸ Eroğlu, C, a.g.e, s.70.

⁶⁷⁹ Cumhuriyet, 5 Eylül 1950-1950-1960 yılları arasında Adnan Menderes başkanlığında, 19, 20, 21,22, 23. hükümetler kurulmuştur. Bu hükümetler, 1.2.3.4.5. Menderes hükümetleri şeklinde anılır. Adnan Menderes

SONUÇ

29 Ekim 1923 tarihinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalif parti ve çok partili sistem denemesi, 17 Kasım 1924 günü kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası olmuştur. Ancak, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın ömrü 7 aydan kısa sürmüştür. 13 Şubat 1925 günü Doğu Anadolu'da başlayan Şeyh Said Ayaklanması nedeniyle çıkartılan ve tüm ülkede İsmet Paşa hükümeti'ne olağanüstü yetkiler veren Takrir-i Sükûn Kanunu'nun baskıcı uygulamaları, çok partili sistem denemesinin devam etmesini imkânsız kılmıştır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, programındaki 6.madde nedeniyle Doğu'daki isyanla ilişkilendirilmiş ve İstiklal Mahkemesi kararıyla, Takrir-i Sükûn Kanunu'nun ilk maddesine dayanılarak, 3 Haziran 1925'te kapatılmıştır.

Doğudaki isyan hareketi nedeniyle başlatılan Takrir-i Sükûn uygulaması, isyan bastırıldıktan sonra yaklaşık 4 yıl daha devam etmiştir. Kanunun uygulanmasına 1929 yılının Mart ayında son verildiğinde, baskılardan ve ekonomik sıkıntılardan bunalmış olan toplumda hükümete karşı büyük bir hoşnutsuzluk hâkimdir. Mustafa Kemal Paşa, toplumdaki bu hoşnutsuzluğu azaltmak, denetimsiz olan hükümeti denetleyebilmek ve Batı ülkelerinde dile getirilmeye başlanan “ diktatör” görüntüsüne son verebilmek için muhalif bir partinin kurulmasına karar vermiştir. Ali Fethi Bey'in, Mustafa Kemal Paşa'nın kontrolü altında faaliyet gösterecek olan “ uysal” bir muhalif parti kurma görevini kabul etmesiyle, Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci önemli muhalefet partisi olan Serbest Cumhuriyet Fırkası ortaya çıkmıştır.

1930 yılı Türkiye'nin çok partili yaşama geçişinde rejimi tehlikeye atmadan geçirdiği ikinci teşebbüs yılı olmuştur. Ancak gerek iktidardaki yetersizlikler, halkın demokrasi anlayışının gelişmemesi sebebiyle başarısız olmuştur. SCF, toplumsal şartların yetersizliği sebebiyle kısa bir dönemi kapsamış ve bir geçişi oluşturmuştur. SCF'nin siyasi hayata katkıları tabii ki yok değildir. Muhalefet taraftarlarının buluşma noktası olmuş ve tek parti yönetiminden memnun olmayan kesimin kaçış noktası olmuştur. Tahmin edilebilir ki o dönemde 1929 Ekonomik Buhran nedeniyle dünya bir krize girmiş ve Türkiye'de bundan nasibini almıştır. Bu ise toplumun ekonomik durumunu etkilemiş, halk tarafından şikâyet edilir bir duruma gelmiştir. Buna sebep ise iktidar partisi olarak görülmüştür.

Aydınlı olmasına ve Başkanlığı süresince Aydın'daki çiftlik ve mal varlığını sürdürmesine rağmen İstanbul milletvekili olarak TBMM'de bulunmuştur. Aydın milletvekili İbrahim Etem Menderes, Namık Gedik Menderes hükümetlerinde bakan olarak bulunan isimlerdendir.

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasından sonra, Türkiye'nin çok partili sisteme geçmesi için 20 yıl daha gerekmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği, 1945 yılında, Sovyetler Birliği'nin Türkiye üzerindeki toprak talepleri, Türkiye'yi Batı ve özellikle savaştan büyük bir güç olarak çıkmış olan Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğini aramaya zorlamıştır.⁶⁸⁰ Türkiye'nin Batılı devletler olan bu yakınlaşması, iç politikada da demokratik reformlar yapmasına neden olmuştur. Sonunda, CHP'den ayrılan bir grup milletvekili tarafından Ocak 1946'da kurulan Demokrat Parti'nin, Mayıs 1950 seçimlerini kazanarak, iktidara gelmesiyle, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1920'lerde başlayan çok partili sistem denemeleri sonuca ulaşmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin çok partili sistemdeki ilk başbakanı ise, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Aydın'daki teşkilatının başkanı Ali Adnan Menderes olmuştur.

İlk çok partili 1946 genel seçimleri sonunca Mecliste birden çok siyasi parti ile bağımsız milletvekili yer almıştır. 1946 seçimleri sonrasında CHP ilk defa TBMM'de kendisine ciddi muhalif olabilecek bir partiyle karşılaşmıştır. Demokrat Parti'nin demokrasi ve özgürlük söylemleri sonrasında birçok kişi partiye kayıt olmakta ve partiyi desteklemektedir. Bunun için CHP Hükümeti, 1946-1950 arasında sosyal alanda anti-demokratik yasaları kaldırma yoluna gitmiş, işçilere sendikalaşma hakkı tanımış ve hatta kendisi yardımcı olmuştur. CHP Hükümeti bu dönemde cemiyet ve dernek kurulmasına müsaade etmiş, basın yayın kanununda değişikliğe giderek sansürü kaldırmış, sıkıyönetim uygulamasına son vermiş, sıkıyönetim mahkemelerindeki dosyaları bağımsız mahkemelere aktarmıştır. CHP kendini yeniden gözden geçirerek parti tüzüğünde ve CHP'nin yönetim anlayışında değişikliklere gitmiştir. Bu durum ülkede demokrasinin yerleşmesi ve muhalefet partilerinin hükümetleri daha doğru kararlara yönlendirmesi bakımından büyük bir deneyim olmuştur.

Türkiye'de gelişmeler bu şekilde devam ederken, çok partili yaşamın yansıması olarak Aydın'da hareketlilik kendini açıkça göstermiştir. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın gezi sırasında ve sonrasında Aydın halkı Ali Fethi Bey'e oldukça samimi tepkiler vermiş ve 3 aylık girişimde bile en çok teşkilatlanma Batı Anadolu'da gerçekleşmiştir. Aydın bu illerden bir tanesidir ve muhalefet adına ilk girişimi olan Adnan Menderes Bey bu teşkilatın içinde yer alarak siyasete atılmıştır. Ancak partinin feshedilmesiyle birlikte siyasi atılımlara bir ara verilmiştir.

⁶⁸⁰ II. Dünya Savaşı sonrasında Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den toprak talepleri ve Türkiye'nin ABD'ye yakınlaşması süreciyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Barış Ertem, "Türkiye Üzerindeki Sovyet Talepleri ve Türk-Sovyet İlişkileri (1939-1947)", Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 3, Sayı 11, Haziran 2010, s.252-273.

Cumhuriyet Dönemi'nin tek partisi ise Aydın'da çok geniş şekilde örgütlenmiştir. Söke, Bozdoğan, Karapınar, Nazilli, Koçarlı, İncirliova, Sultanhisar, Karacasu, Atça, Çine, Kuyucak, Yenipazar teşkilatlarıyla birlikte bu ilçelere bağlı köylerde de teşkilat oldukça sağlamdır. Her sene tekrar edilen ocak kongreleri ile teşkilatın güçlenmesine önem vermişlerdir. Aydın halkının bu dönemde İsmet İnönü ve hükümete karşı herhangi bir tepkisi bulunmamaktadır. Aydın'da Cumhuriyet Halk Partisi'ne üye sayısı oldukça fazladır. Kadınlara verilen seçme ve seçilme hakkından sonra da Aydınlı kadınların siyasi hayatta yer aldıklarını görmekteyiz. Yapılan seçimler neticesinde 1950 yılına kadar Aydın'ın tüm seçimler CHF lehine olmuştur. CHF seçimlerdeki bu sonuçlara dayanarak güçlü bir yönetim oluşturduğu söyleyebiliriz.

Mahalle ve bucak kongreleri de sık sık toplanmıştır. İntihap kurulları en ücra yerlere kadar kurulmuş ve seçim denetlemeleri gayet iyi bir şekilde yapılmıştır. Aydın tek parti döneminde partisel bazda çok önemli bir yere sahip olmuştur.

Demokratikleşme adına çok partili yaşama geçiş sürecine gelindiğinde Aydın ilinin çok zengin bir siyasi alt yapısı vardı. Konumu, sosyal ve ekonomik yapısıyla Aydın her zaman siyasi gelişmelerde öncü bir rol üstlenmiştir. İl nüfusu Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1940'a kadar sürekli artmıştır. II. Dünya Savaşı yıllarında neredeyse durma noktasına gelen nüfus artış hızı, çok partili yaşama geçiş sürecinde tekrar çok hızlı bir artış göstermiş buna bağlı olarak da Aydın ilinin seçmen sayısı ve değişiklik meydana gelmiştir. Savaş yıllarında pek çok sıkıntı yaşayan Aydın ilinde 1946 yılından sonra tekrar ekonomik bir canlanma, idari yapıda değişiklik, tarım ve hayvancılıkta verimlilik, sağlık, belediye, eğitim, mimar-bayındırlık ve ulaştırma hizmetlerinde iyileşme görülmüştür.

1946'dan sonra yeni bir muhalefetin oluşu Cumhuriyet Halk Fırkasını tedbir almaya yönlendirmişti. Bu ise siyasi çekişmenin daha da artmasına sebep olmuştu. Çünkü 1946 seçimlerinde Demokrat Parti oyların %16'sını almıştı ve bu azımsanacak bir sayı değildi. Bu sebeple kendine çeki düzen vermeye çalışan Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Aydın ilinde de çalışmaları hız kazanmıştır. Zaten Adnan Menderes Bey'in Aydınlı olması sebebiyle Aydın ili için özel bir çaba gösterilmesi gerekirdi. Çiftçiyi topraklandırma ile birlikte gönülleri fetheden Adnan Menderes Bey Aydın'da öne çıkıyordu.

1946 genel seçimini Aydın'da CHF kazanmıştır. Ancak toplumdaki genel atmosferi fark eden CHF Aydın'da büyük bir çalışma başlatmış, seçimi kazanmasına rağmen teşkilatlarını güçlendirme yoluna gitmiştir. Pek çok bakan bu aşamada Aydın ilini ziyaret etmiştir. CHF iktidarı tarafından Aydın iline yapılan yatırımlar artırılmış, çiftçi ve esnaf II. Dünya Savaşı yıllarından kalma pek çok mükellefiyetten kurtarılmıştır. Bölge için oldukça

önemli olan zeytinyağından alınan muamele vergisi kaldırılmış, bunun yanında bölge için yardım ve kredi muslukları sonuna kadar açılmıştır. Amerikan Marshall yardımından yararlandırılan pek çok çiftçi bu dönemde traktör sahibi yapılmıştır. Buna karşılık ise Demokrat Parti ortamı sürekli gergin tutmaya çalışmış, sürekli II. Dünya Savaşı yıllarında yaşanan sıkıntılara vurgu yapmış, bundan CHF iktidarını sorunlu tutmuştur.

Çok partili yaşama geçiş sürecinde partilerin Aydın ilindeki kongreleri oldukça heyecanlı geçmiştir. Dönemin gazeteleri bu kongreleri özel muhabirleriyle takip etmişler ve tüm ayrıntılarıyla okuyuculara iletmışlerdir. Kongrelerde hemen hemen her partiliye konuşma hakkı tanınmış ve kongreler tam bir demokratik çerçevede yapılmıştır.

1930-1950 yılları Aydın ilinde çok uzun soluklu bir siyasi dönemi anlamamıza yardımcı olacaktır. Bu dönemde Serbest Cumhuriyet Fırka'nın katıldığı 1930, 1934, 1938, 1942, 1946, 1950 Belediye Seçimleri, 1931, 1935, 1939, 1943, 1946, 1950 Milletvekili seçimleri yapılmıştır. Bu saydığım yıllarda yapılan 1950 seçimi hariç diğer seçimleri Aydın'da Cumhuriyet Halk Fırkası almıştır.

Parti bazında öne çıkan isimler Ekrem Çiftçi, Etem Menderes, Ahmet Emin Arkayn, Raif Aydoğdu, Nafiz Yazgan, Etem Kadri Bey'dir. Mahalle ve bucaklarda ocak kongrelerine genellikle bu kişiler başkanlık etmiştir.

1930 serüveni ile başlayan Aydın'da siyasi yaşam 1950 yılında Demokrat Parti'nin seçimleri alması ile sona ermiştir. Zaten bir başbakan çıkaran Aydın ili, kendisinden gördüğü bu zata önem vererek desteğini sürdürmüştür. Çok partili yaşamın süresiz devam ettiği yıl da bu tarihlere denk gelir. Daha önceki yıllarda sadece demokrasi adımları sayılan partisel kurulumlar artık tam anlamıyla demokrasi ortamında kendilerini sergilemektedirler. Aydın'da bu siyasi yaşamda görevini layıkıyla yerine getirmiş ve Türkiye demokratikleşme sürecine katkısını sunmuştur.

KAYNAKÇA

Gazeteler

Ant

Anadolu

Aydın

Cumhuriyet

Demokrat İzmir

Hizmet

Son Posta

Yeni Asır

Yarın

Tasvir

Arşiv Kaynakları

TBMM Zabıt Ceridesi, C.3, İ.44, Ankara 1961-1976.

TBMM Zabıt Ceridesi, C.9, İ.45.

TBMM Zabıt Ceridesi, C:10, İ.11.

TBMM Zabıt Ceridesi, C:15, İ.71.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre IV. Cilt 25.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre III. Cilt 26.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre V. Cilt 29.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre VI, Cilt 30.

Kitaplar

Ağaoğlu, Ahmet, Serbest Fırka Hatıraları, İletişim Yayınları, 4.Baskı, İstanbul 1994.

Asaf Gökbel- Hikmet Şölen, Aydın İli Tarihi, İstanbul 1936.

Atatürk, Mustafa Kemal, Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, Cilt IV, Ankara, Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1991.

Avcı, Cemal III. Dönem TBMM'nin Yapısı Ve Faaliyetleri (1927-1931), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2000.

Avşar, Abdülhamit *Bir Partinin Kapanmasında Basının Rolü, Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İstanbul 1998.

Conker, Fahri, Türk Parlamento Tarihi, TBMM IV. Dönem(1931-1935) Cilt 1, TBMM Yayınları, Ankara, 1996.

Çakan, Işıl, Türk Parlamento Tarihinde II. Meclis, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1999.

Çoker, Fahri, Türk Parlamento Tarihi, Milli Mücadele Ve TBMM, I. Dönem (1919-1923), III. Cilt, TBMM Vakfı Yayını No:6, Ankara 1993.

Demirel, Ahmet, “ Tek Partinin İktidarı ‘ Türkiye’de Seçimler ve Siyaset (1923-1946) İletişim Yayınları, İstanbul, 2013.

Emrence, Cem “Serbest Cumhuriyet Fırkası–99 Günlük Muhalefet” İletişim Yayınları, İstanbul, 2006.

Erer, Tekin, Türkiye’de Parti Kavgaları, İstanbul, 1963

Ertem, Barış “ Türkiye Üzerindeki Sovyet Talepleri ve Türk-Sovyet İlişkileri (1939-1947)”, Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 3, Sayı 11, Haziran 2010.

Goloğlu, Mahmut, Tek Partili Cumhuriyet (1931-1938) Ankara, 1974.

Güngör, Süleyman, Muhalefette CHP, Alternatif Yayınları, Ankara, 2004.

İlhan Tekeli-Selim İlkin, 1929 Dünya Buhranında Türkiye'nin İktisadi Politika Arayışları, Ankara 1983.

Kandemir, Feridun, Siyasi Dargınlıklar 4, Serbest Fırka Nasıl Kuruldu, Nasıl Kapatıldı? ,İstanbul, Ekicigil Yayınları, 1955

- Kardam, Ahmet, Sezgin Tüzün, Bilanço 1923-1998(I.Cilt), Türkiye’de Siyasi Kutuplaşmalar ve Seçmen Davranışları, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, 2003.
- Öz, Esat Tek Parti Yönetimi ve Siyasi Katılım, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1992.
- Öztürk, Kazım, Türk Parlamento Tarihi, TBMM, II. Dönem, (1923-1927), III. Cilt, Ankara 1996.
- Seçim Sistemi ve Siyasi Partiler Araştırması Ana Rapor, Cilt II, İstanbul, 2001.
- Yahya S. Tezel, Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi (1923-1950) Ankara 1986.
- Walter F. Weiker, “Serbest Fırka Başarı ve Başarısızlık” Forum Dergisi, c.XII, Ankara 1961. ,
- Tunaya, Tarık Zafer, Türkiye’de Siyasi Partiler: 1859-1952, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 1952.
- Tunçay, Mete, “Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması(1923-1931), Tarih Vakfı, 4. Basım, İstanbul, 2005.
- Tuncer, Erol, 1946 Seçimleri, Toplumsal, Ekonomik, Siyasal Araştırmalar Vakfı, Ankara, 2008.
- Uyar, Hakkı, Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi, Boyut Kitapları, 1.Baskı, İstanbul, 1998.
- Yeşil, Ahmet, Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçiş, Kültür Bakanlığı, Kültür Eseleri, 2. Baskı, Ankara, 2001.
- Yetkin, Çetin *Atatürk’ün Başarısız Demokrasi Devrimi-Serbest Cumhuriyet Fırkası*, 2.Baskı, İstanbul 1997.
- Yetkin, Çetin Atatürk’ün “Vatana İhanet”le suçlandığı Serbest Cumhuriyet Fırkası Olayı, Otopsi Yayınları, 3.basım, İstanbul, 2004.
- CHP Müfettişlik Raporu,1936.

CHP Aydın İl Kongresi, 3/ IV/ 1948, CHP Basımevi, 1948.

Timur, Taner, Türk Devrimi ve Sonrası, Ankara, 1993.

Türk Parlamento Tarihi, TBMM, VI. Dönem I. Cilt(3 Nisan 1939- 15 Ocak 1943)

Türk Parlamento Tarihi, TBMM V.Dönem II. Cilt (1935–1939)

Makaleler

Güneş, Günver, “Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın Aydın’da Teşkilatlanması ve 1930

Belediye Seçimleri Üzerine Oluşan Tartışmalar” Ankara Üniversitesi Basımevi,

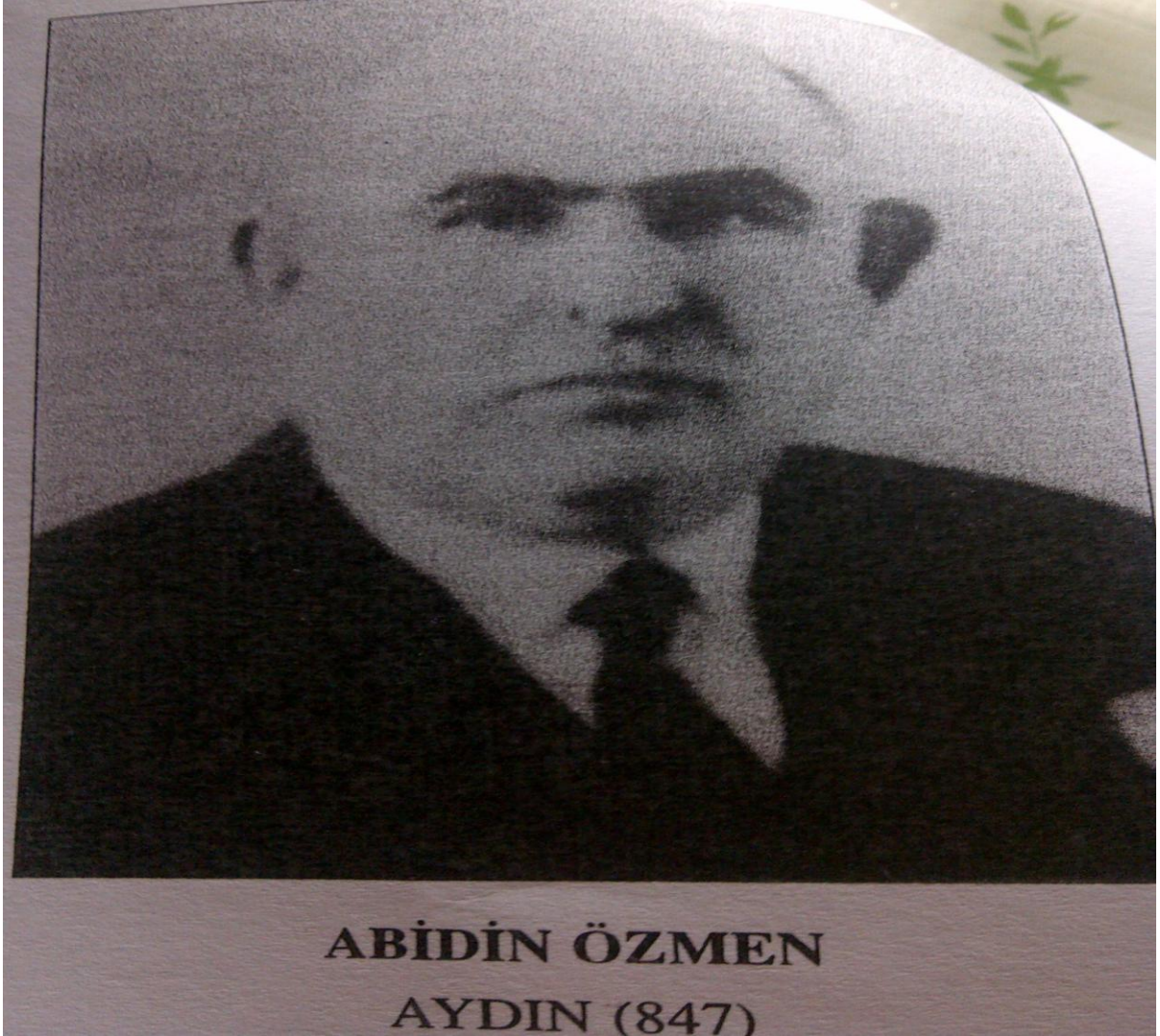
Tarih Araştırmaları Dergisi, Yıl: 2006, Sayı:39, Ankara.

Tezler

Akdağ, Menderes, Türkiye’de Çok Partili Yaşama Geçiş Sürecinde İlin Sosyal ve

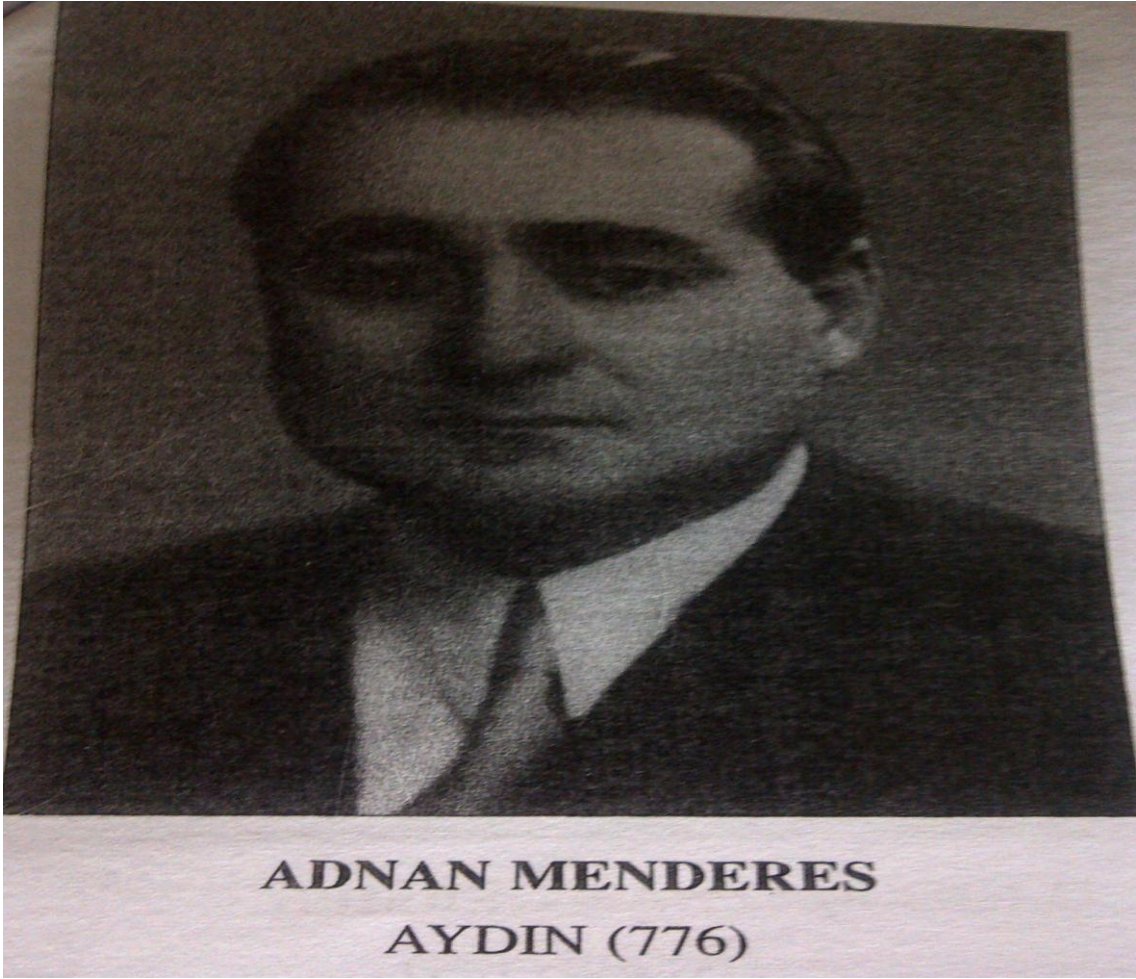
Ekonomik Şartları Işığında Aydın’da Siyaset(1946–1950), Aydın, 2006.

EKLER

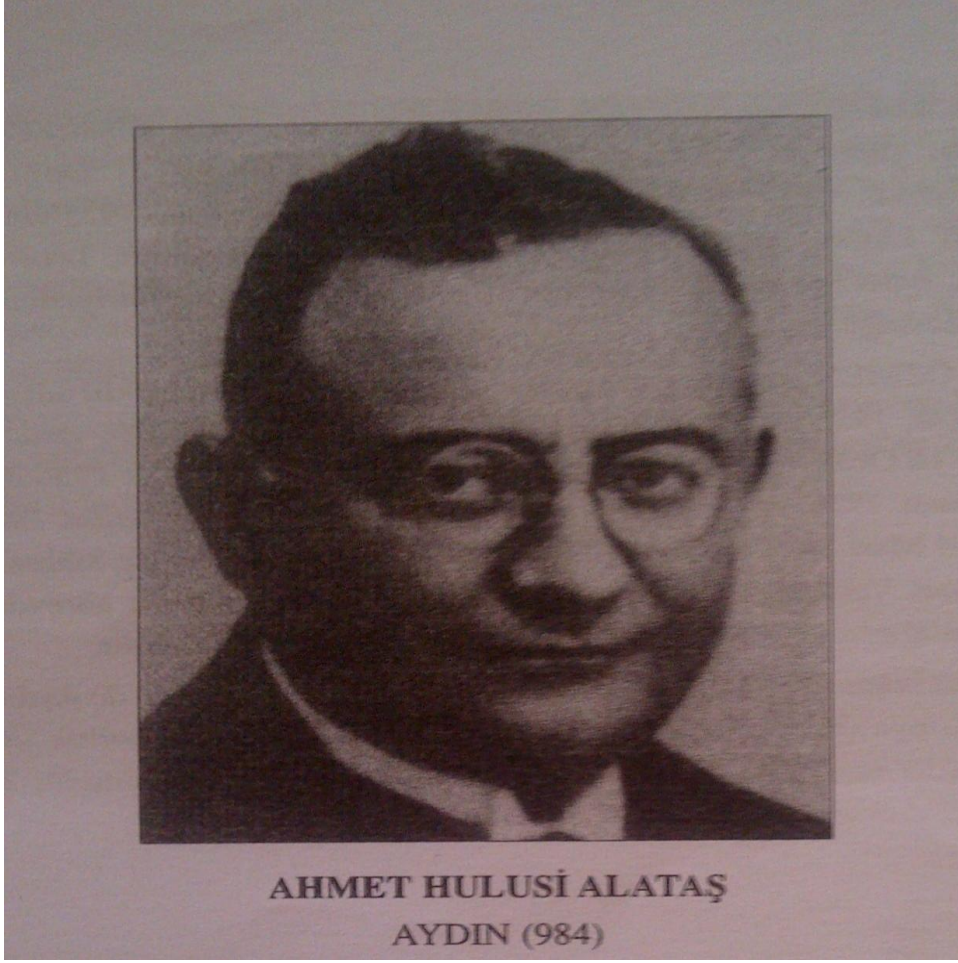
V.Dönem’de bir kez daha Aydın’dan milletvekili seçildi.12 Şubat 1935 tarihli seçim tutanağı ile 1 Mart 1935’te Meclis’e katıldı. Tutanağı 7 Mart 1935’te onaylandı1 Mart 1935’te Maarif Vekilliği’ne atandı.11 Haziran 1935’te bu görevinden istifa etti.25 Haziran 1935’te Birinci Umumi Müfettişliğine atandı. Maarif Vekili olarak Genel Kurul’da Ankara’da yaptırılacak mülkiye mektebi binası için 1935 ve 1936 seneleri bütçelerinden ödenmek üzere sâri taahhüt yapılması, 1935 mali yılı Muvazene-i Umumiye Kanun layihası, Maarif Vekâleti bütçesi, Maarif Vekâleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkındaki Kanuna ek kanun ve Siyasal Bilgiler Okulu hakkındaki kanun dolayısıyla söz aldı ve görüşlerini açıkladı.

Resim 1: CHP V.Dönem Milletvekili Abidin Özmen
(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt)

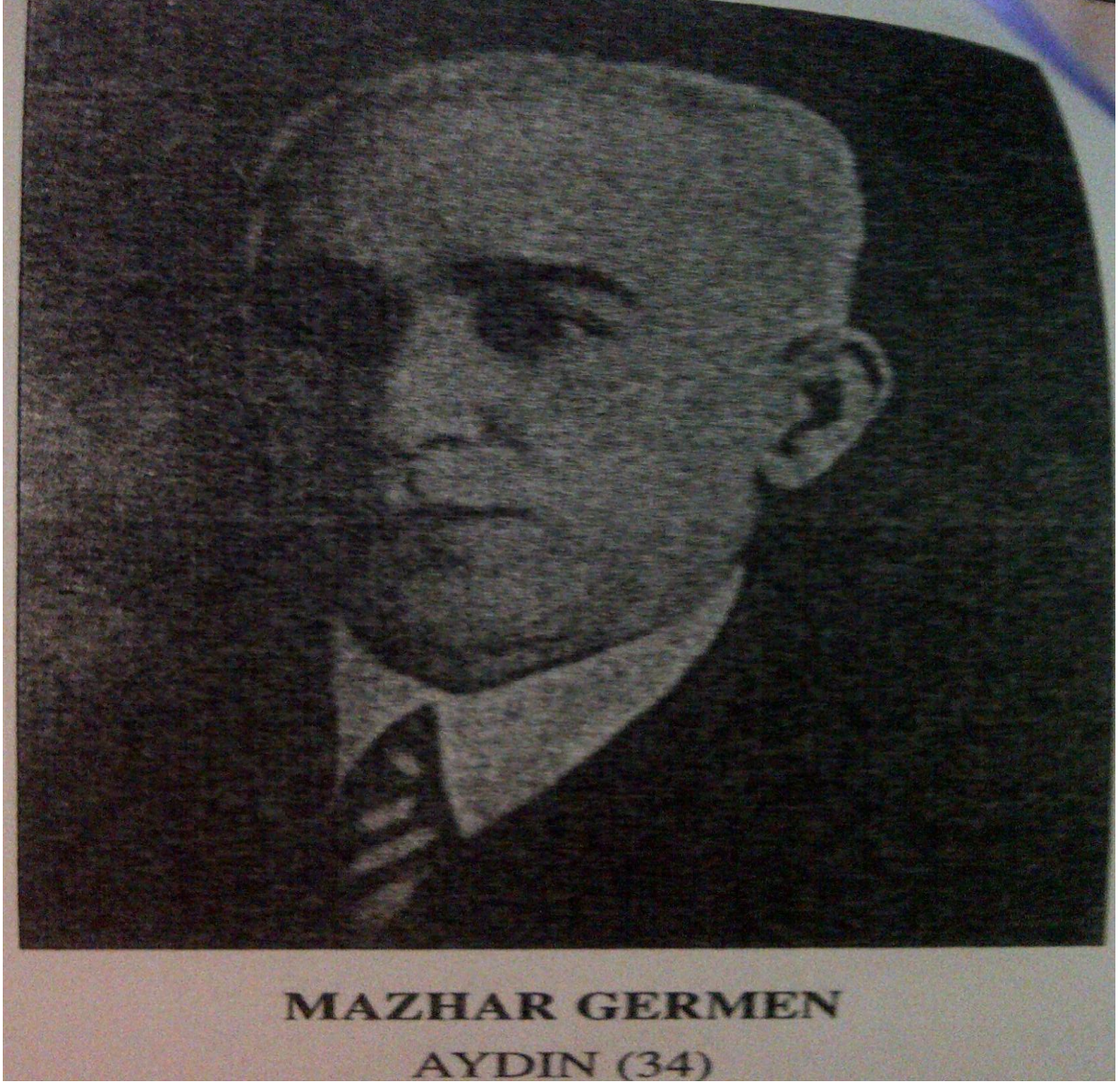
V.Dönem’de yeniden Aydın Milletvekili seçilmiştir. 12 Şubat 1935’te aldığı seçim tutanağı ile 1 Mart 1935’te Meclis’e katıldı ve tutanağı 7 Mart 1935’te onaylandı. Maliye Encümeni’nde üye, Arzuhal Encümeni’nde üye ve mazbata muharriri olarak görev yaptı. Vilayetler Hususi İdareleri, Orman Kanunu, Vilayetler Hususi İdareleri Kanunu layihası ve Pasaport Kanunu’nu müzakere etmek için kurulan geçici encümenlerde de üyelik, mazbata muharrirliği ve kâtiplik yapmıştır. Genel Kurul’da: Beden Terbiyesi Kanunu, Bozdoğan Malmüdürü Kemal hakkında Arzuhal Encümeni’nin 841 numaralı kararı ile Sami Dağlıoğlu hakkında Arzuhal Encümeni mazbatasını münasebeti ile söz aldı.

**Resim 2: Adnan Menderes CHP IV. ve V. Dönem Aydın milletvekilidir.
(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt)**

1882’de Beyşehir’de doğdu. Babası Ahmet Bey, annesi Emine Hanım’dır. Meryem Zerrin hanımla evlendi. Terim(1932) ve Yalçın’(1935)ın babasıdır. İlk, orta ve lise öğrenimini İzmir’de yaptı.16 Kasım 1917’de Askeri Tıbbiyeyi bitirerek Dr. Yüzbaşı oldu. Bağdat ve Basra’da görev aldı.10 Şubat 1910’Da önyüzbaşı oldu. Balkan Savaşlarında Hadımköy Hastanesinde başhekim ve iç hastalıkları uzmanı olarak görev yaptı. Savaş sonunda Yıldız Hastanesi’ne bakteriyolog olarak atandı.14 Eylül 1915’te binbaşı oldu. Birinci Dünya Savaşı’nda Ayastefanos Hastanesi Baştabibi, Çatalca Müstahkem mevki, hıfzısıhha müşaviri, Kilitbahir Hastanesi ve seyyar hastane baştabibi, kolordu hıfzısıhha müşaviri ve baştabibi, ordu sıhhiye reisi ve levazım başkan vekilliği yaptı.28 Temmuz 1918’de yarbay oldu.

**Resim 3: CHP V.Dönem Milletvekili Ahmet Hulusi Alataş
(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt)**

V.Dönem’de yeniden Aydın milletvekili seçildi.12 Şubat 1935’te seçim tutanağı ile 1 Mart 1935’te Meclis’e katıldı.7 Mart 1935’Te tutanağı onaylandı. Dönem içinde Gümrük ve İnhisarlar Encümeni azalığında bulundu. İş Kanunu layihası muvakkat encümeni azalığına seçildi. Genel Kurul’da: 1938 senesi Hariciye Vekâleti bütçesi, Hükümetin Suriye’den memleketimize giren eşkıyaya dair beyanatı, iskân işlerinin Sıhhat Vekâleti devri ve zeytinciliğin ıslahı ve yabanilerin aşılandırılması hakkındaki kanun nedeniyle söz aldı ve görüşlerini açıkladı.

**Resim 4: CHP V.Dönem(1935-1939) Milletvekili Mazhar Germen
(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt)**

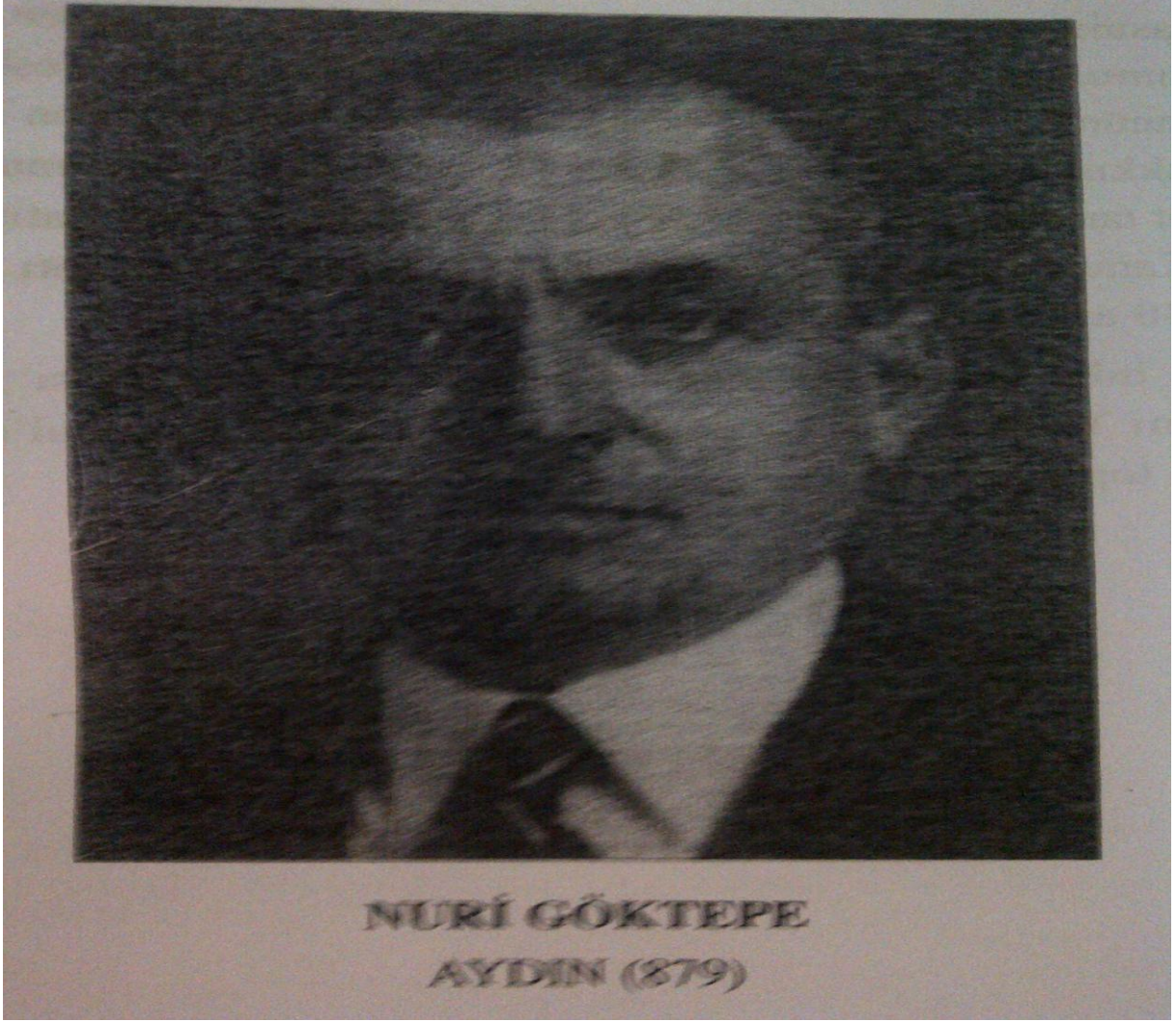

1888'de Aydın'da doğdu. Babası Hüseyin Bey, annesi Ayşe Hanım'dır.1935'te Nimet Şükran hanımla evlendi. İlk ve orta öğrenimini Aydın'da yaptı.1905'te İzmir Lisesi'ni bitirdi.2 yıl kadar da aynı şehirde bulunan Saint Joseph Fransız Okulu'na devam etti.1908'de girdiği Mülkiye Mektebi'ni 1911'de bitirdi.1914'te Aydın İncir Müstahsilleri Kooperatifini kurdu ve bu kooperatifi 1918'e kadar yönetti. İstanbul ve Ankara'da, 1921–1923 arasında Kafkasya'da, 1924'te İzmir'de ticaretle uğraştı. İstiklal Savaşı boyunca etkiliği durmuş olan Aydın Kooperatifi'ni yeniden canlandırdı. Ve 1934 yılına kadar yönetim kurulunda yer görev aldı ve bu kooperatifin İdare Meclis Reislği'ni yaptı.

V.Dönem seçimlerine katılarak 12 Şubat 1935'te Aydın Milletvekili oldu.

**Resim 5: CHP V.Dönem(1935-1939) Milletvekili Nazmi Topçuoğlu
(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt)**

1889'da Antalya'nın Akseki İlçesin, Gödene Köyü'nde doğdu. Babası Kazım Bey annesi Esmâ Hanım'dır. Hatice Ganime hanımla evli Raziye Kamuran, Musa Kazım, Mustafa Nedim, Esmâ Türkan ve Abdullah Necdet'in babasıdır. İlk ve ortaokulu Söke'de bitirerek İzmir İdadisi'ne girdi. 1905'te başladığı Selanik Ziraat Mektebi'ni 1908'de bitirdi. Söke'de tarımla uğraştı Buna ek olarak 1915'te Söke Mahkemesi'ne üye seçildi. 1918'de bu görevinden ayrıldı. Ve 1920'den so 1922'ye kadar Söke Numune Mektebi'nde Eşya ve Ziraat Öğretmenliği yaptı. Söke'nin 21 Nisan 1922'de Yunanlılar tarafından işgale uğraması üzerinde bu görevinden ayrıldı. 1923'ten 1926'ya kadar Kaza İdare Meclisi üyeliğine, 1929'da Umumi Meclis üyeliğine seçildi. Bu görevdeyken V.Dönem seçimlerine katılarak 12 Şubat 1935'te Aydın'dan milletvekili seçildi.

**Resim 6: CHP V.Dönem (1935-1939) Milletvekili Nuri Göktepe
(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt)**

V.dönemde yeniden Aydın Milletvekili seçildi.12 Şubat 1935'te aldığı seçim tutanağı ile 1 Mart 1935'te Meclis'e katıldı ve tutanağı 7 Mart 1935'te onaylandı. Dönem boyunca Teşkilat-ı Esasiye Encümeni üyeliğine seçildi. Genel Kurul'da bazı maden hurdalarının dışarı çıkarılmasının yasak edilmesi ve satın alınması, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü'nün memur ve müstahdemlerinin ücretleri, Gümrük ve İnhisarlar Vekilliği memurları kanun layihası, Hatay muvaffakiyetinden dolayı açılan müzakere, iskân edilen muhacirlere verilen samanlıklar hakkındaki kanunun 1.maddesinde değişiklik yapılması, muvazene vergisi kanununun 10.maddesinde yazılı müddetin bir sene daha uzatılması, nalbant mektepleri ve nalbantlık hakkındaki kanun, Orman Kanunu, ortaokul öğretmenleri yetiştirmek maksadıyla Gazi Terbiye Enstitüsü açılması vs konularda çalışmaları olmuştur.

**Resim 7: CHP V.Dönem(1935-1939) Milletvekili Hasan Tahsin San
(Türk Parlamento Tarihi II. Cilt)**

Resim 9: İlk resim Etem Menderes, ikinci resim Neşet Akkor
İl idare Kurulu (Aydın Gazetesi / 29 Şubat 1945)

Resim 10-11: Milli Şef İsmet İnönü AYDIN'da
(Aydın Gazetesi, 21 Ağustos 1941)

Resim 12: Vilayet Umumi Meclisi azaları

(Aydın Gazetesi 21 Mart 1942)

SALI, PERŞEMBE, CUMARTESİ GÜNLERİ ÇIKAR SIYASİ HALK GAZETESİ

1946 DA
Cumhuriyet'in babası buldu.
Sayın 15 Kuruluş

YARIN: BÜYÜK SEÇİM VAR

daş, oyunu kullanmak en büyük yurd borcudur, oyunu
ÜRKÜN Kurduğu, **İNÖNÜNÜN** başında bulunduğ
C. H. P. Adaylarına ver

C. H. P. Aydın Milletvekili Adayları

*Parti tüzüğümüz Hükûmlerine göre Genel Başkanlık divanınca
tesbit edilmek üzere C. H. P. Milletvekilleri adaylarını ilân ediyorum.*

C. H. P. Genel Başkanı
İsmet İnönü

1 — General Refet Alpman	Aydın eski Milletvekili
2 — Dr. Mazhar Germen	" " "
3 — Nuri Göktepe	" " "
4 — Mithat Aydın	Trabzon eski "
5 — Nezet Akkor	C. H. P. Aydın İl İdare kurulu başkanı
6 — Emin Arkayın	Türk hava kurumu başkanı
7 — Emin Bilgen	Nazilli'de Çiftçi

C. H. P. Genel Sekreterliğinin Partililere Tebliği

İlanız aday listesi hakkında Genel Başkanımızın yukarıki tebliğini bildiriyorum. Genel Başkanımız İnönü'nün ilân ettiği bu listeyi kazandırmak için tam bir tesanütle çalışmak günün ve şartların en büyük icabıdır.

Bunu bütün partili arkadaşlarımızın takdir ettiklerinden emin olarak başarılarınızı diler, gözlerinizden öperim.

C. H. P. Genel Sekreteri
N. Kansu

Halkevinde Toplantı

*Aydınlılar daima
İnönü'nün emrindedir*

Dün saat 19 da Halkevinde umumî bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda evvelâ Parti Bölge Müfettişimiz söz alarak İnönü'nün beyanamesini açıkladı. Ve:

— Aziz arkadaşlar karşımızda partiler değil İnönü'nün yüksek şahsiyetleri vardır. Oyunuzu kullanırken, büyük komutan, eşsiz diplomat, devlet başkanı olan İnönü'nü gözünüzün önüne getiriniz. Allah onu korusun; başımızdan eksik etmesin.

Heyecanla alkışlanan bu söz — Devamı Sa. 2 Süt. 2 de —

Kocaeli Millet Vekili Adayı
Parti Müfettişimiz Dr. Fazıl Börge

Resim 13: 1946 Seçimi CHP Adayları

(Aydın Gazetesi 20 Temmuz 1946)

Resim 14: Türkiye'nin ilk kadın Muhtarı Aydınlı Gül Esin

**Resim 15: 1950 Seçimleri CHP Milletvekili Adayları
(Aydın Gazetesi 25 Nisan 1950)**

Resim 16-17: Başbakan Adnan Menderes ve Hükümeti
(Aydın Gazetesi 30 Mayıs 1950)

Resim 18: 1948 Seçimleri Sonuçlarının Aydın'daki Yansıması
(Aydın Gazetesi 19 Ekim 1948)

Resim 19: CHP Genel Başkanlığa İsmet İnönü seçiliyor
(Aydın Gazetesi)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Harika DURNA

Doğum Yeri ve Tarihi: MUĞLA 01.01.1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Adnan Menderes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih

Bölümü

İletişim

e-posta adresi: harika_durna@hotmail.com

Tarih

16.06.2014